

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο «Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΚΟΥΛΑΚΗΣ

Επιβλέπων καθηγητής: Χρήστος Παναγιωτακόπουλος

Ρέθυμνο, Μάρτιος 2019

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ»
(e-Learning)»

[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού
για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της
επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο
«Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία»**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΚΟΥΛΑΚΗΣ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο *Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία*»

Κωνσταντίνος Κακουλάκης

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

«Χρήστος Παναγιωτακόπουλος»

«Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών, ΕΑΠ»

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

«Μιχάλης Καλογιαννάκης»

«Επίκουρος καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης»

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

«Ευαγγελία Μανούσου»

«ΣΕΠ ΕΑΠ»

Ρέθυμνο, Μάρτιος 2019

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κο Παναγιωτακόπουλο για την πλήρη και εμπνευστική καθοδήγησή του, χωρίς την οποία δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί η εργασία. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω και τον κο Αναστασιάδη για τον εμπνευστικό ρόλο, που και αυτός είχε όλο αυτόν τον καιρό που συντασσόταν η εργασία. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κο Καλογιαννάκη και την κα Μανούσου, οι οποίοι, ως μέλη της τριμελούς επιτροπής, αποτίμησαν και αυτοί την εργασία μου. Τέλος, δεν μπορώ να μην αναφερθώ στους δεκατέσσερις εκπαιδευτικούς, οι οποίοι συμμετείχαν με συνέπεια στην έρευνα αυτή, παράλο τον περιορισμένο χρόνο που διέθεταν.

Κ. Κακουλάκης

Περίληψη

Το θέμα της παρούσας εργασίας είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε για το ασύγχρονο μάθημα: *Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία*. Το εκπαιδευτικό υλικό φιλοξενήθηκε στην πλατφόρμα chamilo και δημιουργήθηκε με τη χρήση του εργαλείου h5p. Το θέμα της εργασίας εντάσσεται στο πεδίο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η οποία αναπτύσσεται με ραγδαίο ρυθμό. Πυλώνες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ο εκπαιδευόμενος, ο καθηγητής-σύμβουλος, η διδασκαλία, η επικοινωνία, ο τόπος, ο χρόνος, ο εκπαιδευτικός οργανισμός, η αξιολόγηση και το εκπαιδευτικό υλικό. Το εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό, όποια μορφή κι αν έχει, έντυπη ή ψηφιακή, είναι αναγκαίο να κατευθύνει τον σπουδαστή στο τι πρέπει να κάνει, τον λόγο που το κάνει, τον χρόνο και τον τρόπο της εργασίας του, καθώς και να του δίνει τη δυνατότητα να αυτοαξιολογηθεί. Η έννοια της *αλληλεπίδρασης* ή *αλλιώς της κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης (Guided Didactic Conversation)*, λοιπόν, έχει πρωτεύοντα ρόλο και αποτελεί συστατικό στοιχείο κάθε εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού. Το γνωστικό αντικείμενο του ψηφιακού αυτού μαθήματος είναι η *Διαφοροποιημένη Διδασκαλία*, παιδαγωγική προσέγγιση που συζητείται, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια στην κοινότητα των εκπαιδευτικών.

Η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού έγινε από δεκατέσσερις εκπαιδευτικούς γλωσσικών μαθημάτων, οι οποίοι και παρακολούθησαν ασύγχρονα το διαδικτυακό αυτό μάθημα. Η ποιοτική συλλογή των ερευνητικών δεδομένων ανέδειξε την ικανοποίησή τους για τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν, εστιάζοντας στη γνωστική και επιστημονική επάρκεια του εκπαιδευτικού υλικού, στα ερεθίσματα στοχαστικού διαλόγου που τους μετέδωσε και στον πρακτικό και χρηστικό προσανατολισμό του. Αναγνώρισαν, επίσης, τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του, κάνοντας λόγο για τον καθοδηγητικό και διευκολυντικό του ρόλο, τη φιλική και πολυμεσική παρουσίαση του περιεχομένου του και τις συνθήκες αυτοκατευθυνόμενης μάθησης που δημιούργησε με τις δραστηριότητες και την ανατροφοδότησή τους.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αποτίμηση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού, αλληλεπίδραση, διαφοροποιημένη διδασκαλία

Abstract

The present paper deals with the design, implementation, and assessment of the digital learning material developed to address the asynchronous course entitled: “Introduction to Differentiated Instruction”. The educational material was created with the h5p tool and was then incorporated into the chamilo platform. The subject of this essay falls into the field of distance learning, which is growing rapidly. All the following, namely, learners, tutor, educational procedure, communication, place, time, educational organization, assessment, and educational material constitute, the pillars of distance learning. Distance learning material, regardless of the form it may have, whether printed or digital, is required to guide the students through their tasks, their underlying motives, the workload time, and the way they work. Furthermore, it has to provide learners with the framework for self- assessment. The concept of interaction or “Guided Didactic Conversation” plays a leading role and is therefore a constituent element of every long distance learning material. The subject of this digital course tackles “Differentiated Instruction”, as a pedagogical approach that has been widely discussed in the teacher community.

The evaluation of the educational material was done by fourteen teachers of Human Sciences, who attended this online course, asynchronously. The qualitative collection of the research data has highlighted the participants’ satisfaction on the learning benefits they have gained, by focusing on the cognitive and scientific adequacy of the learning material, the Rational Discourse stimuli, and the subsequent practical application in the classroom. The participants also acknowledged the interactive nature of the course by emphasizing on its guiding and facilitating role, while discussing the friendly, multi-media presentation of its content, as well as the beneficial conditions of self-directed learning. The latter was developed via the provided activities and feedback.

Keywords:

Distance learning, digital learning material assessment, interaction, differentiated instruction

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα.....	vii
Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων	ix
Κατάλογος Πινάκων	x
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xi
Εισαγωγή	1
Α΄ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ	4
1.1 Εισαγωγή	4
1.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση/ Αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού	4
1.2.1 Εισαγωγή.....	4
1.2.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση..	5
1.2.3 Αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού.....	8
1.2.4 Συμπεράσματα.....	13
1.3 Η έννοια της αλληλεπίδρασης με το εκπαιδευτικό υλικό στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση	13
1.4 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών με την αξιοποίηση διαδικτυακών περιβαλλόντων- Ανασκόπηση βιβλιογραφίας	15
1.5 Η έννοια της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.....	19
1.6 Συμπεράσματα- η πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας.....	20
Β΄ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	22
2.1 Εισαγωγή	22
2.2 Σκοπός- Στόχοι έρευνας	22
2.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα.....	23
2.4 Δημιουργία/ ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού	25
2.5 Μεθοδολογική ταυτότητα της έρευνας	42
2.5.1 Εισαγωγή	42
2.5.2 Μεθοδολογική Στρατηγική- Είδος Έρευνας	42
2.5.3 Το μέσο συλλογής των δεδομένων- η Συνέντευξη.....	43
2.5.4 Πληθυσμός- Δείγμα	46
2.5.5 Η εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού/ Η διεξαγωγή της έρευνας	49
2.5.6 Μέθοδος ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων	50
2.5.7 Περιορισμοί έρευνας	52
Γ΄ ΜΕΡΟΣ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	53
3.1 Εισαγωγή	53
3.2 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	53
3.2.1 Αποτίμηση του μαθησιακού οφέλους που παρήχθη από το εκπαιδευτικό υλικό	53
3.2.1.1 Εισαγωγή	53
3.2.1.2 Επάρκεια-Επιστημονική Πληρότητα-Γενική Αποτίμηση μαθήματος	53
3.2.1.3 Μετασχηματιστική δυναμική-Πυροδότηση Στοχαστικού Διαλόγου	58

3.2.1.4 Πρακτική αξιοποίηση των γνώσεων του μαθήματος στη διδακτική διαδικασία	61
3.2.2 Αποτίμηση του αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα του εκπαιδευτικού υλικού	67
3.2.2.1 Εισαγωγή	67
3.2.2.2 Καθοδηγητικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού υλικού	67
3.2.2.3 Αρχή της Κατάτμησης και της Πολυμεσικότητας του εκπαιδευτικού υλικού	73
3.2.2.4 Γλώσσα και Ύφος γραφής	76
3.2.2.5 Δραστηριότητες και Ανατροφοδότηση	77
3.2.2.6 Forum και Αλληλεπίδραση	80
3.2.3 Άλλα ζητήματα	82
3.3 Σύνοψη- Συζήτηση των αποτελεσμάτων	85
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	87
4.1 Εισαγωγή	87
4.2 Συμπεράσματα 1 ^{ου} Ερευνητικού Ερωτήματος	87
4.3 Συμπεράσματα 2 ^{ου} Ερευνητικού Ερωτήματος	89
4.4 Προτάσεις	92
4.5 Εμπόδια και Ανασχητικοί Παράγοντες	93
Βιβλιογραφικές αναφορές	92
Παράρτημα Α: Το Εκπαιδευτικό Υλικό-η Ενημερωτική Επιστολή και ο Οδηγός της συνέντευξης	100
Παράρτημα Β: Απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων	102
Παράρτημα Γ: Κωδικοποίηση Αποτελεσμάτων στο Atlas κατά Άξονα και κατά Αντικείμενο ανάλυσης	154

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Εικόνες	Σελ
Εικόνα 1: Αρχική οθόνη μαθήματος chamilo	25, 98
Εικόνα 2: Σημείωμα και βίντεο πλοήγησης στην πλατφόρμα chamilo	26
Εικόνα 3: Ο οδηγός μελέτης	26
Εικόνα 4: Τα εικονίδια των forums και του chat	27
Εικόνα 5: Το εικονίδιο που εισάγει τους εκπαιδευόμενους στο μάθημα	27
Εικόνα 6: Η αρχική σελίδα του μαθήματος	28, 98
Εικόνα 7: Παράδειγμα τίτλου ενότητας	29
Εικόνα 8: Στιγμιότυπο από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα/ παράδειγμα προκειμένου	29
Εικόνα 9: Παράδειγμα δραστηριότητας αφόρμησης/ παράδειγμα διακείμενου	30
Εικόνα 10: Παράδειγμα δραματοποιημένου κειμένου	30
Εικόνα 11: Το παράδειγμα αφορά σε γλωσσικό μάθημα των εκπαιδευομένων/ παράδειγμα περικειμένου	31
Εικόνα 12: Παράδειγμα ανατροφοδότησης σε σωστή και λανθασμένη απάντηση	31
Εικόνα 13: Παράδειγμα πολυμεσικής αρχής/ 3 ^η αρχή Σπανακά – Λιοναράκη	32
Εικόνα 14: Παράδειγμα αρχής της προσαρμοστικότητας	33
Εικόνα 15: Παράδειγμα αρχής του πλεονασμού	33
Εικόνα 16: Παράδειγμα αρχής σηματοδότησης/ 7 ^η αρχή Σπανακά- Λιοναράκη	34
Εικόνα 17: Παράδειγμα αρχής κατάτμησης/ παράδειγμα παρακειμένου	35
Εικόνα 18: Παράδειγμα κύριου κειμένου	36
Εικόνα 19: Παράδειγμα μετακειμένου	36
Εικόνα 20: Παράδειγμα επικειμένου	37
Εικόνα 21: Παράδειγμα πολυκειμένου	38
Εικόνα 22: Παράδειγμα πολυαντικειμένου	38
Εικόνα 23: Παράδειγμα 5ης αρχής Σπανακά- Λιοναράκη	39
Εικόνα 24: Παράδειγμα εργασίας που δημοσιεύεται στο forum	41
Εικόνα 25: Τα θέματα του forum	42

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακες	Σελίδες
Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά Εκπαιδευομένων	48-49

Συνομογραφίες & Ακρωνύμια

E1, E2 ... E14: Επιμορφούμενος 1/ Επιμορφούμενος 2... Επιμορφούμενος 14

ΕξΑΕ: Εξ αποστάσεως Ανοικτή εκπαίδευση

κ. συν: και συνεργάτες

σ.: σελίδα/σελίδες

ΤΠΕ: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών

et.al. : και συνεργάτες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το **θέμα** της εργασίας είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε για το ασύγχρονο μάθημα: *Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία*. **Έμπνευση** της εργασίας αποτελεί το ίδιο το θέμα του μεταπτυχιακού προγράμματος, το οποίο εξειδικεύεται στην ανάπτυξη διαδικτυακών περιβαλλόντων μάθησης. Επίσης, το αντικείμενο του μαθήματος μας ήταν η *Διαφοροποιημένη Διδασκαλία*, αφού είναι ένα ζήτημα που απασχολεί τους εκπαιδευτικούς. Φαίνεται να είναι μία αναγκαία παιδαγωγική προσέγγιση για να αντιμετωπιστεί, τόσο η ετερογενής σύνθεση κάθε τάξης, όσο και η σχολική αποτυχία αρκετά σημαντικού αριθμού παιδιών, προβληματισμοί που αφορούν και τον ελληνικό μαθητικό πληθυσμό (Λαμπροπούλου & συν., 2015).

Η Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση, από την άλλη, αποτελεί μία μέθοδος και πρακτική εκπαίδευσης που αναπτύσσεται με ραγδαίο ρυθμό, αφού, αφενός η έλλειψη χρόνου στις σημερινές κοινωνίες και αφετέρου οι διάφορες τεχνολογικές διευκολύνσεις την υποστηρίζουν. Ο Λιοναράκης (2001β, όπ. αναφ. στους Γιαγλή, Γιαγλής, & Κουτσούμπα, 2010) θεωρεί ότι η Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση είναι αυτή που κινητοποιεί τον μηχανισμό της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης και της αυτόνομης εκπαίδευσης. Πυλώνες της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ο εκπαιδευόμενος, ο καθηγητής-σύμβουλος, η διδασκαλία, η επικοινωνία, ο τόπος, ο χρόνος, ο εκπαιδευτικός οργανισμός, η αξιολόγηση και το εκπαιδευτικό υλικό.

Το **Εξ Αποστάσεως ανοικτό εκπαιδευτικό υλικό** (ΕξΑΕ), όποια μορφή κι αν έχει, έντυπη ή ψηφιακή, είναι αναγκαίο να κατευθύνει τον σπουδαστή στο τι πρέπει να κάνει, τον λόγο που το κάνει, τον χρόνο και τον τρόπο της εργασίας του, καθώς και να του δίνει τη δυνατότητα να αυτοαξιολογηθεί. Ο εκπαιδευόμενος μέσω της ανακαλυπτικής μάθησης εμπλέκεται άμεσα στην εκπαίδευσή του. Το ΕξΑΕ εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει πληροφορίες, να υποστηρίζει, να διδάσκει και να ανατροφοδοτεί τον εκπαιδευόμενο (Λιοναράκης 2001α ΄Σπανακά, 2012΄ Χαρτοφύλακα, 2011).

Το **εκπαιδευτικό υλικό** που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της **παρούσας έρευνας** φιλοξενήθηκε στην πλατφόρμα chamilo και δημιουργήθηκε με τη χρήση του εργαλείου h5p. Οικοδομήθηκε ακολουθώντας, αφενός τις αρχές της *μαθητοκεντρικής γνωσιακής*

τάσης, βασικό χαρακτηριστικό της οποίας είναι η διευκόλυνση και η υποστήριξη του εκπαιδευόμενου, ώστε να δομήσει ο ίδιος τη γνώση, αναλαμβάνοντας έναν ενεργό ρόλο στη μάθησή του και αφετέρου τις επτά αρχές σχεδιασμού της *γνωστικής θεωρίας για την πολυμεσική μάθηση* (Mayer, 2001, όπ. αναφ. στους Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη, 2014). Επίσης, η ανάπτυξη του στηρίζεται στην τυπολογία των *West-Lιοναράκη*, τις αρχές σχεδιασμού του μοντέλου ανάπτυξης υλικού του *Gagne* (Λιοναράκης, 2001α· Σοφός & συν., 2015· Σουβατζόγλου, 2009), στις αρχές ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού των Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη (2014) και τις αντίστοιχες αρχές των Σπανακά και Λιοναράκη (2017).

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής πρότασης είναι η αποτίμηση του εκπαιδευτικού μας υλικού σε δύο τομείς, στα παραγόμενα μαθησιακά οφέλη και τον αλληλεπιδραστικό του χαρακτήρα. Συγκεκριμένα τέθηκαν τα εξής δύο **ερευνητικά ερωτήματα**:

1. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για αυτούς;
2. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού είναι η **αξιολόγησή** του. Τομείς που αξιολογούνται είναι η συνέπεια των διδακτικών στόχων και του εκπαιδευτικού περιεχομένου, η ποιότητα πλοήγησης, η ποιότητα της *αλληλεπίδρασης*, η αισθητική του αρτιότητα και η επιστημονική του επάρκεια. (Παναγιωτακόπουλος, Καρατράντου & Πιντέλας, 2012). Η έννοια της *κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης* (Guided Didactic Conversation), μάλιστα, είναι θεμελιώδης στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση και κυρίως στα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει το εκπαιδευτικό υλικό. Οι συγγραφείς Γκίοςος, Κουτσούμπα & Μαυροειδής (2007) επισημαίνουν ότι στο ηλεκτρονικό κείμενο, ιδιαίτερα, η *αλληλεπίδραση* επιτυγχάνεται από τον τρόπο περιήγησης στο υλικό ή τις απαντήσεις στις δραστηριότητες, «αφορά κυρίως τον τρόπο περιγραφής και ανάλυσης της περίπλοκης δομής του αντικειμένου ή του θέματος που προσεγγίζει ο συγγραφέας».

Για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων επιλέξαμε την **ποιοτική προσέγγιση**, μέσω της **ημιδομημένης συνέντευξης**. Η ποιοτική συνέντευξη επελέγη, γιατί μας επέτρεψε να διερευνήσουμε σε βάθος τις αντιλήψεις και την αποτίμηση των συμμετεχόντων στην έρευνα, διευκόλυνε την αβίαστη έκφραση των εμπειριών τους, φέρνοντας στην επιφάνεια κι άλλα θέματα, τα οποία δεν θα είχαν έρθει με ένα αυστηρό ερωτηματολόγιο ποσοτικής μέτρησης (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Robson, 2007). Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων της συνέντευξης έγινε με τη μέθοδο της **ανάλυσης περιεχομένου** (Ιωσηφίδης, 2008· Robson, 2007).

Ο **πληθυσμός** των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα απαρτίστηκε από τους δεκατέσσερις εκπαιδευτικούς γλωσσικών μαθημάτων, οι οποίοι παρακολούθησαν το μάθημά μας για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Πρόκειται για εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σε ειδική τάξη και άλλοι που διδάσκουν σε γενική τάξη. Επίσης, δεν είχαν όλοι οι εκπαιδευτικοί πρότερη εμπειρία σε εξ αποστάσεως προγράμματα εκπαίδευσης.

Η **αποτίμηση** των επιμορφούμενων έφερε στο φως την ικανοποίηση τους για τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν, εστιάζοντας στη γνωστική και επιστημονική επάρκεια του εκπαιδευτικού υλικού, στα ερεθίσματα στοχαστικού διαλόγου που τους μετέδωσε και στον πρακτικό και χρηστικό προσανατολισμό του. Αναγνώρισαν, επίσης, τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του εκπαιδευτικού υλικού, κάνοντας λόγο για τον καθοδηγητικό του και διευκολυντικό του ρόλο, τη φιλική και πολυμεσική παρουσίαση του περιεχομένου του και τις συνθήκες αυτοκατευθυνόμενης μάθησης που δημιούργησε με τις δραστηριότητες και την ανατροφοδότησή τους.

Η εργασία χωρίζεται σε **τρία βασικά μέρη**, το θεωρητικό μέρος, στο οποίο γίνεται η εννοιολογική οριοθέτηση των κύριων εννοιών και η βιβλιογραφική ανασκόπηση, το ερευνητικό μέρος, όπου αναπτύσσεται και τεκμηριώνεται η μεθοδολογική στρατηγική και το τρίτο μέρος, όπου και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα και γίνεται η συζήτηση τους.

Α΄ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο 1 γίνεται εννοιολογική αποσαφήνιση σημαντικών όρων του παρόντος ερευνητικού πονήματος. Συγκεκριμένα οριοθετείται η έννοια του εκπαιδευτικού υλικού και των χαρακτηριστικών του, αυτό συσχετίζεται με την έννοια της αλληλεπίδρασης, η οποία αποτελεί και ζητούμενο για κάθε σχεδιαστή εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού, παρατίθενται αναλυτικά οι αρχές ανάπτυξης του εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού, προσδιορίζονται τα ερευνητικά πεδία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και τέλος επιχειρείται ο προσδιορισμός της συμβολής και της πρωτοτυπίας της παρούσας έρευνας. Όλα αυτά αναπτύσσονται στις παρακάτω ενότητες:

1.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση – Αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού

1.3 Η έννοια της αλληλεπίδρασης με το διδακτικό υλικό στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση

1.4 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών με την αξιοποίηση διαδικτυακών περιβαλλόντων- Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

1.5 Η έννοια της διαφοροποιημένης διδασκαλίας

1.6 Συμπεράσματα- η συμβολή/ πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας

1.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση – Αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού

1.2.1 Εισαγωγή

Παρακάτω παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού, έντυπου και ψηφιακού. Στη συνέχεια αναφέρονται οι βασικές αρχές σχεδιασμού και αξιολόγησής του. Ακολουθούν οι υποενότητες:

- 1.2.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση,
- 1.2.3 Αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και η αξιολόγησή του και
- 1.2.4 Συμπεράσματα

1.2.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση

Η Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μέθοδος και πρακτική εκπαίδευσης που αναπτύσσεται με ραγδαίο ρυθμό. Ο ορισμός του Keegan (1996, όπ. αναφ. στους Γιαγλή, Γιαγλής, & Κουτσούμπα, 2010) για την Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση περιλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

Η απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα από τον διδασκόμενο, η παρεμβολή του εκπαιδευτικού οργανισμού στη μαθησιακή διαδικασία, η χρήση τεχνικών μέσων, η εξασφάλιση αμφίδρομης επικοινωνίας, η δυνατότητα συναντήσεων και το γεγονός ότι πρόκειται για βιομηχανοποιημένη μορφή εκπαίδευσης (σ. 95).

Ο Λιοναράκης, από την άλλη (2001β, όπ. αναφ. στους Γιαγλή, Γιαγλής, & Κουτσούμπα, 2010) θεωρεί ότι η Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση είναι αυτή που κινητοποιεί τον μηχανισμό της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης και της αυτόνομης εκπαίδευσης. Πυλώνες της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ο εκπαιδευόμενος, ο καθηγητής-σύμβουλος, η διδασκαλία, η επικοινωνία, ο τόπος, ο χρόνος, ο εκπαιδευτικός οργανισμός, η αξιολόγηση και το εκπαιδευτικό υλικό.

Το τελευταίο, μάλιστα, αποτελεί θεμελιώδες γνώρισμα της Ανοιχτής και Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση και απαιτεί ειδικό σχεδιασμό και εφαρμογή. Ο Λιοναράκης (2001α) παρατηρεί ότι τον διδακτικό ρόλο του διδάσκοντα, στην Εξ Αποστάσεως και Ανοικτή εκπαίδευση (ΕξΑΕ) τον αναλαμβάνει το εκπαιδευτικό υλικό. Επιβάλλεται να έχει χαρακτηριστικά, τα οποία θα γεφυρώνουν τη γεωγραφική απόσταση εκπαιδευομένων και διδακτικού προσωπικού και ταυτόχρονα θα πρέπει να ευνοεί την ανάπτυξη συνθηκών αλληλεπίδρασης και ιδιαίτερης επικοινωνίας των εκπαιδευομένων και των διδασκόντων.

Οι νέες τεχνολογίες, επίσης, διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο, τόσο στη διαμόρφωση της διαδραστικής διάστασης του εκπαιδευτικού υλικού, όσο και στον τρόπο που αυτό διαμοιράζεται (Λιοναράκης, 2001α· Garrison & Shale, 1987· Holmerg, 1977· Peters, 2003· Moore, 1993· Perraton, 1988). Ο Λιοναράκης (2001α) επισημαίνει ότι η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού μέσω των νέων τεχνολογιών είναι μία σύνθετη διαδικασία, αφού ο δημιουργός ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού καλείται να συνθέσει γραπτό κείμενο με εικόνα και ήχο, με τέτοιο τρόπο μάλιστα που να εξασφαλίζεται ο αλληλεπιδραστικός χαρακτήρας του.

Το Εξ Αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό, όποια μορφή κι αν έχει, έντυπη ή ψηφιακή, είναι αναγκαίο να κατευθύνει τον σπουδαστή στο τι πρέπει να κάνει, τον λόγο που το κάνει, τον χρόνο και τον τρόπο της εργασίας του, καθώς και να του δίνει τη δυνατότητα να αυτοαξιολογηθεί. Ο εκπαιδευόμενος μέσω της ανακαλυπτικής μάθησης εμπλέκεται άμεσα στην εκπαίδευσή του. Το ΕξΑΕ εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει πληροφορίες, να υποστηρίζει, να διδάσκει και να ανατροφοδοτεί τον εκπαιδευόμενο (Λιοναράκης 2001α· Σπανακά, 2012· Χαρτοφύλακα, 2011).

Έτσι, το ΕξΑΕ εκπαιδευτικό υλικό, προκειμένου να υπηρετήσει τον παραπάνω στόχο του, απαρτίζεται από βασικά δομικά μέρη. Το κείμενο, με τις βασικές πληροφορίες, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα κάθε κεφαλαίου, οι επιμέρους στόχοι κάθε ενότητας, οι λέξεις κλειδιά και φυσικά οι δραστηριότητες, οι οποίες βρίσκονται είτε στην αρχή είτε μέσα στο σώμα κάθε ενότητας και κεφαλαίου αποτελούν συστατικά του στοιχεία. Τέλος, παρατίθενται και δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης που συνοδεύουν τα συμπεράσματα και τις συνόψεις και ενδεικτικές απαντήσεις ανατροφοδότησης (Σπανακά, 2012).

Ιδιαίτερα, όταν το υλικό έχει ψηφιακή μορφή, τότε μπορεί να έχει μορφή κειμένου, εικόνας ή βίντεο. Το γραπτό κείμενο που βρίσκεται σε ψηφιακή μορφή είναι γνωστό και ως ηλεκτρονικό κείμενο. Το τελευταίο, κατά κύριο λόγο συναντάται ως υπερκείμενο, ψηφιακό κείμενο δηλαδή με υπερσυνδέσμους και λιγότερο ως σειριακό, δηλαδή ένα έντυπο κείμενο που ψηφιοποιείται (Γκιόσος, Κουτσούμπα & Μαυροειδής, 2007). Το υπερκείμενο είναι η αρχή πολλών άλλων κειμένων και πληροφοριών στο εκπαιδευτικό υλικό, αφού μπορεί να παραπέμπει σε άλλα κείμενα, σε βιβλιογραφία και σε διάφορα άλλα σημεία μέσα στο εκπαιδευτικό υλικό. Το υπερκείμενο φυσικά μετατρέπεται και σε υπερμέσο, αφού μπορεί

να παραπέμπει σε εικόνες, βίντεο, ηχητικά αρχεία κ.α. Έχουν προταθεί διάφορες αρχές και τρόποι δόμησης ενός ηλεκτρονικού κειμένου, ώστε να γίνεται φιλικό και συνάμα αποτελεσματικό για τον αναγνώστη/ εκπαιδευόμενο. Λόγου χάρη αποφεύγεται η διαδικασία της κύλησης σε μία σελίδα ή το άνοιγμα των νέων παραθύρων/ κειμένων εκτός του βασικού κειμένου (Γκίοςος & συν., 2007).

Συχνά οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί επιλέγουν το ηλεκτρονικό κείμενο ως εκπαιδευτικό υλικό έναντι του έντυπου, λαμβάνοντας υπόψη παιδαγωγικά κριτήρια, φιλοσοφικά και κοινωνικά – οικονομικά. Λόγου χάρη το κόστος παραγωγής του, αλλά και συντήρησής του είναι χαμηλότερο από το έντυπο, μια που το ψηφιακό επικαιροποιείται, διαφοροποιείται και προσαρμόζεται σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και ανάγκες, σχετικά, εύκολα. Επίσης, η προσβασιμότητα σε ψηφιακά εκπαιδευτικά υλικά γίνεται όλο και εύκολη, αφού μια σειρά από ηλεκτρονικές συσκευές καθημερινής χρήσης λόγου χάρη τα κινητά τηλέφωνα δίνουν τη δυνατότητα προσπελασιμότητάς του. Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά του υπερκειμένου αποτελούν και τα πλεονεκτήματά του, ενισχύοντας περαιτέρω την αλληλεπιδραστική του δεινότητα (Γκίοςος κ.α., 2007).

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των χαρακτηριστικών του ΕξΑΕ εκπαιδευτικού υλικού, θα κάνουμε ιδιαίτερη μνεία στις δραστηριότητες, αναπόσπαστο και σημαίνον χαρακτηριστικό του. Οι δραστηριότητες δύνανται να διερευνούν υπάρχουσες γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας, ωθούν τον εκπαιδευόμενο σε επεξεργασία και σύνθεση νέων πληροφοριών κατά την προσπέλαση της διδαχθείσας ενότητας και δίνουν πολύτιμη ανατροφοδότηση κατά την ολοκλήρωση κάθε ενότητας. Έτσι, οι δραστηριότητες δεν συμβάλλουν μόνο στην κατανόηση της ύλης, αλλά και στην ενεργητική και αυτόνομη μάθηση των εκπαιδευομένων (Σπανακά, 2012).

Σύμφωνα με τους Γκίοςο και Κουτσούμπα (2004, ό.π. αν. στη Σπανακά, 2012) το ΕξΑΕ εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί μία «προκατασκευασμένη και αποθηκευμένη διδασκαλία». Φυσικά κατά καιρούς επικαιροποιείται ή προσαρμόζεται όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αλλά παραμένει ένα ήδη διαμορφωμένο διδακτικό υλικό. Από την άλλη έχει ανοίξει η συζήτηση για ένα δυναμικό εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο θα δέχεται αλλαγές και θα διαμορφώνεται και από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους (Σπανακά, 2012).

1.2.3 Αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και η αξιολόγησή του

Επικρατούν δύο κυρίαρχες τάσεις κατά τον σχεδιασμό διαδικτυακών μαθησιακών περιβαλλόντων, η *τεχνοκρατική* και η *μαθητοκεντρική- γνωσιακή*. Η πρώτη τάση επικεντρώνεται σε έναν ελκυστικό τρόπο σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού, με τη βοήθεια της τεχνολογίας, με στόχο ο εκπαιδευόμενος να αποθηκεύσει και να ανακαλέσει τις νέες γνώσεις, υιοθετώντας έναν ρόλο μάλλον παθητικό. Η *μαθητοκεντρική- γνωσιακή* τάση, από την άλλη, υπαγορεύει τον σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού με τέτοιον τρόπο, ώστε να διευκολύνει, να υποστηρίζει και να βοηθά τον εκπαιδευόμενο να δομήσει ο ίδιος τη γνώση, αναλαμβάνοντας έναν ενεργό ρόλο στη μάθησή του (Mayer, 2001, όπ. αναφ. στους Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη, 2014).

Ο σχεδιασμός του ψηφιακού περιβάλλοντος μάθησης ακολουθεί τρεις επικρατούσες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, την *κοινωνικο-γνωστική*, την *κοινωνικο-επικοινωνιακή* και την *μετασχηματιστική*. Το περιβάλλον είναι βασικός παράγοντας μάθησης για την *κοινωνικο-γνωστική* παιδαγωγική προσέγγιση, η οποία αντλεί την έμπνευσή της από τις θεωρίες του Vygotsky. Στη μάθηση φαίνεται να συμβάλλουν περισσότερο τα κοινωνικά και πολιτισμικά ερεθίσματα, παρά τα ατομικά νοητικά χαρακτηριστικά. Η *κοινωνικο-επικοινωνιακή* προσέγγιση εστιάζει στην αξιοποίηση της εμπειρίας των μαθητών και της ομαδοσυνεργατικής μάθησης, οι οποίες και οδηγούν στην από κοινού οικοδόμηση του μορφωτικού αγαθού. Τέλος η *μετασχηματιστική παιδαγωγική* αναφέρεται στην οικοδόμηση ενός κριτικού γραμματισμού με την αξιοποίηση των οικουμενικών δικτύων μάθησης (Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη, 2014).

Επιπλέον, οι Σπανακά και Λιοναράκης (2017) ορίζουν επτά αρχές σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού. Σύμφωνα με την 1^η αρχή το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να έχει σαφώς προσδιορισμένους διδακτικούς στόχους, ως προς τη γνωστική περιοχή που καλούμαστε να διδάξουμε, καθώς και τις δεξιότητες και τις στάσεις που επιδιώκουμε να αναπτύξουν οι εκπαιδευόμενοί μας. Οι διδακτικοί στόχοι, βέβαια, είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τα μαθησιακά αποτελέσματα, τα οποία προσδιορίζουν για τον εκπαιδευόμενο τι θα μάθει και τι θα μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση της μελέτης του εκπαιδευτικού υλικού. Η δεύτερη αρχή σχεδιασμού αναδεικνύει τη σημασία υιοθέτησης ύφους προφορικού λόγου για τα γραπτά κείμενα, παίρνοντας τη μορφή *διαλόγου* με τον

εκπαιδευόμενο. Η 3^η αρχή μας συστήνει τη μέθοδο της ανακαλυπτικής μάθησης, δηλαδή τη βήμα προς βήμα ανακάλυψη της γνώσης και η 4^η αρχή δίνει έμφαση στην ανάπτυξη των αναμενόμενων δεξιοτήτων που θα έχουν καλλιεργήσει οι επιμορφούμενοι, μετά τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού. Κατά την 5^η αρχή, ο δημιουργός του εκπαιδευτικού υλικού επιβάλλεται να εξηγεί και να ορίζει, ακόμη και γνωστικά πεδία που θεωρούνται αυτονόητα, ενώ κατά την 6^η αρχή είναι αναγκαία η αιτιολόγηση και η λογική συνάφεια των προτεινόμενων προς μελέτη πηγών. Τέλος, η 7^η αρχή φέρνει στο φως τη σημασία της οπτικοποίησης αφηρημένων εννοιών.

Στη συνέχεια θα αναφέρουμε τις επτά βασικές αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού, τις οποίες αναπτύσσουν οι Χατζηδάκη, Σπαντιδάκης και Αναστασιάδης (2014).

1. *Πολυμεσική Αρχή- multimedia principle. Η γνώση αποκωδικοποιείται καλύτερα, όταν αυτή παρουσιάζεται με λέξεις και εικόνες.*
2. *Αρχή της προσαρμοστικότητας- modality principle. Παρουσίαση των πληροφοριών μέσω της αφήγησης και των γραφικών, λόγω χάρη μέσω κινουμένων σχεδίων.*
3. *Αρχή του πλεονασμού-redundancy principle. Παρουσίαση των πληροφοριών αφαιρώντας πλεονάζουσες γνώσεις και ακολουθώντας το σχήμα αφήγηση και γραφικά και όχι αφήγηση, γραφικά και κείμενο.*
4. *Αρχή της συνοχής- coherence principle. Όλες οι εικόνες, τα κείμενα και οι ήχοι πρέπει να είναι αυτοί που χρειάζονται, αποφεύγοντας την ύπαρξη άλλων περιττών.*
5. *Αρχή της σηματοδότησης-signaling principle. Είναι οι λεγόμενες διαδικαστικές διευκολύνσεις που στηρίζουν τη μνήμη του εκπαιδευόμενου, τον κατευθύνουν σε ερεθίσματα υψηλού επιπέδου, όσον αφορά στην επιλογή των κατάλληλων εκπαιδευτικών υλικών π.χ. εικόνες, λέξεις κ.α. και τον καθιστούν μαθησιακά αυτόνομο.*
6. *Η αρχή της συνάφειας ή της εγγύτητας-contiguity principle. Κείμενα ή αφηγήσεις παρουσιάζονται χρονικά και χωρικά ταυτόχρονα με τα αντίστοιχα οπτικοακουστικά ερεθίσματα.*
7. *Αρχή της κατάτμησης- segmentation principle. Η μάθηση επιτυγχάνεται γρηγορότερα μέσω της σύντομης οπτικής και ακουστικής πληροφόρησης και όχι μέσω μακροσκελών αφηγήσεων.*

(σ. 26-27)

Επίσης, κατά τη διδακτική σχεδίαση του εκπαιδευτικού υλικού επιβάλλεται να ακολουθούνται βασικοί άξονες, οι οποίοι, όπως αναφέρουν οι Παναγιωτακόπουλος, Καρατράντου και Πιντέλας (2012), στηρίζονται στα «εννέα γεγονότα της μάθησης του Gagne». Αυτά τα μαθησιακά γεγονότα είναι:

«η προσέλκυση της προσοχής, η πληροφόρηση των εκπαιδευομένων για τους στόχους του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, η ανάκληση προηγούμενης γνώσης, η παρουσίαση του περιεχομένου, η καθοδήγηση και η σύνοψη, η παροχή ανατροφοδότησης, η ανάπτυξη της μνήμης και η αξιολόγηση των συμπερασμάτων και των αποτελεσμάτων» (σ. 4).

Έτσι, τα δομικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύσσονται με το μοντέλο του Gagne είναι τα εξής:

- ✓ το εισαγωγικό εξώφυλλο, που έχει στόχο την προσέλκυση της προσοχής του εκπαιδευόμενου,
- ✓ ο τίτλος του κεφαλαίου, ο οποίος εξυπηρετεί τη διδακτική ενέργεια της καθοδήγησης της μάθησης,
- ✓ ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και οι έννοιες κλειδιά, που παρωθούν τον μαθητή και τον καθοδηγούν,
- ✓ οι δραστηριότητες αφόρμησης, οι οποίες εξακριβώνουν και ανακαλούν στη μνήμη του επιμορφούμενου προϋπάρχουσες και όμορες γνώσεις και εμπειρίες,
- ✓ οι εισαγωγικές παρατηρήσεις, οι οποίες, επίσης, παρωθούν και προσελκύουν το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου,
- ✓ το βασικό κείμενο, του οποίου το ύφος επιβάλλεται να είναι προσηγές, αφού σύμφωνα με τον Κόκκο (1998) αποτελεί βασική αρχή μάθησης των ενηλίκων η ανάπτυξη ενός πλαισίου ασφάλειας με τον εκπαιδευόμενο,
- ✓ τα παραδείγματα, που αξιοποιούν τις εμπειρίες των ενηλίκων και τους προσελκύουν το ενδιαφέρον για τη μάθηση, τους διευκολύνουν στην ανάκληση προηγούμενων γνώσεων, τους παρουσιάζουν τη νέα γνώση με έναν νέο εύληπτο τρόπο και τους εμπλέκουν στην κατάκτηση της νέας γνώσης,
- ✓ οι δραστηριότητες εμπέδωσης και οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, οι οποίες επιβεβαιώνουν τι έχει πετύχει ο εκπαιδευόμενος και παράλληλα ενθαρρύνει τη μεταβίβαση των γνώσεων.

(Σουβατζόγλου, 2009)

Ακόμη, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η *τοπολογία των West-Λιοναράκη* για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού, η οποία ορίζει τρεις δέσμες *κειμένων*. Η πρώτη δέσμη περιλαμβάνει

- ✓ το *κείμενο*, το κεντρικό μέρος του εκπαιδευτικού υλικού
- ✓ το *προκείμενο*, δηλαδή το μέρος του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύσσονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, οι λέξεις κλειδιά και οι εισαγωγικές παρατηρήσεις και
- ✓ το *μετακείμενο*, δηλαδή οι συνόψεις, οι βιβλιογραφικοί οδηγοί, τα παραρτήματα για περαιτέρω μελέτη, οι ενδεικτικές απαντήσεις και οι ανατροφοδοτήσεις.

Η δεύτερη δέσμη *κειμένων* περιλαμβάνει:

- ✓ το *διακείμενο*, δηλαδή τις δραστηριότητες προβληματισμού, κινητοποίησης, μελέτης, εφαρμογής και τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης που εναρμονίζουν προϋπάρχουσες γνώσεις και νέες,
- ✓ το *επικείμενο*, δηλαδή το συμπληρωματικό επεξηγηματικό υλικό για μελέτη, λόγου χάρη το επεξηγηματικό οπτικοακουστικό υλικό, τα γλωσσάρια, τις διασαφηνίσεις κτλ.,
- ✓ το *παρακείμενο*, τα μη-γλωσσικά τα ημι-γλωσσικά στοιχεία του υλικού, λόγου χάρη τα σχήματα, τους πίνακες και τις εικόνες που λειτουργούν επικουρικά στο κύριο κείμενο,
- ✓ το *περικείμενο*, εμβόλιμα κείμενα επικουρικά στο κύριο κείμενο, παραδείγματα ή άλλο υλικό και

η τρίτη δέσμη *κειμένων* περιλαμβάνει:

- ✓ το *πολυκείμενο*, τις οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης των εκπαιδευομένων και
- ✓ το *πολυαντικείμενο*, δηλαδή τα ψηφιακά επικουρικών και κύρια μέσα (interactive video και εικόνων).

(Λιοναράκης, 2001α· Σοφός & συν., 2015).

Τέλος, κατά τη δημιουργία και ανάπτυξη του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού, λαμβάνεται μέριμνα για το σωστό μέγεθος γραμματοσειράς και την ενδεδειγμένη χρήση γραμμοσειράς, πλαισίων και πινάκων και χρωμάτων. Οι χρωματικοί συνδυασμοί πρέπει να προσελκύουν την προσοχή και να υπογραμμίζουν τις κύριες έννοιες. Γραφικά, βίντεο και ψηφιακή αφήγηση ενισχύουν, επίσης, τους παιδαγωγικούς στόχους. Η αλληλεπίδραση

του υλικού μπορεί να στηριχθεί, όταν υπάρχει κατάτμηση περιεχομένου, με ερωτήσεις αφόρμησης και ανακεφαλαίωσης και όταν η ανατροφοδότηση δίνεται άμεσα και στο ίδιο περιβάλλον. Ενδεδειγμένος τρόπος ενίσχυσης της αλληλεπίδρασης του εκπαιδευτικού υλικού θα μπορούσε να είναι η αξιοποίηση ενός εκπαιδευτικού σεναρίου, υπό την προϋπόθεση να παρουσιάζει αυθεντικές πραγματικές καταστάσεις, κοντά στις εμπειρίες των εκπαιδευομένων, να δίνει σημασία στην κατασκευή της νέας γνώσης και όχι τόσο στην αναπαραγωγή της και τέλος να υποστηρίζει τον αναστοχαστικό διάλογο των εκπαιδευομένων (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012).

Αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού είναι η αξιολόγησή του. Τομείς που αξιολογούνται είναι η συνέπεια διδακτικών στόχων και εκπαιδευτικού περιεχομένου, η ποιότητα πλοήγησης, η ποιότητα της αλληλεπίδρασης, η αισθητική του αρτιότητα και η επιστημονική του επάρκεια. Οι άξονες αξιολόγησης σχετίζονται με τις διευκολύνσεις που παρέχει το εκπαιδευτικό υλικό, ως προς τη μελέτη του επιμορφούμενου, με το ανεπτυγμένο ή μη περιβάλλον αλληλεπίδρασης, με την ορθότητα και την καταλληλότητα του λόγου, με την ύπαρξη ή μη δραστηριοτήτων και ασκήσεων αυτοαξιολόγησης, με το είδος της ανατροφοδότησης (εμψυχωτική ή αυστηρή) και με την αυτονομία που παρέχεται ως προς τον τρόπο και τον χρόνο μελέτης, λόγου χάρη η ύπαρξη χρονοδιαγράμματος, οδηγού μελέτης κ.τ.λ. Ακόμη, η αξιολόγηση υπεισέρχεται σε θέματα ποιότητας εμφάνισης ηλεκτρονικού κειμένου και γενικότερα των εκπαιδευτικών υλικών (εικόνες, χρωματικές επιλογές, μορφοποίηση κειμένου κ.τ.λ.) και σε ζητήματα εγκυρότητας της επιστημονικής γνώσης που παρέχεται (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012).

1.2.4 Συμπεράσματα

Πυλώνας της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης είναι το εκπαιδευτικό υλικό. Αυτό αναπτύσσεται, λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά από αρχές και μοντέλα δημιουργίας υλικού. Το ψηφιακό υλικό επιπλέον λαμβάνει σοβαρά υπόψη και τους παράγοντες διεπαφής κάθε πλατφόρμας και γι' αυτό τηρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Στόχος όλων είναι το εκπαιδευτικό υλικό να αλληλεπιδράσει με τον εκπαιδευόμενο και να του επιτρέψει τον

έλεγχου της εκπαίδευσής του. Η οριοθέτηση της έννοιας της αλληλεπίδρασης αναπτύσσεται στην επόμενη ενότητα 1.3.

1.3 Η έννοια της αλληλεπίδρασης με το διδακτικό υλικό στην Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση

Η εξατομίκευση της μάθησης φαίνεται να είναι χαρακτηριστικό της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης. Ουσιαστικά αυτή η εξατομίκευση συνιστά μία μορφή ευελιξίας, καθώς οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν και να καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό τις παραμέτρους του χρόνου, του τόπου και του ρυθμού της εκπαίδευσής τους (Σπανακά, 2012). Αυτή η αυτονομία των φοιτητών ενισχύεται σε μεγάλο βαθμό από εκπαιδευτικά υλικά που χαρακτηρίζονται ως αλληλεπιδραστικά. Είναι η αντίληψη της «καθοδηγούμενης διδακτικής συνδιάλεξης», όπως την όρισε ο Holmberg (1989), ανάμεσα στον φοιτητή και το εκπαιδευτικό υλικό. Ο Holberg (1989, σ. 70, όπ. αναφ. στην Σπανακά, 2012) διευκρινίζει ότι:

«η συζήτηση που μπορεί να προσομοιωθεί σε μια προπαρασκευασμένη, έντυπη συνήθως, ενότητα μαθημάτων φαίνεται να είναι αυτή που διεξάγεται κυρίως, μεταξύ των δημιουργών του προγράμματος σπουδών και του κάθε σπουδαστή ξεχωριστά. Οι πρώτοι σχηματίζουν την εικόνα των σπουδαστών που αναμένεται να σπουδάσουν το πρόγραμμα σπουδών τους και προσπαθούν να απευθυνθούν σε καθένα από αυτούς σαν ξεχωριστή προσωπικότητα».

Ο αλληλεπιδραστικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού υλικού, επίσης, οικοδομείται μέσω της ένταξης προπαρασκευαστικών ερωτημάτων, δραστηριοτήτων ή στρατηγικών που ενεργοποιούν τις προσωπικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευομένων (Σπανακά, 2012).

Ο Moore (1989, όπ. αναφ. στους Γκίτσος, Μαυροειδής & Κουτσούμπα, 2010 & Γκίτσος, Κουτσούμπα & Μαυροειδής, 2007) αναφέρεται σε τρία είδη αλληλεπίδρασης που χαρακτηρίζουν την Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση. Διακρίνονται η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών, αυτή μεταξύ των εκπαιδευομένων και τέλος η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικού υλικού. Οι Γκίτσος, Κουτσούμπα & Μαυροειδής (2007) αναφέρουν ότι :

Με τον όρο εκπαιδευτικό υλικό ο Moore αναφέρεται όχι μόνο στο περιεχόμενο του υλικού, αλλά και στο γνωστικό αντικείμενο αυτό καθαυτό. Με αυτή την έννοια, ο τύπος αυτός της αλληλεπίδρασης γίνεται ο πλέον σημαντικός, αναφορικά με τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Και αυτό γιατί μέσα από την αλληλεπίδραση επέρχονται αλλαγές στον τρόπο που προσλαμβάνει, προσεγγίζει και εν τέλει κατανοεί το γνωστικό αντικείμενο της εκπαίδευσης. Βλέπουμε, λοιπόν, εδώ, ότι ο Moore εισάγοντας την έννοια της αλληλεπίδρασης πλησιάζει την έννοια της καθοδηγούμενης διδακτικής συνδιάσκεψης (*Guided Didactic Conversation*) του Holmberg (σ. 35).

Η έννοια της κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης (*Guided Didactic Conversation*), λοιπόν, είναι θεμελιώδης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και κυρίως στα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει το εκπαιδευτικό υλικό. Πέραν της στενής σχέσης που πρέπει να αναπτύξουν εκπαιδευόμενος και εκπαιδευτής, λειτουργώντας ο τελευταίος σε ένα πλαίσιο ενσυναίσθησης, η έννοια της κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης, ταυτόχρονα, διαμορφώνει και δομεί ένα κείμενο, το οποίο σε προσωποποιημένη μορφή αλληλεπιδρά με τον εκπαιδευόμενο, αναπτύσσοντας έναν ιδιότυπο διάλογο μαζί του (Γκιόσος, Μαυροειδής & Κουτσούμπα, 2010).

Τα τελευταία χρόνια οι ερευνητές πρόσθεσαν μία τέταρτη μορφή αλληλεπίδρασης, την αλληλεπίδραση εκπαιδευόμενου-διεπιφάνειας, λόγω των νέων επικοινωνιακών δομών που αναπτύχθηκαν με την τεχνολογία και οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στα σύγχρονα διαδικτυακά μαθήματα (Μαυροειδής, Γκιόσος, & Κουτσούμπα, 2014). Έτσι, οι συγγραφείς Γκιόσος, Κουτσούμπα & Μαυροειδής (2007) επισημαίνουν ότι στο ηλεκτρονικό κείμενο, ιδιαίτερα, η αλληλεπίδραση επιτυγχάνεται από τον τρόπο περιήγησης στο υλικό ή στις απαντήσεις στις δραστηριότητες και «αφορά κυρίως τον τρόπο περιγραφής και ανάλυσης της περίπλοκης δομής του αντικειμένου ή του θέματος που προσεγγίζει ο συγγραφέας».

Συνοψίζοντας, λοιπόν, η ζητούμενη κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση, ως ένας έμμεσος διάλογος του εκπαιδευόμενου, τόσο με τον δημιουργό του κειμένου, όσο και με τον ίδιο του τον εαυτό, έχει απώτερο στόχο την ενίσχυση και οικοδόμηση συνθηκών ελέγχου της μάθησης. Ο έλεγχος αυτός της μαθησιακής διαδικασίας, όπως είδαμε και παραπάνω, οικοδομείται τόσο από την ανεξαρτησία, την επάρκεια και την ικανότητα του εκπαιδευόμενου, όσο και από την υποστήριξη από ανθρώπινους και μη πόρους. Οι τελευταίοι ουσιαστικά ταυτίζονται με το εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο, κατάλληλα

σχεδιασμένο, δημιουργεί συνθήκες αλληλεπίδρασης και κατευθυνόμενου διδακτικού διαλόγου (Γκίτσος, Μαυροειδής & Κουτσούμπα, 2010).

1.4 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών με την αξιοποίηση διαδικτυακών περιβαλλόντων- Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης του Υπουργείου Παιδείας για το νέο σχολείο, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κρίνεται αναγκαία συνθήκη. Τα νέα προγράμματα επιμόρφωσης επικεντρώνονται και οργανώνονται στους μαθησιακούς στόχους, στην εκπαιδευτική πρακτική, η οποία είναι συνεχιζόμενη και ενταγμένη στο γενικότερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Μάλιστα λαμβάνεται υπόψη για την επιτυχία του προγράμματος, ο χώρος διεξαγωγής του και η διευκόλυνση των επιμορφούμενων (Μπιρμπίλη, 2011).

Η Εξ Αποστάσεως επιμόρφωση δύναται να υλοποιείται ως αυτο-μόρφωση σε ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό, ως καθοδηγούμενη αυτο-επιμόρφωση, σε ένα οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο, στο οποίο υπάρχει εκπαιδευτής και οι συνεδρίες γίνονται δια ζώσης ή εξ αποστάσεως, καθώς και ως συνεργατική επιμόρφωση σε σύγχρονο ή ασύγχρονο εκπαιδευτικό πλαίσιο, το οποίο στηρίζεται στην αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων μεταξύ τους και με το εκπαιδευτικό υλικό (Παπαδάκης & συν., 2003, όπ. αναφ. στους Αναστασιάδη & Μανούσου, 2016).

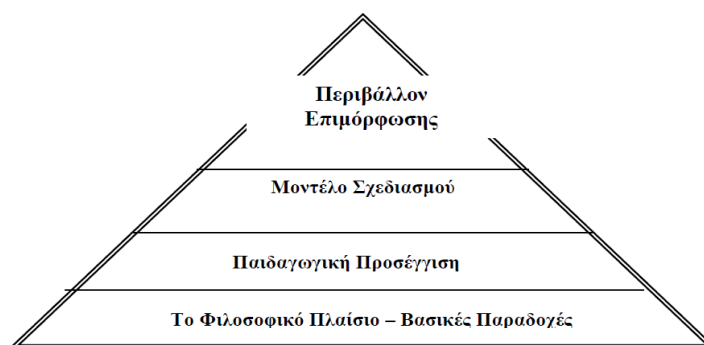
Σε διεθνές επίπεδο έχουν εφαρμοστεί ποικίλα επιμορφωτικά προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου η πρόσβαση σε ψηφιακά περιβάλλοντα είναι περιορισμένη, επιστρατεύονται το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό (Moore & Tait, 2002, όπ. αναφ. στους Αναστασιάδη & Μανούσου, 2016). Στη βιβλιογραφία μπορεί να συναντήσει κανείς το πρόγραμμα *certificate in guidance*, το οποίο απευθύνεται σε Ινδούς δασκάλους ή το *Proformacao* στη Βραζιλία, το οποίο υλοποιείται με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης. Σε προηγμένες τεχνολογικά χώρες, όπως στις ΗΠΑ και την Κορέα συναντάμε τα προγράμματα *Σχολεία εξερευνητών* και *Cyber teacher Center* αντίστοιχα, προγράμματα που αξιοποιούν ψηφιακά εξ Αποστάσεως εργαλεία (Moore & Tait, 2002 · Perraton κ. συν., 2001 · Bof 2004 · Jung, 2001 · Marrero κ. συν., 2010, όπ. αναφ. στους Αναστασιάδη & Μανούσου, 2016).

Οι συνεχείς και καταγιστικές αλλαγές στον μαθητικό πληθυσμό στην Ελλάδα επέβαλαν τη δημιουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων επιμόρφωσης, τα οποία είχαν ως θέματα τη διεύρυνση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και τη συμπερίληψη. Ένα χαρακτηριστικό πρόγραμμα επιμόρφωσης είναι το Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, το οποίο σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές εκπαίδευσης των ενηλίκων και της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα στηριζόταν στο μικτό τρόπο μάθησης (Blended Learning) με δια ζώσης και εξ αποστάσεως συνεδρίες (Μπιρμπίλη, 2011· Αναστασιάδης, 2011).

Βασικές αρχές του προγράμματος αποτέλεσαν η προαιρετικότητα της επιμορφωτικής διαδικασίας, η ενεργητική συμμετοχή του επιμορφούμενου, οι συνθήκες αυτομάθησης, απόρροια ενός αλληλεπιδραστικού εκπαιδευτικού υλικού, η ευελιξία, η πρακτική εφαρμογή των νέων γνώσεων και η κοινωνική αλληλεπίδραση. Συναντούμε κι άλλα προγράμματα επιμόρφωσης με φορέα υλοποίησης το κράτος, τα οποία διακρίνονται σε δια ζώσης, μικτά και σε εξ ολοκλήρου Εξ Αποστάσεως, όπως λόγου χάρι η επιμόρφωση για τη χρήση των ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών) στην τάξη (ό.π. 2011· Αναστασιάδης, 2011).

Σημαντικό πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών που αξιοποιεί ένα ολοκληρωμένο διαδικτυακό περιβάλλον αποτελεί η Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών της Ομογένειας (2011-2014). Εδώ συναντάμε τον όρο Προηγμένες Μαθησιακές Τεχνολογίες (ΠΜΤ), οι οποίες αντικατοπτρίζουν τόσο τα τεχνολογικά μέσα, όσο και την παιδαγωγική διάσταση τους, αφού έχουν στο κέντρο του σχεδιασμού τους τη συνεργασία εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών, καθώς και την αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού υλικού και επιμορφούμενων (Αναστασιάδης 2014).

Η παιδαγωγική προσέγγιση που προτείνει ο Αναστασιάδης (2014) αποτυπώνεται στο παρακάτω σχήμα.

(σ. 4)

Το φιλοσοφικό πλαίσιο σχετίζεται με τις αναθεωρητικές διεργασίες, τις οποίες πρέπει να παρακολουθήσει κάθε εκπαιδευτικός μέσω της εκπαίδευσής του, προκειμένου να μπει σε έναν εσωτερικό στοχαστικό διάλογο, ο οποίος και θα τον διευκολύνει στον μετασχηματισμό των δυσλειτουργικών παραδοχών του (Αναστασιάδης, 2014· Mezirow & συνεργάτες, 2007). Η προτεινόμενη παιδαγωγική προσέγγιση στηρίζεται σε τρεις πυλώνες, στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, στην ανάπτυξη του κριτικού στοχασμού και στις αρχές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Το μοντέλο σχεδιασμού της επιμόρφωσης προέβλεπε τη σταδιακή σχεδίαση σε φάσεις, στάδια και ενέργειες, την αξιοποίηση διαφόρων πόρων όπως, ανθρώπινων, μαθησιακού υλικού και τεχνολογικής υποδομής και την ακολουθία τεσσάρων βασικών σταδίων, της ανάλυσης των αναγκών, του σχεδιασμού του περιβάλλοντος επιμόρφωσης, της υλοποίησης και της αξιολόγησής του (Αναστασιάδης, 2014).

Η έρευνα που ακολούθησε της επιμόρφωσης διερευνούσε τις απόψεις των εκπαιδευτικών, όσον αφορά στα κίνητρα, τον βαθμό ικανοποίησης σε σχέση με τις γνώσεις και την εφαρμογή τους στην πράξη, τους εκπαιδευτές, την οργάνωση και στις τηλεδιασκέψεις του προγράμματος. Στα συμπεράσματα του προγράμματος διαπιστώνεται η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωσή τους. Οι περισσότερες συνιστώσες του προγράμματος, η ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, οι νέες γνώσεις που έλαβαν, οι επιμορφωτές και οι τηλεδιασκέψεις άφησαν θετικές εντυπώσεις στους εκπαιδευτικούς (Αναστασιάδης, 2014).

Άλλο ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών της Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης και Ηπείρου ήταν η Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση σε θέματα διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και της χρήσης βίας στο σχολικό περιβάλλον. Το μοντέλο σχεδιασμού της επιμόρφωσης ήταν αυτό της μικτής μάθησης (Blended Learning), το οποίο συνδυάζει *ασύγχρονη* και *σύγχρονη* Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο κατανεμήθηκε σε διδακτικές ενότητες, κάθε μία από τις οποίες είχε τον σκοπό, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τις έννοιες κλειδιά, τις εισαγωγικές παρατηρήσεις, την ανακεφαλαίωση και τις δραστηριότητες (Μουζάκης, Μαγκλογιάννης, Μπουρλετίδης, Μπουρλετίδης, 2009).

Τα ερωτήματα που τέθηκαν κατά τη φάση της αξιολόγησης αφορούσαν στις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης τους και παράλληλα τις προτάσεις βελτίωσής της. Κατά την αξιολόγηση του προγράμματος διαπιστώθηκε η θετική στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην επιμόρφωσή τους, η οποία φαίνεται να εστίαζε σε πρακτικά ζητήματα περισσότερο. Τονίστηκε, ιδιαίτερα ο σημαντικός ρόλος των

επιμορφωτών και υπογραμμίστηκε η αναγκαιότητα περισσότερων δια ζώσης συναντήσεων (Μουζάκης & συν., 2009).

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων

Τέλος σημαντικό πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων έλαβε χώρα με το ανοικτό ηλεκτρονικό ασύγχρονο μάθημα «*Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων*». Το μάθημα είχε ως στόχους την εξοικείωση εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων με τα σύγχρονα διαδικτυακά εργαλεία, την ενίσχυση των παιδαγωγικών γνώσεων και δεξιοτήτων για τον τρόπο ένταξης αυτών των εργαλείων στην τάξη και τέλος στόχευε στην προώθηση της επαγγελματικής τους κατάρτισης σε ένα ψηφιακό περιβάλλον αλληλεπίδρασης (<http://epri.korinthos.uop.gr/ocp/modules/units/?course=MOOC106&id=17>).

Σκοπός της μελέτης που ακολούθησε του προγράμματος, σύμφωνα με τους σχεδιαστές του, τους Koukis & Jimoyiannis (2018· 2017) ήταν να παράσχει μία διαφορετική γωνία για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Moocs (Massive On line Open Courses). Τα ερευνητικά ερωτήματα που ετέθησαν σχετίζονταν με τα επιμορφωτικά οφέλη που θεώρησαν οι εκπαιδευτικοί ότι συνέβαλαν στην επαγγελματική τους ανάπτυξη και με τους καταλληλότερους παράγοντες σχεδιασμού ενός Mooc. Τα ποσοστά ολοκλήρωσης του προγράμματος ήταν υψηλά και η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα εκπαίδευσης ήταν θετική. Οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν και το Forum, επίσης, θετικά, θεωρώντας το ως ένα χρήσιμο και αξιόπιστο χώρο αλληλεπίδρασης. Θεωρήθηκε, λοιπόν, το Mooc ως μία εναλλακτική και αξιόπιστη λύση για την επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών (Koukis & Jimoyiannis, 2018· Koukis & Jimoyiannis, 2017).

1.5 Η έννοια της διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί επιτακτική ανάγκη εδώ και αρκετά χρόνια. Η συμπερίληψη στα κοινά προγράμματα σπουδών ειδικών και μη κατηγοριών του μαθητικού πληθυσμού και η εισαγωγή νέων αναλυτικών προγραμμάτων από τη δεκαετία του 1990 κατέστησαν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία αναπόσπαστη διδακτική πρακτική. Σύμφωνα μάλιστα με τη διακήρυξη της Σαλαμάνκας στο παγκόσμιο συνέδριο της Unesco (2009, σ.8, όπ. αναφ. στους Λαμπροπούλου & συν., 2015):

Κάθε παιδί έχει μοναδικά χαρακτηριστικά, ενδιαφέροντα, ικανότητες και μαθησιακές ανάγκες. Ο σχεδιασμός εκπαιδευτικών συστημάτων και η εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ευρύ φάσμα των διαφορετικών αυτών χαρακτηριστικών και αναγκών.

Σύμφωνα με την Tomlinson (1999, όπ. αναφ. στους Σπαντιδάκη & Βασαρμίδου, 2014) κάθε εκπαιδευτικός οφείλει, σε ένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα σπουδών, «να διαφοροποιεί το περιεχόμενο, το προϊόν, τη διαδικασία και το μαθησιακό περιβάλλον σύμφωνα με το μαθησιακό στυλ, την ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντα το μαθητή».

Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική αποτελεί ανάγκη για να αντιμετωπιστεί, τόσο η ετερογενής σύνθεση κάθε τάξης, όσο και η σχολική αποτυχία αρκετά σημαντικού αριθμού παιδιών. Ως αναγκαία διδακτική πρακτική αφορά και την ελληνική πραγματικότητα, ο μαθητικός πληθυσμός της οποίας αύξησε τα ποσοστά της ετερογένειάς του, λόγω των κοινωνικών και οικονομικών μεταβολών που γνώρισε η ελληνική κοινωνία τις τελευταίες δεκαετίες, όπως ήταν η αύξηση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών προς την Ελλάδα. Έτσι, η δομή των σχολικών τάξεων που στηρίζεται στο ηλικιακό κριτήριο φαίνεται να μην εξυπηρετεί τις αυξημένες και διαφορετικές ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού (Λαμπροπούλου & συν., 2015).

Τέλος, συχνά προβάλλονται και αξιοποιούνται τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα, ως εργαλείο διαφοροποίησης οι ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών). Έχουν γνωρίσει ευρεία εφαρμογή στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης. Το διδακτικό αντικείμενο με την αξιοποίηση των ΤΠΕ φαίνεται να γίνεται πιο ελκυστικό και να πλησιάζει περισσότερο στα ενδιαφέροντα των μαθητών, αφού παρουσιάζεται με πολυμεσικό τρόπο (κείμενο, ήχο, γραφικά και εικόνα). Οι ΤΠΕ, ακόμη, δίνουν στον μαθητή ενεργητικό ρόλο, αφού οι πολυμεσικές εφαρμογές του προσθέτουν ως έναν βαθμό τον έλεγχο της εκπαίδευσής του. Υπάρχει, ακόμη η δυνατότητα να παρέχουν στον μαθητή ανατροφοδότηση σε σύντομο χρονικό διάστημα (Σπαντιδάκη & Βασαρμίδου, 2014).

1.6 Συμπεράσματα- η συμβολή/ πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας

Η επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών αποτελεί πια μία αναγκαία και απαραίτητη συνθήκη στην εποχή μας. Επίσης, πάγια τακτική πια είναι ο σχεδιασμός e-learning

περιβαλλόντων μάθησης για την επιμόρφωσή τους. Τα Εξ αποστάσεως αυτά περιβάλλοντα μάθησης αναπτύσσονται με τις αρχές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και ακολουθούν κατά κύριο λόγο το μικτό μοντέλο μάθησης, τον συνδυασμό σύγχρονων και ασύγχρονων, δηλαδή, συνεδριών (Blended Learning). Βασικό μέλημα των σχεδιαστών είναι η δημιουργία συνθηκών αλληλεπίδρασης των ηλεκτρονικών αυτών περιβαλλόντων με τους εκπαιδευόμενους. Η θεματολογία των προγραμμάτων αυτών σχετίζεται με το διδακτικό έργο, το οποίο δέχεται καθημερινά πολλές προκλήσεις.

Μια από αυτές είναι και η υιοθέτηση διδακτικών πρακτικών διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως αναφέρεται και στη διακήρυξη της Σαλαμάνκας (Unesco, 2009, όπ. αναφ. στους Λαμπροπούλου & συν., 2015). Ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση ενός μαθήματος σε ηλεκτρονικό περιβάλλον με θέμα τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, ίσως, δίνει σημαντικά ερευνητικά δεδομένα, όταν μάλιστα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που έγινε, δεν εντοπίστηκαν τέτοιου είδους μαθήματα για τους εκπαιδευτικούς στην Ελλάδα. Επιπλέον, το μάθημα που σχεδιάστηκε έχει ασύγχρονο χαρακτήρα σε αντίθεση με τον μικτό μοντέλο μάθησης της πλειονότητας των επιμορφωτικών δράσεων που παρουσιάστηκαν παραπάνω. Έτσι, η παρούσα έρευνα ενδεχομένως μας οδηγεί σε σημαντικά συμπεράσματα που αφορούν, τόσο στην αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού υλικού, όσο και στα μαθησιακά οφέλη του για ένα πρωτότυπο θέμα επιμόρφωσης, όπως αυτό της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

Β΄ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο 2 γίνεται παρουσίαση και τεκμηρίωση του μεθοδολογικού πλαισίου της έρευνας. Αρχικά γίνεται η καταγραφή του σκοπού, των στόχων και των ερευνητικών ερωτημάτων της και στη συνέχεια αναπτύσσονται διεξοδικά οι αρχές ανάπτυξης του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού. Τέλος, δίδεται η μεθοδολογική ταυτότητα του παρόντος ερευνητικού πονήματος, διασαφηνίζοντας και τεκμηριώνοντας σημαντικές μεθοδολογικές παραμέτρους, όπως είναι ο ποιοτικός χαρακτήρας της έρευνας, η ημιδομημένη συνέντευξη, η δειγματοληπτική τακτική, η ανάλυση των ευρημάτων και οι περιορισμοί της έρευνας. Η δομή του 2^{ου} κεφαλαίου έχει ως εξής:

Οι ενότητες 2.2 Σκοπός- Στόχοι έρευνας, 2.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα, 2.4 Δημιουργία/ ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού, και 2.5 Μεθοδολογική ταυτότητα της έρευνας, με τις υποενότητες 2.5.1 Εισαγωγή, 2.5.2 Μεθοδολογική Στρατηγική- Είδος Έρευνας, 2.5.3 Το μέσο συλλογής των δεδομένων- η Συνέντευξη, 2.5.4 Πληθυσμός- Δείγμα, 2.5.5 Η εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού/ Η διεξαγωγή της έρευνας, 2.5.6 Μέθοδος ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων και την 2.5.7 Περιορισμοί έρευνας.

2.2 Σκοπός- Στόχοι έρευνας

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής πρότασης είναι η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο ασύγχρονο πρόγραμμα/ μάθημα με θέμα «Εισαγωγή στη

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία», τόσο ως προς τα μαθησιακά οφέλη του, όσο και ως προς τα χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης που ανέπτυξε με τους επιμορφούμενους.

Οι **Στόχοι** της παρούσας έρευνας συνοψίζονται στους ακόλουθους:

1. Η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για τους εκπαιδευόμενους.
2. Η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε με τους επιμορφούμενους.

2.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Ως ερευνητικά ερωτήματα ετέθησαν τα εξής:

1. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για αυτούς;

Υποερωτήματα:

- α. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς την επάρκεια/ επιστημονικότητα/ επιστημονική πληρότητα των γνώσεων που έλαβαν για την έννοια της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας (εννοιολογική και θεωρητική κάλυψη του θέματος, τεκμηρίωση των πληροφοριών με βιβλιογραφικές

αναφορές, γενική εκτίμηση επάρκειας του υλικού και του μαθήματος, γενική ικανοποίηση από το μάθημα);

β. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς τη μετασχηματιστική δυναμική του/ τον στοχαστικό διάλογο που πυροδότησε ως προς το διδακτικό τους έργο;

γ. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς την πρακτική εφαρμογή/ αξιοποίηση των προσφερόμενων γνώσεων του στη σχολική πραγματικότητα;

2. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

Υποερωτήματα:

α. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς τον καθοδηγητικό του χαρακτήρα (γενική αποτίμηση αλληλεπίδρασης, οδηγός μελέτης με το χρονοδιάγραμμά του, εκπαιδευτικοί στόχοι, διάφορες διευκολύνσεις και τα εικονίδια πλοήγησης και σηματοδότησης, όπως το εικονίδιο home, το εικονίδιο δραστηριοτήτων, το εικονίδιο ανακεφαλαίωσης κ.α.);

β. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί τη μαθησιακή λειτουργία της κατάτμησης της ύλης σε μικρά πολυτροπικά και πολυμεσικά κείμενα που συνοδεύονται από εικόνες, διαδραστικά βίντεο, γραφήματα, πίνακες;

γ. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το ύφος και τη γλώσσα γραφής;

δ. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί τη μαθησιακή λειτουργία των δραστηριοτήτων και των ανατροφοδοτήσεων αυτών (δραστηριότητες αφόρμησης, εμπέδωσης, μελέτες περίπτωσης στηριγμένες στην εμπειρία τους);

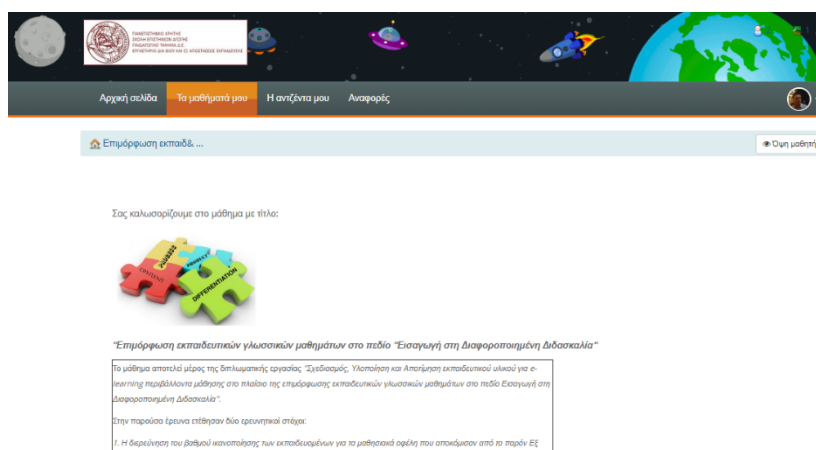
ε. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί τον χώρο Forum, ως χώρος εφαρμογής ασύγχρονης επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης;

2.4 Δημιουργία/ ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό σχεδιάστηκε στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας και είχε ως σκοπό την επιμόρφωση εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

Η δημιουργία και η ανάπτυξη του παρόντος ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού στηρίζεται στις αρχές σχεδίασης Εξ αποστάσεως υλικού, έτσι όπως αναφέρθηκαν στην ενότητα 1.2.3. Συγκεκριμένα ακολούθησε τις αρχές της μαθητοκεντρικής – γνωσιακής τάσης. Βασικό χαρακτηριστικό της είναι η διευκόλυνση και η υποστήριξη του εκπαιδευόμενου, ώστε να δομήσει ο ίδιος τη γνώση, αναλαμβάνοντας έναν ενεργό ρόλο στη μάθησή του. Η δημιουργία και η ανάπτυξη του παρόντος ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού στηρίζεται και στις επτά αρχές σχεδιασμού της γνωστικής θεωρίας για την πολυμεσική μάθηση (Mayer, 2001, όπ. αναφ. στους Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη, 2014). Επίσης, ο σχεδιασμός του υλικού ακολουθεί, αφενός την τυπολογία των West-Λιοναράκη και αφετέρου λαμβάνει υπόψη τις αρχές σχεδιασμού του Gagne (Λιοναράκης, 2001α· Σοφός & συν., 2015· Σουβατζόγλου, 2009). Έχει στηριχθεί, τέλος, στις αρχές σχεδιασμού ψηφιακού υλικού των Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη (2014) και τις αντίστοιχες των Σπανακά και Λιοναράκη (2017).

Το υλικό φιλοξενήθηκε στην πλατφόρμα chamilo και δημιουργήθηκε με τη χρήση του εργαλείου h5p. Τα βασικά μέρη του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος εκπαίδευσης είναι το εισαγωγικό σημείωμα, η περιγραφή του μαθήματος, το Forum, το chat του μαθήματος και τέλος το μονοπάτι γνώσης, όπου και βρίσκεται το μάθημα σε μορφή h5p.

Εικόνα 1: Αρχική οθόνη μαθήματος chamilo.

Στην αρχική οθόνη υπάρχει η επιστολή καλωσορίσματος προς τους εκπαιδευόμενους, στην οποία αναφέρονται όλα τα βασικά χαρακτηριστικά της έρευνας. Ακόμη, δίνονται οδηγίες πλοήγησης, τόσο με γραπτό κείμενο όσο και με εισαγωγικό βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα.

Το μάθημα διατίθεται σε μορφή HTML5. Ανατρέξτε πρώτα στο εικονίδιο "Περιγραφή Μαθήματος", όπου θα βρείτε τον Οδηγό Μελέτης και άλλες χρήσιμες πληροφορίες.

Πατώντας το εικονίδιο "Μονοπάτι γνώσης" θα μεταβείτε στο μάθημα.

Στο διαδικτυακό περιβάλλον, ακόμη, που βρίσκεστε μπορείτε να αλληλεπιδράσετε με τον εκπαιδευτή σας και τους υπόλοιπους επιμορφούμενους μέσω του Forum. Ήδη έχουν ανοικτά τρία θέματα: "Πατή είναι αναγκαία η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία", "Καλές πρακτικές" και βασικά βήματα σχεδιασμού ενός προγράμματος διαφοροποίησης.

Τέλος υπάρχει και η εφαρμογή chat για άμεση επικοινωνία με τον εκπαιδευτή σας και τους υπόλοιπους επιμορφούμενους.

Για τη εξοικείωσή σας με την πλατφόρμα ακολουθεί ένα σχετικό βίντεο.

Σας ευχόμαστε καλή και δημιουργική μελέτη!

Περιγραφή μαθήματος

Μονοπάτι γνώσης

Forums

Chat

Εικόνα 2: Σημείωμα και βίντεο πλοήγησης στην πλατφόρμα chamilo.

Ο οδηγός μελέτης βρίσκεται στο εικονίδιο περιγραφή μαθήματος και περιλαμβάνει το χρονοδιάγραμμα μελέτης, τον σκοπό, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τις διδακτικές ενότητες και την περιγραφή των δραστηριοτήτων.

Περιγραφή μαθήματος

Εικόνα 3: Ο οδηγός μελέτης.

Το μάθημα, ακόμη, περιλαμβάνει τα forums και το chat, ώστε να λειτουργήσουν ως χώροι αλληλεπίδρασης των εκπαιδευομένων μεταξύ τους και των εκπαιδευομένων με τον δημιουργό του μαθήματος.

Forums

Chat

Εικόνα 4: Τα εικονίδια των forums και του chat.

Το μονοπάτι γνώσης είναι το εικονίδιο που μας εισάγει στο μάθημα.

Μονοπάτι γνώσης

Εικόνα 5: Το εικονίδιο που εισάγει τους εκπαιδευόμενους στο μάθημα.

Η αρχική σελίδα του μαθήματος περιέχει όλες τις βασικές πληροφορίες που χρειάζεται ο εκπαιδευόμενος, τις τρεις ενότητες/ γνωστικές περιοχές στις οποίες θα εκπαιδευτεί, τους

εκπαιδευτικούς στόχους και τον οδηγό πλοήγησης του βασικού σώματος του μαθήματος με την επεξήγηση των βασικών εικονιδίων της οθόνης διεπαφής.

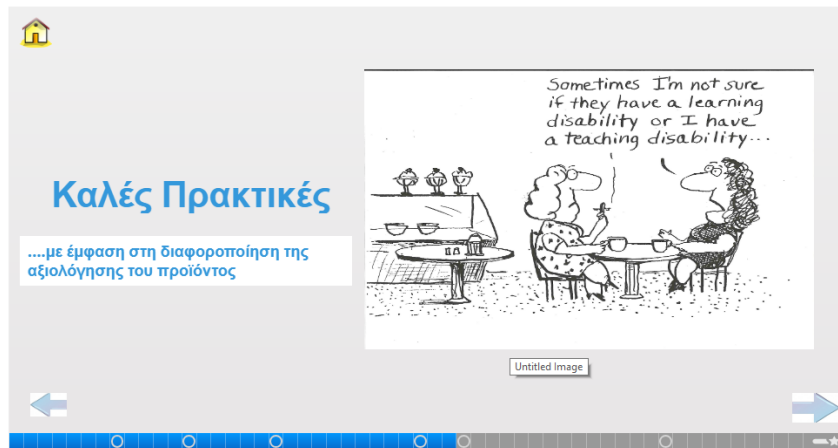

Εικόνα 6: Η αρχική σελίδα του μαθήματος.

Δομικά στοιχεία του μαθήματος σύμφωνα με το μοντέλο του Gagne

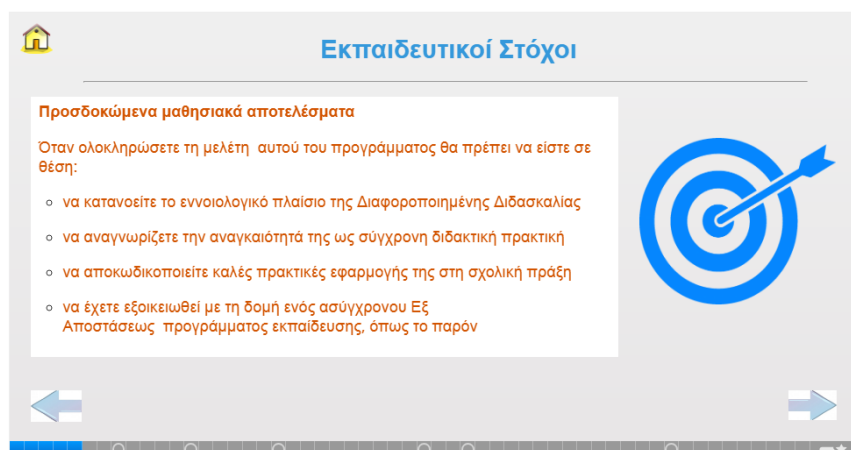
Τα δομικά στοιχεία του μαθήματος σύμφωνα με το μοντέλο του Gagne είναι τα εξής:

- ✓ Το εισαγωγικό εξώφυλλο έχει στόχο την προσέλκυση της προσοχής του εκπαιδευόμενου, δίνοντας του τις βασικές πληροφορίες του μαθήματος (εικόνα 6).
- ✓ Ο τίτλος κάθε ενότητας, ο οποίος εξυπηρετεί τη διδακτική ενέργεια της καθοδήγησης της μάθησης (εικόνα 7).

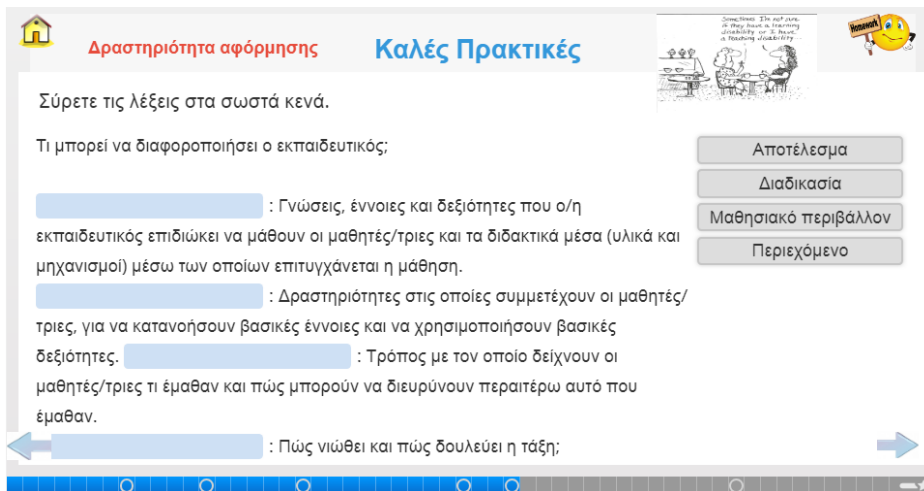
Εικόνα 7: Παράδειγμα τίτλου ενότητας.

- ✓ Ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, οι έννοιες κλειδιά και οι εισαγωγικές παρατηρήσεις έχουν ως στόχο να ενεργοποιήσουν και να καθοδηγήσουν τον μαθητή (εικόνα 8).

Εικόνα 8: Στιγμιότυπο από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα/ παράδειγμα προκειμένου.

- ✓ Οι δραστηριότητες αφόρμησης έχουν ως στόχο να ανακαλέσουν στη μνήμη του επιμορφούμενου προϋπάρχουσες και όμορες γνώσεις και εμπειρίες (εικόνα 9).

Δραστηριότητα αφόρμησης **Καλές Πρακτικές**

Σύρετε τις λέξεις στα σωστά κενά.

Τι μπορεί να διαφοροποιήσει ο εκπαιδευτικός;

Αποτέλεσμα
Διαδικασία
Μαθησιακό περιβάλλον
Περιεχόμενο

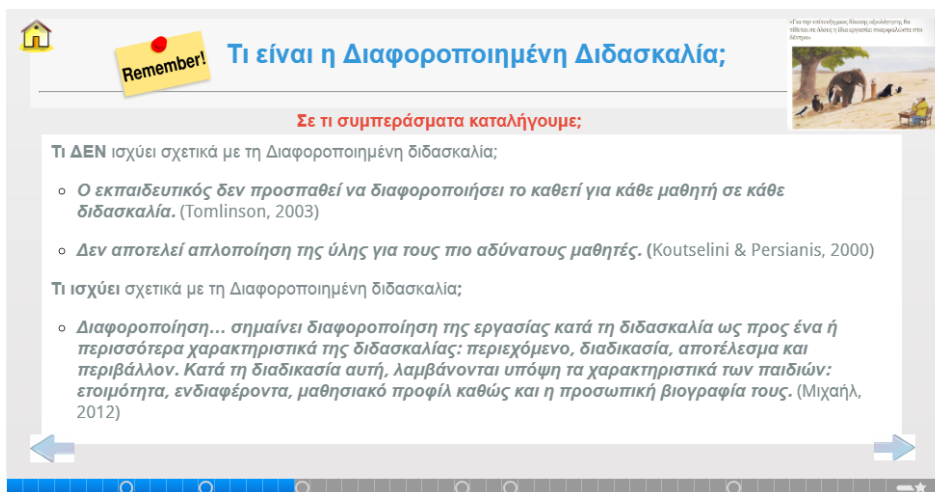
_____ : Γνώσεις, έννοιες και δεξιότητες που ο/η εκπαιδευτικός επιδιώκει να μάθουν οι μαθητές/τριες και τα διδακτικά μέσα (υλικά και μηχανισμοί) μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η μάθηση.

_____ : Δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν οι μαθητές/τριες, για να κατανοήσουν βασικές έννοιες και να χρησιμοποιήσουν βασικές δεξιότητες. _____ : Τρόπος με τον οποίο δείχνουν οι μαθητές/τριες τι έμαθαν και πώς μπορούν να διευρύνουν περαιτέρω αυτό που έμαθαν.

_____ : Πώς νιώθει και πώς δουλεύει η τάξη;

Εικόνα 9: Παράδειγμα δραστηριότητας αφόρμησης/ παράδειγμα διακείμενου .

- ✓ Το βασικό κείμενο έχει ύφος επιβάλλεται φιλικό, υπάρχουν ρητορικές ερωτήσεις, δημιουργώντας έτσι συνθήκες «διαλόγου» με τον εκπαιδευόμενο (Εικόνα 10).

Remember! **Τι είναι η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία;**

Σε τι συμπεράσματα καταλήγουμε;

Τι ΔΕΝ ισχύει σχετικά με τη Διαφοροποιημένη διδασκαλία;

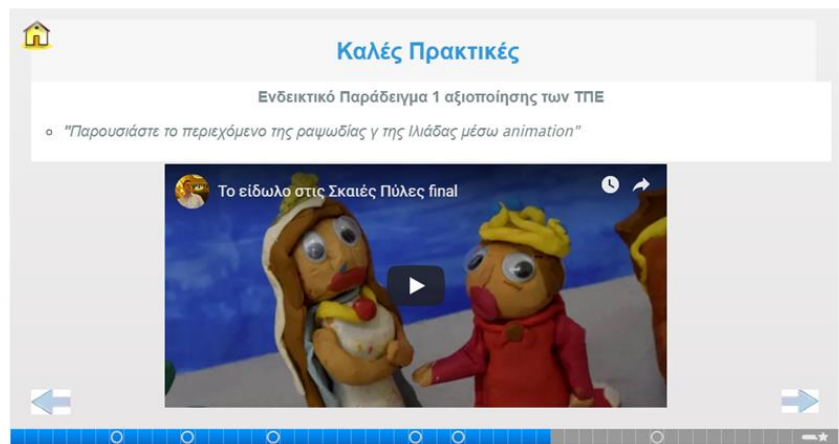
- ο εκπαιδευτικός δεν προσπαθεί να διαφοροποιήσει το καθετί για κάθε μαθητή σε κάθε διδασκαλία. (Tomlinson, 2003)
- Δεν αποτελεί απλοποίηση της ύλης για τους πιο αδύνατους μαθητές. (Koutselini & Persianis, 2000)

Τι ισχύει σχετικά με τη Διαφοροποιημένη διδασκαλία;

- Διαφοροποίηση... σημαίνει διαφοροποίηση της εργασίας κατά τη διδασκαλία ως προς ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας: περιεχόμενο, διαδικασία, αποτέλεσμα και περιβάλλον. Κατά τη διαδικασία αυτή, λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά των παιδιών: ετοιμότητα, ενδιαφέροντα, μαθησιακό προφίλ καθώς και η προσωπική βιογραφία τους. (Μιχαήλ, 2012)

Εικόνα 10: Παράδειγμα δραματοποιημένου κειμένου.

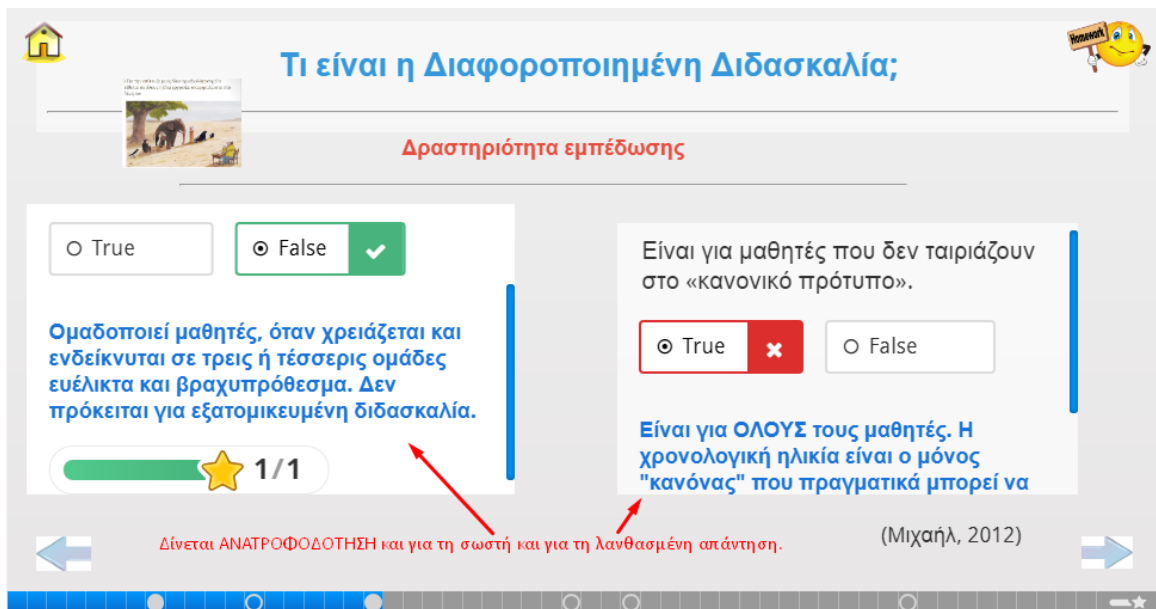
- ✓ Τα παραδείγματα αξιοποιούν τις εμπειρίες των επιμορφούμενων. (Εικόνα 11).

Εικόνα 11: Το παράδειγμα αφορά σε γλωσσικό μάθημα των εκπαιδευομένων/ παράδειγμα περικειμένου.

- ✓ Οι δραστηριότητες εμπέδωσης και οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης επιβεβαιώνουν τι έχει πετύχει ο εκπαιδευόμενος και υπάρχει πάντα ανατροφοδότηση (εικόνα 12).

(Σουβατζόγλου, 2009)

Εικόνα 12: Παράδειγμα ανατροφοδότησης σε σωστή και λανθασμένη απάντηση.

Δομικά στοιχεία του μαθήματος σύμφωνα με τις επτά αρχές σχεδιασμού της γνωστικής θεωρίας για την πολυμεσική μάθηση και τους Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη και Αναστασιάδη

Οι επτά βασικές αρχές σχεδιασμού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αξιοποιήθηκαν είναι (Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη και Αναστασιάδη, 2014, σ. 26-27):

1. Πολυμεσική Αρχή- *multimedia principle*. Η γνώση αποκωδικοποιείται καλύτερα, όταν αυτή παρουσιάζεται με λέξεις και εικόνες (εικόνα 13).

Εικόνα 13: Παράδειγμα πολυμεσικής αρχής/ 3^η αρχή Σπανακά - Λιοναράκη.

2. Αρχή της προσαρμοστικότητας- *modality principle*. Παρουσίαση των πληροφοριών μέσω της αφήγησης και των διαφόρων γραφικών (εικόνα 14).

Γιατί είναι απαραίτητη η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία;

Δραστηριότητα εμπέδωσης

Παρακάτω θα παρακολουθήσετε το ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟ ΒΙΝΤΕΟ "Using Differentiated Instruction to Support All Learners" (: υιοθέτηση διαφοροποιημένης διδασκαλίας για την υποστήριξη όλων των μαθητών), δηλαδή ένα βίντεο, το οποίο περιέχει και δραστηριότητες εμπέδωσης.

Οδηγίες: Όταν στο βίντεο εμφανίζεται το αστεράκι πατώντας το βλέπετε ένα μικρό τίτλο, ενώ όταν εμφανίζεται το χεράκι, το βίντεο σταματάει και υπάρχει δραστηριότητα. Φυσικά μπορείτε να την παρακάμψετε.

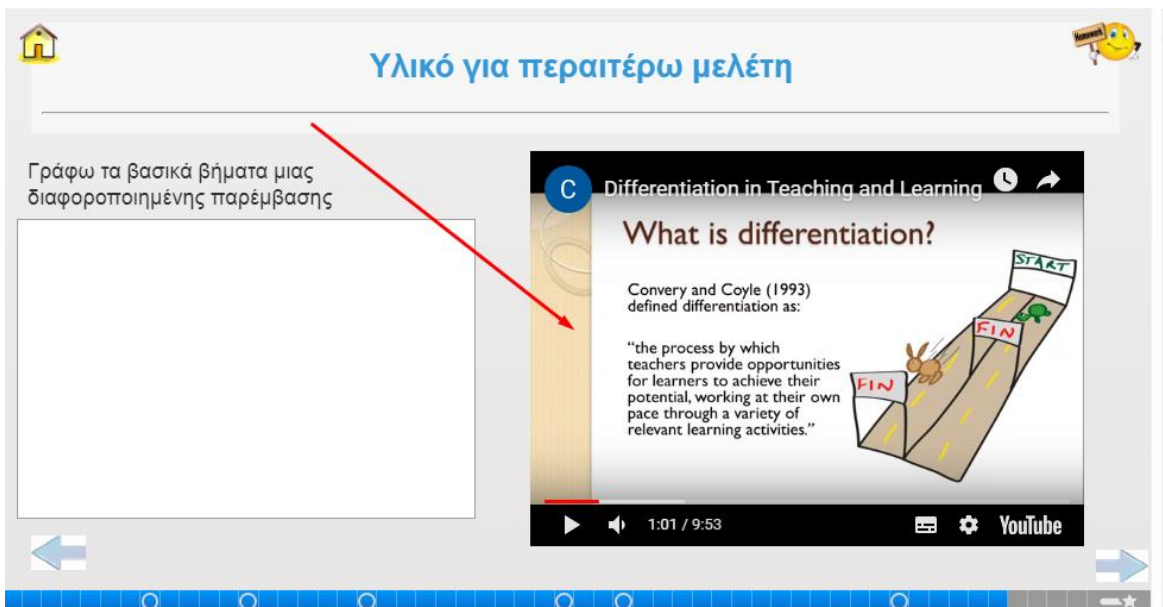

Εικόνα 14: Παράδειγμα αρχής της προσαρμοστικότητας.

3. Αρχή του πλεονασμού- *redundancy principle*. Παρουσίαση των πληροφοριών αφαιρώντας πλεονάζουσες γνώσεις και ακολουθώντας το σχήμα αφήγηση και γραφικά και όχι αφήγηση, γραφικά και κείμενο (εικόνα 15).

Υλικό για περαιτέρω μελέτη

Γράφω τα βασικά βήματα μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης

Εικόνα 15: Παράδειγμα αρχής του πλεονασμού.

4. Αρχή της συνοχής- *coherence principle*. Όλες οι εικόνες, τα κείμενα και οι ήχοι πρέπει να είναι αυτοί που χρειάζονται, αποφεύγοντας την ύπαρξη άλλων περιττών (εικόνα 13).
5. Αρχή της σηματοδότησης- *signaling principle*. Διαδικαστικές διευκολύνσεις που στηρίζουν τον εκπαιδευόμενο στη μνήμη του, τον κατευθύνουν σε ερεθίσματα υψηλού επιπέδου, όσον αφορά στην επιλογή των κατάλληλων εκπαιδευτικών υλικών π.χ. εικόνες, λέξεις κ.α. και τον καθιστούν μαθησιακά αυτόνομο (εικόνα 16).

Εικόνα 16: Παράδειγμα αρχής σηματοδότησης/ 7^η αρχή Σπανακά- Λιοναράκη.

6. Η αρχή της συνάφειας ή της εγγύτητας- *contiguity principle*. Κείμενα ή αφηγήσεις παρουσιάζονται χρονικά και χωρικά ταυτόχρονα με τα αντίστοιχα οπτικοακουστικά ερεθίσματα (εικόνα 14).
7. Αρχή της κατάτμησης- *segmentation principle*. Η μάθηση επιτυγχάνεται γρηγορότερα μέσω της σύντομης οπτικής και ακουστικής πληροφόρησης και όχι μέσω μακροσκελών αφηγήσεων (εικόνας 14, 15, 17).

Καλές Πρακτικές

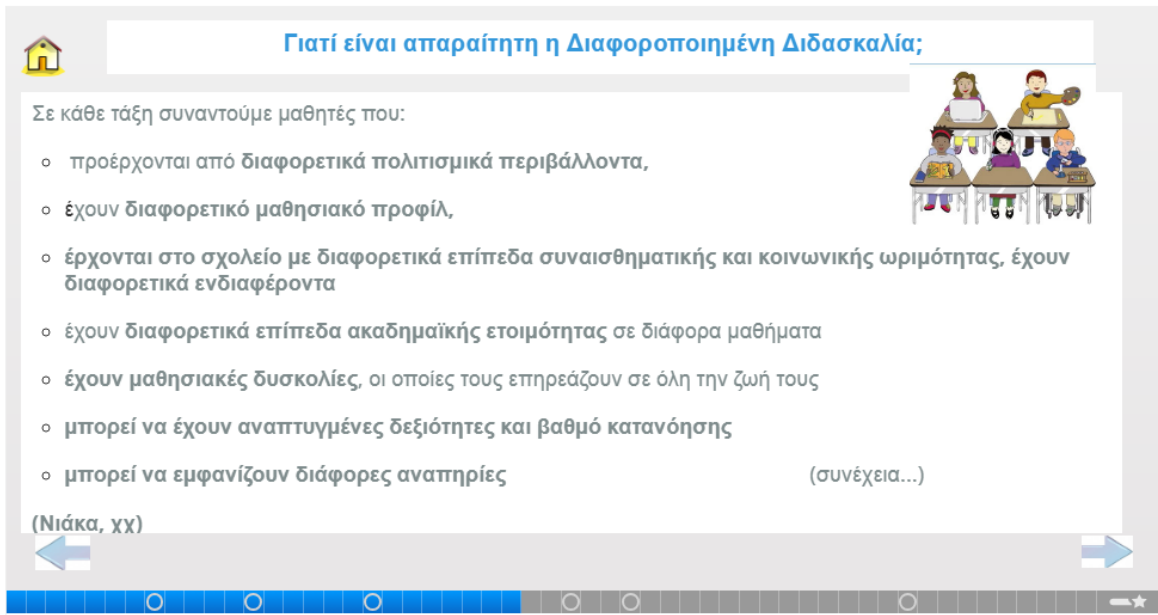
Επίπεδο	Ποσοστό
Διαβάζω	5%
Ακούω	10%
Βλέπω	20%
Βλέπω + Ακούω	30%
Συζητώ με άλλους Βιώνω προσωπικά	50%
Διδάσκω σε κάποιον άλλο	90%

Εικόνα 17: Παράδειγμα αρχής κατάτμησης/ παράδειγμα παρακειμένου.

Δομικά στοιχεία του μαθήματος σύμφωνα με την τυπολογία των West Λιοναράκη (Λιοναράκης, 2001α· Σοφός & συν., 2015).

Το εκπαιδευτικό μας υλικό περιλαμβάνει:

- ✓ *κείμενα*, το κεντρικό δηλαδή μέρος του εκπαιδευτικού υλικού (εικόνα 18).

Γιατί είναι απαραίτητη η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία;

Σε κάθε τάξη συναντούμε μαθητές που:

- ο προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα,
- ο έχουν διαφορετικό μαθησιακό προφίλ,
- ο έρχονται στο σχολείο με διαφορετικά επίπεδα συναισθηματικής και κοινωνικής ωριμότητας, έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα
- ο έχουν διαφορετικά επίπεδα ακαδημαϊκής ετοιμότητας σε διάφορα μαθήματα
- ο έχουν μαθησιακές δυσκολίες, οι οποίες τους επηρεάζουν σε όλη την ζωή τους
- ο μπορεί να έχουν αναπτυγμένες δεξιότητες και βαθμό κατανόησης
- ο μπορεί να εμφανίζουν διάφορες αναπηρίες

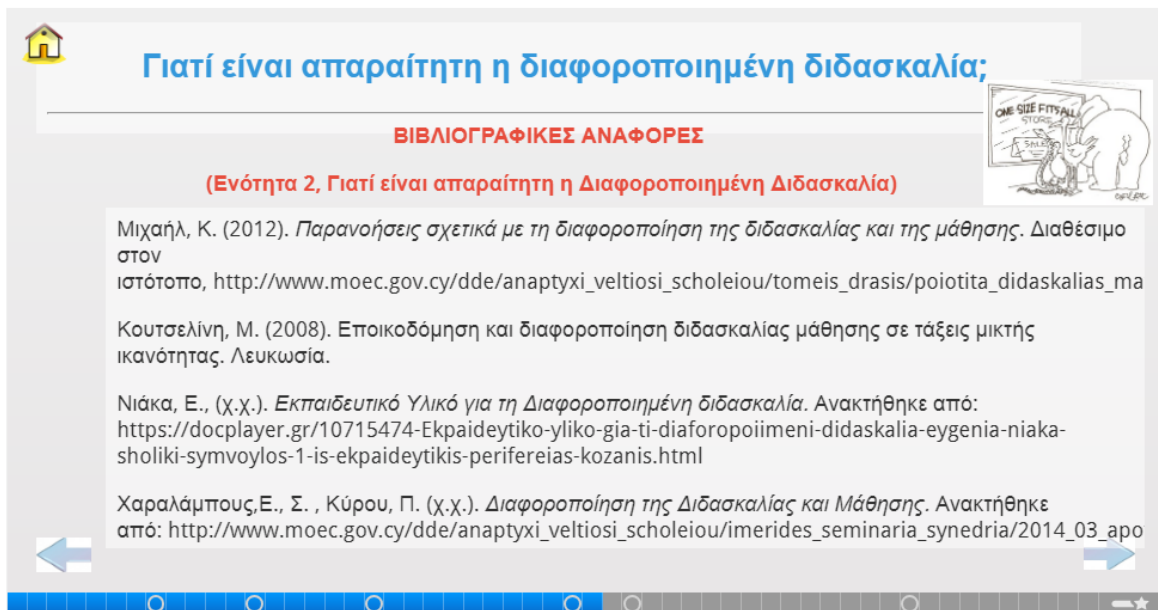
(συνέχεια...)

(Νιάκα, χχ)

Εικόνα 18: Παράδειγμα κύριου κειμένου.

Περιλαμβάνονται ακόμη,

- ✓ *προκείμενα*, δηλαδή το μέρος του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύσσονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, οι λέξεις κλειδιά και οι εισαγωγικές παρατηρήσεις (εικόνα 8),
- ✓ *μετακείμενα*, δηλαδή συνόψεις, βιβλιογραφικοί οδηγοί, τα παραρτήματα για περαιτέρω μελέτη, οι ενδεικτικές απαντήσεις και ανατροφοδοτήσεις (εικόνα 19).

Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

(Ενότητα 2, Γιατί είναι απαραίτητη η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία)

Μιχαήλ, Κ. (2012). *Παρανοήσεις σχετικά με τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας και της μάθησης*. Διαθέσιμο στον ιστότοπο, http://www.moec.gov.cy/dde/anaptyxi_veltiosi_scholeiou/tomeis_drasis/poiotita_didaskalias_ma

Κουτσελίνη, Μ. (2008). *Επικοινωνία και διαφοροποίηση διδασκαλίας μάθησης σε τάξεις μικτής ικανότητας*. Λευκωσία.

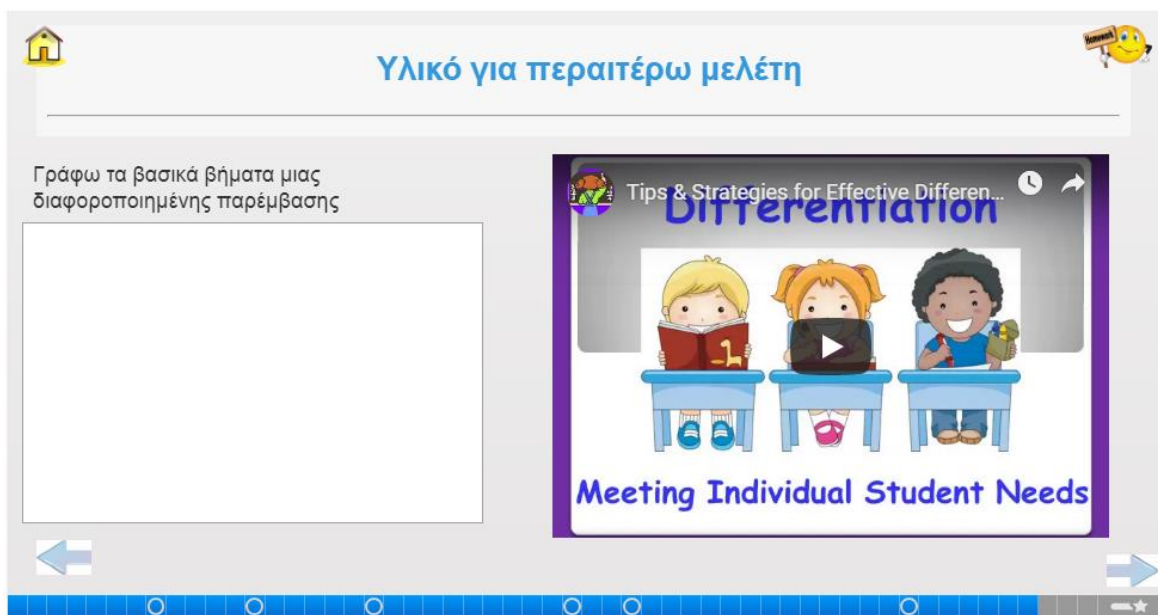
Νιάκα, Ε., (χ.χ.). *Εκπαιδευτικό Υλικό για τη Διαφοροποιημένη διδασκαλία*. Ανακτήθηκε από: <https://docplayer.gr/10715474-Ekpaideytiko-yliko-gia-ti-diaforopoiimeni-didaskalia-eygenia-niaka-sholiki-symvnylos-1-is-ekpaideytikis-perifereias-kozanis.html>

Χαραλάμπους, Ε., Σ., Κύρου, Π. (χ.χ.). *Διαφοροποίηση της Διδασκαλίας και Μάθησης*. Ανακτήθηκε από: http://www.moec.gov.cy/dde/anaptyxi_veltiosi_scholeiou/imerides_seminaria_synedria/2014_03_apo

Εικόνα 19: Παράδειγμα μετακειμένου.

Αξιοποιήθηκαν επίσης,

- ✓ *διακείμενα*, δηλαδή δραστηριότητες προβληματισμού, κινητοποίησης, μελέτης, εφαρμογής και οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης που εναρμονίζουν προϋπάρχουσες γνώσεις και νέες (εικόνα 9),
- ✓ *επικείμενα*, δηλαδή συμπληρωματικό επεξηγηματικό υλικό για μελέτη λόγου χάρι επεξηγηματικό οπτικοακουστικό υλικό, γλωσσάρια, διασαφηνίσεις κτλ (εικόνα 20),

Εικόνα 20: Παράδειγμα επικειμένου.

Στη συνέχεια συναντούμε,

- ✓ *παρακείμενα*, τα μη- γλωσσικά τα ημι-γλωσσικά στοιχεία του υλικού, λόγου χάρι σχήματα, πίνακες και εικόνες που λειτουργούν επικουρικά στο κύριο κείμενο (εικόνα 17),
- ✓ *περικείμενα*, εμβόλιμα κείμενα επικουρικά στο κύριο κείμενο, παραδείγματα ή άλλο υλικό (εικόνα 11),
- ✓ *πολυκείμενα*, τις οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης των εκπαιδευομένων (εικόνα 21),

Διδακτικές Ενότητες

Το μάθημα διατίθεται σε μορφή h5p και περιέχει τρεις διδακτικές ενότητες:

1. Τι είναι η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία
2. Γιατί είναι απαραίτητη η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία
3. Καλές Πρακτικές

Δραστηριότητες

Το μάθημα περιέχει δραστηριότητες αφόρμησης, εμπέδωσης, παραγωγής λόγου/ ελεύθερης έκφρασης, κλειστού τύπου πολλαπλής επιλογής, σωστό λάθος, interactive video, μελέτη περίπτωσης κ.α. Όλες διαθέτουν ενδεικτική ανατροφοδότηση και έχουν αναπτυχθεί στο περιβάλλον του h5p.

Οι δραστηριότητες έχουν αναπτυχθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να οικοδομηθεί η μέγιστη δυνατή αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού υλικού με τον εκπαιδευόμενο, αφού το πρόγραμμα αναπτύσσεται σε περιβάλλον ασύγχρονης εκπαίδευσης.

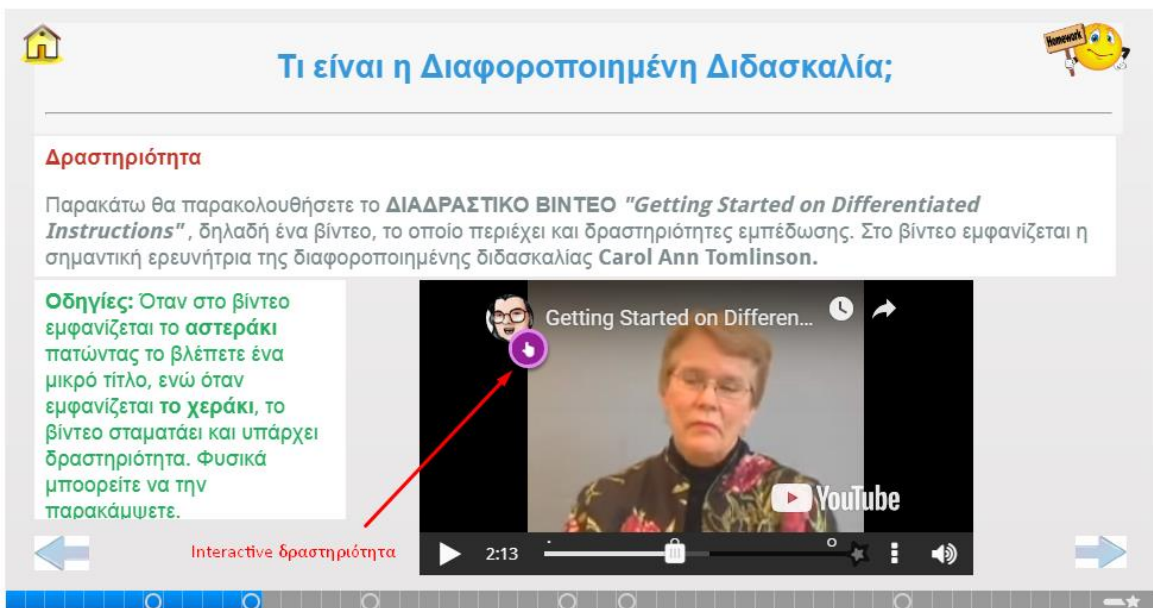
Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή για την έννοια της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας, απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς γλωσσικών μαθημάτων και αναπτύσσεται σε ασύγχρονο μαθησιακό περιβάλλον. Δεν απαιτεί τυχόν προαπαιτούμενα μαθήματα.

Το υλικό του μαθήματος δημιουργήθηκε με γνώμονα την ανάπτυξη της μεγαλύτερης δυνατής αλληλεπίδρασής του με τους εκπαιδευόμενους.

Εικόνα 21: Παράδειγμα πολυκειμένου.

- ✓ *πολυαντικείμενα*, δηλαδή τα ψηφιακά επικουρικά και κύρια μέσα, interactive video και εικόνες (εικόνα 22).

Εικόνα 22: Παράδειγμα πολυαντικειμένου.

Δομικά στοιχεία του μαθήματος σύμφωνα με τις επτά αρχές των Σπανακά και Λιοναράκη (2017)

Τέλος κατά την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού μας υλικού εμπνευστήκαμε και από τις παρακάτω επτά αρχές:

- ✓ 1^η αρχή: το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να έχει σαφώς προσδιορισμένους διδακτικούς στόχους (εικόνα 8).
- ✓ 2^η αρχή: υιοθέτηση για τα γραπτά κείμενα ύφους προφορικού λόγου, παίρνοντας τη μορφή διαλόγου με τον εκπαιδευόμενο (εικόνα 10).
- ✓ 3^η αρχή μας συστήνει τη μέθοδο της ανακαλυπτικής μάθησης, δηλαδή τη βήμα προς βήμα ανακάλυψη της γνώσης (εικόνα 13).
- ✓ 4^η αρχή: δίνει έμφαση στην ανάπτυξη των αναμενόμενων δεξιοτήτων που θα έχουν καλλιεργήσει οι επιμορφούμενοι, μετά τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού (εικόνα 8).
- ✓ 5^η αρχή: ορισμοί και επεξηγήσεις (εικόνα 23).

Τι είναι η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία;

«Για την επίτευξη μιας δίκαιης αξιολόγησης θα τίθεται σε όλους η ίδια εργασία: σκαρφαλώστε στο δέντρο»

Διάφοροι ορισμοί έχουν προταθεί:

Η Carol Ann Tomlinson (2003) θεωρεί ότι η διαφοροποίηση είναι ένας οργανωμένος και συνάψα ευέλικτος τρόπος μάθησης, ο οποίος προσαρμόζεται στο επίπεδο των μαθητών, αφήνοντας τους το περιθώριο να αναπτυχθούν στο μέγιστο βαθμό.

Εικόνα 23: Παράδειγμα 5^{ης} αρχής Σπανακά- Λιοναράκη.

- ✓ 6^η αρχή: είναι να αναγκαία η αιτιολόγηση και η λογική συνάφεια των προτεινόμενων προς μελέτη πηγών.
- ✓ 7^η αρχή: αυτή φέρνει στο φως τη σημασία της οπτικοποίησης αφηρημένων εννοιών (εικόνα 16).

Σύνοψη χαρακτηριστικών αλληλεπίδρασης του εκπαιδευτικού υλικού

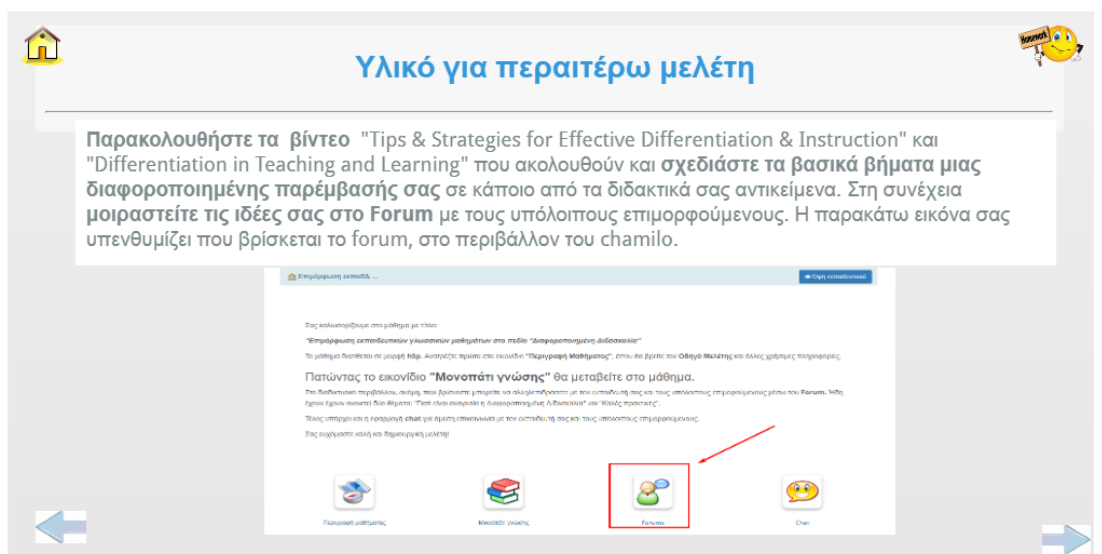
Ζητούμενο για κάθε δημιουργό και για μας ήταν η ανάπτυξη τέτοιων χαρακτηριστικών στο εκπαιδευτικό υλικό, ώστε να δημιουργεί συνθήκες αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο, ιδιαίτερα σε ένα μάθημα σαν το δικό μας που ήταν ασύγχρονο. Γι' αυτό και δομήθηκε με τη μέθοδο που παρουσιάστηκε παραπάνω, στηριζόμενο στις αρχές της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης. Η έννοια της κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης (Guided Didactic Conversation) ήταν το προσδοκώμενο αποτέλεσμα κατά τη σχεδιάσή του. Κατεβλήθη προσπάθεια να οικοδομηθεί ένα κείμενο, το οποίο να αναπτύσσει έναν ιδιότυπο διάλογο μαζί με τους εκπαιδευόμενους, να «μιλάει» μαζί τους (Γκιόσος, Μαυροειδής & Κουτσούμπα, 2010).

Συνοψίζοντας, λοιπόν, επιχειρήθηκε, ώστε το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος μαθήματος,

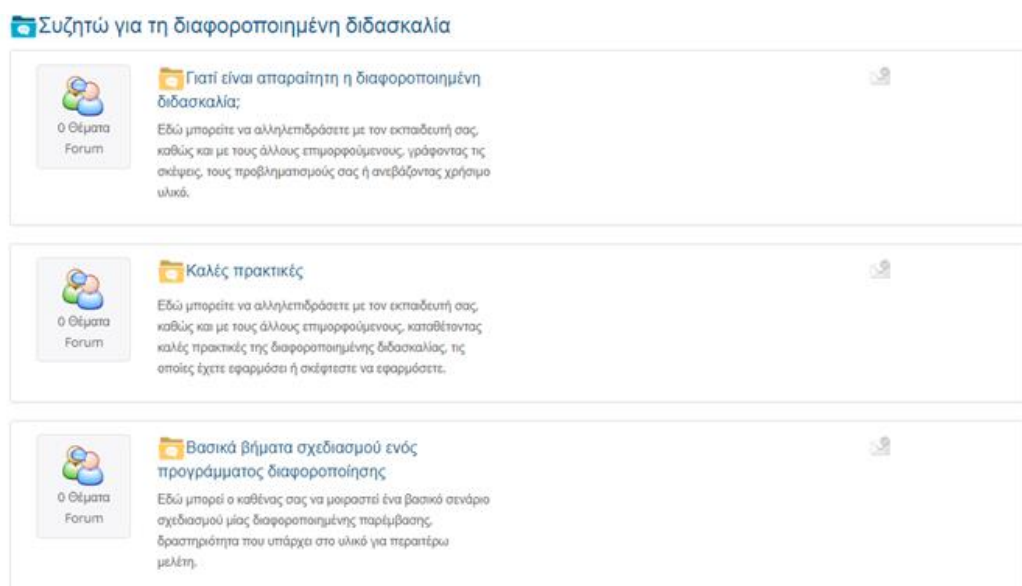
- ✓ να περιλαμβάνει αναλυτικές οδηγίες, χρονοδιάγραμμα μελέτης, πλοηγό πλατφόρμας, αλλά και μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα, οδηγός πλοήγησης εντός του μαθήματος),
- ✓ ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα να προετοιμάσουν επαρκώς τους εκπαιδευόμενους και να τους εισάγουν στο αντικείμενο του μαθήματος,
- ✓ να υπάρχει μία εργονομική πλατφόρμα πλοήγησης με πολλές διαδικαστικές διευκολύνσεις διεπαφής λχ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης,
- ✓ η γλώσσα και το ύφος γραφής να δημιουργούν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό,
- ✓ να καταταμηθεί το περιεχόμενου σε μικρά πολυτροπικά και πολυμεσικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα και διαδραστικά βίντεο (interactive video) για να διευκολύνουν τη διαδικασία της μάθησης,
- ✓ να υπάρχουν επεξηγηματικοί πίνακες που επεξηγούν και δίνουν συνοπτικά την πληροφορία,
- ✓ να δοθεί βαρύτητα στις δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου), στις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και η μελέτη περίπτωσης να είναι όμορη των εμπειριών και των αναγκών των εκπαιδευομένων,

- ✓ να υπάρχει υποστηρικτική και πλήρης ανατροφοδότηση σχεδόν σε κάθε δραστηριότητα και άσκηση αυτοαξιολόγησης,
- ✓ να παροτρυνθούν να συμμετάσχουν στο forum, ώστε να αλληλεπιδράσουν στο μέτρο του δυνατού με τους υπόλοιπους εκπαιδευμένους και τον δημιουργό του υλικού. Γι' αυτό τον λόγο είχαν ανοιχτεί από τον δημιουργό τρία θέματα συζήτησης, ήδη από την έναρξη της επιμόρφωσης (εικόνες 24,25).

(Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012· Σπανακά, 2012)

Εικόνα 24: Παράδειγμα εργασίας που δημοσιεύεται στο forum.

Εικόνα 25: Τα θέματα του forum.

2.5 Μεθοδολογική ταυτότητα της έρευνας

2.5.1 Εισαγωγή

Στις υποενότητες 2.5.2 έως 2.5.7 επιχειρούνται η διασαφήνιση και η τεκμηρίωση σημαντικών παραμέτρων της μεθοδολογικής ταυτότητας της έρευνας, όπως ο ποιοτικός χαρακτήρας της έρευνας, η ημιδομημένη συνέντευξη, η δειγματοληπτική τακτική, η ανάλυση των ευρημάτων και οι περιορισμοί της έρευνας.

2.5.2 Μεθοδολογική Στρατηγική- Είδος Έρευνας

Η παρούσα έρευνα ακολουθεί ποιοτική στρατηγική. Σύμφωνα με τους Ίσαρη & Πουρκός (2015) *η ποιοτική έρευνα δίνει έμφαση και εστιάζει στο νόημα και όχι στη συμπεριφορά των ανθρώπων* (σ. 13). Σε ένα ερευνητικό πλαίσιο ποιοτικής στρατηγικής, το ενδιαφέρον του ερευνητή εστιάζει στις εμπειρίες, στα βιώματα και στη σημασία που δίνουν σε αυτά οι εκπαιδευόμενοι (Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Η ποιοτική έρευνα φωτίζει, λοιπόν, τις απόψεις και τις αναπαραστάσεις που δίδουν στα νοήματα και στις έννοιες οι συμμετέχοντες (Ιωσηφίδης, 2006). Η Ράικου (2013) αναφέρει ότι οι Cranton & Hoggan (2012) παραθέτουν μία σειρά από μεθόδους αξιολόγησης που ακολουθούνται κατά την ποιοτική έρευνα, όπως η αυτό – αξιολόγηση, οι συνεντεύξεις, οι αφηγήσεις, η παρατήρηση, οι λίστες ελέγχου, τα ημερολόγια, η χαρτογράφηση ιδεών και οι μέθοδοι που στηρίζονται στην τέχνη.

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να καταγράψει την αποτίμηση των εκπαιδευτικών και τον βαθμό ικανοποίησής τους για το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό του ΕξΑΕ ασύγχρονου μαθήματος με θέμα «Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία». Η ποιοτική προσέγγιση, λοιπόν, μας έδωσε τη δυνατότητα να επιδιώξουμε μία σε βάθος μελέτη και όχι μία στατική και αφαιρετική προσέγγιση, να αποφύγουμε μία φορμαλιστική γλώσσα και να υιοθετήσουμε ένα αφηγηματικό ύφος που αναδεικνύει τις εμπειρίες των συμμετεχόντων. Η ποιοτική, ακόμη, έρευνα δίνει το πλεονέκτημα στον ερευνητή να επεξεργαστεί πρωτογενή δεδομένα ή παραγλωσσικές πληροφορίες, μέσω, λόγου χάρη, μιας αφηγηματικής συνέντευξης, τα οποία πρωτογενή δεδομένα δύσκολα αποτυπώνονται σε ποσοτικές

έρευνες. Τέλος, μας δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσουμε μία καλύτερη ερμηνεία για την πολυπλοκότητα της κατασκευής ενός ΕξΑΕ ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού, αφού η ποιοτική έρευνα στη βάση είναι μία ερμηνευτική διαδικασία (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

2.5.3 Το μέσο συλλογής των δεδομένων- η Συνέντευξη

Το μέσο συλλογής των δεδομένων είναι η ποιοτική συνέντευξη και συγκεκριμένα στην *ημιδομημένη* μορφή της, γιατί αυτή παρουσιάζει ευελιξία ως προς την τροποποίηση των ερωτήσεων, ως προς τη σειρά που θα τεθούν και ως προς τα ζητήματα στα οποία μπορούμε να εμβαθύνουμε, ανάλογα με τον συνεντευξιαζόμενο που έχουμε απέναντί μας. Οι επιλογές που έχει ένας ερευνητής είναι και η *μη δομημένη* συνέντευξη, η οποία δεν ακολουθεί συγκεκριμένες ερωτήσεις, αλλά 7 ή 8 θεματικά πεδία και η *πλήρως δομημένη συνέντευξη*, η οποία ακολουθεί μία αυστηρή δομή ως προς τη διατύπωση, τη σειρά και τον αριθμό των ερωτήσεων (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Robson, 2007).

Η ποιοτική συνέντευξη επελέγη, ακόμη, ως μέσο συλλογής των δεδομένων, γιατί μας επέτρεψε να διερευνήσουμε σε βάθος τις αντιλήψεις και την αποτίμηση των υποκειμένων της έρευνας, διευκόλυνε την αβίαστη έκφραση των εμπειριών των εκπαιδευομένων, φέρνοντας στην επιφάνεια κι άλλα θέματα, τα οποία δεν θα είχαν έρθει με ένα αυστηρό ερωτηματολόγιο ποσοτικής μέτρησης (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Robson, 2007).

Οδηγός της συνέντευξης

Η συνέντευξη της παρούσας έρευνας αποτελείται από δύο βασικούς άξονες, οι οποίοι και ακολουθούν τα δύο ερευνητικά ερωτήματα.

- Πρώτος άξονας της συνέντευξης: Ο βαθμός ικανοποίησης/ η αποτίμηση των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα *«εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία»*.
- Δεύτερος άξονας της συνέντευξης: Ο βαθμός ικανοποίησης/ η αποτίμηση των επιμορφούμενων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν μάθημα.

Οι ερωτήσεις του πρώτου άξονα στοχεύουν να αναδείξουν γενικότερα την εμπειρία τους από το παρόν Εξ αποστάσεως μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και ειδικότερα ήρθε στο φως η αποτίμησή τους, για την ποιότητα, τη χρηστικότητα και την αξιοποίησή των νέων γνώσεων στην καθημερινή σχολική πράξη (Αναστασιάδης, 2014). Συγκεκριμένα οι ερωτήσεις σχετίζονται με τις γνώσεις που αποκόμισαν για τον ορισμό της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, την αναγκαιότητά της και τον τρόπο εφαρμογής της στην τάξη.

Οι ερωτήσεις του δεύτερου άξονα ακολουθούν τη λογική της τυπολογίας του Λιοναράκη (2001α), με βασικό στόχο τη διερεύνηση του βαθμού αλληλεπίδρασης του εκπαιδευτικού υλικού με τον εκπαιδευόμενο. Έτσι, υπάρχουν ερωτήσεις για τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα

- ✓ των προκειμένων, δηλαδή του σκοπού, των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων και των λέξεων- κλειδιών, των εισαγωγικών παρατηρήσεων,
- ✓ των μετακειμένων, δηλαδή των στοιχείων του εκπαιδευτικού υλικού που σχετίζονται με τη διαδικασία εμπέδωσης (συνόψεις, βιβλιογραφικοί οδηγοί και παραρτήματα για περαιτέρω μελέτη, ενδεικτικές απαντήσεις και ανατροφοδοτήσεις),
- ✓ των διακειμένων, δηλαδή των δραστηριοτήτων (προβληματισμού, κινητοποίησης, μελέτης, εφαρμογής) και των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης που εναρμονίζουν προϋπάρχουσες γνώσεις και νέες,
- ✓ των επικειμένων, δηλαδή του συμπληρωματικού υλικού για μελέτη λόγου χάρη επιπλέον οπτικοακουστικού υλικού,
- ✓ των παρακειμένων, δηλαδή των σχημάτων, των πινάκων των εικόνων και άλλων ημι-γλωσσικών στοιχείων που δρουν επικουρικά ως προς το κύριο κείμενο,
- ✓ των περικειμένων, δηλαδή των παραδειγμάτων και άλλου υλικού που εμπλουτίζουν το βασικό κείμενο,
- ✓ των πολυαντικειμένων, δηλαδή των ψηφιακών επικουρικών μέσων (interactive video και εικόνων),
- ✓ των πολυκειμένων, δηλαδή του τρόπου επικοινωνίας με τον διδάσκοντα, του τρόπου αξιολόγησης των εκπαιδευομένων,

(Σοφός & συν., 2015).

Οι ερωτήσεις του δεύτερου άξονα καλύπτουν ακόμη ζητήματα κατάκτησης του περιεχομένου, ζητήματα ανατροφοδότησης και επιβεβαίωσης των απαντήσεων, θέματα ενθάρρυνσης και εμπύχωσης των εκπαιδευομένων, θέματα, ακόμη ύφους και φιλικότητας της γλώσσας κειμένου και τέλος ζητήματα χρηστικότητας του περιβάλλοντος διεπαφής (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012).

Σε κάθε περίπτωση οι ερωτήσεις και των δύο αξόνων εστίασαν σε ζητήματα που τίγονται στα ερευνητικά ερωτήματα. Κατεβλήθη προσπάθεια να είναι κατανοητές και να σχετίζονται με την εμπειρία που βίωσαν οι εκπαιδευόμενοι, κατά την παρακολούθηση του μαθήματος. Επιχειρήθηκε, ακόμη, να μην είναι κλειστού τύπου και διφορούμενες, αλλά ανοικτές και διευκολυντικές, ώστε να εκφραστεί αβίαστα η εμπειρία και η αποτίμηση των συμμετεχόντων. Ως προς τη σειρά των ερωτήσεων ελήφθη μέριμνα, ώστε οι πρώτες ερωτήσεις να συλλέγουν δημογραφικά στοιχεία και στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις που οδεύουν εις βάθος (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Η τελευταία ερώτηση κάθε άξονα είναι ελεύθερης απάντησης, αφού ο εκπαιδευόμενος μπορεί να εκφράσει οτιδήποτε άλλο που τον προβλημάτισε και δεν ερωτήθηκε.

Ο οδηγός της συνέντευξης διατίθεται ολοκληρωμένος στο Παράρτημα 1.

2.5.4 Πληθυσμός- Δείγμα

Ο πληθυσμός των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα απαρτίζεται από δεκατέσσερις εκπαιδευτικούς που διδάσκουν θεωρητικά μαθήματα. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί βρίσκονται σε τρία εκπαιδευτικά συστήματα, στο ελληνικό, το ευρωπαϊκό και το γερμανικό. Δύο από αυτούς έχουν και θέση στελέχους της εκπαίδευσης και οι υπόλοιποι δώδεκα επιτελούν μόνο διδακτικό έργο. Τέσσερις από αυτούς διδάσκουν σε ειδική τάξη και οι υπόλοιποι δέκα σε γενική τάξη. Οι δέκα από τους δεκατέσσερις είχαν παρακολουθήσει τουλάχιστον ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και οκτώ από τους δεκατέσσερις είχαν λάβει κάποια επιμόρφωση στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Το σύνολο του δείγματος, όμως,

δήλωσε ότι είχε ανάγκη να παρακολουθήσει ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης για τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία (πίνακας 1).

Η δειγματοληψία στις ποιοτικές έρευνες υιοθετεί περισσότερο μία στρατηγική θεωρητικής προσέγγισης ή σκοπιμότητας παρά αντιπροσωπευτικότητα, αφού στόχος της έρευνας δεν είναι η γενίκευση, αλλά η επεξεργασία εις βάθος της εμπειρίας των συμμετεχόντων. Έτσι, αποφασίστηκε και στη δική μας ποιοτική έρευνα η δειγματοληψία να είναι σκοπιμότητας. Συγκεκριμένα χαρακτηρίζεται η ομάδα των συμμετεχόντων, αφενός ως δείγμα ευκολίας, αφού επελέγησαν συμμετέχοντες άμεσα διαθέσιμοι στον ερευνητή, εκπαιδευτικοί δηλαδή στους οποίους είχε άμεση πρόσβαση. Αυτή, ίσως, είναι και η μεγαλύτερη δυσκολία τέτοιου χαρακτήρα ερευνών (έρευνες που υλοποιούνται στο πλαίσιο διπλωματικών εργασιών), δηλαδή η περιορισμένη πρόσβαση σε διαθέσιμους ανθρώπινους πόρους. Αφετέρου, η δειγματοληψία μας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως δειγματοληψία κριτηρίου, αφού από την ομάδα των άμεσα διαθέσιμων εκπαιδευτικών τέθηκαν και κριτήρια επιλογής, τα οποία υπακούουν στους στόχους της έρευνας (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Cohen, Manion & Morrison, 2008).

Έτσι, αφού η αποτίμηση που έπρεπε να κάνουν οι συμμετέχοντες αφορούσε ένα ψηφιακό μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία τέθηκε το κριτήριο της εξειδίκευσης πάνω στο συγκεκριμένο θεωρητικό πεδίο. Έτσι απευθυνθήκαμε σε συμμετέχοντες που έχουν επιμορφωθεί στη διαφοροποιημένη διδασκαλία ή διδάσκουν σε ειδική τάξη και σε εκπαιδευτικούς, οι οποίοι δεν είχαν επιμορφωθεί σχετικά και διδάσκουν στη γενική τάξη. Στη συνέχεια θέσαμε και ένα δεύτερο κριτήριο, αυτό της εμπειρίας παρακολούθησης ενός εξ αποστάσεως προγράμματος επιμόρφωσης, κριτήριο που εξυπηρετούσε τον δεύτερο ερευνητικό μας στόχο, δηλαδή αυτόν της αποτίμησης του αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα του μαθήματος. Μας ενδιέφερε, λοιπόν, να υπάρχουν συμμετέχοντες που είχαν σχετική εμπειρία και συμμετέχοντες, οι οποίοι δεν είχαν εμπειρία παρακολούθησης προγραμμάτων εκπαίδευσης που υλοποιήθηκαν με τη μέθοδο της ΕξΑΕ. Τέλος το μέγεθος του δείγματος, δηλαδή ο αριθμός των δεκατεσσάρων συμμετεχόντων υπαγορεύτηκε από τον αριθμό των

Κωνσταντίνος Κακουλάκης: Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο «Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία»

διαθέσιμων πόρων και από τον χρόνο που είχαμε στη διάθεσή μας για να επεξεργαστούμε τα δεδομένα (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Πίνακας 1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ						
	Διδασκαλία σε γενική τάξη	Διδασκαλία σε ειδική τάξη	Πρότερη εμπειρία παρακολούθησης προγράμματος ΕξΑΕ	Πρότερη επιμόρφωση στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία	Ανάγκη επιμόρφωσης στην Διαφοροποιημένη Διδασκαλία	Παράλληλη θέση στελέχους της εκπαίδευσης
E1		✓		✓	✓	
E2	✓				✓	
E3	✓		✓	✓	✓	
E4	✓		✓		✓	
E5	✓			✓	✓	
E6	✓		✓		✓	
E7	✓		✓	✓	✓	✓
E8	✓		✓	✓	✓	
E9	✓		✓		✓	
E10	✓		✓	✓	✓	

Συνέχεια πίνακα 1

	Διδασκαλία σε γενική τάξη	Διδασκαλία σε ειδική τάξη	Πρότερη εμπειρία παρακολούθησης προγράμματος ΕξΑΕ	Πρότερη επιμόρφωση στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία	Ανάγκη επιμόρφωσης στην Διαφοροποιημένη Διδασκαλία	Παράλληλη θέση στελέχους της εκπαίδευσης
E11	✓				✓	✓
E12		✓	✓	✓	✓	
E13		✓	✓		✓	
E14		✓		✓	✓	

2.5.5 Η εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού/ Η διεξαγωγή της έρευνας

Οι δεκατέσσερις συμμετέχοντες παρακολούθησαν το ασύγχρονο μάθημα την περίοδο δεκαεπτά έως τις είκοσι έξι Φεβρουαρίου 2019. Δόθηκε ένα εύλογο χρονικό διάστημα παρακολούθησης του προγράμματος, ώστε οι συμμετέχοντες να προσαρμόσουν την καθημερινή ρουτίνα τους. Οι εκπαιδευτικοί πληροφορήθηκαν προφορικά και γραπτώς για τον σκοπό της έρευνας, τις διαδικασίες που θα ακολουθηθούν, τον τρόπο συλλογής των δεδομένων και για τις συνθήκες ανωνυμίας και εμπιστευτικότητας. Η επιστολή ενημέρωσης

υπήρχε στην εισαγωγική οθόνη του μαθήματος και διατίθεται στο παράρτημα Α. (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Στις δεκαεπτά Φεβρουαρίου διεξήχθησαν δύο πιλοτικές συνεντεύξεις και έτσι οριστικοποιήθηκε ο οδηγός της συνέντευξης. Οι δεκατέσσερις συνεντεύξεις της έρευνας υλοποιήθηκαν σταδιακά το χρονικό διάστημα είκοσι με είκοσι έξι Φεβρουαρίου.

2.5.6 Μέθοδος ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων της συνέντευξης έγινε με τη μέθοδο της *ανάλυσης περιεχομένου* (content analysis). Ως μονάδα ανάλυσης θεωρήθηκε η παράγραφος και η πρόταση (ελλιπτική ή επαυξημένη) ως μονάδα μέτρησης. Η αξιολόγηση των προτάσεων ήταν ανεξάρτητη της συχνότητας εμφάνισής τους. Για την ανάλυση του περιεχομένου των κειμένων χρησιμοποιήθηκε ειδικό λογισμικό, το Atlas-it 7.1. (Ιωσηφίδης, 2008 · Robson, 2007).

Η μέθοδος της *ανάλυσης περιεχομένου* αξιοποιείται για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών του περιεχομένου, μέσω της ταξινόμησης σε ένα σύστημα κατηγοριών και τον προσδιορισμό του πομπού και των δεκτών της επικοινωνίας. Η Τζανή (2005) αναφέρει ότι είναι μία απλοποιημένη και εύκολη μέθοδος. Οι ενότητες προς ανάλυση είναι περισσότερο οι έννοιες και οι σημασίες που προκύπτουν από τις λέξεις και τις προτάσεις. Η Τζανή (2005) καταλήγει ότι η ανάλυση περιεχομένου θεωρείται μία από τις καλύτερες τεχνικές έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και στις επιστήμες της αγωγής.

Η ανάλυση που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα στο λογισμικό Atlas περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα:

Άξονες ανάλυσης	Αντικείμενα ανάλυσης
1 ^{ος} Άξονας: Αποτίμηση του μαθησιακού οφέλους που παρήχθη από το εκπαιδευτικό υλικό	Επάρκεια/ επιστημονική πληρότητα υλικού EPARKEIA_EPISTIMONIKOTHTA
	Μετασχηματιστική δυναμική/ πυροδότηση στοχαστικού διαλόγου METASXHMATISMOS_ANASTOXASMOS

	<p>Πρακτική αξιοποίηση</p> <p>PRAKTIKH_AXIOPOIHSH</p>
<p>2^{ος} Άξονας: Αποτίμηση του αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα του εκπαιδευτικού υλικού</p>	<p>Καθοδηγητικός χαρακτήρας υλικού</p> <p>KATHODHGHTIKOS_XARAKTHRAS</p>
	<p>Αρχή κατάτμησης και πολυμεσικότητας περιεχομένου</p> <p>KATATMHSH_PERIECHOMENOY</p>
	<p>Γλώσσα/ ύφος γραφής</p> <p>GLOSSA_YFOS_GRAFHS</p>
	<p>Δραστηριότητες και ανατροφοδότηση</p> <p>DRASTIRIOTHTES_ANATROFODOTHSH</p>
	<p>Forum και αλληλεπίδραση</p> <p>FORUM</p>
<p>3^{ος} Άξονας: Άλλα ζητήματα (σύγκριση δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ο ρόλος του εκπαιδευτή, τεχνικά ζητήματα και προτάσεις, περιβάλλον πλατφόρμας κ.α.)</p>	<p>Άλλα ζητήματα</p> <p>OTHERS</p>

Τα αντικείμενα ανάλυσης, έτσι όπως εξήχθησαν από το Atlas, παρατίθενται αναλυτικά στο Παράρτημα Γ.

2.5.7 Περιορισμοί έρευνας

Η δειγματοληψία της ποιοτικής μας έρευνας, όπως αναφέραμε και στην υποενότητα 2.5.4 υιοθετεί περισσότερο μία στρατηγική θεωρητικής προσέγγισης ή σκοπιμότητας παρά αντιπροσωπευτικότητας. Έτσι, στόχος της παρούσας έρευνας δεν είναι η γενίκευση, αλλά η επεξεργασία εις βάθος της εμπειρίας των συμμετεχόντων. Ο παραπάνω περιορισμός ενισχύεται και από το *δείγμα ευκολίας*, που είχαμε στη διάθεση μας, ακόμη κι αν είχε χαρακτηριστικά *δειγματοληψίας κριτηρίου* (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Cohen, Manion & Morrison, 2008).

Γ΄ ΜΕΡΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ- ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται και συζητιούνται τα ευρήματα της έρευνας και στα δύο ερευνητικά ερωτήματά της. Στην ενότητα 3.2 αναπτύσσεται η παρουσίαση των ευρημάτων σε εννιά αντικείμενα μετά την *ποιοτική ανάλυση περιεχομένου* που έγινε. Στην ενότητα 3.3 γίνεται η σύνοψη και η συζήτηση γύρω από τα ευρήματα και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

3.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων

3.2.1 Αποτίμηση του μαθησιακού οφέλους που παρήχθη από το εκπαιδευτικό υλικό

3.2.1.1 Εισαγωγή

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν σε ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της ημιδομημένης συνέντευξης, οι οποίες διερευνούσαν την αποτίμηση τους σε σχέση με τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε το μάθημα για αυτούς. Ζητήματα προς αποτίμηση ήταν η επάρκεια και η επιστημονική πληρότητα του υλικού, η γενική εκτίμηση για το μάθημα, η μετασχηματιστική του δυναμική και η χρηστική του αξιοποίηση στη διδακτική ρουτίνα. Τα αντικείμενα αυτά ανάλυσης παρουσιάζονται στις υποενότητες 3.2.1.2- 3.2.1.4.

3.2.1.2 Επάρκεια- Επιστημονική πληρότητα- Γενική αποτίμηση μαθήματος

Το πρώτο αντικείμενο ανάλυσης είναι η επάρκεια και η επιστημονική πληρότητα του υλικού, καθώς και η γενική αποτίμησή του. Οι εκπαιδευόμενοι, καθολικά, φαίνεται να αξιολόγησαν θετικά την εμπειρία συμμετοχής τους στο μάθημα, χαρακτηρίζοντας το τελευταίο *χρήσιμο, εποικοδομητικό, ικανοποιητικό, επαρκές, κατατοπιστικό και βοηθητικό*. Στην εκτίμηση αυτή δεν κατεγράφησαν διαφορές ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς της

γενικής τάξης και σε αυτούς της ειδικής, αφού όλοι δήλωσαν ότι ανέμεναν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Οι εκπαιδευόμενοι δήλωσαν σχετικά:

E1: Πολύ εποικοδομητικό. Εποικοδομητική ήταν η εμπειρία μου [...] Είχα πολύ μεγάλη ανάγκη γιατί μέχρι τώρα δεν γίνονται σε αυτό το βαθμό τέτοιου είδους επιμορφώσεις (για τη διαφοροποιημένη).

E2: Νομίζω ήτανε θετικά, υπάρχουν πολλές φορές κάποιες γνώσεις που τις είχαμε ή τις έχουμε ξεχάσει, κάποιες γνώσεις που τις είχαμε σκόρπιες μέσα μας. Απλά έδωσε ένα μπουσούλα και τις έκανε πιο συστηματοποιημένες [...] υπάρχει πάντα η ανάγκη για την παρακολούθηση ενός τέτοιου είδους μαθήματος, γιατί το ζήτημα της διαφοροποίησης είναι πολύ επίκαιρο κάθε μέρα στην τάξη μας.

E3: Χρήσιμη εμπειρία[...]Είχα κάποια επαφή(με το θέμα της διαφοροποιημένης) αλλά ομολογώ ότι το βρήκα (το μάθημα) ιδιαίτερα χρήσιμο και με εξέπληξε πολύ ευχάριστα. Πήρα χρήσιμα στοιχεία.

E4: Πάρα πολύ χρήσιμο μάθημα μου άρεσε[...] Ήταν μία όμορφη εμπειρία και το μάθημα μου αφήνει μία γλυκιά γεύση.

E5: Μία πολύ θετική εμπειρία[...] Είχα πριν το παρόν μάθημα ένα προβληματισμό για το πώς θα χειριστώ μαθητές που βρίσκονται σε διαφορετική ετοιμότητα. Οπότε ήρθε αυτό το πρόγραμμα να μου ξεκαθαρίσει κάποια πράγματα και να μου δώσει κάποιους πρακτικούς τρόπους διαφοροποίησης.

E6: Ήταν μία ωραία εμπειρία ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική [...]

E7: Θα τη χαρακτήριζα εξαιρετική (εμπειρία)[...] Έχω μία κάποια ενημέρωση για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, έχω μία γενική εικόνα, αλλά πάντα υπάρχει ανάγκη παρακολούθησης ενός τέτοιου προγράμματος και μάλιστα τόσο εξειδικευμένο μάθημα δεν είχα παρακολουθήσει.

E8: Είναι πολύ χρήσιμη εμπειρία[...]Στο παρελθόν δεν είχα παρακολουθήσει κάτι παρόμοιο. Μου άρεσε πάρα πολύ αυτό το μάθημα. Ένιωσα ότι μου έδωσε κίνητρο να αλλάξω και εγώ την εκπαιδευτική διαδικασία.

E9: Στο βαθμό που γνωρίζω και εφαρμόζω ήδη αρκετά πράγματα μου έλειπε το θεωρητικό πλαίσιο και ήταν αρκετά χρήσιμη εμπειρία παρακολούθησης του μαθήματος[...] Θεωρώ ότι ήταν ένα καλό εισαγωγικό μάθημα περιμένο πραγματικά την εξέλιξή του.

E10: Το βρήκα πάρα πολύ κατατοπιστικό[...] Θεωρώ ότι είναι μεγάλη ανάγκη

(παρακολούθησης ενός τέτοιου μαθήματος), γιατί (η ανάγκη χρήσης της διαφοροποιημένης διδασκαλίας) είναι κάτι σύγχρονο και το αντιμετωπίζουμε στις τάξεις μας.

E11: [...] Για αρχικό στάδιο ήταν μία πάρα πολύ καλή εισήγηση για κάποιον που δεν έχει ασχοληθεί με το θέμα[...] Το θέμα ήταν για μένα αρκετά ενδιαφέρον και για αυτό διάλεξα αυτή τη μορφή, επειδή ήταν πολύ συνοπτικό.

E12: Την χαρακτηρίζω εξαιρετικά ωφέλιμη, ήταν μία ωραία εμπειρία. Έμαθα πάρα πολλά πράγματα ή θυμήθηκα κάποια άλλα.[...] Οπότε σε μεγάλο βαθμό πιστεύω ότι ήταν εξαιρετικά ωφέλιμο αυτό το μάθημα[...] Βεβαίως είχα την ανάγκη να παρακολουθήσω το μάθημα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας παρόλο που την εφαρμόζω σχεδόν καθημερινά.

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό (οι γνώσεις που πήρα από το μάθημα θα βελτιώσουν το διδακτικό μου έργο)[...] Ήταν επιτακτική ανάγκη να ψαχτώ σε αυτό το θέμα.

E14: Ήταν πολύ χρήσιμες πληροφορίες που έλαβα, με βοήθησε το γεγονός ότι ήταν συγκεντρωμένη η γνώση και δεν χρειάστηκε να ψάξω. Ναι, ήταν πολύ χρήσιμο και βοηθητικό (μάθημα)[...] Το βρίσκω χρήσιμο ας πούμε να πάρω καινούργιες γνώσεις [...] πιο στοχευμένες στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, πέρα από αυτές που είχα ήδη.

Από την άλλη ικανοποίηση κατεγράφη και ως προς την επάρκεια και την επιστημονική πληρότητα του μαθήματος. Υπήρχαν εκπαιδευτικοί που είχαν γνώσεις γύρω από τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και άλλοι που διαπραγματεύονταν το θέμα πρώτη φορά, όπως αναφέραμε και στην παρουσίαση των χαρακτηριστικών του δείγματος (υποενότητα 2.5.4). Οι περισσότεροι αξιολόγησαν θετικά το υλικό και στους δύο τομείς (επάρκεια και επιστημονική εγκυρότητα), κάνοντας αρκετοί λόγο για την τεκμηριωμένη γραφή του, λόγω των βιβλιογραφικών αναφορών.

E5: Είχε βιβλιογραφικές αναφορές για περαιτέρω μελέτη (και) έχει σημεία με ερωτήσεις και ασκήσεις που έβλεπα αν έχω καταλάβει κάτι σωστά. Τα βίντεο το έκανε ζωντανό![...] Την έχει ανάγκη και ο εκπαιδευτικός παρόλο που ξέρει την απάντηση, χρειάζεται μία ανατροφοδότηση στηριγμένη σε επιστημονικά δεδομένα.[...] εγώ ξαναλέω ότι μου άρεσαν οι βιβλιογραφικές αναφορές. Γιατί ας πούμε παρακινούν να μπω να ψάξω περισσότερα πράγματα[...] Είχε μία επιστημονικότητα και πολύ βοηθητική και η βιβλιογραφία.

E7: Εγώ πήρα πάρα πολλές χρήσιμες ιδέες γιατί κάποιες από αυτές σκέφτομαι και εγώ να τις υλοποιήσω άμεσα και νομίζω ότι ήταν και πλούσια και εμπειριστατωμένη η παράθεση των καλών πρακτικών αυτών, μου αρέσει πάρα πολύ.

E10: Ναι, δεν με δυσκόλεψε καθόλου η γλώσσα δεν είχα την αίσθηση ότι ήταν ξύλινο, δύσκολο, επιστημονικό κείμενο που δεν καταλάβαινα, που να με κουράσει. [...] Κύλησε πολύ ευχάριστα η ανάγνωση όλου του μαθήματος και η διαδικασία και το βρήκα αρκετά φιλικό προς τον αναγνώστη και τον εκπαιδευόμενο και σε τέτοιο βαθμό που να είναι και επιστημονικό ταυτόχρονα. Δεν αισθάνθηκα εμπόδιο την επιστημονικότητά του σε σχέση με τη φιλικότητα και την αμεσότητα του.

Έγινε λόγος, ιδιαίτερα, για τη διασαφήνιση και την κατανόηση της κύριας έννοιας και των επιμέρους εννοιών και τη σύνδεση αυτών με την εμπειρία τους στην τάξη.

Κάποιες σχετικές αναφορές των εκπαιδευομένων παρατίθενται παρακάτω:

E1: Γιατί αυτές οι έννοιες ναι μεν είναι λίγο πιο γενικές αλλά στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας κάνατε να είναι πιο συγκεκριμένες[...] Θεωρώ ότι όλη η παρουσίαση ήταν και σε θεωρητικό επίπεδο και σε πρακτικό επίπεδο με τις ιδέες αυτές που δώσατε πάρα πολύ to the point.[...] Αλλά το μάθημα στην πραγματικότητα ήταν πολύ ξεκάθαρο πολύ κατανοητό[...] Ενώ η έννοια της διαφοροποιημένης διδασκαλίας δεν είναι μία απλή έννοια και ξεκάθαρη, σε αυτό το μάθημα δόθηκε με ένα ξεκάθαρο τρόπο και με πάρα πολύ ουσιαστικά εύστοχο τρόπο και ουσιαστικά έκανε πράξη αυτό για το οποίο μιλούσε.

E2: Για μένα ήταν πάρα πολύ κατανοητά όλα όσα είδα και με βοήθησαν αρκετά.

E3: Ναι, ναι σε μεγάλο βαθμό (ήταν εννοιολογικά επαρκές το μάθημα), αν και ομολογώ ότι δεν περίμενα να ικανοποιηθώ σε τόσο σε μεγάλο βαθμό, όσο ικανοποιήθηκα. Περίμενα κάτι πιο τυπικό, αλλά ήταν πιο ουσιαστικό αυτό που πήρα. [...] (μου άρεσαν) πάρα πολύ τα βιντεάκια, τα διαδραστικά και με τα παιδιά επίσης, η χρήση των web 2 στο πλαίσιο των καλών πρακτικών και πώς μπορεί η ιδιαιτερότητα κάθε παιδιού να βρει χώρο στη διδακτική διαδικασία.

E4: Το βίντεο της Tomlinson μου άρεσε πάρα πολύ και όλοι αυτοί οι όροι που δεν είχα ξεκαθαρίσει και με έναν ενδιαφέροντα τρόπο[...] αποσαφήνισα τους όρους, είδα και ωραία βιντεάκια, είδα τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στην πράξη, γιατί το μάθημα έχει τέτοια χαρακτηριστικά, γιατί έχουμε πολλά θεωρητικά στο μυαλό μας, δίνονται πολλές θεωρίες

αλλά σε αυτή την περίπτωση δόθηκαν και πολλές πρακτικές συμβουλές.

E5: Κρίνω ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές (οι πληροφορίες). Το βίντεο ήταν πολύ ζωντανό και πολύ ενδιαφέρον για μένα και τα σχήματα και οι εικόνες που είδα, επίσης, με βοήθησαν να τοποθετήσω στο μυαλό μου έννοιες τις οποίες μπορεί να είχα συγκεχυμένες. Νομίζω ήταν επαρκές (μάθημα)[...] Νομίζω ότι στο τέλος της παρουσίασης έχει κατακτήσει κάποιος το εννοιολογικό πλαίσιο και έχει πάρει χρήσιμες πληροφορίες, πρακτικές πληροφορίες.

E6: Ήταν επαρκέστατα όλα μπορώ να πω, συγκεκριμένες (πληροφορίες) απλή διατύπωση, πολύ καλά!

E7: Εμένα μου φάνηκαν απολύτως επαρκείς (οι πληροφορίες), πήρα όλα όσα χρειάζομαι και οι διευκρινίσεις ήταν πολύ σημαντικές για μένα γιατί είχα πιο γενική εικόνα απέκτησα πιο εξειδικευμένη ενημέρωση και γνώσεις και νιώθω απολύτως επαρκής.

E9: [...] ήταν αρκετά χρήσιμη υπήρχαν αρκετά καινοτόμα στοιχεία, εικόνα, λόγος, βίντεο και θεωρώ ότι εννοιολογικά με κάλυψε[...] Αν κοιτάζω τους εκπαιδευτικούς στόχους και νομίζω τώρα τους έχω μπροστά μου και το εννοιολογικό πλαίσιο καλύφθηκε και η αναγκαιότητα, επίσης και βέβαια αναφέρθηκαν και καλές πρακτικές πολύ χρήσιμες. Θεωρώ ότι ήταν ικανοποιητικό το αποτέλεσμα.

E12: Ήταν επαρκής (η παρουσίαση) μου άρεσε αυτός πολυτροπικός χαρακτήρας που είχαν τα κειμενάκια σας νομίζω έδωσε καλά τον εννοιολογικό προσδιορισμό της διαφοροποιημένης διδασκαλίας[...] Ναι φυσικά αναγνώρισα στους μαθητές μου πολλά από αυτά τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί και τα είχα ήδη αναγνωρίσει. Ερχόμαστε με τη διαφορετικότητα των μαθητών μας καθημερινά σε επαφή.

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα το βίντεο στο οποίο μιλούσε η κυρία Tomlinson και το οποίο διασαφήνισε την έννοια.[...] Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό (οι γνώσεις που πήρα από το μάθημα θα βελτιώσουν το διδακτικό μου έργο), γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση.

E14: Ήταν πολύ χρήσιμο ότι υπήρχε και βίντεο και δεν ήταν απλά οι πληροφορίες και ήταν διαδραστικό μάλιστα με βοήθησε περισσότερο στην κατανόηση στην εμπέδωση της καινούργιας πληροφορίας. Ναι ήταν πολύ επαρκείς οι πληροφορίες. Είμαι πολύ ικανοποιημένη[...] Σε πολύ μεγάλο βαθμό οι γνώσεις που αποκόμισα ήταν επαρκείς και θα με βελτιώσουν ως εκπαιδευτικό.

Τέλος, φαίνεται η έλλειψη πρότερης εμπειρίας σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η ελλιπή γνώση της ελληνικής και της αγγλικής ορολογίας επηρέασαν σε κάποιον βαθμό την κατανόηση μίας εκπαιδευόμενης.

E11: Παρόλο που είχα κάποιες δυσκολίες στο χειρισμό του μαθήματος επειδή είμαι αρχάρια και με τους υπολογιστές και με τέτοιου είδους προγράμματα, παρόλα αυτά, λοιπόν, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα πιστεύω ότι έχω τη δυνατότητα από το περιεχόμενο να έχω έτσι μία γνώμη για το θέμα[...]. Είχα δυσκολίες με τα βίντεο επειδή ήταν στην αγγλική γλώσσα και τα αγγλικά μου δεν είναι τόσο καλά, παρόλο που υπήρχαν αυτές οι δυσκολίες, επειδή οι ορισμοί υπήρχαν εκεί στα ελληνικά σε μορφή κειμένου και με πολλές δραστηριότητες είχα τη δυνατότητα και το κατάφερα, το κατάλαβα και τους ορισμούς να μάθω και σημαντικές πληροφορίες να κρατήσω[...]. Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή, όμως, εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς.

3.2.1.3 Μετασηματιστική δυναμική- πυροδότηση στοχαστικού διαλόγου

Το παρόν αντικείμενο ανάλυσης διερευνά τον βαθμό πυροδότησης ενός κριτικού στοχασμού σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διδακτικής πρακτικής που ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί στη σχολική τους ρουτίνα. Οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν είτε ότι τους ενδιέφερε ήδη και τους απασχολούσε αυτός ο προβληματισμός και με το παρόν διαδικτυακό μάθημα, είτε ενισχύθηκε αυτός ο στοχαστικός διάλογος, είτε πυροδοτήθηκε η έναρξη ενός ανάλογου κριτικού στοχασμού. Δεν κατεγράφησαν σημαντικές διαφορές στους εκπαιδευτικούς της γενικής ή της ειδικής τάξης, αφού όλοι δήλωσαν ότι άρχισαν, σε μεγαλύτερη ή μικρότερη ένταση, να σκέφτονται την τροποποίηση παραμέτρων της διδακτικής τους πρακτικής, εντάσσοντας σε αυτήν τη λογική της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Χαρακτηριστικές δηλώσεις των εκπαιδευομένων είναι οι παρακάτω:

E12: Ναι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος. Θα έλεγα πυροδοτείται κάθε μέρα από τα μηνύματα που παίρνουμε από τους μαθητές μας και προσπαθούμε συνεχώς να επανασχεδιάζουμε τους στόχους μας.

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό (δημιουργήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος), γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση έχουμε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού μας το πώς μπορεί να γίνει

καλύτερη αλλά όταν έρχεσαι και σε επαφή με ένα υλικό το οποίο είναι διαδραστικό σε κινητοποιεί και σου δημιουργεί μία διάθεση επαγρύπνησης και ενδιαφέροντος.

E14: Ναι πραγματικά αυτή η φράση (της Lillian Katz) με έβαλε σε σκέψεις, ήταν κάτι που δεν το είχα σκεφτεί έτσι αρχικά ας πούμε το ότι τόσο μεγάλο ποσοστό ενδεχομένως δεν το αφορά το μάθημα και ο τρόπος με τον οποίο διδάσκουμε και αυτό πυροδότησε έναν στοχαστικό διάλογο και με έβαλε και σε μία διαδικασία αναστοχασμού ας πούμε και επαναπροσδιορισμού κάποιων ζητημάτων.

E1: Η αλήθεια είναι ότι μετά τη δεύτερη ενότητα άρχισαν να δημιουργούνται στο μυαλό μου πολλές διαφορετικές εικόνες από μαθητές μου από φέτος και από προηγούμενα χρόνια στους οποίους προσπαθούσα να μεταδώσω κάποια πράγματα δεν κατάφερα πάντα να το κάνω ή δεν ήταν πάντα το ενδιαφέρον τους εκεί ή ετοιμότητά τους και συνειδητοποίησα τελικά ότι το δικό μου prospective ήταν λάθος. Δεν είχα συνειδητοποιήσει τι θα μπορούσα να έχω αλλάζει.

E2: [...] υπάρχει η δυνατότητα δουλεύοντας κανείς με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία με τον καιρό να μπορεί να το κάνει αυτό και πραγματικά να δημιουργήσει την ομάδα που χρειάστηκε να δώσει στα παιδιά ακριβώς εκείνο που θέλουν εκείνη τη στιγμή. Είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία οπωσδήποτε.

E3: Ναι σίγουρα με έχει επηρεάσει και σε σχέση και με άλλες επιμορφώσεις που είχα όχι εξ αποστάσεως. Έχει αρχίσει να αλλάζει η δική μου νοοτροπία και λογική για το μάθημα, με το στοιχείο αυτό της ομαδοσυνεργατικότητας και μετά την επιμόρφωση του Β1 επιπέδου και του μαθήματός σας έχω αρχίσει και βάζω δυναμικά και άλλα στοιχεία μέσα.

E4: Σίγουρα θα προσπαθήσω να εφαρμόσω κάποιες (ιδέες) που είδα και σίγουρα άρχισα να σκέφτομαι διαφορετικά τη διδασκαλία μου. Ήμουν βέβαια προς αυτή την κατεύθυνση ο στόχος μας πάντα είναι μαθητές να μαθαίνουν με τον καλύτερο τρόπο, σίγουρα όμως τώρα το να προσαρμόζουμε νέες μεθόδους και να βάζουμε νέα πράγματα, όπως την τέχνη το θέατρο, εισάγουν τελείως διαφορετικά μοντέλα διδασκαλίας από αυτά που είχαμε συνηθίσει σίγουρα είναι κάτι συναρπαστικό και θα το κάνω.

E5: Με βάζει σε προβληματισμό να βρω κάποιες λύσεις αναλάβω κάποιες δράσεις οι δραστηριότητες που μπορεί να γίνονται στην τάξη για να μειώσεις αυτό το ποσοστό που δεν ανταποκρίνεται στον στόχο μου.

E6: Ναι σίγουρα με προβλημάτισε (η φράση της Lillian Katz ότι οι περισσότεροι μαθητές μας δεν ενδιαφέρονται για το μάθημά μας), γιατί το έκανα εικόνα και στη δική μου τάξη.

Συμβαίνει αυτό συχνά ότι κάποια παιδιά σαν να μην ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν ας πούμε το μάθημα. Λογικό είναι σε ένα βαθμό από ένα σημείο και ύστερα θα μπορούσαμε να τροποποιήσουμε εμείς οι εκπαιδευτικοί τον τρόπο μας τη μεθοδολογία μας για να τραβήξουμε το ενδιαφέρον και αυτών των μαθητών.

E7: Και για τους εκπαιδευτικούς και για μένα και για τους μαθητές τα οφέλη είναι πολλαπλά είναι μία αφόρμηση και για περαιτέρω αναζήτηση μία πρώτη δομημένη εξ αποστάσεως επιμόρφωση στη διαφοροποιημένη διδασκαλία τη θεωρώ εξαιρετική και πλήρη. Ξέρετε κάθε φορά βέβαια μπαίνει και το προσωπικό κίνητρο που ενδεχομένως έχει ο καθένας για να ψαχτεί περισσότερο και να το προχωρήσει αυτό που έμαθε[...] Άλλαξε κάτι, θα έλεγα ότι άλλαξε με την έννοια ότι λειτουργώ ας πούμε διαφορετικά με κάποιους μαθητές οι οποίοι βλέπω ότι έχουν είτε διαφορετικά ενδιαφέροντα διότι είναι πολύ πιο προχωρημένοι από τους άλλους και σε κάποιους άλλους που δυσκολεύονται ας πούμε προσπαθώ να αξιοποιήσω περισσότερο τεχνολογία η να προσαρμόσω τη παρουσίαση μου στην ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντά τους.

E8: Νομίζω αυτό το μάθημα προβλημάτισε πάρα πολύ εμένα και με έκανε να αναρωτηθώ πώς μπορώ να διδάξω εγώ με διαφοροποιημένο τρόπο. Θα έλεγα ότι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος.

E9: Σίγουρα είναι ένας επιπλέον προβληματισμός ο οποίος είναι καθημερινός. Είναι ένα ζήτημα το οποίο με απασχολεί όταν διδάσκω το πόσο είναι παρόντες μέσα στην τάξη οι μαθητές μου και πόσο παρούσα είμαι και εγώ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ένας τέτοιου είδους προβληματισμός και όταν πυροδοτείται από τέτοιου είδους μαθήματα είναι πάρα πολύ χρήσιμος.

E10: Ο προβληματισμός είναι άμεσος και υπήρχε και από πιο πριν που είχα ασχοληθεί με τη διαφοροποιημένη μάθηση αλλά σίγουρα το βασικό που συμβαίνει με αυτό το μάθημα μπαίνει αυτός ο στόχος της αμφιβολίας και αρχίζεις να προσπαθείς με τα μάτια των μαθητών να διαφοροποιήσεις το υλικό σου.

E10: [...] Απλώς ένας πρώτος προβληματισμός να αρχίσουμε σχεδιάζουμε το μάθημά μας διαφορετικά. Θέλει πολύ προσεκτικά και οργανωμένα βήματα για να πετύχεις τη διαφοροποιημένη μάθηση.

E11: Πιστεύω ότι, όταν παρακολουθείς ένα τέτοιο μάθημα, αυτόματα οι πληροφορίες αυτές σε επηρεάζουν και σίγουρα αρχίζεις να αντιμετωπίζεις τους μαθητές σου τελείως διαφορετικά. Άρα με επηρέασε το μάθημά σας. Αλλάζει ο τρόπος σκέψης σου.

3.2.1.4 Πρακτική αξιοποίηση των γνώσεων του μαθήματος στη διδακτική διαδικασία

Το παρόν αντικείμενο ανάλυσης έφερε στο φως την αποτίμηση των εκπαιδευτικών ως προς την πρακτική και χρηστική πλευρά των πληροφοριών που πήραν. Οι αναφορές των εκπαιδευτικών σχετίζονται με δύο ζητήματα. Αφενός με το ζήτημα της διαφορετικότητας των μαθητών τους, την οποία άρχισαν να διαχειρίζονται καλύτερα μετά το παρόν ψηφιακό μάθημα και αφετέρου με το ζήτημα των καλών πρακτικών που παρουσιάστηκαν στην τρίτη ενότητα του μαθήματος, είτε σε επίπεδο άμεσης εφαρμογής είτε σε επίπεδο έμπνευσης για το μέλλον.

Η αποτίμησή τους για την πρακτική αξιοποίηση των πληροφοριών του μαθήματος φαίνεται να έχει θετικό πρόσημο σε μία γενική εικόνα, αλλά και σε μία ειδική εικόνα, αυτήν δηλαδή της αναγνώρισης στους μαθητές τους των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που παρουσιάστηκαν στην επιμόρφωση. Κάποιοι από τους εκπαιδευτικούς δήλωσαν τα εξής:

E1: Αλλά το μάθημα στην πραγματικότητα ήταν πολύ ξεκάθαρο πολύ κατανοητό. κυρίως εφαρμόσιμο όλα αυτά που αναφέρονταν τα προβλήματα και το τι μπορείς να κάνεις.

E2: Ναι αναγνώρισα (τα διαφορετικά αυτά χαρακτηριστικά που έμαθα), γιατί πάντα υπάρχουν παιδιά μέσα στις τάξεις και ιδιαίτερα στη δικιά μου της οποίας οι μαθητές προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, παιδιά που έχουν τελείως διαφορετικά ενδιαφέροντα και αυτό το βλέπουμε και στην τάση που έχουν να κωδικοποιούν πληροφορίες που τους δίνουμε δηλαδή ένας που έχει μαθηματική σκέψη θα το εκλάβει διαφορετικά. Οπότε αυτά τα χαρακτηριστικά τα είδα και εγώ δεν νομίζω ότι λείπει κάποιο χαρακτηριστικό που το έχω εντοπίσει και δεν υπάρχει στο υλικό. Αυτά που υπήρχαν στην ενότητα τα έχω δει όλα μέσα στην τάξη μου[...] Σε ικανοποιητικό βαθμό (αξιολογώ την πρακτική πλευρά του μαθήματος), γιατί πάντα πρέπει να μας δείχνει κανείς τον δρόμο που πρέπει να ακολουθούμε. Γιατί πολλές φορές η καθημερινότητά μας κάνει να αφήνουν κάποια πραγματάκια στην άκρη, τα οποία όταν μας τα θυμίζει το θεωρητικό κομμάτι τα ξαναβρίσκουμε και ξαναπάμε και τα αξιοποιούμε καλύτερα.

E3: Βεβαιότατα στις τάξεις του είμαστε πλέον συναντούμε αυτό το πολυπολιτισμικό στοιχείο έχουν το διαφορετικό υπόβαθρο από το διαφορετικό επίπεδο, αλλά και τις αντιλήψεις των μαθητών που έτσι κι αλλιώς πάντοτε συναντούσαμε και συναντάμε. Είναι καλοί μαθητές είναι οι μέτριοι μαθητές είναι οι αδιάφοροι μαθητές. Λόγω διαφορετικού πολιτισμού, διαφορετικής κουλτούρας, διαφορετικής θρησκείας.

E4: Σίγουρα και σε παλαιότερους μαθητές μου (αναγνωρίζω αυτά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που παρουσιάστηκαν στο μάθημα), αλλά και στους φετινούς που είναι ενήλικες κατά βάση έχω αναγνωρίσει πάρα πολλά χαρακτηριστικά, γιατί ο καθένας έχει τις διαφορετικές ικανότητες και δεν μπορούμε να τους διδάσκουμε όλους με τον ίδιο τρόπο ή να ζητήσουμε από έναν ελέφαντα να ανέβει πάνω σε ένα δέντρο όπως είχατε στην εικόνα σας και έτσι δεν μπορούμε να ζητούμε και από τους μαθητές μας να κάνουν πράγματα που δεν ανταποκρίνονται στο επίπεδο τους και στις δυνατότητες τους, στα ενδιαφέροντά τους και τις ιδιαίτερες κλίσεις που μπορεί να έχουν και τέλος το πολιτισμικό περιβάλλον, από το οποίο προέρχονται. Οπότε δεν πρέπει να το ξεχνάμε αυτό[...]. Στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης τάξης μου αρέσει πολύ αυτό που είδα για τη διαβαθμισμένη δυσκολία των δραστηριοτήτων στην τάξη και είδα, επίσης, ότι πρέπει να εστιάζουμε ως προς τη διαφοροποίηση του περιεχομένου. Και φυσικά ως προς τη διαδικασία αλλά και το προϊόν το οποίο θα αξιολογήσουμε και πάντα να υπάρχει αυτή η διαβάθμιση δεν μπορούμε δηλαδή ξαφνικά να φτάσουμε σαν αποτέλεσμα που είναι πολύ μακριά από τους μαθητές μας[...]. Ήταν μία όμορφη εμπειρία και το μάθημα μου αφήνει μία γλυκιά γεύση αποσαφήνισα τους όρους είδα και ωραία βιντεάκια είδα από τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στην πράξη γιατί το μάθημα έχει τέτοια χαρακτηριστικά, γιατί έχουμε πολλά θεωρητικά στο μυαλό μας δίνονται πολλές θεωρίες, αλλά σε αυτή την περίπτωση δόθηκαν και πολλές πρακτικές συμβουλές[...]. Τίποτα το διασκέδασα πάρα πολύ χαίρομαι που συμμετείχαν στην έρευνα και σε αυτό το βαθμό και μας δώσατε έμπνευση να τα εφαρμόσουμε.

E5: Τα περισσότερα από αυτά που αναφέρονται εκεί εννοείται τα έχω συναντήσει και τα αναγνωρίζω σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

E13: [...] Πολύ επιτυχημένη αυτή η εικόνα που έδειχνε τους μαθητές να κάθονται στο θρανίο και να ασχολούνται με τα ενδιαφέροντά τους. Αυτή η εικόνα μπορεί να αποκτήσει πραγματικές διαστάσεις μέσα στην τάξη μας και στη δικιά μου σίγουρα.

Όλοι εστίασαν στην τρίτη ενότητα, αυτήν της παρουσίασης των καλών πρακτικών. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων αξιολόγησε θετικά αυτήν την ενότητα, τόσο οι συμμετέχοντες που έχουν μόνο διδακτικό έργο, όσο και οι δύο συμμετέχουσες (E7 και E11), οι οποίες έχουν και θέση στελέχους εκπαίδευσης.

E7: Εγώ πήρα πάρα πολλές χρήσιμες ιδέες γιατί κάποιες από αυτές σκέφτομαι και εγώ να τις υλοποιήσω άμεσα και νομίζω ότι ήταν και πλούσια και εμπειριστατωμένη η παράθεση

των καλών πρακτικών αυτών, μου αρέσει πάρα πολύ[...] Ως ένα σημείο θα μπορούσανε, βέβαια, σκέφτομαι ότι την επόμενη σχολική χρονιά θα υλοποιήσω ένα πρόγραμμα να τα συμπεριλάβω περισσότερες τέτοιες νέες τεχνολογίες. Είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθούν και οι συνάδελφοι να χρησιμοποιούν τέτοιου είδους καλές πρακτικές.

E11: Αυτές οι πρακτικές παρουσιάζονται και είναι πάρα πολύ καλές και θα προσπαθήσω να τις μεταφέρω στους συναδέλφους.

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αποτιμήσουν καλές πρακτικές που δεν είχαν ως μέσο διαφοροποίησης κάποιο τεχνολογικό μέσο και άλλες που αξιοποιούσαν τις ΤΠΕ στην υπηρεσία της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Για την πρώτη κατηγορία των καλών πρακτικών έχουν καταγραφεί οι παρακάτω θέσεις, οι οποίες τις αποτιμούν θετικά:

E1: Κοιτώντας, λοιπόν, την τρίτη ενότητα («οι καλές πρακτικές») καταλαβαίνουμε ότι πρέπει να κάνουμε για τους μαθητές μας κάτι σημαντικό, αλλά πρέπει να μας πει και κάποιος το πώς θα γίνει αυτό. Ακριβώς, επειδή δεν είχα εμπειρία σας σε αυτό το κομμάτι, η τρίτη ενότητα ολοκλήρωσε αυτό που είχε ξεκινήσει η δεύτερη, δηλαδή, είναι αυτή η ενότητα που με έβαλε σε σκέψεις και η τρίτη ήρθε να ολοκληρώσει όλη αυτή τη γνώση.

E4: Πάντα με το μαθητοκεντρικό μοντέλο ξεκινάει διαβαθμισμένα και αυτό θα μου δώσει έμπνευση να πορευτώ και τώρα που είμαι με ενήλικες είναι κάτι που ήδη προσπαθώ, αλλά και ιδιαίτερα μετά το μάθημα σας που μου έδωσε ιδιαίτερη έμπνευση[...] Σίγουρα σχεδόν στο 100% είχε αλληλεπιδραστικά στοιχεία. Μπορώ να πω ότι με κάλυψε και θα ήθελα και εγώ να κάνω κάτι αντίστοιχο (σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής).

E5: Είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσες και για μένα το πιο ενδιαφέρον κομμάτι του μαθήματος ήταν αυτό το πρακτικό. Κάποια από τα βίντεο ήταν εξαιρετικά διαφωτιστικά για μένα για το δικό μου γλωσσικό μάθημα και σκέφτομαι ήδη κάποιες δραστηριότητες θα μπορούσα να δημιουργήσω στην τάξη, παίρνοντας ιδέες από αυτές τις καλές πρακτικές. Μου άρεσαν!

E6: Ήταν πολύ ωραία η παρουσίασή τους, απλή καταρχήν και ενδιαφέρουσες (οι καλές πρακτικές) μπορώ να πω θα μπορούσε και εγώ να εφαρμόσω κάποιες από αυτές[...] θα μπορούσανε να προσαρμοσμένες, βέβαια, στις ανάγκες των παιδιών μας.

E9: Είναι πολύ ενδιαφέρουσες (οι καλές πρακτικές) νομίζω ότι είναι μία καλή αρχή να αρχίσει να σκέφτεται κανείς και τη διδασκαλία, την αξιολόγηση, γενικότερα την παρουσία μας μέσα στην τάξη.

E12: Οι καλές πρακτικές που αναφέρονται στη τη ενότητα μου έδωσαν περαιτέρω χρήσιμες

ιδέες. Κάποιες από αυτές τις εφαρμόζω ήδη παραλλαγμένες.

E13: Μου άρεσε πολύ το βίντεο using differentiated instruction που έδειχνε τον τρόπο διαχείρισης της τάξης, γιατί ίσως δεν το είχα σκεφτεί μέχρι τώρα αυτή τη μορφή δηλαδή, η όποια δραστηριότητα είχε να κάνει και με διαβάθμιση δυσκολίας στο φύλλο εργασιών είτε σε μία ομαδική εργασία όπου όλα τα παιδιά όμως είναι ενταγμένα σε ομάδες, η επίτευξη ενός στόχου ενός εκπαιδευτικού προϊόντος. Μου έκανε εντύπωση ότι την ίδια στιγμή εργασίας θα μπορούσε να υπάρχουν πολλές διαφορετικές ομάδες σε διάφορους σταθμούς και σε διάφορους χώρους. Δεν το είχα σκεφτεί παράλληλα να συμβαίνει και για αυτό μου άρεσε η ιδέα. Μου άρεσε το κομμάτι που έλεγε για τη σύγκριση παραδοσιακής διδασκαλίας με διαφοροποιημένη.

E14: Ναι μου έδωσαν σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό νέες ιδέες και μέσα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν λιγότερο συνηθισμένα ίσως, όπως για παράδειγμα να χρησιμοποιηθούν ομαδοσυνεργατικές τεχνικές, είχαν ενδιαφέρον, τον ρόλο που μπορεί να έχει κάθε μαθητής μέσα στην ομάδα και το πως εκτός κειμένου π.χ. μέσα από κάποιες θεατρικές παραστάσεις η μέσω της τέχνης θα μπορούσαν να βοηθήσουν. Όλα αυτά είναι πολύ χρήσιμα.

Επίσης, τέθηκε ο προβληματισμός (από μία συμμετέχουσα) για το αν είναι εφικτό να ακολουθήσουμε μία διαφοροποιημένη πρακτική, όπως αυτή που παρουσιάστηκε στην τρίτη ενότητα του μαθήματος, σε όλες τις τάξεις και, ιδιαίτερα, σε αυτές του Λυκείου, οι οποίες έχουν και την πίεση των εξετάσεων. Επίσης, η ίδια συμμετέχουσα (E8) ζήτησε περισσότερα παραδείγματα για την έκθεση της Γ΄ Λυκείου, γιατί είναι η τάξη στην οποία διδάσκει.

E8: Με βοήθησαν πάρα πολλοί μου έδωσαν πάρα πολλές ιδέες. Το ζήτημα είναι κατά πόσο μπορώ να τα κάνω αυτά πράξη[...]Μου άρεσαν πάρα πολύ και τα βίντεο και οι εναλλακτικές εργασίες που προτείνετε όπως είναι τα θεατρικά έργα, το κολλάζ, το οποίο το βρήκα εξαιρετικά ευφύες για το μάθημα της λογοτεχνίας. Απλώς θα ήθελα λίγο περισσότερες ασκήσεις για το μάθημα της έκθεσης, για την έκθεση Λυκείου[...] Στις μικρές τάξεις, κυρίως, δηλαδή στις τάξεις του Γυμνασίου ναι (μπορούν να εφαρμοστούν οι προτεινόμενες καλές πρακτικές). Στις μεγαλύτερες τάξεις που πιέζει ο χρόνος για την κάλυψη της ύλης λίγο πιο δύσκολα νομίζω.

Τα παραδείγματα των καλών πρακτικών που στηρίζονται στις νέες τεχνολογίες απασχόλησαν περισσότερο τους εκπαιδευτικούς. Η αποτίμηση τους σε γενικές γραμμές είναι θετική, γεγονός που ενισχύεται και από τις αυξημένες γνώσεις που είχαν οι

περισσότεροι στην αξιοποίησή των ΤΠΕ. Αρκετοί από αυτούς εφαρμόζουν ήδη τέτοιου είδους πρακτικές και δήλωσαν ιδιαίτερα ενθουσιασμένοι για αυτό. Οι συμμετέχοντες, όμως, που δεν είχαν ανάλογη εξοικείωση με τις ΤΠΕ κράτησαν επιφυλακτική στάση, για την άμεση, τουλάχιστον, αξιοποίηση αυτών των παραδειγμάτων στην τάξη τους. Αρκετοί, επίσης, έθεσαν το εύλογο ζήτημα της υλικοτεχνικής υποστήριξης στους σχολικούς τους χώρους, αφού φαίνεται αρκετά σχολεία έχουν ελλείψεις σε αυτόν τον τομέα. Τέλος, φαίνεται να απασχόλησε κάποιους εκπαιδευτικούς και ο χρόνος προετοιμασίας τέτοιων δραστηριοτήτων, αφού κατά κανόνα απαιτούν αυξημένες δεξιότητες και ώρες εργασίας.

E10: Θέλει πολλή προετοιμασία και πολλή οργάνωση και επειδή δεν έχω ασχοληθεί τόσο πολύ με web 2 εργαλεία είναι κάτι που θέλω να το κάνω θεωρώ ότι είναι κάτι που θα μου πάρει λίγο χρόνο, αλλά νομίζω ότι είναι μία πρακτική που πρέπει να γίνει πια μία καθημερινότητα. Θα προσπαθήσω να εφαρμόσω κάποια από αυτά ή και όλα.

E5: Οι πιο αγαπημένες μου (είναι αυτές που εμπλέκουν νέες τεχνολογίες). Ναι μπορούν να βρουν εφαρμογή με μία προϋπόθεση βέβαια το σχολείο να έχει την πρόπαιδα υλικοτεχνική υποδομή. Νομίζω ότι αυτό είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζω εγώ η διάθεση υπάρχει Θέλω να μάθω αν αυτά τα εργαλεία αλλά το σχολείο που βρίσκομαι φέτος υστερεί στην υλικοτεχνική υποδομή[...]

E1: Θεωρώ ότι μπορούν εφαρμοστούν στην τάξη. Όταν βέβαια έρχεται η ώρα να σχεδιάσεις ένα μάθημα και να εξηγήσεις ένα τέτοιο project, όλοι σκέφτονται το χρονικό περιθώριο που έχουν αν ο χρόνος επαρκεί και αν είναι okay, αν σκεφτείς τα οφέλη που έχει ένα τέτοιο project αφού όλοι οι μαθητές θα συμμετέχουν και θα αλλάξεις και στα μάτια τους η εικόνα που έχουν για το μάθημά σου νομίζω μακροπρόθεσμα πάλι κερδισμένος είσαι[...] θεωρώ ότι ίσως όχι για κάθε μέρα, αλλά θεωρώ ότι είναι εφικτό να γίνει αυτό το πράγμα σε ένα μεγάλο ποσοστό το να δημιουργούν τα παιδιά τέτοιου είδους πρότζεκτ και θα μπορούσαμε να τους ρωτήσουμε κιόλας και τι τους αρέσει να κάνουν οι ίδιοι.

E2: Είναι πολύ καλές (οι καλές πρακτικές). Υπάρχουν κι άλλες βέβαια υποθέτω αυτές ήταν παραδειγματικές σαν παράδειγμα αναφέρθηκαν σίγουρα η τεχνολογία είναι κάτι που παίζει σημαντικό ρόλο στο πώς θα κάνουμε τα παιδιά να συμμετέχουμε μεγαλύτερο ενδιαφέρον πιστεύω ότι σε ότι αφορά τις καλές πρακτικές ο καθένας από εμάς είναι μία πηγή καλών πρακτικών.

E3: Έξυπνες, υπάρχει έξυπνη προσέγγιση και ναι μου άρεσαν (οι καλές πρακτικές που παρουσιάστηκαν). Η λογική ότι μπορείς να αφήσεις τα παιδιά να κάνουν μία ζωγραφιά,

να κάνουν ένα βιντεάκι, ένα καρτούν, έξυπνο, πολύ έξυπνο μου άρεσε[...] Το έχω πρόσφατο έκανα τώρα τελευταία το σεμινάριο Β1 επιμόρφωσης και με έχουν ενθουσιάσει. [...] Σε αρκετά μεγάλο βαθμό (αξιολογώ θετικά τις καλές εφαρμογές που παρουσιάστηκαν). Στο βαθμό που μπορούμε γιατί όπως σας είπα και πριν σχετίζεται με και το υλικοτεχνικό υλικό σχολείου.

E4: Πάρα πολύ χρήσιμο μάθημα μου άρεσαν πάρα πολύ τα βιντεάκια τα διαδραστικά και με τα παιδιά. Επίσης η χρήση των web 2 στο πλαίσιο των καλών πρακτικών και πώς μπορεί η ιδιαιτερότητα κάθε παιδιού να βρει χώρο στη διδακτική διαδικασία[...] Αυτό θα το δείξει ο χρόνος, σίγουρα θα προσπαθήσω να κάνω πολλά από αυτά προτείνονται και θα εστιάζουν περισσότερο στην εξειδίκευση πάνω στο web tools, γιατί δεν είμαι εξειδικευμένη και σίγουρα με ενδιαφέρει να εισάγω κάτι τέτοιο στη διδασκαλία μου.

E9: Νομίζω ότι αυτή είναι και η πρόκληση της εποχής μας, δηλαδή το πώς θα αξιοποιήσουμε τεχνικές που ενδεχομένως οι μαθητές μας ξέρουν καλύτερα από μας και πώς εμείς θα τους οδηγήσουμε σε μία ανάλυση μορφής αλφαριθμητισμού για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Εμένα προσωπικά με ενδιαφέρει πάρα πολύ και με απασχολεί και το σκέφτομαι και κάποιες φορές προσπαθώ να το υλοποιήσω κιόλας.

E11: Αυτές οι πρακτικές παρουσιάζονται και είναι πάρα πολύ καλές και θα προσπαθήσω να τις μεταφέρω συναδέλφους. Βέβαια, δεν έχω την εξειδικευμένη γνώση για το πώς θα γίνει ιδιαίτερα αυτές οι πρακτικές που έχουν σχέση με νέες τεχνολογίες. Αλλά σίγουρα είναι καλές ιδέες.

E12: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες είναι εξαιρετικά ωφέλιμες και ειδικά τα παραδείγματα που δίνετε εκεί να εννοείται μπορούν να εφαρμοστούν.

E13: Μου άρεσαν πάρα πολύ, έτσι, όπως το είδα είναι και πολύ εξοικειωμένοι με αυτές τις τεχνολογίες έχω και εγώ εργαστεί με παιδιά σε animation ταινία και έχουμε εργαστεί πολύ και με διαδραστικούς πίνακες και είναι πολύ οικεία και μου αρέσουν να βλέπω και βιντεάκια που φτιάχνουν άλλοι εκπαιδευτικοί γιατί είναι πηγή έμπνευσης [...]

E14: Ναι θα μπορούσαν σαν ιδέα είναι εξαιρετική και θα μπορούσαν. Απλώς απαιτεί παραπάνω βέβαια προετοιμασία και των μαθητών και των εκπαιδευτικών και από τη δική μας πλευρά δηλαδή λίγο παραπάνω να μάθουμε πώς λειτουργούν αλλά σαν ιδέα και σαν αποτέλεσμα σίγουρα έχουνε πολύ ενδιαφέρον.

3.2.2 Αποτίμηση του αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα του εκπαιδευτικού υλικού

3.2.2.1 Εισαγωγή

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν σε ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της ημιδομημένης συνέντευξης, οι οποίες διερευνούσαν και την αποτίμηση του αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα που ανέπτυξε το υλικό μαζί τους. Τομείς αποτίμησης ήταν ο καθοδηγητικός χαρακτήρας του υλικού, οι αρχές της πολυμεσικότητας και της κατάτμησης του περιεχομένου, το ύφος και η γλώσσα γραφής, οι δραστηριότητες και η ανατροφοδότησή τους και τέλος το Forum του μαθήματος. Τα αντικείμενα αυτά ανάλυσης παρουσιάζονται στις υποενότητες 3.2.2.2- 3.2.2.6.

3.2.2.2 Καθοδηγητικός χαρακτήρας υλικού

Το παρόν αντικείμενο ανάλυσης σχετίζεται με την αξιολόγηση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών του καθοδηγητικού του χαρακτήρα, τον οποίο ανέπτυξε μαζί τους το εκπαιδευτικό υλικό. Έτσι, σε αυτήν την υποενότητα θα καταγραφεί, αφενός η γενική αποτίμηση τους ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του υλικού και αφετέρου θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησής τους για τον οδηγό μελέτης του μαθήματος με το χρονοδιάγραμμά του, τις διάφορες διευκολύνσεις και εικονίδια πλοήγησης και σηματοδότησης (εικονίδιο home, εικονίδιο δραστηριοτήτων, εικονίδιο ανακεφαλαίωσης κ.α.) και τέλος για τους εκπαιδευτικούς στόχους του μαθήματος.

Η γενική αποτίμηση της αλληλεπίδρασης του υλικού φαίνεται να είναι θετική, αφού το παρόν ασύγχρονο εκπαιδευτικό υλικό φαίνεται να δημιούργησε σε έναν μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό μία αλληλεπιδραστική και επικοινωνιακή σχέση με τους εκπαιδευόμενους. Δεν φαίνεται να επηρεάζεται η θετική αξιολόγησή τους από την αυξημένη ή μη εμπειρία τους σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αφού και οι δύο ομάδες (έμπειροι και αρχάριοι) διατύπωσαν παρόμοιες θέσεις.

E9: Νομίζω πως ναι υπήρχε έμμεσα ο εκπαιδευτής γιατί ήταν έτσι διαρθρωμένο το μάθημα με τα βιντεάκια, με τη δομή του μαθήματος που έβλεπες τον εκπαιδευτή, τον έβλεπες εντός

εισαγωγικών. Το μάθημα βρισκόταν σε ικανοποιητικό επίπεδο σε αυτό τον τομέα.

E2: Έκανα φανταστικούς διαλόγους μέσα μου την ώρα που διάβαζα το υλικό, ώστε να απαντήσω και είχα την ετοιμότητα ακριβώς σαν να ήταν δια ζώσης. Θεωρώ ότι μου δημιούργησε ένα βαθμό εγρήγορσης τον οποίο από μόνοι μας όταν διαβάζουμε δεν τον έχουμε.

E5: Βρίσκω ότι κάνατε πολύ ωραίο το περιβάλλον της αλληλεπίδρασης με το εργαλείο αυτό, οπότε δεν κουράζεσαι πολύ διασκεδαστικά πολύ έξυπνα κάποια. Η γνώμη μου πολύ θετική για αυτά[...]. Το συγκεκριμένο μου έδωσε τις απαντήσεις που έψαχνα, ένιωσα ότι δεν χρειάστηκα τον εκπαιδευτή μου. Δεν χρειάστηκε να έρθω σε ζωντανή συνομιλία με τον εκπαιδευτή για να πάρω διευκρινίσεις[...] Ήταν ένα πολύ ευχάριστο και εύχρηστο μάθημα. Θεωρώ και εξ αποστάσεως μπορεί να γίνει με άνεση.

E6: Ναι! μπορώ να πω ότι ο συγκεκριμένος σχεδιασμός τουλάχιστον που έχω μπροστά μου υπήρχε αυτή η αλληλεπίδραση δεν ένιωσα κάποιο κενό κάποια απορία που θα μπορούσε να λυθεί από αυτό το υλικό που έχω μπροστά μου.

E6: Επαρκέστατες μπορώ να πω (οι οδηγίες). Όλη η παρουσίαση αυτή πολύ απλή και τα εικονίδια ήταν πολύ ωραία, συγκεκριμένα.

E7: Εγώ νομίζω ότι πέτυχε αυτό που ήθελε να πετύχει σε μένα νομίζω ότι δημιούργησε σε πολύ υψηλό βαθμό αλληλεπίδραση, νομίζω ότι ήταν από τα δομημένα μαθήματα και μου τα έδινε με ένα άριστο τρόπο όλα, σε μένα λειτούργησε αυτή η αλληλεπίδραση.

E8: Από τον τρόπο στησίματος του υλικού είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένη, γιατί ένιωθα ότι με κατευθύνει συνέχεια ο εκπαιδευτής, είχα τη δυνατότητα να επικοινωνήσω μαζί του μέσα του chat και το φόρουμ, να ανταλλάξω και απόψεις. Οπότε έμεινα πάρα πολύ ικανοποιημένη.

E12: Είχα την αίσθηση ότι όντως (το εκπαιδευτικό υλικό) δημιούργησε μία διαλογική σχέση μαζί μου.

E14: Η αλήθεια είναι ότι δεν υπήρχε το πρόσωπο του εκπαιδευτή μέσα σε διαδικασία την εκπαιδευτική όπως σε ένα δια ζώσης μάθημα αλλά δεν μου έλειψε αυτό. Υπήρχε με έμμεσο τρόπο.

Αναφορές που ξεχώρισαν ήταν αυτή της συμμετέχουσας E11, η οποία, αν και αρχάρια στις νέες τεχνολογίες και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αρχικά, επεσήμανε ότι αναγνώρισε κάποιον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα, ο οποίος, όμως, συρρικνωνόταν από την ελλιπή

γνώση των αγγλικών της, αφού μέρος του εκπαιδευτικού υλικού, συγκεκριμένα κάποια βίντεο, ήταν στα αγγλικά.

E11: Δεν μπορώ να κάνω κάποια σύγκριση με κάποιο άλλο πρόγραμμα γιατί είναι η πρώτη φορά που παρακολουθώ εξ αποστάσεως πρόγραμμα και μάλιστα ασύγχρονο, υπήρχε όμως κάποια ζωντάνια., αλλά σίγουρα μου μείωσε την αλληλεπίδραση η δυσκολία μου στα αγγλικά.

Τέλος η συμμετέχουσα E2 συνέδεσε θετικά τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του υλικού με την τεχνική της παρουσιάσής του, η οποία τεχνική ακολούθησε τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

E2: Νομίζω (είχε αλληλεπιδραστικά στοιχεία) και με αυτό τον τρόπο δηλαδή με διαφοροποιημένο υλικό με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, γιατί το υλικό είχε όλα τα χαρακτηριστικά διαφοροποιημένης διδασκαλίας, (χαρακτηριστικά) αλληλεπίδρασης. Αυτή η διαφοροποιημένη διδασκαλία λειτουργεί και σε μένα να δω και να ακούσω κάτι ξανά και ξανά, μπορώ και να σταματήσω την παρουσίαση και να επιστρέψω πάλι, αν κουραστώ λειτουργεί και με τους δικούς μου χρόνους είμαι ένα διαφορετικό άτομο. Έχω τους δικούς μου ρυθμούς.

Ο οδηγός μελέτης με το χρονοδιάγραμμα και οι οδηγίες πλοήγησης ικανοποίησαν και τους αρχάριους εκπαιδευόμενους (E5: Όχι! Όχι! ήταν απολύτως επαρκείς (οι οδηγίες). Δεν χρειάστηκα περαιτέρω βοήθεια παρόλο που δεν έχω και ιδιαίτερη εξοικείωση με εξ αποστάσεως προγράμματα. E11: Στην αρχή το βρήκα πολύ απλό και κατανοητό και δεν δυσκολεύτηκα να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα και το μάθημα, δεν είχε πάρα πολλές πληροφορίες με πολλά παράθυρα για μένα που είμαι αρχάρια είναι πάρα πολύ καλό αυτό.) και τους εκπαιδευόμενους που είχαν ξανά παρακολουθήσει παρόμοιο πρόγραμμα (E4: Δεν χρειάζεται περαιτέρω βοήθεια γιατί είχα και την εμπειρία από άλλα εξ αποστάσεως προγράμματα αλλά από την άλλη ήταν και εξαιρετικά λεπτομερείς οι οδηγίες. Σίγουρα το video εξοικείωση πλατφόρμα θα ήταν πολύ χρήσιμο για κάποιους που δεν είχαν καθόλου εξοικείωση με τη εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με τη συγκεκριμένη πλατφόρμα οπότε και εμένα με βοήθησε ήταν κατατοπιστικό).

Έγιναν θετικές αναφορές για τη χρηστικότητα των **εικονιδίων πλοήγησης και σηματοδότησης** (εικονίδιο home, εικονίδιο δραστηριοτήτων, εικονίδιο ανακεφαλαίωσης κ.α.) και του αρχικού βίντεο πλοήγησης της πλατφόρμας, χαρακτηρίζοντας την καθοδήγηση ολοκληρωμένη (E8: *Ήταν επαρκέστατη αυτή η καθοδήγηση*). Άλλες σχετικές αναφορές:

E1: *Νομίζω όχι ήταν αρκετά διευκρινιστικές οι οδηγίες, για να διαχειριστείς την πλατφόρμα. Ήταν αρκετά καθαρές και στη δικιά μου περίπτωση δεν υπήρχε κάποια περαιτέρω ερώτηση[...]* Ήταν πολύ ξεκάθαρες οι οδηγίες στην αρχή και τα εικονίδια νομίζω ότι το γεγονός ότι έχεις πρόσβαση στο υλικό από iPad από κινητό και από υπολογιστή είναι εξαιρετικά χρήσιμο και τα εικονίδια ήταν χρηστικά σε όλη πορεία του μαθήματος για να μην έχουμε ζητήματα πλοήγησης και με το λογισμικό για να μπορούμε να κάνουμε το μάθημα μας απρόσκοπτα.

E2: *Όχι ήταν επαρκέστατες (οι πληροφορίες), μου έδωσαν νομίζω όλες τις οδηγίες που χρειαζόμουν και ακόμα παραπάνω[...]* Ναι πάρα πολύ (επαρκείς οι οδηγίες) και τα χρησιμοποίησα και αρκετά (τα εικονίδια πλοήγησης).

E3: *Κατατοπιστικότατο! Κατατοπιστικότατο ναι είναι, (τα εικονίδια) πως πηγαίνουμε μπρος-πίσω, στην επόμενη σελίδα, τι σημαίνει αυτός οδηγός πλοήγησης που είναι οι εκπαιδευτικοί στόχοι. Όλα!*

E4: *Βεβαίως και ειδικά τα εικονίδια που έδιναν και λίγο χρώμα και λίγο κέφι μία ωραία διάθεση στην όλη διαδικασία και βέβαια υποδείξεις ήταν σαφείς και ευτυχώς που υπήρχαν και αυτά.*

E5: *Βρίσκω ότι κάνανε πολύ ωραίο το περιβάλλον της αλληλεπίδρασης με το εργαλείο αυτό, οπότε δεν κουράζεσαι, πολύ διασκεδαστικά, πολύ έξυπνα κάποια. Η γνώμη πολύ θετική για αυτά.*

E7: *Όχι δεν χρειάστηκα καμία περαιτέρω βοήθεια για αυτό και δεν ρώτησα τον συντάκτη του υλικού. Δεν ρώτησα κάποιες οδηγίες, γιατί είναι απολύτως κατατοπιστικό το αρχικό βίντεο, πολύ καλά ηχογραφημένο με εικόνες και βελάκια που σου έδειχναν ακριβώς τι να κάνεις. Όχι, όχι δεν χρειάστηκα τίποτα, ήταν εξαιρετικό.*

E7: *Δεν βρήκα κάτι που με δυσκόλεψε. Νομίζω ήτανε επαρκή κι όλα αυτά τα εικονίδια και αν εγώ που δεν είμαι ιδιαίτερα εξοικειωμένη με τους υπολογιστές, που είμαι ο μέσος χρήστης, τα κατάφερα με άνεση σίγουρα ήταν ευχάριστα και για άλλους πιο εξοικειωμένους*

θα ήταν παιχνιδάκι.

E8: Όχι ήταν άκρως κατατοπιστικές (οι οδηγίες).

E14: Όχι ήταν επαρκέστατα δεν υπήρχε θέμα ήταν δικές σου οδηγίες[...] Ναι με ικανοποίησε πολύ.

Μία συμμετέχουσα διατύπωσε και ένα γενικό σχόλιο για την πλατφόρμα, επιλέγοντας τη Moodle αντί της Chamilo, θεωρώντας ότι το περιβάλλον πλοήγησης της Chamilo είναι κάπως ξεπερασμένο.

E13: Ναι θεωρώ ότι όλα τα εικονίδια ήταν λειτουργικά, απλά θα ήθελα το περιβάλλον της παρουσίασης να είναι κάτι πιο σύγχρονο. Δεν ξέρω αν μπορούσατε τα χρησιμοποιήσετε άλλη πλατφόρμα. Μία πιο εξελιγμένη πλατφόρμα θα ήθελα κάτι σε Moodle.

Το **χρονοδιάγραμμα μελέτης** διαδραμάτισε τον ρόλο του, αφού οι εκπαιδευόμενοι το βρήκαν χρήσιμο, αν και άλλοι χρειάστηκαν παραπάνω χρόνο και άλλοι λιγότερο. Επίσης, ο **σκοπός** του μαθήματος και τα **προσδοκώμενα αποτελέσματα** φαίνεται να κινητοποίησαν τους εκπαιδευόμενους, δίνοντάς τους το περίγραμμα των γνώσεων που θα συναντήσουν. Ακολουθούν σχετικές αναφορές:

E1: (Το χρονοδιάγραμμα) με βοήθησε στο να πάρω μία ιδέα πόσο περίπου χρόνο θα χρειαζόμουν στην κάθε ενότητα, ωστόσο πρακτικά νομίζω μου κράτησε το ενδιαφέρον και ασχολήθηκα πολύ περισσότερο από αυτόν που αναγραφόταν στο χρονοδιάγραμμα γιατί ήθελα να ερευνήσω περισσότερο και να εφαρμόσω κάποια από τα πράγματα που έμαθα σε αυτό το μάθημα. [...] Νομίζω ότι ουσιαστικά ήταν πολύ κατατοπιστικά (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα). Κάποιες φορές, παίρνοντας και μία ιδέα μόνο από τι θα επακολουθήσει, δεν έχεις ξεκάθαρα στο μυαλό σου το τι ακριβώς θα δεις[...] Ουσιαστικά ο σκοπός μου έδωσε μία ιδέα για το τι θα επακολουθήσει.

E2: Ναι και ήταν και αρκετά επιτυχημένο (το χρονοδιάγραμμα), γιατί μπόρεσα να είμαι, ήταν δηλαδή μέσα στο χρόνο και ένας θα μπορούσε να προγραμματίσει τον χρόνο του με βάση αυτό[...] Ναι! Ναι! ήταν μία πολύ καλή εισαγωγή θα έλεγα στο τι θα επακολουθήσει.

E4: [...] Μου έδωσε χρήσιμες πληροφορίες για τον χρόνο που θα χρειαστώ και έκανα το μάθημα σύμφωνα με το δικό μου χρόνο. Ήταν κατατοπιστικό και το προσάρμοσα στους δικούς μου ρυθμούς.

E5: Το χρονοδιάγραμμα μελέτης το βρήκα λίγο μεγάλο για το μάθημα αυτό αν και τώρα

που το σκέφτομαι μάλλον το σπατάλησα αυτόν τον χρόνο, γιατί γύρισα πολλές φορές στις καλές πρακτικές και τις ξαναείδα. Τα βίντεο τα είδα πολλές φορές και δεύτερη φορά μελέτησα παραπάνω πληροφορίες. Ναι νομίζω με βοήθησε[...] Ναι με προετοίμασαν (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα), αν και ήταν περισσότερη η πληροφορία που πήρα από αυτή που αρχικά περίμενα.

E6: Σίγουρα, όταν γνωρίζεις πάνω κάτω τι χρόνο θα χρειαστείς για να οργανωθείς (σε βοηθάει). Ναι! είναι χρήσιμο (το χρονοδιάγραμμα)[...] Ναι μπορώ να πω ναι πολύ καλά μου άρεσε αυτό και γενικότερα και ειδικότερα ότι ήταν πολύ στοχευμένο το τι ζητούσε ας πούμε κάθε ενότητα να το πω έτσι (με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα).

E7: Εμένα να σας πω την αλήθεια το χρονοδιάγραμμα με τρόμαξε λίγο στην αρχή και στη συνέχεια είδα ότι ήταν λειτουργικό γιατί ούτως ή άλλως ο καθένας κάνει τον προγραμματισμό του[...] Νομίζω ότι ήταν απολύτως κατατοπιστικά (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα). Ναι με προετοίμασαν.

E8: Ναι αν και δεν ακολούθησα συνεχόμενο χρόνο μελέτης αλλά διάβαζα κατά διαστήματα,, ήξερα όμως εξ αρχής τι να περιμένω, τι θα αντιμετώπιζα. Οπότε υπό αυτή την έννοια με βοήθησε πάρα πολύ. Μου έδωσε μία άνεση να προγραμματίσω τον χρόνο μου και εγώ[...] Μας κατατόπισε για το τι να περιμένουμε, τι θα δούμε, ξέραμε ακριβώς τι είναι αυτό που διαβάζουμε και ποιος είναι ο στόχος. Φυσικά για αυτό ήταν και πολύ σημαντικά (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα), γιατί ήξερα ακριβώς τι διαβάζω.

E10: Ναι! αν και χρειάστηκα λίγο λιγότερο χρόνο για να είμαι ειλικρινής αλλά νομίζω ότι ήταν ακριβώς όσο χρειαζόμουν και τα δικά μου δεδομένα[...] Εγώ επειδή είχα ξανά παρακολουθήσει αυτό το σεμινάριο για τη διαφοροποιημένη μάθηση, ήμουν κάπως προετοιμασμένη για το τι θα αντιμετωπίσω, αλλά νομίζω γενικά και αν δεν ήμουν πήγαινε πολύ καλά οργανωτικά, ώστε να πάει βήμα-βήμα το μάθημα. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, λοιπόν, ήταν το πρώτο βήμα.

E11: Ναι! το χρονοδιάγραμμα ήταν πάρα πολύ καλό και μου είπε ότι ήταν το ανώτατο επίπεδο του χρόνου θα μπορούσε να σπαταλήσει κάποιος. Εγώ χρειάστηκα δύο ώρες λιγότερες.

E12: Το χρονοδιάγραμμα μελέτης προσδιόριζε στο περίπου το χρόνο μελέτης. Δεν το ακολούθησα ακριβώς, αλλά σίγουρα σου δίνει μία ιδέα για το τι σε περιμένει[...] Μία χαρά και ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Σε τέτοιου είδους προγράμματα είναι απαραίτητα στοιχεία.

E13: Ναι! σίγουρα με βοήθησε αν και η αλήθεια είναι ότι το υλικό το αξιοποίησα λίγο περισσότερο χρόνο σε σχέση με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και αυτό που έλεγε πιο πολύ γιατί στεκόμουν λίγο παραπάνω σε κάποιες διαφάνειες ή επέστρεφα να κοιτάζω κάτι που δεν θυμόμουν[...]. Ναι ήταν συγκεκριμένα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και ότι δεν υπήρχε ένας τεράστιος όγκος να μάθεις γιατί καμιά φορά είναι αποθαρρυντικό αυτό το να βλέπεις αμέτρητους σκοπούς και αποτελέσματα. Οπότε ήταν ενθαρρυντικό έτσι να συνεχίσω και να κάνω αυτό το μάθημα. Οπότε ήτανε πολύ συγκεκριμένα και πολύ εύστοχα ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

3.2.2.3 Αρχή κατάτμησης και πολυμεσικότητας υλικού

Το αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας υποενότητας ανιχνεύει την αποτίμηση των εκπαιδευτικών ως προς τα χαρακτηριστικά κατάτμησης και πολυμεσικότητας του εκπαιδευτικού υλικού. Η αρχή της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας σχετίζεται με τον τρόπο που παρουσιάζεται η πληροφορία στο μαθησιακό περιβάλλον, δηλαδή αν αυτή έχει τη μορφή μικρού πολυτροπικού κειμένου, το οποίο συνδυάζει εικόνα με γραπτό, σύντομο λόγο και ήχο/ βίντεο. Άρα είναι μία πληροφόρηση, ακουστική και οπτική (Χατζηδάκη, Σπαντιδάκης & Αναστασιάδης, 2014). Οι αρχές της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας θεωρούνται απαραίτητα συστατικά της αλληλεπιδραστικότητας του εκπαιδευτικού υλικού (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012).

Οι συμμετέχοντες στο μάθημα αξιολόγησαν θετικά, τόσο τη λογική της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας του εκπαιδευτικού υλικού, όσο και τη λειτουργία της στη μάθησή τους. Θεώρησαν ότι η κατάτμηση και η πολυμεσικότητα του περιεχομένου είναι συστατικά στοιχεία διαφοροποίησης του εκπαιδευτικού υλικού, χαρακτηριστικά που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και τη μάθηση (E1: Ναι! νομίζω ότι ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου καταρχήν με έκανε εμένα να συνειδητοποιήσω καθαρά όλες αυτές τις έννοιες και ότι είμαι visual learner[...]. E11: Αρκετά ικανοποιημένη είμαι από αυτή την κατάτμηση και θα έλεγα ότι το ίδιο το πρόγραμμα σχεδιάστηκε με ένα διαφοροποιημένο τρόπο ήτανε δηλαδή ένα ζωντανό παράδειγμα μιας διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Έμπρακτα μπορούσες να δεις τη διαφοροποίηση και μέσα από το ίδιο το πρόγραμμα. Οπότε η κατάτμηση του περιεχομένου είναι ένας τρόπος διαφοροποίησης και σίγουρα αλληλεπίδρασης).

Στη θετική τους αποτίμηση έγιναν, ακόμη, αναφορές στη σωστή διάταξη του καταταμημένου αυτού περιεχομένου, στη μείωση των στρεσογόνων παραγόντων που εμποδίζουν τη μάθηση, στον εμπλουτισμό του γνωστικού περιεχομένου και στην πρόκληση κινητοποίησης και ενδιαφέροντος για το μάθημα (E7: Την κατάτμηση των περιεχομένων την έκρινα εξαιρετική, γιατί ενώ οι πληροφορίες είναι αρκετές δεν δίνονται με ένα τρόπο που να σε σοκάρει, είναι σωστή η διάταξή τους, είναι σωστός ο χώρος που διατίθεται στο κείμενό τους, σωστός ο χώρος που διατίθεται στην εικόνα, στο βίντεο, σωστά καταναμημένες οι εικόνες, τα σχήματα, οι πίνακες. Αυτός ο τρόπος δεν σου δημιουργεί καθόλου στρες. Πολύ φιλική παρουσίαση περιεχομένου[...], E4: Το βίντεο της Tomlinson μου άρεσε πάρα πολύ και όλοι αυτοί οι όροι που δεν είχα ξεκαθαρίσει και εμένα ενδιαφέροντα τρόπο. Δεν ήταν καθόλου βαρετό. Οπότε μου άρεσε μπήκα και εγώ στη διαδικασία του να μαθαίνω και ένιωσα έτσι πολύ παιδί).

Άλλες χαρακτηριστικές αναφορές βρίσκονται παρακάτω:

E1: Επειδή ανάγκη διαφοροποιημένης διδασκαλίας δεν έχουν μόνο οι μαθητές αλλά και οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι θεωρώ εξαιρετικά έξυπνο τον τρόπο με τον οποίο δόθηκε το μάθημα. Όλες αυτές οι διαφορετικές εφαρμογές, όπως τα βίντεο ικανοποίησε τους ακουστικούς και οπτικούς τύπους, τους visual τύπους και γενικά ο συνδυασμός όλων αυτών των μέσων ήταν η επιτυχία αυτού του μαθήματος

E2: Με διευκόλυνε πάρα πολύ, γιατί αμέσως με την εικόνα μπορούσε κανείς, καταλάβαινε τον πυρήνα, το θέμα, δηλαδή την κεντρική ιδέα του θέματος. Ήταν πολύ επιτυχημένα αυτά και επίσης τα βιντεάκια το καλό ήταν ότι ήταν σύντομα και περιεκτικότητα.

E3: Νομίζω (προτιμώ πρόγραμμα) εξ αποστάσεως και με αυτό τον τρόπο δηλαδή με διαφοροποιημένο υλικό με διαφοροποιημένη διδασκαλία, γιατί το υλικό είχε όλα τα χαρακτηριστικά διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Αυτή η διαφοροποιημένη διδασκαλία λειτουργεί και σε μένα να δω και να ακούσω κάτι ξανά και ξανά μπορώ και να σταματήσω την παρουσίαση και να επιστρέψω πάλι, αν κουραστώ, λειτουργεί και με τους δικούς μου χρόνους είμαι ένα διαφορετικό άτομο. Έχω τους δικούς μου ρυθμούς.

E5: Κρίνω ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές (οι πολυμεσικές δυνατότητες). Το βίντεο ήταν πολύ ζωντανό και πολύ ενδιαφέρον για μένα και τα σχήματα και οι εικόνες που είδα επίσης με βοήθησαν να τοποθετήσω στο μυαλό μου έννοιες τις οποίες μπορεί να είχα συγκεχυμένες.

E6: Όπως και στα παιδιά, αυτό ισχύει και στους μεγάλους όταν υπάρχει εικόνα, εικονίδιο,

επεξήγηση, είναι λιγότερο κουραστικό. Όταν δεις ένα μεγάλο κείμενο δυσανασχετείς, όταν βλέπεις μικρά κείμενα με εικονίδια κατανοείς πολύ καλύτερα πολύ πιο εύκολα αυτό που πρέπει να περάσει ο άλλος ας πούμε.

E8: Σε βοηθούσε (η αρχή της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας), γιατί επεξηγούσε αυτά που είχες διαβάσει. Οι εικόνες, τα βίντεο, οι πίνακες επεξηγούσαν το κείμενο.

E9: Ήταν αρκετά χρήσιμη, υπήρχαν αρκετά καινοτόμα στοιχεία, εικόνα, λόγος, βίντεο και θεωρώ ότι εννοιολογικά με κάλυψε.

E10: Ακριβώς, επειδή το περιβάλλον μάθησης είναι ασύγχρονο για αυτό το βρήκα εξαιρετικά έξυπνο και καινοτόμο όλο αυτό τον τρόπο κατάτμησης του περιεχομένου με τις εικόνες τα βίντεο και τους πίνακες. Μου άρεσαν, ιδιαίτερα, τα βίντεο, ίσως, γιατί εμένα μου ταιριάζει αυτός ο τρόπος, με βοήθησαν πάρα πολύ.

E12: Ήταν επαρκής μου άρεσε αυτός πολυτροπικός χαρακτήρας που είχαν τα κειμενάκια σας νομίζω έδωσε καλά τον εννοιολογικό προσδιορισμό[...] Οι επεξηγηματικές εικόνες και τα interactive video ήταν τα αγαπημένα μου.

E13: Στο μέγιστο βαθμό (με βοήθησε στην κατανόηση η κατάτμηση του περιεχομένου) για αυτό και το ανέφερα και πριν. Είναι ο προτεινόμενος για μένα τρόπος μάθησης, τρόπος παρουσίασης. Ένα τεράστιο κείμενο με πάρα πολλές πληροφορίες θα ήταν δυσλειτουργικό.

E14: Ναι ήταν βοηθητικά και οι εικόνες ως εικόνες και τα κείμενα που τις συνόδευαν.

3.2.2.4 Γλώσσα και ύφος γραφής

Το φιλικό ύφος και η χρήση άμεσης, προφορικής γλώσσας με στοιχεία δραματοποίησης (β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο) ενισχύει την αλληλεπίδραση του υλικού με τους εκπαιδευόμενους (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012). Το αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας υποενότητας, λοιπόν, έρχεται να ανιχνεύει την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ως προς τα γλωσσικά αυτά χαρακτηριστικά.

Οι συμμετέχοντες, λοιπόν, αποτίμησαν θετικά το ύφος γραφής και τη γλώσσα των κειμένων και των δραστηριοτήτων, εστιάζοντας στην αμεσότητα, την οικειότητά της και ταυτόχρονα στην επιστημονική της αξιοπιστία (E8: *Ναι! ήταν φιλικό (το ύφος), δεν είχες την αίσθηση ότι είχες γραπτό λόγο απέναντι σου. Βοηθούσε πολύ αυτό στην επικοινωνία.*, E10: *Ναι δεν με δυσκόλεψε καθόλου η γλώσσα δεν είχα την αίσθηση ότι ήταν ένα ξύλινο, δύσκολο*

επιστημονικό κείμενο που δεν καταλάβαινα, που να με κουράσει. Έτσι, συνήθως γίνεται όταν διαβάζουμε μόνοι στον υπολογιστή μας. Αυτό δεν συμβαίνει εδώ. Κύλησε πολύ ευχάριστα η ανάγνωση όλου του μαθήματος και η διαδικασία και το βρήκα αρκετά φιλικό (το ύφος) προς τον αναγνώστη και τον εκπαιδευόμενο και σε τέτοιο βαθμό που να είναι και επιστημονικό ταυτόχρονα. Δεν αισθάνθηκα (να με βαραίνει) η επιστημονικότητα του κειμένου σε σχέση με τη φιλικότητα και την αμεσότητα του, E14: Δεν ήταν ένας ξύλινος λόγος, ήταν σε αρκετά μεγάλο βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής πολύ φιλικό. Δεν δημιουργούσε απόσταση. Έτσι μία οικειότητα υπήρχε. E4: Σίγουρα υπήρχε μία αμεσότητα στις εκφωνήσεις σε έβαζε ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία που έπρεπε να ακολουθήσεις. Οπότε υπήρχε αυτή η αλληλεπίδραση και ήταν έτσι άμεσο και φιλικό το ύφος).

Η συμμετέχουσα E11, λόγω της απόστασης που έχει από τα ελληνικά, αφού δραστηριοποιείται στη Γερμανία δήλωσε ότι δυσκολεύτηκε στην κατανόηση κάποιων εννοιών, αφού δεν γνώριζε την αντίστοιχη ορολογία που χρειαζόταν (E11: Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή, όμως, εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς).

Οι υπόλοιπες αναφορές για τη γλώσσα και το ύφος παρατίθενται παρακάτω:

E1: [...] ήταν φιλικός ο τόνος, ήταν σαν να βρισκόταν κάποιος εκεί, χωρίς ουσιαστικά να είναι γενικότερα υπήρχε άμεση αλληλεπίδραση.

E2: Ναι ήταν πάρα πολύ καλή και η γλώσσα και πραγματικά ήταν σαν να ήταν μία άμεση επαφή.

E3: Μία χαρά, πολύ καλό το ύφος και η γλώσσα και διευκόλυναν κιόλας, επειδή τα βιντεάκια που είναι στα αγγλικά υπήρχε και διατύπωση (υπέριτλοι) στα ελληνικά. Ξεκάθαρα και ακριβέστατα.

E5: Σε μεγάλο βαθμό (είχε στοιχεία προφορικής γλώσσας)!

E6: Η γλώσσα ήταν πολύ απλή, πολύ απλή. Δεν χρειάζεται να έχει κάποιος ιδιαίτερη γνώση για να πλοηγηθεί. Ήταν πάρα πολύ κατανοητή η γλώσσα.

E7: Ναι! νομίζω ότι ήταν φιλικό (το ύφος) και μάλιστα ο τρόπος που ήτανε διανθισμένα τα κείμενα με χρώματα εικόνες και βίντεο (γινόταν ακόμη πιο φιλικό) το ύφος.

E9: Νομίζω πως ναι. Θα έλεγα, βέβαια, πως στα βιντεάκια τα οποία παρέχονται ως υλικό ίσως θα ήταν σκόπιμο να υπήρχαν περισσότερες παρεμβάσεις μετάφρασης.

E12: Όντως η γλώσσα ήταν πολύ φιλική και καθόλου ξύλινη.

E13: Μου άρεσε που σε κάποια σημεία ήταν έτσι στο εμείς ότι δεν είσαι μόνος σου σε αυτό ότι λειτουργούμε σαν ομάδα σε μία ομάδα που έχει κοινά προβλήματα και κοινούς στόχους.

3.2.2.5 Δραστηριότητες και ανατροφοδότηση

Ο αλληλεπιδραστικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού υλικού οικοδομείται και μέσω της ένταξης προπαρασκευαστικών ερωτημάτων, δραστηριοτήτων ή στρατηγικών που ενεργοποιούν τις προσωπικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευομένων (Σπανακά, 2012). Οι δραστηριότητες, λοιπόν και η ανατροφοδότησή τους είχαν καθοριστικό ρόλο στη δόμηση του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού. Για αυτό κλήθηκαν οι συμμετέχοντες να αξιολογήσουν τη λειτουργία τους στο εκπαιδευτικό υλικό τους.

Οι συμμετέχοντες φαίνεται να αξιολογούν θετικά τη συμβολή των **δραστηριοτήτων** για τη δόμηση ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος, παρέχοντας στους ίδιους έναν ενεργητικό ρόλο στη μάθησή τους: *(E5: Είχε σημεία αλληλεπίδρασης σε πάρα πολλά σημεία σταματάει τη θεωρία για να τσεκάρει με τον εκπαιδευόμενο την πληροφορία, δίνει χώρο στον εκπαιδευόμενο να γράψει τις σκέψεις του επίσης σε καίρια σημεία να αναπτύξει τι άλλο έχει πάρει τι άλλο έχει να σκεφτεί ο ίδιος του δίνει περιθώριο να γυρίσει πίσω να το ξαναδεί, να κάνει δραστηριότητες. Νομίζω ναι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό είχε χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης, E12: Οι δραστηριότητες αποτελούν επίσης πυλώνα τέτοιων προγραμμάτων. Ήταν, εξαιρετικά, υποστηρικτικές).*

Οι εκπαιδευτικοί σημείωσαν ότι οι δραστηριότητες τους οδήγησαν να σκεφτούν και να αυτοαξιολογήσουν την επίδοσή τους, έδωσαν ενδιαφέροντα τόνο στην παρουσίαση, ήταν υποστηρικτικές στη μάθησή τους, καλά στοχευμένες και τέλος είχαν καθοδηγητικό ρόλο. Φαίνεται αυτές να μην λειτούργησαν βοηθητικά μόνο κατά την αφόρμηση και κατά την ανακεφαλαίωση, αλλά και κατά τη διάρκεια της εμπέδωσης του περιεχομένου, διαδραστικού και μη *(E10: Θεωρώ ότι ήταν αρκετά αλληλεπιδραστικό και στα βίντεο μου άρεσε που υπήρχαν ερωτήσεις για να σου επιστήσουν την προσοχή σε συγκεκριμένα κομμάτια, που ήταν σημαντικά. Με βοήθησε πολύ αυτό το στυλ, να υπάρχουν ερωτήσεις με απαντήσεις για να τσεκάρω τι έχω καταλάβει. Το βρήκα αρκετά αλληλεπιδραστικό).*

Οι δραστηριότητες, επίσης, λειτούργησαν ως γέφυρα ανάμεσα στη θεωρία και τη δική τους σχολική εμπειρία, αφού η μελέτη περίπτωσης και γενικότερα πολλά από τα θέματα των δραστηριοτήτων άπτονταν γνώριμων, για τους συμμετέχοντες, συνθηκών της τάξης (E13: θεωρώ ότι είχε σε μεγάλο βαθμό αλληλεπίδραση, μου άρεσε ιδιαίτερα η μελέτη περίπτωσης γιατί πολύ συχνά όταν η θεωρία είναι μπροστά μας σε μία συγκεκριμένη ιστορία από την εμπειρία μας γίνεται πιο βιωματικό πιο ενδιαφέρον και σε βάζει σε μία διαδικασία να αναρωτηθείς για μερικά πράγματα και να μπει εις βάθος σε μία κατάσταση και μου άρεσαν ιδιαίτερα και οι δραστηριότητες που είχα να κάνουμε με την κατάθεση της δικής μου γνώμης, η μελέτη περίπτωσης και όλο το οπτικό και οπτικοακουστικό υλικό που ήταν δοσμένο).

Άλλες χαρακτηριστικές αναφορές τους για τις δραστηριότητες ακολουθούν στον παρακάτω πίνακα:

E9: Θεωρώ πως ναι (οι δραστηριότητες ήταν υποστηρικτικές)! Δεν είχα κάποια ιδιαίτερη δυσκολία σε αυτό, είναι ενδιαφέρον να βλέπει κανείς πραγματικά τι καταλαβαίνει και τι όχι και η αίσθηση ότι κάποιος βρίσκεται εκεί και ότι το πρόγραμμα τέλος πάντων δίνει ανατροφοδότηση για το επίπεδο των απαντήσεων, είναι ενδιαφέρον.

E10: Με βοήθησαν αφενός τώρα να τσεκάρω τον εαυτό μου κατά πόσο έχω κατανοήσει αυτά που έμαθα, που έχω διαβάσει, που έχω δει και έχω ακούσει μέσα στο μάθημα και στη συνέχεια, ειδικά, η μελέτη περίπτωσης με βοήθησε πάρα πολύ στο να μπω στο κλίμα της διαφοροποιημένης μάθησης.

E11: Είχαν θετικό ρόλο οι δραστηριότητες για μένα γιατί εκεί με εισήγαγαν σε κάθε ενότητα αλλά και λειτούργησαν ως σύνοψη και ανακεφαλαίωση.

E1: [...] ουσιαστικά ξεκινούσε με ερωτήσεις που ήτανε αρκετά εύκολες και απλές και στη συνέχεια υπήρχε μία κλιμάκωση.

E4: Είχε ασκήσεις σίγουρα είχε να συμπληρώνουμε και βλέπαμε έτσι κάποια πολύ ενδιαφέροντα βιντεάκια όπου μίλαγαν ειδήμονες πάνω στον τομέα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Όποτε κληθήκαμε και εμείς να αλληλεπιδράσουμε σε αυτά. Είχαμε και εμείς να κάνουμε δραστηριότητες και να είμαστε μέσα αυτό δεν ήμασταν παθητικοί δέκτες.

E5: Είχε βιβλιογραφικές αναφορές για περαιτέρω μελέτη, έχει σημεία με ερωτήσεις και ασκήσεις που έβλεπα αν έχω καταλάβει κάτι σωστά τα βίντεο το κάνανε ζωντανό.

Η **ανατροφοδότηση** των δραστηριοτήτων αποτιμήθηκε κι αυτή εξίσου θετικά, χαρακτηρίζοντάς την *εμπυχωτική, επαρκή και χρήσιμη*, τόσο στις σωστές, όσο και για τις

λανθασμένες απαντήσεις. Επίσης, δινόταν ανατροφοδότηση στηριγμένη στη βιβλιογραφία και στις δραστηριότητες ελεύθερης ανάπτυξης (E5: *Την έχει ανάγκη και ο εκπαιδευτικός παρόλο που ξέρει την απάντηση χρειάζεται μία ανατροφοδότηση στηριγμένη σε επιστημονικά δεδομένα[...]* Πάρα πολύ χρήσιμη και είχε και εμψυχωτικό χαρακτήρα E9: *Ήταν επαρκής η ανατροφοδότηση και μάλιστα τσέκαρα και την πλατφόρμα να δω πώς αντιδρά όταν βάλω κάτι λάθος και νομίζω ήταν πολύ ενδιαφέρον ότι σε κάθε περίπτωση υπήρχε ανατροφοδότηση και στις σωστές και τις λάθος απαντήσεις. Εύκολο αξιόλογο, γρήγορο, αποτελεσματικό).*

Φαίνεται η ανατροφοδότηση να ενίσχυε περαιτέρω τον αλληλεπιδραστικό και καθοδηγητικό χαρακτήρα αυτού του ασύγχρονου υλικού, αφού έδινε στον εκπαιδευόμενο την αίσθηση ότι πάντα υπήρχε εκεί και τον υποστήριζε στην προσπάθειά του (E9: *[...] είναι ενδιαφέρον να βλέπει κανείς πραγματικά τι καταλαβαίνει και τι όχι και η αίσθηση ότι κάποιος βρίσκεται εκεί και ότι το πρόγραμμα τέλος πάντων δίνει ανατροφοδότηση για το επίπεδο των απαντήσεων, είναι ενδιαφέρον).*

Άλλες χαρακτηριστικές αναφορές για την ανατροφοδότηση είναι οι παρακάτω:

E1: *Αυτό επίσης το θεωρώ εξίσου πάρα πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι υπήρχε άμεση ανατροφοδότηση. Σου έδινε για παράδειγμα τη σωστή απάντηση ή σου έδινε μία ενδεικτική απάντηση, ήταν εμψυχωτικό.*

E8: *Ναι μου άρεσε ότι μπορούσες να απαντήσεις στην ερώτηση και να διαβάσεις την απάντηση, μπορούσες να γυρίσεις πίσω, να το ξανακάνεις, σου έλεγε να ξανά προσπαθήσεις όταν είχες κάποιο λάθος και σου έδινε και ανατροφοδότηση. Ήταν κατατοπιστικές.*

E11: *Η ανατροφοδότηση ήτανε όντως κάτι που όντως μου έδινε θάρρος να προχωρήσω παρακάτω. Θα με βοηθούσε ίσως αν το πλαίσιο ανάπτυξης των δικών μου σκέψεων και η ανατροφοδότηση βρίσκονται στην ίδια διαφάνεια.*

E12: *Ευτυχώς υπήρχε ανατροφοδότηση, οπότε μπορείς να ελέγξεις άμεσα πού βρίσκεσαι. Πληρέστατη η ανατροφοδότηση και εμψυχωτική*

E13: *Ήταν το the point για να το πω έτσι ήταν ακριβώς πάνω στο θέμα. Δηλαδή δεν πλατείαζαν οι απαντήσεις και οι πληροφορίες που δίνονταν στη συνέχεια ή η βιβλιογραφία ήταν ακριβώς τόσο εύστοχες όπως το θέμα.*

E14: *Ναι ήταν επαρκής και ήταν όντως εμψυχωτική, γιατί έδινε την αίσθηση ότι έχεις κατανοήσει ορθά και ικανοποιητικά τις πληροφορίες που έχεις λάβει, οπότε μπορούσες να έτσι να το ελέγξεις [...]*

3.2.2.6 Forum και αλληλεπίδραση

Ο Moore (1989, όπ. αναφ. στους Γκιάσος, Μαυροειδής & Κουτσούμπα, 2010 & Γκιάσος, Κουτσούμπα & Μαυροειδής, 2007) αναφέρεται σε τρία είδη αλληλεπίδρασης που χαρακτηρίζουν την Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση. Διακρίνονται η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτών, αυτή μεταξύ των εκπαιδευόμενων και τέλος αυτή μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτικού υλικού. Το forum του μαθήματος είχε ως στόχο να δώσει την ευκαιρία ανάπτυξης και των τριών ειδών αλληλεπίδρασης, αφού από το σχεδιασμό του μαθήματος δεν υπήρχε πρόβλεψη για σύγχρονες συνεδρίες και σύγχρονη επικοινωνία. Μοιραία κατά την αποτίμηση αυτού του χώρου αλληλεπίδρασης τέθηκαν και ζητήματα σύγκρισης ασύγχρονης και δια ζώσης επικοινωνίας.

Κατά την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αναγνωρίστηκε ότι το forum θα μπορούσε να είναι χώρος αλληλεπίδρασης, τόσο με τον δημιουργό του υλικού, όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους, κάνοντας αναφορά στη σημασία της επικοινωνίας και της ανταλλαγής καλών πρακτικών και απόψεων μεταξύ των εκπαιδευτικών, Έτσι ο χώρος του forum γίνεται ένας χώρος εκπαίδευσης και ισχυροποίησης της πρόσφατα κεκτημένης γνώσης (E1: Το γεγονός ότι έχεις τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσεις με άλλους εκπαιδευόμενους μέσω της πλατφόρμας, είτε να διαβάσεις σχόλια είτε να απαντήσεις σε σχόλια γενικότερα να μπει σε μία διαδικασία διαλόγου και συζήτησης είναι πολύ σημαντικό, γιατί καταρχήν μπαίνεις σε μία διαδικασία να αναρωτηθείς ή και να ρωτήσεις να μάθεις αν δεν έχεις καταλάβει κάποια πράγματα ή και να βοηθήσεις άλλους να κατανοήσουν κάποια πράγματα. Αλλά το κυριότερο νομίζω είναι ότι συζητάς και μπορείς να κατανοήσεις κάποιες έννοιες καλύτερα. Είναι πολύ χρήσιμο!, E9: Αν εξετάσουμε τώρα το συγκεκριμένο φόρουμ με τα ερωτήματα έτσι όπως έχουν τεθεί από τον δημιουργό του υλικού θα μπορούσε να ξεκινήσει μία ωραία εξ αποστάσεως συζήτηση και να βοηθήσει στο να αναπτυχθεί ένας πολύ ωραίος και δημιουργικός διάλογος πάνω στο θέμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να ανταλλάγουν ιδέες και καλές πρακτικές, videos και προτάσεις και καινούργιες συνεργασίες και πάρα πολλά πράγματα).

Ακολουθούν άλλες χαρακτηριστικές αναφορές:

E5: Επειδή είπαμε ότι το δια ζώσης είναι ελκυστικό για μένα από ότι σίγουρα και το φόρουμ είναι ελκυστικότατο και χρησιμότητα και σε ένα τέτοιο πρώτο στάδιο που δεν απαιτείται

ταυτόχρονη επαφή συνομιλία με κάποιον άλλον μπορεί κάποιος να καταθέσει την άποψή του τα ερωτήματά του, τον προβληματισμό του, την εργασία του, να δεχτεί σχόλια ή να κάνει σχόλια να δει και άλλων ανθρώπων τις εργασίες τους βρίσκω ότι είναι ένας χώρος συνάντησης πάρα πολύ χρήσιμος για τους εκπαιδευτικούς.

E11: Όταν τελείωσα τη μελέτη μου επισκέφτηκα το forum και το βρήκα ενδιαφέρον παρόλο που δεν έγραφα κάτι.

E13: Είναι πολύ σημαντικό σίγουρα σε ένα σεμινάριο σε αποστάσεως η δια ζώσης έχω απέναντί μας τον εκπαιδευτή αλλά επειδή όπως είπαμε προτιμούμε τα σύγχρονα προγράμματα το forum ίσως να καλύπτει μέρος από τις ανάγκες δηλαδή της ανθρώπινης επικοινωνίας.

E14: Θεωρώ ότι το φόρουμ είναι ικανοποιητικός ως ένας χώρος επικοινωνίας εξ αποστάσεως νομίζω καλύπτει την επικοινωνία και τις ανάγκες επικοινωνίας του εκπαιδευόμενου.

Όσον αφορά στη σύγκριση ασύγχρονης επικοινωνίας του παρόντος μαθήματος και της σύγχρονης εξ αποστάσεως και της δια ζώσης, η αποτίμηση των εκπαιδευτικών συμπυκνώνεται στις θέσεις: E12: Χρειάζεται το φόρουμ, αλλά θα ήθελα και την ανθρώπινη επικοινωνία, E9: Είναι προφανές ότι θα ήταν ενδιαφέρον να γίνονται παράλληλα και τα δύο, δηλαδή και η ασύγχρονη και η σύγχρονη επικοινωνία. Κατά την αποτίμηση, μάλιστα, του forum δεν σημειώθηκαν διαφορές στις θέσεις των εκπαιδευτικών που είχαν εμπειρία σε εξ αποστάσεως προγράμματα εκπαίδευσης και σε αυτούς που ήταν αρχάριοι.

Άλλες παρόμοιες χαρακτηριστικές θέσεις των συμμετεχόντων:

E4: Πλέον το ένα καλύπτει το άλλο και τα δύο χρειάζονται (η επικοινωνία μέσω φόρουμ και η σύγχρονη επικοινωνία). Σίγουρα σε ένα φόρουμ ανεβάζεις απόψεις, βλέπεις τις απόψεις των άλλων και τις προτάσεις τους, είναι εκεί σταθερό και να πάσα στιγμή μπορείς να γυρίσεις και να δεις τι έχει ειπωθεί και γραφτεί. Όταν διαβάσεις ένα γραπτό κείμενο έχεις τον χρόνο να ακολουθήσεις τη ροή της σκέψης ενός ανθρώπου, του ανθρώπου που το έγραψε. Εντάξει δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε τον διάλογο. Η ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία είναι αναντικατάστατη. Υπάρχει, βέβαια, και στο forum μία επικοινωνία απλά είναι ασύγχρονη.

E3: [...]όχι είναι χρήσιμο και επιβάλλεται να υπάρχει σε τέτοιο πρόγραμμα επιμόρφωσης και να δίνει τη δυνατότητα της ανατροφοδότησης και να δίνει τη δυνατότητα να λύνει τις

απορίες που δημιουργούνται και έχει μία άλλη είδους προσέγγιση από κοντά. Επειδή βρισκόμαστε στο εξωτερικό το φόρουμ βοηθάει στην επικοινωνία.

E6: Νομίζω είναι επαρκής (ως χώρος αλληλεπίδρασης), ότι μπορείς να πεις μπορείς και να το γράψεις. Δεν είναι απαραίτητη πάντα να υπάρχει δια ζώσης επικοινωνία.

E8: Είναι επαρκής τρόπος επικοινωνίας, αλλά χωρίς να σημαίνει ότι πρέπει να αποκλείουμε και τη δια ζώσης. Δηλαδή θα ήθελα κάποια στιγμή να έχω και μία άμεση επαφή, φυσική επαφή.

3.2.3 Άλλα ζητήματα που τέθηκαν

Άλλα ζητήματα που τέθηκαν από τους εκπαιδευόμενους κατά τη διάρκεια των ημιδομημένων συνεντεύξεων είναι η σύγκριση δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ο ρόλος του εκπαιδευτή ενός μαθήματος, τεχνικά ζητήματα και χαρακτηριστικά πλατφόρμας τηλεεκπαίδευσης.

Όλοι οι εκπαιδευόμενοι δήλωσαν ότι προκρίνουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω συνθηκών ζωής και υποχρεώσεων, χωρίς να απορρίπτουν και τη δια ζώσης μορφή εκπαίδευσης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι για τους εκπαιδευτικούς, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μία αναγκαιότητα (E2: Σίγουρα το δια ζώσης είναι καλύτερο όμως οι συνθήκες ζωής μας πολλές φορές δεν μας το επιτρέπουν αυτό και νομίζω είναι μία δυνατότητα πάρα πολύ καλή που μπορεί να έχει κάποιος με αυτό το μέσο e-learning να κάνει κάποια πράγματα, γιατί διαφορετικά κάποιιοι από μας δεν έχουν καν τη δυνατότητα, E4: Γενικά ήμουν πάντα υπέρμαχος της δια ζώσης παρακολούθησης γενικά ήθελα να είμαι παρούσα δηλαδή πάντα έδινα βάση στο δια ζώσης, αλλά οι ρυθμοί της ζωής είναι τέτοιοι που δεν μας επιτρέπουν να παρακολουθούμε τέτοια μαθήματα οπότε έχει κερδίσει χώρο η εξ αποστάσεως εκπαίδευση).

Μάλιστα στην πρόκριση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε σχέση με τη δια ζώσης επισημάνθηκε και η καταλληλότητα ή όχι του εκπαιδευτή ενός δια ζώσης προγράμματος (E12: Προσωπικά προτιμώ μόνο την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί δεν έχω καθόλου χρόνο. Επίσης, υπάρχει ο κίνδυνος, η πιθανότητα εκπαιδευτής να μην είναι κατάλληλος και να μην ταιριάζει στο στυλ μάθησής μου).

Τέλος, επισημάνθηκαν θετικά, αλλά και αρνητικά χαρακτηριστικά της πλατφόρμας Chamilo και του εργαλείου h5p με το οποίο κατασκευάστηκε το μάθημα:

E14: Μία τεχνική παρατήρηση μόνο. Πρόσεξα ότι στην άσκηση drag-and-drop όταν δεν επιλέγεις με τη σειρά τις προτάσεις σου τις έβγαλε λάθος.

E4: Βεβαίως και ειδικά τα εικονίδια που έδιναν και λίγο χρώμα και λίγο κέφι μία ωραία διάθεση στην όλη διαδικασία και βέβαια υποδείξεις ήταν σαφείς και ευτυχώς που υπήρχαν και αυτά.

E13: Ναι θεωρώ ότι όλα τα εικονίδια ήταν λειτουργικά, απλά θα ήθελα το περιβάλλον της παρουσίασης να είναι κάτι πιο σύγχρονο. Δεν ξέρω αν μπορούσατε τα χρησιμοποιήσετε άλλη πλατφόρμα. Μία πιο εξελιγμένη πλατφόρμα θα ήθελα κάτι σε Moodle.

Τέλος, συνοψίζοντας από όσα αναφέρθηκαν τμηματικά στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων, επισημαίνουμε χαρακτηριστικά και στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού, τα οποία για κάποιους εκπαιδευόμενους στάθηκαν εμπόδιο στη μάθησή τους ή ήταν λιγότερο χρήσιμα.

- ✓ Η απουσία χρήσης και τρίτης γλώσσας εργασίας πέραν των δύο γλωσσών που αξιοποιήθηκαν (το υλικό αξιοποίησε την ελληνική και την αγγλική γλώσσα), σε συνδυασμό με την έλλειψη πρότερης εμπειρίας σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης λειτούργησε ανασχετικά για μία εκπαιδευόμενη. Δήλωσε ότι μειώθηκε η δυνατότητά της να κατανοήσει πλήρως την κύρια ορολογία και της δημιουργήθηκε ένα αίσθημα περιορισμένης αλληλεπίδρασης. (*E11: [...] Είχα δυσκολίες με τα βίντεο επειδή ήταν στην αγγλική γλώσσα και τα αγγλικά μου δεν είναι τόσο καλά, παρόλο που υπήρχαν αυτές οι δυσκολίες, επειδή οι ορισμοί υπήρχαν εκεί στα ελληνικά σε μορφή κειμένου και με πολλές δραστηριότητες είχα τη δυνατότητα και το κατάφερα [...]εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς. [...]μου μείωσε την αλληλεπίδραση η δυσκολία μου στα αγγλικά).*
- ✓ Τέθηκε ο προβληματισμός (από τη συμμετέχουσα E8) για το αν είναι εφικτό να ακολουθήσουμε μία διαφοροποιημένη πρακτική, όπως αυτή που παρουσιάστηκε στην τρίτη ενότητα του μαθήματος, σε όλες τις τάξεις και, ιδιαίτερα, σε αυτές του Λυκείου, οι οποίες έχουν και την πίεση των εξετάσεων. Επίσης, η ίδια συμμετέχουσα (E8) ζήτησε περισσότερα παραδείγματα για την έκθεση της Γ΄

Λυκείου, γιατί είναι η τάξη στην οποία διδάσκει (Ε8: [...] θα ήθελα λίγο περισσότερες ασκήσεις για το μάθημα της έκθεσης, για την έκθεση Λυκείου[...]) Στις μικρές τάξεις, κυρίως, δηλαδή στις τάξεις του Γυμνασίου ναι (μπορούν να εφαρμοστούν οι προτεινόμενες καλές πρακτικές). Στις μεγαλύτερες τάξεις που πιέζει ο χρόνος για την κάλυψη της ύλης λίγο πιο δύσκολα νομίζω).

3.3 Σύνοψη-Συζήτηση αποτελεσμάτων

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής πρότασης ήταν η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο ασύγχρονο μάθημα με θέμα «Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία», τόσο ως προς τα μαθησιακά οφέλη του, όσο και ως προς τα χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης που ανέπτυξε με τους επιμορφούμενους. Τα αποτελέσματά της αποτίμησής τους παρουσιάστηκαν παραπάνω. Στις μέρες μας η παιδαγωγική ανάπτυξης ΕξΑΕ υλικού εξελίσσεται συνεχώς. Τομείς που αξιολογούνται είναι η συνέπεια διδακτικών στόχων και εκπαιδευτικού περιεχομένου, η ποιότητα πλοήγησης, η ποιότητα της αλληλεπίδρασης, η αισθητική του αρτιότητα και η επιστημονική του επάρκεια (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012).

Ακολουθώντας αυτήν τη μεθοδολογία εντάξαμε κι εμείς ως αντικείμενα αξιολόγησης συναφή ζητήματα, όπως η ενεργητική συμμετοχή του επιμορφούμενου, οι συνθήκες αυτομάθησης, απόρροια ενός αλληλεπιδραστικού εκπαιδευτικού υλικού, η πρακτική εφαρμογή των νέων γνώσεων κ.α. Τα αντικείμενα αυτά αξιολόγησης τα συναντούμε και στο Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, το οποίο σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές εκπαίδευσης των ενηλίκων και της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης (Μπιρμπίλη, 2011· Αναστασιάδης, 2011).

Η αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού υλικού και τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για τους επιμορφούμενους διερευνήθηκαν, επίσης, από το πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών της Ομογένειας. Στα συμπεράσματα της έρευνας διαπιστώνεται η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωσή τους. Οι περισσότερες συνιστώσες του προγράμματος, η ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, οι νέες γνώσεις που έλαβαν, οι

επιμορφωτές και οι τηλεδιασκέψεις άφησαν θετικές εντυπώσεις στους εκπαιδευτικούς (Αναστασιάδης, 2014). Ανάλογα και συναφή αποτελέσματα εμφάνισε και η παρούσα έρευνα, η οποία ανέδειξε χαρακτηριστικά ποιότητας του εκπαιδευτικού υλικού, όπως η επιστημονική εγκυρότητά του, τον καθοδηγητικό του χαρακτήρα και την ανάπτυξή του με τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Θεμελιώδη χαρακτηριστικά, επίσης, του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού συναντούμε και στο αντίστοιχο που αναπτύχθηκε στο πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στην Ανατολική Μακεδονία, Θράκη και Ήπειρο με θέματα αυτά της διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και της χρήσης βίας στο σχολικό περιβάλλον. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος αυτού κατανεμήθηκε, επίσης, σε διδακτικές ενότητες, κάθε μία από τις οποίες είχε τον σκοπό, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τις έννοιες κλειδιά, τις εισαγωγικές παρατηρήσεις, την ανακεφαλαίωση και τις δραστηριότητες. Κατά την αξιολόγηση του προγράμματος διαπιστώθηκε η θετική στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην επιμόρφωσή τους, η οποία φαίνεται να εστίαζε σε πρακτικά ζητήματα περισσότερο (Μουζάκης, Μαγκλογιάννης, Μπουρλετίδης, Μπουρλετίδης, 2009). Η εστίαση σε πρακτικά ζητήματα ήταν ένα από τα αντικείμενα έρευνας και του παρόντος μαθήματος, καταγράφοντας τη θετική αποτίμηση των συμμετεχόντων.

Οι δεκατέσσερις συμμετέχοντες, τέλος, που παρακολούθησαν το διαδικτυακό μάθημά μας, ανέδειξαν ακόμη τη σημασία του Forum ως χώρου αλληλεπίδρασης, την παιδαγωγική αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων στη διδακτική ρουτίνα και τη σημασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την επαγγελματική τους κατάρτιση. Συναφή αποτελέσματα συναντούμε και στην έρευνα για το ασύγχρονο μάθημα *«Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων»*. Το μάθημα είχε ως στόχους την εξοικείωση εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων με σύγχρονα διαδικτυακά εργαλεία, την ενίσχυση των παιδαγωγικών γνώσεων και δεξιοτήτων για τον τρόπο ένταξης αυτών των εργαλείων στην τάξη. Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα εκπαίδευσης ήταν θετική. Οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν το Forum επίσης θετικά, θεωρώντας το ως ένα χρήσιμο και αξιόπιστο χώρο αλληλεπίδρασης. Θεωρήθηκε, τέλος, το Mooc ως μία εναλλακτική και αξιόπιστη λύση για την επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών (Koukis & Jimoyiannis, 2018; Koukis & Jimoyiannis, 2017).

4. Συμπεράσματα- προτάσεις

4.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα έρευνα τέθηκαν δύο ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία σχετίζονταν με την αποτίμηση του ψηφιακού υλικού, το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας:

1. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για αυτούς;
2. Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

Μετά την επεξεργασία των αποτελεσμάτων και τη συζήτηση που ακολούθησε, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα ανά ερευνητικό ερώτημα. Αυτά παρουσιάζονται στις ενότητες 4.2 και 4.3.

4.2 Συμπεράσματα 1^{ου} ερευνητικού ερωτήματος

Οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν θετικά το μαθησιακό όφελος που παρήχθη από το ψηφιακό μάθημα με θέμα την «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία». Δεν υπήρξαν διαφοροποιήσεις ανάμεσα σε αυτούς που είχαν επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν στο πεδίο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και σε αυτούς που παρακολουθούσαν πρώτη φορά σχετικό μάθημα.

Συγκεκριμένα συμπεραίνουμε ότι:

- ✓ Η χρήση βιβλιογραφικών αναφορών και η πλήρης ανάπτυξη των κύριων εννοιών του, προς διαπραγμάτευση, γνωστικού πεδίου αυξάνουν τις πιθανότητες, ώστε να θεωρηθεί το μάθημα **πλήρες, επιστημονικά επαρκές** με την παράθεση βιβλιογραφικών παραπομπών.

E5: Είχε βιβλιογραφικές αναφορές για περαιτέρω μελέτη (και) έχει σημεία με ερωτήσεις και ασκήσεις που έβλεπα αν έχω καταλάβει κάτι σωστά. [...]Είχε μία επιστημονικότητα και πολύ βοηθητική και η βιβλιογραφία.

- ✓ Η περιορισμένη γλωσσομάθεια πιθανόν να επηρεάζει τα μαθησιακά οφέλη ενός παρόμοιου μαθήματος, με βιβλιογραφική τεκμηρίωση και με ορολογία σε παραπάνω από μία γλώσσες.

E11: Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή, όμως, εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς.

- ✓ Το εκπαιδευτικό υλικό δημιούργησε **συνθήκες στοχαστικού διαλόγου** ή ενίσχυσε τις ήδη υπάρχουσες ανάλογες συνθήκες, ώστε οι εκπαιδευτικοί να επιδιώξουν την αναθεώρηση δυσλειτουργικών διδακτικών πρακτικών τους.

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό (δημιουργήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος), γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση έχουμε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού μας το πώς μπορεί να γίνει καλύτερη αλλά όταν έρχεσαι και σε επαφή με ένα υλικό το οποίο είναι διαδραστικό σε κινητοποιεί και σου δημιουργεί μία διάθεση επαγρύπνησης και ενδιαφέροντος.

- ✓ Ζητούμενο στις επιμορφώσεις που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς είναι ο συνδυασμός θεωρητικού και πρακτικού μέρους, ώστε αυτές να θεωρηθούν πλήρεις και ωφέλιμες. Η παράθεση μίας πλήρους και ολοκληρωμένης ενότητας μόνο για την προβολή καλών πρακτικών ικανοποίησε τους εκπαιδευτικούς και ισχυροποίησε την αποτίμησή τους ότι το μάθημα θα μπορούσε να βρει και **πρακτική εφαρμογή**.

E9: Είναι πολύ ενδιαφέρουσες (οι καλές πρακτικές) νομίζω ότι είναι μία καλή αρχή να αρχίσει να σκέφτεται κανείς και τη διδασκαλία, την αξιολόγηση, γενικότερα την παρουσία μας μέσα στην τάξη.

- ✓ Σημεία προβληματισμού των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή διαφοροποιημένων πρακτικών είναι ο μεγαλύτερος χρόνος προετοιμασίας τους, η πίεση του αναλυτικού προγράμματος στις μεγάλες τάξεις του Λυκείου, η ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων και η απαραίτητη γνώση χρήσης εργαλείων web2.0.

E5: Οι πιο αγαπημένες μου (είναι αυτές που εμπλέκουν νέες τεχνολογίες). Ναι μπορούν να βρουν εφαρμογή με μία προϋπόθεση βέβαια το σχολείο να έχει την πρέπουσα υλικοτεχνική υποδομή. Νομίζω ότι αυτό είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζω εγώ, η διάθεση υπάρχει. Θέλω να μάθω αυτά τα εργαλεία, αλλά το σχολείο που βρίσκομαι φέτος υστερεί στην υλικοτεχνική υποδομή[...]

E14: Ναι θα μπορούσαν σαν ιδέα είναι εξαιρετική. Απλώς απαιτεί παραπάνω βέβαια προετοιμασία και των μαθητών και των εκπαιδευτικών και από τη δική μας πλευρά δηλαδή λίγο παραπάνω να μάθουμε πώς λειτουργούν, αλλά σαν ιδέα και σαν αποτέλεσμα σίγουρα έχουνε πολύ ενδιαφέρον.

4.3 Συμπεράσματα 2^{ου} ερευνητικού ερωτήματος

Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί αποτίμησαν ως υπαρκτή και επαρκή την αλληλεπίδραση που ανέπτυξε το ψηφιακό υλικό με αυτούς. Αίσθηση κατευθυνόμενου διδακτικού διαλόγου δημιουργήθηκε, τόσο στους εκπαιδευτικούς που είχαν εμπειρία σε εξ αποστάσεως προγράμματα, όσο και σε αυτούς που δεν είχαν.

E2: Έκανα φανταστικούς διαλόγους μέσα μου την ώρα που διάβαζα το υλικό, ώστε να απαντήσω και είχα την ετοιμότητα ακριβώς σαν να ήταν δια ζώσης. Θεωρώ ότι μου δημιούργησε ένα βαθμό εγρήγορσης τον οποίο από μόνοι μας όταν διαβάζουμε δεν τον έχουμε.

E12: Είχα την αίσθηση ότι όντως (το εκπαιδευτικό υλικό) δημιούργησε μία διαλογική σχέση μαζί μου.

Συγκεκριμένα συμπεραίνουμε ότι:

- ✓ Ο οδηγός μελέτης και η απρόσκοπτη πλοήγηση ισχυροποιούν τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του υλικού και βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να ελέγξει τη μάθησή του.

E1: [...] και τα εικονίδια ήταν χρηστικά σε όλη πορεία του μαθήματος για να μην έχουμε ζητήματα πλοήγησης και με το λογισμικό για να μπορούμε να κάνουμε το μάθημα μας απρόσκοπτα.

E2: Όχι ήταν επαρκέστατες (οι πληροφορίες), μου έδωσαν νομίζω όλες τις οδηγίες που χρειαζόμουν και ακόμα παραπάνω[...] Ναι πάρα πολύ (επαρκείς οι οδηγίες) και τα χρησιμοποίησα και αρκετά (τα εικονίδια πλοήγησης).

- ✓ Το **χρονοδιάγραμμα μελέτης** θεωρείται απαραίτητο σε ένα εξ αποστάσεως μάθημα, ακόμη κι αν ο ενδεικτικός υπολογισμός δεν ικανοποιεί στον ίδιο βαθμό κάθε εκπαιδευόμενο.

E8: Ναι αν και δεν ακολούθησα συνεχόμενο χρόνο μελέτης, αλλά διάβαζα κατά διαστήματα., ήξερα, όμως, εξ αρχής τι να περιμένω, τι θα αντιμετώπιζα. Οπότε υπό αυτή την έννοια με βοήθησε πάρα πολύ. Μου έδωσε μία άνεση να προγραμματίσω τον χρόνο μου και εγώ[...]

- ✓ Ο **σκοπός** και τα **προσδοκώμενα αποτελέσματα** αποτελούν, επίσης σημαντικές παράμετροι ενός διαδικτυακού μαθήματος.

E8: Μας κατατόπισαν (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα) για το τι να περιμένουμε, τι θα δούμε, ξέραμε ακριβώς τι είναι αυτό που διαβάζουμε και ποιος είναι ο στόχος. Φυσικά για αυτό ήταν και πολύ σημαντικά (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα), γιατί ήξερα ακριβώς τι διαβάζω.

- ✓ Οι αρχές της **κατάτμησης** και της **πολυμεσικότητας** θεωρούνται απαραίτητα συστατικά της αλληλεπιδραστικότητας του εκπαιδευτικού υλικού (Παναγιωτακόπουλος & συν., 2012).

E2: Με διευκόλυνε πάρα πολύ (η κατάτμηση και η πολυμεσικότητα) του περιεχομένου, γιατί αμέσως με την εικόνα μπορούσε κανείς, καταλάβαινε τον πυρήνα, το θέμα, δηλαδή την κεντρική ιδέα του θέματος. Ήταν πολύ επιτυχημένα αυτά και επίσης τα βιντεάκια το καλό ήταν ότι ήταν σύντομα και περιεκτικότητα.

E8: Σε βοηθούσε (η αρχή της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας), γιατί

επεξηγούσε αυτά που είχες διαβάσει. Οι εικόνες, τα βίντεο, οι πίνακες επεξηγούσαν το κείμενο.

- ✓ Το **οικείο ύφος** και η χρήση **προφορικού λόγου** διευκολύνουν την επικοινωνία του εκπαιδευόμενου με το εκπαιδευτικό υλικό.

E8: Ναι! ήταν φιλικό (το ύφος), δεν είχες την αίσθηση ότι είχες γραπτό λόγο απέναντι σου. Βοηθούσε πολύ αυτό στην επικοινωνία.

E10: Ναι δεν με δυσκόλεψε καθόλου η γλώσσα δεν είχα την αίσθηση ότι ήταν ένα ζύλινο, δύσκολο επιστημονικό κείμενο που δεν καταλάβαινα, που να με κουράσει.

- ✓ Οι **δραστηριότητες** με την **ανατροφοδότησή** τους αποτελούν αναπόσπαστο και σημαίνουν χαρακτηριστικό του ΕξΑΕ υλικού και δεν συμβάλλουν μόνο στην κατανόηση του περιεχομένου, αλλά και στην ενεργητική και αυτόνομη μάθηση των εκπαιδευομένων (Σπανακά, 2012).

E9: Θεωρώ πως ναι (οι δραστηριότητες ήταν υποστηρικτικές)! Δεν είχα κάποια ιδιαίτερη δυσκολία σε αυτό, είναι ενδιαφέρον να βλέπει κανείς πραγματικά τι καταλαβαίνει και τι όχι και η αίσθηση ότι κάποιος βρίσκεται εκεί και ότι το πρόγραμμα τέλος πάντων δίνει ανατροφοδότηση για το επίπεδο των απαντήσεων, είναι ενδιαφέρον.

- ✓ Το **forum**, υπό προϋποθέσεις, θα μπορούσε να διαδραματίσει τον ρόλο ενός επαρκούς χώρου αλληλεπίδρασης, όχι μόνο των εκπαιδευομένων και του εκπαιδευτικού υλικού, αλλά και των εκπαιδευομένων μεταξύ τους και με τον εκπαιδευτή τους.

E9: Αν εξετάσουμε τώρα το συγκεκριμένο φόρουμ με τα ερωτήματα έτσι όπως έχουν τεθεί από τον δημιουργό του υλικού θα μπορούσε να ξεκινήσει μία ωραία εξ αποστάσεως συζήτηση και να βοηθήσει στο να αναπτυχθεί ένας πολύ ωραίος και δημιουργικός διάλογος πάνω στο θέμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να ανταλλάγουν ιδέες και καλές πρακτικές, videos και προτάσεις και καινούργιες συνεργασίες και πάρα πολλά πράγματα.

Επιπλέον συμπεράσματα της έρευνας

- ✓ Τα εξ αποστάσεως προγράμματα κατάρτισης κερδίζουν συνεχώς χώρο στην εκπαίδευση των ενηλίκων.

E12: Προσωπικά προτιμώ μόνο την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί δεν έχω καθόλου χρόνο.

4.4 Προτάσεις

Το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα δημιουργήθηκε κάτω από την πίεση του χρόνου μιας διπλωματικής εργασίας, για αυτό και περιορίστηκε στην εισαγωγή του πεδίου της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Από την άλλη το συγκεκριμένο θέμα ενδιαφέρει πάρα πολύ τους εκπαιδευτικούς σε όποιο εκπαιδευτικό σύστημα κι αν αυτοί βρίσκονται. Εμείς φιλοξενήσαμε εκπαιδευτικούς από το ελληνικό, το γερμανικό και το ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό σύστημα και όλοι εξέφρασαν την ανάγκη να παρακολουθήσουν ένα σχετικό μάθημα, όπως αυτό που παρακολούθησαν.

Έτσι θα είχε ενδιαφέρον να δημιουργηθεί η συνέχειά του, λαμβάνοντας τον χαρακτήρα ενός Mooc (Massive On Line Course), τον χαρακτήρα, δηλαδή, ενός μαζικότερου μαθήματος που θα απευθυνθεί σε περισσότερους εκπαιδευτικούς. Τότε θα μπορούσαν να ληφθούν και ποσοτικά δεδομένα ή να ερευνηθούν και άλλες παράμετροι, όπως η χρήση ενός μεικτού μοντέλου εκπαίδευσης.

4.5 Εμπόδια και Ανασχετικοί Παράγοντες

Τελειώνοντας θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τα εμπόδια που συναντήσαμε κατά τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή της έρευνας. Αν και υπήρχε ο αρχικός σχεδιασμός για τριγωνοποίηση των μέσων συλλογής των δεδομένων, κάτι τέτοιο δεν στάθηκε δυνατόν, αφενός λόγω του περιορισμένου χρόνου που είχαμε στη διάθεσή μας και αφετέρου λόγω της περιορισμένης πρόσβασης σε ανθρώπινους πόρους, δηλαδή σε συμμετέχοντες που είχαν τον ελεύθερο χρόνο να εμπλακούν σε ένα διαδικτυακό μάθημα. Αυτή, ίσως, είναι και η μεγαλύτερη δυσκολία ερευνών τέτοιου χαρακτήρα (έρευνες που υλοποιούνται στο πλαίσιο

Κωνσταντίνος Κακουλάκης: Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο «Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία»

διπλωματικών εργασιών), δηλαδή η περιορισμένη πρόσβαση σε διαθέσιμους ανθρώπινους πόρους (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Cohen, Manion & Morrison, 2008).

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αναστασιάδης, Θ., Μανούσου, Ε. (2016). Προδιαγραφές σχεδιασμού προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης από απόσταση για τους εκπαιδευτικούς των μειονοτικών σχολείων στη Θράκη. *Open Education-The Journal for open and Distance Education and Educational Technology*, 12(1), 60-75.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ελληνόγλωσση διαπολιτισμική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Διασπορά». Στο Χατζηδάκη Α, Σπαντιδάκης Γ, Αναστασιάδης Π (Επ.), *Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση και Ηλεκτρονική Μάθηση στη Διασπορά-Σχεδιασμός και Ανάπτυξη ενός διαδικτυακού μαθησιακού περιβάλλοντος* (σελ. 267-317). Ρέθυμνο: ΕΔΙΑΜΜΕ.
- Αναστασιάδης, Π. (2011). Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών: Βασικές Αρχές Σχεδιασμού και Υλοποίησης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης* (σελ. 685-701). Λουτράκι: Ε.Δ.Α.Ε.
- Γιαγλή, Σ., Γιαγλής, Γ. & Κουτσούμπα, Μ. (2010). Αυτονομία στη μάθηση στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *Open Education-The Journal for open and Distance Education and Educational Technology*, 6(1), 92-105.
- Γκιόσος, Ι., Μαυροειδής, Η. & Κουτσούμπα, Μ. Ι. (2010). Η έρευνα στην από απόσταση εκπαίδευση: ανασκόπηση και προοπτικές. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 49-60.
- Γκιόσος, Ι., Κουτσούμπα, Μ. & Μαυροειδής, Η. (2007). Το ηλεκτρονικό κείμενο στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. *Open Education-The Journal for open and Distance Education and Educational Technology*, 6, 30-42.
- Γκιόσος, Ι. & Κουτσούμπα, Μ. (2004). Θεωρητικές προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού στην ΑεξΑΕ. Στο Λιοναράκης Α. (Επιμ.), *Ανοικτή*

και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, Τόμος Δ, 39-52. Πάτρα: ΕΑΠ.

Cohen, L. & Manion, L., Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, μτφ. Κυρανάκης Στ. κ. συν. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από: <http://hdl.handle.net/11419/5826>

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Ιωσηφίδης, Θ. (2006). *Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Κόκκος, Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Στο Α. Κόκκος & Α. Λιοναράκης, *Ανοικτή και Εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων - διδασκομένων*. Πάτρα : ΕΑΠ

Λαμπροπούλου, Κ., Παπασταυρινίδου, Γ., Τσερμίδου, Λ., Χριστοπούλου, Α.-Α., Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2015). *Εργαλεία Σύγχρονης Προσέγγισης της Διαφοροποιημένης Παιδαγωγικής*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Λιοναράκης, Α. (2001α). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση. Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού εκπαιδευτικού Ε.Α.Π. υλικού. Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σ. 33-77). Αθήνα: Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2001β). Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε; Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.) *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Πάτρα: Ε.Α.Π. Πανελληνίου Συνεδρίου Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Πάτρα: Ε.Α.Π. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <http://elektra.teilar.gr/syncppt/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

Μαυροειδής, Η., Γκίοςος, Ι. & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 88-100.

- Μουζάκης, Χ., Μαγκλογιάννης, Η., Μπουρλετίδης, Κ., Μπουρλετίδης, Δ. (2009). Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης και Ηπείρου. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *5th International Conference in Open & Distance Learning. Open & Distance Learning for Global Collaboration and Educational Development* (σ. 195-209). doi: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.493>
- Μπιρμπίλη, Μ. (2011). *Σχέδιο δράσης για την εκπόνηση προγραμμάτων σπουδών & την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στο νέο σχολείο*. Αθήνα: ΕΥΔ ΕΠΕΚΔΙΒΙΜ.
- Παναγιωτακόπουλος, Χ., Καρατράντου, Α. & Πινέλας, Π. (2012). *Τεχνική Αναφορά: Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού λογισμικού και το περιεχόμενό της*. Πάτρα: Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας Π.Τ.Δ.Ε. & Εργαστήριο Πολυμέσων Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Πατρών, Ιδρυματικό Αποθετήριο ΝΗΜΕΡΤΗΣ.
- Παπαδάκης, Σ., Βελισάριος, Α., Φραγκούλης, Ι. (2003). Η επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην κοινωνία της πληροφορίας με αξιοποίηση των μεθόδων της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στο: Α. Λιοναράκης (επιμ.), *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σελ. 558- 571). Αθήνα: Προπομπός.
- Ραΐκου, Α. (2013). *Εκπαίδευση ενηλίκων και Τριτοβάθμια εκπαίδευση: Διερεύνηση της δυνατότητας για ανάπτυξη κριτικού στοχασμού μέσα από την αισθητική εμπειρία σε εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς*, (Διδακτορική διατριβή). Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα.
- Robson, C. (2007). *Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σουβατζόγλου, Δ. (2009). Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για εξ αποστάσεως επιμόρφωση βάσει του μοντέλου Gagné. *Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης* (σελ. 222-237). Αθήνα: Ε.Δ.Α.Ε.

- Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β. (2015). *Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/182>
- Σπανακά, Α. & Λιοναράκης, Α. (2017). Οι επτά Αρχές Δημιουργίας Εκπαιδευτικού Υλικού. *Πρακτικά του 9ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ε.Δ.Α.Ε.
- Σπανακά, Α. (2012). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο- Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στο Α. Κόκκος και Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Διδακτικό υλικό για την επιμόρφωση των καθηγητών- Συμβούλων (ΣΕΠ) του ΕΑΠ* (σ. 15-17). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Σπαντιδάκης Γ., Βασαρμίδου Δ. (2014). *Οδηγός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας και Στοιχείων Ιστορίας και Πολιτισμού*. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Τζανή, Μ. (2005). *Σημειώσεις για το Μάθημα «Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών»*. Ανακτήθηκε από: <http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>
- Χαρτοφύλακα, Α.Μ. (2011). *Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου* (Διδακτορική Διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Χατζηδάκη, Α., Σπαντιδάκης Γ. & Αναστασιάδης, Π. (2014). *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση και ηλεκτρονική μάθηση στη διασπορά. Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός Διαδικτυακού Μαθησιακού Περιβάλλοντος*. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Bof, A. M. (2004). Distance Learning for Teacher Training in Brazil. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 5 (1), 1-14.
- Cranton, P. & Hoggan, C. (2012). Evaluating Transformative Learning. In E.W. Taylor, P. Cranton and Associates, *The Handbook of Transformative Learning: Theory, Research and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass.

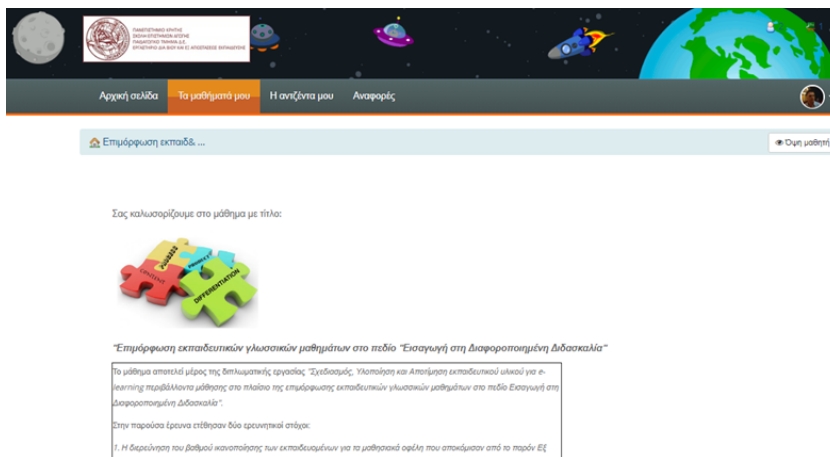
- Garrison, D. & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education* (1), 4-13.
- Holmberg, B. (1989). *Theory and practice of distance education*. London: Routledge.
- Holmberg, B. (1977). *Distance education: a survey and bibliography*. London: Kogan Page.
- Jung, I. (2001). Issues and Challenges of Providing Online In-service Teacher Training: Korea's experience. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, Vol. 2 (1), 1-18.
- Keegan, D. (ed.). (1996). *Foundations of Distance education* (3rd ed.). London: Routledge.
- Koukis, N., & Jimoyiannis, A. (2018). MOOCs and teacher professional development: A case study on teachers' views and perceptions. In M.B. Nunes & P. Isaias (Eds.), *Proceedings of the International Conference e-Learning 2018* (pp. 19-26), Madrid: International Association for Development of the Information Society.
- Koukis, N., & Jimoyiannis, A. (2017). Designing MOOCs for teacher professional development: Analysis of participants' engagement and perceptions. In A. Mesquita & P. Peres (Eds.), *Proceedings of the 16th European Conference on e-Learning, ECEL 2017* (pp. 271-280), Porto: Academic Conferences and Publishing International.
- Mayer, R. (2001). *Multimedia learning*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Marrero, M. E., Woodruff, K. A., Schuster, G. S. (2010). Live, Online Short-Courses: A Case Study of Innovative Teacher Professional Development. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 11(1), 81-95.
- Mezirow, J. & συνεργάτες (2007). *Η Μετασχηματίζουσα μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Moore, M. G. (1993). Theory of transactional distance. In D. Keegan (ed.), *Theoretical principles of distance education* (pp. 22-38). New York: Routledge.

- Moore, M. (1989). Three types of interaction. In M. G. Moore & G. C. Clark (eds.), *Readings in Principles in Distance Education* (pp. 100-105). University Park PA: The Pennsylvania State University.
- Moore, M. M., Tait, A. (2002). *Open and Distance Learning: Trends, Policy and Strategies Consideration*. Διαθέσιμο στον ιστότοπο:
<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001284/128463e.pdf>
- Perraton, H., Creed, C., Robinson, B. (2001). *Teacher education through distance learning: Technology-curriculum-cost-evaluation*. Διαθέσιμο στον ιστότοπο:
<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001242/124208e.pdf>
- Perraton, H. 1988. A theory for distance education. In *Distance education: International perspectives*, ed. D. Sewart, D. Keegan, and B. Holmberg, 34-45. New York: Routledge.
- Peters. O. (2003). *Distance Education in Transition. New Trends and Challenges*. Studien und Berichte der Arbeitsstelle Fernstudienforschung der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg. Band 5.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The Differentiated Classroom. Responding to the Needs of All Learners*. USA: ASCD.
- Unesco (2009). *Policy Guidelinew on Inclusion in Education*. Paris. Unesco.

Παράρτημα Α: «Το Εκπαιδευτικό Υλικό- η Ενημερωτική Επιστολή και ο Οδηγός της Συνέντευξης»

Το μάθημα: Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία βρίσκεται στο link:

http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/main/course_home/course_home.php?cidReq=EPIMORFWSHEKPAIDEYTIKWNGLWSSIKWNMA8HM&id_session=0&gidReq=0&gradebook=0&origin=&isStudentView=true

Εικόνα 1: Η αρχική οθόνη του chamilo.

Εικόνα 6: Η αρχική σελίδα του μαθήματος.

Ενημερωτική επιστολή

Το μάθημα αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας "Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού για e-learning περιβάλλοντα μάθησης στο πλαίσιο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γλωσσικών μαθημάτων στο πεδίο Εισαγωγή στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία".

Στην παρούσα έρευνα ετέθησαν δύο ερευνητικοί στόχοι:

1. Η διερεύνηση του βαθμού ικανοποίησης των εκπαιδευομένων για τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το παρόν Εξ Αποστάσεως ασύγχρονο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

2. Η διερεύνηση του βαθμού ικανοποίησης των εκπαιδευομένων για τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που είχε το Εξ αποστάσεως ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό.

Αφού ολοκληρώσετε τη μελέτη του μαθήματος θα μοιραστείτε μαζί μας τις εμπειρίες που αποκομίσατε από το μάθημα και τις απόψεις σας σχετικά με τους ερευνητικούς στόχους μας. Το ερευνητικό εργαλείο θα είναι η προφορική συνέντευξη και η συμμετοχή σας θα είναι ανώνυμη.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας στην έρευνα.

Κωνσταντίνος Κακουλάκης

Οδηγός Συνέντευξης

Πριν τις ερωτήσεις του πρώτου άξονα, τίθενται δύο ερωτήσεις δημογραφικού ενδιαφέροντος:

- α. Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;
- β. Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης/η αποτίμηση των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

- ✓ Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία;
- ✓ Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;
- ✓ Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας

(ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

- ✓ Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;
- ✓ Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια), σε ποιον βαθμό πυροδότησε έναν στοχαστικό διάλογο ως προς τους στόχους που θέτετε κάθε φορά στο μάθημά σας; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;
- ✓ Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;
- ✓ Τα παραδείγματα καλών πρακτικών που εμπλέκουν τις ΤΠΕ που αναφέρονται στις διαφάνειες 39-41, πιστεύετε ότι μπορούν να εφαρμοστούν στην τάξη σας; Αν ναι γιατί; Αν όχι γιατί;
- ✓ Γενικότερα σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;
- ✓ Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης/ η αποτίμηση των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

- ✓ Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή διαζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;
- ✓ Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε αυτό το χαρακτηριστικό;

- ✓ Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;
- ✓ Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;
- ✓ Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;
- ✓ Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λχ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;
- ✓ Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;
- ✓ Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;
- ✓ Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;
- ✓ Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;
- ✓ Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκές ή ήταν απαραίτητη η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);
- ✓ Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

Παράρτημα Β: «Απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων»

Επιμορφούμενος 1 (E1)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E1: Όχι δεν είχα, ήταν η πρώτη μου φορά.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E1: Σε ειδική τάξη. Σε ειδικό σχολείο, δηλαδή σε σχολείο ειδικής εκπαίδευσης.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, εσείς που είστε και ειδική παιδαγωγός;

E1: Είχα πολύ μεγάλη ανάγκη, γιατί μέχρι τώρα δεν γίνονται σε αυτό το βαθμό τέτοιου είδους επιμορφώσεις. Οπότε θεωρητικά ένας εκπαιδευτικός μπορεί να έχει ένα background από τη σχολή που έχει τελειώσει και τα χρόνια εμπειρίας του, αλλά πρακτικά δεν υπάρχει κάποιος να μας ενημερώνει για αυτά τα θέματα. Οπότε ναι ήταν μεγάλη ανάγκη να παρακολουθήσω ένα τέτοιο μάθημα.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E1: Πολύ εποικοδομητικό. Εποικοδομητική ήταν η εμπειρία μου.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E1: Ναι νομίζω ότι ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου καταρχήν με έκανε εμένα να συνειδητοποιήσω καθαρά όλες αυτές τις έννοιες και ότι είμαι visual learner. Γιατί αυτές οι έννοιες ναι μεν είναι λίγο πιο γενικές αλλά στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας κάνατε να είναι πιο συγκεκριμένες.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E1: Η αλήθεια είναι ότι μετά τη δεύτερη ενότητα άρχισαν να δημιουργούνται στο μυαλό μου πολλές διαφορετικές εικόνες από μαθητές μου από φέτος και από προηγούμενα χρόνια στους οποίους προσπαθούσα να μεταδώσω κάποια πράγματα δεν κατάφερα πάντα να το κάνω ή δεν ήταν πάντα το ενδιαφέρον τους εκεί ή ετοιμότητά τους και συνειδητοποίησα τελικά ότι

το δικό μου *prospective* ήταν λάθος. Δεν είχα συνειδητοποιήσει τι θα μπορούσα να έχω αλλάξει.

5. Κ. Κακουλάκης: Άρα μου λέτε ότι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E1: Η αλήθεια είναι ότι αυτό είναι τελικά το σημαντικό που πρέπει να συνειδητοποιήσουμε όλοι οι εκπαιδευτικοί ξεκινάμε, πάμε, στην τάξη και ανεξαρτήτως ειδικής ή γενικής αγωγής ουσιαστικά το μάθημα γίνεται για όλους μαθητές και όχι μόνο για κάποιους. Είναι σημαντικό να μπορούν όλοι να συμμετέχουν με τον τρόπο τους.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E1: Κοιτώντας λοιπόν την ενότητα την τρίτη καταλαβαίνουμε ότι πρέπει να κάνουμε για τους μαθητές μας κάτι σημαντικό, αλλά πρέπει να μας πει και κάποιος το πώς θα γίνει αυτό. Ακριβώς επειδή δεν είχα εμπειρία σας σε αυτό το κομμάτι, η τρίτη ενότητα ολοκλήρωσε αυτό που είχε ξεκινήσει η δεύτερη δηλαδή είναι αυτή η ενότητα που με έβαλε σε σκέψεις και η τρίτη ήρθε να ολοκληρώσει όλη αυτή τη γνώση.

7. Κ. Κακουλάκης: Ωραία! Τα παραδείγματα καλών πρακτικών που εμπλέκουν τις ΤΠΕ που αναφέρονται στις διαφάνειες 39-41, πιστεύετε ότι μπορούν να εφαρμοστούν στην τάξη σας; Αν ναι γιατί; Αν όχι γιατί;

E1: Θεωρώ ότι μπορούν εφαρμοστούν στην τάξη. Όταν βέβαια έρχεται η ώρα να σχεδιάσεις ένα μάθημα και να εξηγήσεις ένα τέτοιο Project, όλοι σκέφτονται το χρονικό περιθώριο που έχουν αν ο χρόνος επαρκεί και αν είναι okay, αν σκεφτείς τα οφέλη που έχει ένα τέτοιο Project, αφού όλοι οι μαθητές θα συμμετέχουν και θα αλλάξεις και στα μάτια τους η εικόνα που έχουν για το μάθημά σου, νομίζω μακροπρόθεσμα πάλι κερδισμένος είσαι. Θεωρώ ότι ίσως όχι για κάθε μέρα, αλλά θεωρώ ότι είναι εφικτό να γίνει αυτό το πράγμα σε ένα μεγάλο ποσοστό το να δημιουργούν τα παιδιά τέτοιου είδους πρότζεκτ και θα μπορούσαμε να τους ρωτήσουμε κιόλας και τι τους αρέσει να κάνουν οι ίδιοι.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E1: Θεωρώ ότι όλη η παρουσίαση ήταν και σε θεωρητικό επίπεδο και σε πρακτικό επίπεδο με τις ιδέες αυτές που δώσατε πάρα πολύ *to the point*. Νομίζω ότι δεν αρκεί ένας εκπαιδευτικός να κάνει το μάθημά του απλά όπως θέλει ο ίδιος, αλλά όπως μαθητές έχουν ανάγκη.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E1: Σας ευχαριστώ δεν θα ήθελα να προσθέσω κάτι άλλο.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφωμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E1: Νομίζω με τους ρυθμούς της δουλειάς μας και την καθημερινότητα και με όλα αυτά τα οποία ένας ενήλικας ασχολείται καθημερινά είναι αρκετά δύσκολα να ερχόμαστε σε επαφή ουσιαστικά και να κάνουν οποιοδήποτε τύπου επιμόρφωση, γιατί αυτό σημαίνει θα χάσουμε χρόνο που δεν έχουμε από τους δικούς μας ανθρώπους και στιδήποτε άλλο θα θέλαμε να κάνουμε ενώ ουσιαστικά ιντερνετικά όλη η διαδικασία γίνεται στον δικό σου χρόνο, οπότε μπορείς εσύ, όσο χρόνο έχεις, όσο χρόνο χρειάζεσαι και το κυριότερο είναι ότι έχεις ένα πολύ καλό υλικό στο οποίο έχεις άμεση πρόσβαση ανά πάσα ώρα και στιγμή.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολούθησατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολούθησατε είχε στοιχεία Interactive;

E1: Είχε πολύ ωραίες ερωτήσεις, είχε πολύ ωραία Interactive στοιχεία, παράλληλα με τις γνώσεις υπήρχαν και εικόνες που συνδυάζονταν με το περιεχόμενο. Το γεγονός ότι είχες τη δυνατότητα να παρουσιάσει τη δικιά σου ιδέα σε συνδυασμό με ό,τι διάβαζες θεωρώ ότι ήταν εξαιρετικό επίσης. Αυτό!

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E1: Νομίζω όχι ήταν αρκετά διευκρινιστικές οι οδηγίες για να διαχειριστείς στην πλατφόρμα. Ήταν αρκετά καθαρές και στη δικιά μου περίπτωση δεν υπήρχε κάποια περαιτέρω ερώτηση.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E1: Με βοήθησε στο βαθμό στο να πάρω μία ιδέα ποσό περίπου χρόνο θα χρειαζόμουν στην κάθε ενότητα, ωστόσο πρακτικά νομίζω μου κράτησε το ενδιαφέρον και ασχολήθηκα πολύ περισσότερο από αυτόν που αναγραφόταν στο χρονοδιάγραμμα, γιατί ήθελα να ερευνήσω περισσότερο και να εφαρμόσω κάποια από τα πράγματα που έμαθα σε αυτό το μάθημα.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E1: Νομίζω ότι ουσιαστικά ήτανε πολύ κατατοπιστικά. Κάποιες φορές παίρνοντας και μία ιδέα μόνο από τι θα επακολουθήσει δεν έχεις ξεκάθαρα στο μυαλό σου το τι ακριβώς θα δεις. Αλλά το μάθημα στην πραγματικότητα ήταν πολύ ξεκάθαρο πολύ κατανοητό. κυρίως εφαρμόσιμο όλα αυτά που αναφέρονταν τα προβλήματα και το τι μπορείς να κάνεις.

Ουσιαστικά ο σκοπός μου έδωσε μία ιδέα για το τι θα επακολουθήσει.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λχ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E1: Ήταν πολύ ξεκάθαρες οι οδηγίες στην αρχή και τα εικονίδια νομίζω ότι το γεγονός ότι έχεις πρόσβαση στο υλικό από iPad από κινητό και από υπολογιστή είναι εξαιρετικά χρήσιμο και τα εικονίδια ήταν χρηστικά σε όλη πορεία του μαθήματος για να μην έχουμε ζητήματα πλοήγησης και με το λογισμικό για να μπορούμε να κάνουμε το μάθημα μας απρόσκοπτα.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E1: Η αλήθεια είναι ότι ήταν απλά και πολύ κατανοητά και χωρίς να γίνεται υπερεκτίμηση και κατάχρηση εννοιών. Ουσιαστικά τα παραδείγματα και οτιδήποτε άλλο δόθηκε στο μάθημα αυτό ήταν ξεκάθαρο και ήταν φιλικός ο τόνος, ήταν σαν να βρισκόταν κάποιος εκεί, χωρίς ουσιαστικά να είναι γενικότερα υπήρχε άμεση αλληλεπίδραση.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (Interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E1: Ενώ η έννοια της διαφοροποιημένης διδασκαλίας δεν είναι μία απλή έννοια και ξεκάθαρη, σε αυτό το μάθημα δόθηκε με ένα ξεκάθαρο τρόπο και με πάρα πολύ ουσιαστικά εύστοχο τρόπο και ουσιαστικά έκανε πράξη αυτό για το οποίο μιλούσε. Επειδή ανάγκη διαφοροποιημένης διδασκαλίας δεν έχουν μόνο οι μαθητές αλλά και οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι θεωρώ εξαιρετικά έξυπνο τον τρόπο με τον οποίο με τον οποίο δόθηκε το μάθημα. Όλες αυτές οι διαφορετικές εφαρμογές όπως τα βίντεο ικανοποίησε τους ακουστικούς τύπους, τους visual τύπους και γενικά ο συνδυασμός όλων αυτών των μέσων ήταν η επιτυχία αυτού του μαθήματος.

18.Κ.Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E1: Νομίζω ήταν αρκετά γιατί ουσιαστικά ξεκινούσε με ερωτήσεις που ήτανε αρκετά εύκολες και απλές και στη συνέχεια υπήρχε μία κλιμάκωση.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E1: Αυτό επίσης το θεωρώ εξίσου πάρα πολύ σημαντικό γιατί δεν γίνεται δηλαδή το γεγονός ότι υπήρχε άμεση ανατροφοδότηση σου έδινε για παράδειγμα τη σωστή απάντηση ή σου έδινε μία ενδεικτική απάντηση, ήταν εμπνευστικό.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E1: Το γεγονός ότι έχεις τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσεις με άλλους εκπαιδευόμενους μέσω της πλατφόρμας είτε να διαβάσεις σχόλια είτε να απαντήσεις σε σχόλια γενικότερα να μπει σε μία διαδικασία διαλόγου και συζήτησης είναι πολύ σημαντικό γιατί καταρχήν μπαίνει σε μία διαδικασία να αναρωτηθείς ή και να ρωτήσεις να μάθεις αν δεν έχεις καταλάβει κάποια πράγματα ή και να βοηθήσεις άλλους να κατανοήσουν κάποια πράγματα. Αλλά το κυριότερο νομίζω είναι ότι συζητάς και μπορείς να κατανοήσεις κάποιες έννοιες καλύτερα. Είναι πολύ χρήσιμο.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E1: Όχι νομίζω τα είπα όλα.

Επιμορφούμενος 2 (E2)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E2: Όχι ποτέ ήταν η πρώτη μου φορά.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E2: Σε γενική.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E2: Όχι δεν είχα παρακολουθήσει στο παρελθόν ένα τέτοιου είδους μάθημα σίγουρα υπάρχει πάντα η ανάγκη για την παρακολούθηση ενός τέτοιου είδους μαθήματος, γιατί το ζήτημα της διαφοροποίησης είναι πολύ επίκαιρο κάθε μέρα στην τάξη μας. Ακόμη και με τα ίδια παιδιά μπορεί να χρειαστεί να κάνουμε κάθε μέρα διαφοροποιημένη διδασκαλία, ενώ σε κάποια άλλη ενότητα να μην χρειαστεί.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E2: Νομίζω ήτανε θετικά υπάρχουν πολλές φορές κάποιες γνώσεις που τις είχαμε ή τις έχουμε ξεχάσει κάποιες γνώσεις που τους είχαμε σκόρπιες μέσα μας. Απλά έδωσε ένα μπούσουλα και τις έκανε πιο συστηματοποιημένες.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E2: Για μένα ήταν πάρα πολύ κατανοητά όλα όσα είδα και με βοήθησαν αρκετά.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E2: Ναι αναγνώρισα γιατί πάντα υπάρχουν παιδιά μέσα στις τάξεις και ιδιαίτερα στη δικιά μου της οποίας οι μαθητές προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα παιδιά που έχουν τελείως διαφορετικά ενδιαφέροντα και αυτό το βλέπουμε και στην τάξη που είμαι. Έχουν να κωδικοποιούν την πληροφορία που τους δίνουμε δηλαδή ένας που έχει μαθηματική σκέψη θα το εκλάβει διαφορετικά. Οπότε αυτά τα χαρακτηριστικά τα είδα και εγώ δεν νομίζω ότι λείπει κάποιο χαρακτηριστικό που το έχω εντοπίσει και δεν υπάρχει στο υλικό. Αυτά που υπήρχαν στην ενότητα τα έχω δει όλα μέσα στην τάξη μου. Ευχαριστώ

5. Κ. Κακουλάκης: Άρα μου λέτε ότι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E2: Αυτό ήταν κάτι λίγο ή πολύ από την εμπειρία μας το καταλαβαίνουμε στην πράξη πολλές φορές όχι όλα τα αντικείμενα είναι ενδιαφέροντα για παιδιά που δείχνουν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον είναι πάρα πολύ καλό να το δεχόμαστε αυτό να έχουμε τα μάτια μας και τα αυτιά μας ανοιχτά γιατί τα παιδιά κάνουν άμεσες και αυθόρμητες παρατηρήσεις, οι οποίες είναι η καλύτερη αξιολόγηση της δουλειάς μας που μπορούν να μας οδηγήσουν σε μία καλύτερη οργάνωση του μαθήματος, αλλά ακόμα κι αν πρέπει εκείνη τη στιγμή να διαφοροποιήσουμε κάτι το οποίο βλέπουμε ότι θα λειτουργούσε καλύτερα, υπάρχει δυνατότητα δουλεύοντας κανείς με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία με τον καιρό μπορεί να το κάνει αυτό και πραγματικά να δημιουργήσει την ομάδα που χρειάστηκε να δώσει στα παιδιά ακριβώς εκείνο που θέλουν εκείνη τη στιγμή. Είναι απαραίτητη διαφοροποιημένη διδασκαλία οπωσδήποτε.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E2: Είναι πολύ καλές. Υπάρχουν κι άλλες βέβαια υποθέτω αυτές ήταν ενδεικτικές, σαν παράδειγμα αναφέρθηκαν. Σίγουρα η τεχνολογία είναι κάτι που παίζει σημαντικό ρόλο στο πώς θα κάνουμε τα παιδιά να συμμετέχουν με μεγαλύτερο ενδιαφέρον, πιστεύω ότι αφορά τις καλές πρακτικές ο καθένας από εμάς είναι μία πηγή καλών πρακτικών. Ακόμα και δύο να συζητούν για κάποιο θέμα πάντα προκύπτουν κάποια πράγματα που άλλος δεν έχει σκεφτεί και σε συνδυασμό με τη δικιά μας τη σκέψη προκύπτει πάντα κάτι πολύ καλό και θεωρώ σίγουρα η τεχνολογία μπορεί, όχι όμως μόνο η τεχνολογία.

7. Κ. Κακουλάκης: Άρα κάνατε ιδιαίτερη μνεία στις καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 -41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E2: Ναι γιατί έχουμε δουλέψει έχουμε κάνει όχι ακριβώς να χρησιμοποιήσουμε πρόγραμμα τέτοιο, γιατί τα παιδιά μου δεν είναι εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, αλλά σε παρόμοιες ηλικίες χρειάστηκε οπωσδήποτε η τεχνολογία για να κάνουν σε ψηφιακή μορφή εργασίες των παιδιών να κάνουμε επιδαπέδιο παιχνίδι. Επειδή βρίσκομαι σε δίγλωσσο σχολείο μπορούσαν να μεταφραστούν σε δύο γλώσσες και να μπορούν τα παιδιά να παίξουν κοντά στα ίδια πιόνια Ήταν με εργασίες που κάναν τα ίδια τα παιδιά και αυτό βοήθησε πάρα πολύ.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E2: Σε ικανοποιητικό βαθμό γιατί πάντα πρέπει να μας δείχνει κανείς τον δρόμο μου πρέπει να ακολουθούμε. Γιατί πολλές φορές η καθημερινότητά μας κάνει να αφήνουν κάποια πραγματάκια στην άκρη τα οποία όταν μας τα θυμίζει το θεωρητικό κομμάτι τα ξαναβρίσκουμε και ξαναπάμε και τα αξιοποιούμε καλύτερα.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E2: Όχι-όχι.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφωμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E2: Σίγουρα το δια ζώσης είναι καλύτερο, όμως, οι συνθήκες ζωής μας πολλές φορές δεν μας το επιτρέπουν αυτό και νομίζω είναι μία δυνατότητα πάρα πολύ καλή που μπορεί να έχει κάποιος με αυτό το μέσο e-learning να κάνει κάποια πράγματα γιατί διαφορετικά κάποιοι από μας δεν έχουν καν τη δυνατότητα.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολούθησατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολούθησατε είχε στοιχεία interactive;

E2: Έκανα φανταστικούς διαλόγους μέσα μου την ώρα που διάβαζα το υλικό ώστε να απαντήσω και είχα την ετοιμότητα ακριβώς σαν να ήταν δια ζώσης. Θεωρώ ότι μου δημιούργησε ένα βαθμό εγρήγορσης τον οποίο από μόνοι μας όταν διαβάζουμε δεν τον έχουμε.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E2: Όχι ήταν επαρκέστατες μου έδωσαν νομίζω όλες οι πληροφορίες που χρειαζόμουν και ακόμα παραπάνω.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E2: Ναι και ήταν και αρκετά επιτυχημένο, γιατί μπόρεσα να είμαι ήταν δηλαδή μέσα στον χρόνο ένας θα μπορούσε να προγραμματίσει τον χρόνο του με βάση αυτό.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E2: Ναι, ναι ήταν μία πολύ καλή εισαγωγή θα έλεγα στο τι θα επακολουθήσει.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λχ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E2: Ναι πάρα πολύ και τα χρησιμοποίησα και αρκετά.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E2: Ναι ήταν πάρα πολύ καλή και η γλώσσα και πραγματικά ήταν σαν να ήταν μία άμεση επαφή.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E2: Με διευκόλυνε πάρα πολύ, γιατί με την εικόνα μπορούσε κανείς, καταλάβαινε τον πυρήνα, το θέμα, δηλαδή την κεντρική ιδέα του θέματος ήταν πολύ επιτυχημένα αυτά και επίσης τα βιντεάκια, το καλό ήταν ότι ήταν σύντομα και περιεκτικότητα.

18.Κ.Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E2: Ήτανε πολύ καλές και αυτό παρατήρησα ότι ήταν δραστηριότητες που σε οδηγούσαν πραγματικά έτσι να σκεφτείς και να χρησιμοποιήσεις αυτό ίσως μία πληροφορία που είχες πάρει από βίντεο από το κειμενάκι που υπήρχε και δεν ήταν δραστηριότητες που σε άγχωναν, ενώ ήταν πολύ καλή σαν επανάληψη αυτών που έχεις μόλις μάθει. Δεν ήταν κάτι που ήταν τόσο απαιτητικό που να σε αγχώσει.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E2: Μία χαρά ήταν πολύ καλές.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E2: Νομίζω το forum είναι πάντα χρήσιμο απλά για λόγους αρχών θα έλεγα ίσως μία φορά ήταν καλό να ξέρει κανείς με ποιους είχε κάνει αυτή τη συγκεκριμένη δραστηριότητα Δηλαδή μία φορά έτσι μία σύγχρονη επικοινωνία θα ήταν χρήσιμη.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E2: Όχι νομίζω ότι ήταν αρκετά, όχι αρκετά ήταν πολύ καλή.

Επιμορφούμενος 3 (E3)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E3: Όχι στο παρελθόν εκτός από αυτό που κάναμε τώρα Β' επιπέδου, μέσω skype.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E3: Σε γενική.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E3: Είχα κάποια επαφή, αλλά ομολογώ ότι το βρήκα ιδιαίτερα χρήσιμο και με εξέπληξε πολύ ευχάριστα. Πήρα χρήσιμα στοιχεία.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E3: Χρήσιμη.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E3: Πάρα πολύ ικανοποιητική και πολύ χρήσιμα και τα βίντεο και στις υπόλοιπες τα βίντεο σε αυτή που μου άρεσε πάρα πολύ στο βιντεάκι που μπορείς να σταματήσεις και σου έβγαζε το σταυρό και το χεράκι. Αυτό το interactive video βοήθησε. Πολύ ωραίο έζυπνο!

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E3: Βεβαιότατα στις τάξεις του είμαστε πλέον συναντούμε αυτό το πολυπολιτισμικό στοιχείο έχουν το διαφορετικό υπόβαθρο από το διαφορετικό επίπεδο, αλλά και τις αντιλήψεις των μαθητών που έτσι κι αλλιώς πάντοτε συναντούσαμε και συναντάμε. Είναι καλοί μαθητές, είναι οι μέτριοι μαθητές, είναι οι αδιάφοροι μαθητές. Λόγω διαφορετικού πολιτισμού διαφορετικής κουλτούρας διαφορετικής θρησκείας.

5. Κ. Κακουλάκης: Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E3: Ναι σίγουρα με έχει επηρεάσει και σε σχέση και με άλλες επιμορφώσεις που είχα όχι εξ αποστάσεως. Έχει αρχίσει να αλλάζει η δική μου νοοτροπία και λογική για το μάθημα το στοιχείο αυτό της ομαδοσυνεργατικότητας και μετά την επιμόρφωση του Β1 επιπέδου και του μαθηματός σας έχω αρχίσει και βάζω δυναμικά και άλλα στοιχεία μέσα. Οπότε υπάρχει βέβαια δυνατότητα γιατί είμαστε σε ένα σχολείο που δεν έχει καλή υλικοτεχνική υποδομή, αλλά από την άλλη είναι μία πρόκληση να εφαρμόσουμε νέα εργαλεία με τη λογική ότι τα παιδιά έχουν όλα ένα κινητό, οπότε μπορούμε να δημιουργήσουμε άλλες πλατφόρμες μέσω αυτών των πλατφορμών να μπορεί να γίνεται και πιο διασκεδαστικό το μάθημα και τα παιδιά χωρίς να το καταλαβαίνουν να λειτουργούν να δημιουργούν και να στέλνουν υλικό ακόμα και μέσα από το κινητό τους, μέσα από κάποιο wiki μέσα από κάποιο blog το υλικό που μπορούμε να το συζητήσουμε.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E3: Έξυπνες υπάρχει έξυπνη προσέγγιση και ναι μου άρεσαν. Η λογική ότι μπορείς να αφήσεις τα παιδιά να κάνουν μία ζωγραφιά, να κάνουν ένα βιντεάκι, ένα καρτούν, έζυπνο πολύ έζυπνο μου άρεσε.

7. Κ. Κακουλάκης: Άρα κάνατε ιδιαίτερη μνεία στις καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 -41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E3: Το έχω πρόσφατο έκανα τώρα τελευταία το σεμινάριο Β1 επιμόρφωσης και με έχουν ενθουσιάσει. Ναι αλλά όχι άμεσα με τη λογική αυτό που είπα νωρίτερα ακόμα και από το κινητό τους ναι με εντυπωσίασε και μπορούμε να δημιουργήσουμε και μετά παιδιά υλικό ψηφιακό και μέσα και έξω από την τάξη ή να δημιουργήσουμε άλλο τρόπο προσέγγισης διδασκαλία νέο υλικό διδασκαλίας νέο τρόπο προσέγγισης διδασκαλίας.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E3: Σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Στο βαθμό πού μπορούμε, γιατί όπως σας είπα και πριν σχετίζεται με και το υλικοτεχνικό εξοπλισμό του σχολείου.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E3: Όχι δεν νομίζω. Τα βιντεάκια ήταν πολύ χρήσιμα. Ήταν πολύ κατατοπιστικά όπως και ιδέες για καλές πρακτικές.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E3: Νομίζω εξ αποστάσεως και με αυτό τον τρόπο δηλαδή με διαφοροποιημένο υλικό με διαφοροποιημένη διδασκαλία, γιατί το υλικό είχε όλα τα χαρακτηριστικά διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Αυτή η διαφοροποιημένη διδασκαλία λειτουργεί και σε μένα να δω και να ακούσω κάτι ξανά και ξανά μπορώ και να σταματήσω την παρουσίαση και να επιστρέψω πάλι αν κουραστώ λειτουργεί και με τους δικούς μου χρόνους είμαι ένα διαφοροποιημένο άτομο. Έχω τους δικούς μου ρυθμούς.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

E3: Είχε σε μεγάλο βαθμό αυτά τα στοιχεία και ισχύει αυτό που είπα νωρίτερα δηλαδή το πρώτο βιντεάκι είχε αυτή τη δυνατότητά του να σταματάς να ξεκινάς να βλέπεις το έκανε πιο διασκεδαστικό και αλληλεπιδραστικό, όπως και στα υπόλοιπα, γιατί είναι απαραίτητη και στις καλές πρακτικές που έχει χώρο να κρατήσω εγώ τις προσωπικές μου σημειώσεις και να γράψω και μία ιδέα που ενδεχομένως μου ήρθε στο μυαλό ή μου δημιουργήθηκε μέσα από το υλικό που είδα.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E3: Κατατοπιστικότατο. Κατατοπιστικότατο ναι που είναι τι είναι με το βελάκι πως πηγαίνουμε μπρος-πίσω στην επόμενη σελίδα, τι σημαίνει αυτός οδηγός πλοήγησης, τι γίνεται με τους εκπαιδευτικούς στόχους. Όλα.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E3: Ναι!

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E3: Ναι, ναι σε μεγάλο βαθμό, αν και ομολογώ ότι δεν περίμενα να ικανοποιηθώ τόσο σε μεγάλο βαθμό όσο ικανοποιήθηκα. Περίμενα κάτι πιο τυπικό, αλλά ήταν πιο ουσιαστικό αυτό που πήρα.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E3: Ναι ήταν ξεκάθαρα και διασκεδαστικά.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E3: Μία χαρά πολύ καλό το ύφος και γλώσσα και διευκόλυναν κιόλας επειδή τα βιντεάκια που είναι στα Αγγλικά η διατύπωση την πορεία που ξαναδίνει ουσιαστικά την ουσία με ελληνική διατύπωση. Ξεκάθαρα και ακριβέστατα.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E3: Αυτό είπα ότι με εντυπωσίασε και με εξέπληξε ευχάριστα βοήθησε πάρα πολύ.

18.Κ.Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E3: Ωραίες είχε ενδιαφέρον έδιναν ενδιαφέρον στην παρακολούθηση της επιμόρφωσης και έσπαγε ευχάριστα την παρουσίαση και την ήταν μονότονη ήταν όμορφες ενδιαφέρουσες παύσεις.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E3: Βέβαια ναι, ναι!

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E3: Όχι είναι χρήσιμο και επιβάλλεται να υπάρχει forum και να δίνει τη δυνατότητα της ανατροφοδότησης και να δίνει τη δυνατότητα να λύνει τις απορίες που δημιουργούνται και έχει μία είδους προσέγγιση από κοντά. Επειδή βρισκόμαστε στο εξωτερικό το φόρουμ βοηθάει στην επικοινωνία.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E3: Όχι δεν νομίζω. Νομίζω με κάλυψε. Ήταν ενδιαφέρουσα ιδέα.

Επιμορφούμενος 4 (E4)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E4: Έχω κάποια εμπειρία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχω παρακολουθήσει δύο σεμινάρια και τώρα παρακολουθώ μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E4: Τώρα διδάσκω σε γενική τάξη, αλλά είναι ένα ιδιόμορφο σχολείο γιατί είναι σχολείο δεύτερης ευκαιρίας, οπότε θα έλεγα ότι έχει κάποια ειδικά χαρακτηριστικά αυτή η τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E4: Δεν έχω παρακολουθήσει και θεώρησα πολύ ενδιαφέρουσα τη διάκριση ανάμεσα στη διαφοροποιημένη και στην εξατομικευμένη διδασκαλία, γιατί στο μυαλό μου τα είχα το ίδιο για κάποιο λόγο. Οπότε αποσαφηνίστηκαν αυτές οι δύο έννοιες.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E4: Πάρα πολύ χρήσιμο μάθημα μου άρεσαν πάρα πολύ τα βιντεάκια, τα διαδραστικά και με τα παιδιά επίσης, η χρήση των Web 2 στο πλαίσιο των καλών πρακτικών και πώς μπορεί η ιδιαιτερότητα κάθε παιδιού να βρει χώρο στη διδακτική διαδικασία.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E4: Το βίντεο της Tomlinson μου άρεσε πάρα πολύ και όλοι αυτοί οι όροι που δεν είχα ξεκαθαρίσει και εμένα ενδιαφέρον τρόπο. Δεν ήταν καθόλου βαρετό. Οπότε μου άρεσε μπήκα και εγώ στη διαδικασία του να μαθαίνω και ένιωσα έτσι πολύ παιδί.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E4: Σίγουρα και σε παλαιότερους τους μαθητές μου αλλά και στους φετινούς που είναι ενήλικες κατά βάση έχω αναγνωρίσει πάρα πολλά χαρακτηριστικά, γιατί ο καθένας έχει τις διαφορετικές ικανότητες δεν μπορούμε να τους διδάσκουμε όλους με τον ίδιο τρόπο όπως η μπορούμε να ζητήσουμε από έναν ελέφαντα να ανέβει πάνω σε ένα δέντρο, όπως είχατε στην εικόνα σας και έτσι δεν μπορούμε να ζητούμε και από τους μαθητές μας να κάνουν πράγματα που δεν ανταποκρίνονται στο επίπεδο τους και στις δυνατότητες τους, στα ενδιαφέροντά τους και τις ιδιαίτερες κλίσεις που μπορεί να έχουν και τέλος το πολιτισμικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται, οπότε δεν πρέπει να το ξεχνάμε αυτό.

5. Κ. Κακουλάκης: Πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E4: Σίγουρα θα προσπαθήσω να εφαρμόσω κάποια που είδα και σίγουρα άρχισα να σκέφτομαι διαφορετικά τη διδασκαλία μου, ήμουν βέβαια προς αυτή την κατεύθυνση ο στόχος μας πάντα είναι μαθητές να μαθαίνουν το καλύτερο τρόπο σίγουρα όμως τώρα το να προσαρμόζουμε νέες μεθόδους και να βάζουμε νέα πράγματα όπως την τέχνη, το θέατρο να εισάγουν τελείως διαφορετικά μοντέλα διδασκαλίας από αυτά που είχαμε συνηθίσει σίγουρα είναι κάτι συναρπαστικό και θα το κάνω.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E4: Στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης τάξης μου αρέσει πολύ αυτό που είδα για τη διαβαθμισμένη δυσκολία των δραστηριοτήτων στην τάξη και είδα επίσης ότι πρέπει να εστιάζουμε ως προς τη διαφοροποίηση του περιεχομένου και φυσικά ως προς τη διαδικασία, αλλά και το προϊόν το οποίο θα αξιολογήσουμε και πάντα να υπάρχει αυτή η διαβάθμιση δεν μπορούμε δηλαδή ξαφνικά να φτιάσουμε σαν αποτέλεσμα που είναι πολύ μακριά από τους μαθητές μας. Πάντα με το μαθητοκεντρικό μοντέλο ξεκινάει διαβαθμισμένα και αυτό θα μου δώσει έμπνευση να πορευτώ και τώρα που είμαι με ενήλικες είναι κάτι που ήδη προσπαθώ αλλά και ιδιαίτερα μετά το μάθημα σας που μου έδωσε ιδιαίτερη έμπνευση.

7. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 -41. Αυτά τα ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E4: Ασφαλώς! Μάλιστα φέτος επειδή έχω να κάνω με ενήλικες προσπαθούμε να κάνουμε τέτοιου είδους Project, βιντεάκια, αν και, επειδή δεν έχω εξειδίκευση στις νέες τεχνολογίες δυσκολεύομαι προς το παρόν να φτιάξω τέτοιου είδους διδακτικά προϊόντα, αλλά σίγουρα με ενδιαφέρουν. Μου δίνετε την αφορμή να ασχοληθώ περισσότερο.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E4: Αυτό θα το δείξει ο χρόνος σίγουρα θα προσπαθήσω να κάνω πολλά από αυτά προτείνονται και θα εστιάζουν περισσότερο στην εξειδίκευση πάνω στο web tools, γιατί δεν είμαι εξειδικευμένη και σίγουρα με ενδιαφέρει να εισάγω κάτι τέτοιο στη διδασκαλία μου.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E4: Ήταν μία όμορφη εμπειρία και το μάθημα μου αφήνει μία γλυκιά γεύση, αποσαφήνισα τους όρους, είδα και ωραία βιντεάκια, είδα τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στην πράξη, γιατί το μάθημα έχει τέτοια χαρακτηριστικά, γιατί έχουμε πολλά θεωρητικά στο μυαλό μας δίνονται πολλές θεωρίες, αλλά σε αυτή την περίπτωση δόθηκαν και πολλές πρακτικές συμβουλές.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E4: Γενικά ήμουν πάντα υπέρμαχος της δια ζώσης παρακολούθησης γενικά ήθελα να είμαι παρούσα δηλαδή πάντα έδινα βάση στο δια ζώσης, αλλά οι ρυθμοί της ζωής είναι τέτοιοι που δεν μας επιτρέπουν να παρακολουθούμε τέτοια μαθήματα οπότε έχει κερδίσει χώρο ή εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολούθησατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολούθησατε είχε στοιχεία interactive;

- E4: Είχε ασκήσεις σίγουρα είχε να συμπληρώνουμε και είδαμε έτσι κάποια πολύ ενδιαφέροντα βιντεάκια όπου μίλαγαν ειδήμονες πάνω στον τομέα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Όποτε κληθήκαμε και εμείς να αλληλεπιδράσουμε σε αυτά. Είχαμε και εμείς να κάνουμε δραστηριότητες και να είμαστε μέσα αυτό δεν ήμασταν παθητικοί δέκτες. Σίγουρα σχεδόν στο 100% είχε αλληλεπιδραστικά στοιχεία. Μπορώ να πω ότι με κάλυψε και θα ήθελα και εγώ να κάνω κάτι αντίστοιχο.
12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;
- E4: Δεν χρειάστηκα περαιτέρω βοήθεια, γιατί είχα και την εμπειρία από άλλα εξ αποστάσεως προγράμματα, αλλά από την άλλη ήταν και εξαιρετικά λεπτομερείς οι οδηγίες. Σίγουρα το video εξοικείωση πλατφόρμα θα ήταν πολύ χρήσιμο για κάποιους που δεν είχαν καθόλου εξοικείωση με τη εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με τη συγκεκριμένη πλατφόρμα οπότε και εμένα με βοήθησε ήταν κατατοπιστικό.
13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;
- E4: Βέβαια αφού υπήρχε διαθεσιμότητα του υλικού ανά πάσα στιγμή. Μου έδωσε χρήσιμες πληροφορίες για το χρόνο που θα χρειαστώ και έκανα το μάθημα σύμφωνα με το δικό μου χρόνο. Ήταν κατατοπιστικό και το προσάρμοσα στους δικούς μου ρυθμούς.
14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;
- E4: Ασφαλώς! Ασφαλώς.
15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;
- E4: Βεβαίως και ειδικά τα εικονίδια που έδιναν και λίγο χρώμα και λίγο κέφι μία ωραία διάθεση στην όλη διαδικασία και βέβαια υποδείξεις ήταν σαφείς και ευτυχώς που υπήρχαν και αυτά.
16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό και η γλώσσα και και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;
- E4: Σίγουρα υπήρχε μία αμεσότητα στις εκφωνήσεις σε έβαζε ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία που έπρεπε να ακολουθήσεις. Οπότε υπήρχε αυτή η αλληλεπίδραση και ήταν έτσι άμεσο και φιλικό το ύφος.
17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;
- E4: Πάρα πολύ τα εκπαιδευτικά βίντεο είχατε και κάποιους επεξηγηματικούς υπέρτιτλους, αν και εγώ λόγω ειδικότητας δε τους χρειάστηκα, αλλά μπράβο που υπήρχαν για αυτούς που ενδεχομένως δεν μιλούν πολύ καλά αγγλικά. Καθόλου βαρετή διαδικασία. Πολύ ενδιαφέρονσα.
- 18.Κ.Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

- E4: Βέβαια πάρα πολύ γιατί με έβαλαν στη διαδικασία του να εφαρμόσω αυτά τα οποία άκουσα και έμαθα αυτά τα οποία διάβασα αυτά τα οποία είδα στα βιντεάκια.
19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;
- E4: Γενικά σίγουρα επειδή υπήρχε αυτή η ανατροφοδότηση, είχες μία ιδέα για το τι απαντούσες οπότε έπαιρνες feedback τα ερεθίσματα δηλαδή πάλι τώρα αδιάκοπα και μου έδινε την αίσθηση ότι έχεις κάποιον βοηθό, έναν τελικά δεν ήτανε εκεί, αλλά μέσα από την ανατροφοδότηση του. Σου έδινε την αίσθηση ότι έχεις κάποιον να σε καθοδηγεί τελικά.
20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);
- E4: Πλέον το ένα καλύπτει το άλλο και τα δύο χρειάζονται. Σίγουρα σε ένα φόρουμ ανεβάζεις απόψεις, βλέπεις τις απόψεις των άλλων και τις προτάσεις τους είναι εκεί σταθερό και να πάσα στιγμή μπορείς να γυρίσεις και να δεις τι έχει ειπωθεί και γραφτεί. Όταν διαβάσεις ένα γραπτό κείμενο έχεις το χρόνο να ακολουθήσεις τη ροή της σκέψης ενός ανθρώπου του ανθρώπου που το έγραψε. Εντάξει δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε το διάλογο. Η ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία είναι αναντικατάστατη. Υπάρχει βέβαια και στο forum μία επικοινωνία απλά είναι ασύγχρονη.
21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;
- E4: Τίποτα το διασκέδασα πάρα πολύ χαίρομαι που συμμετείχαν στην έρευνα και σε αυτό το βαθμό και μας δώσατε έμπνευση να τα εφαρμόσουμε.

Επιμορφούμενος 5 (E5)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E5: Όχι σε τέτοιο πρόγραμμα εξ αποστάσεως δεν έχω επιμορφωθεί ξανά. Ήταν πρώτη φορά.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E5: Σε γενική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E5: Κάτι παρόμοιο στο παρελθόν έχω ξανά παρακολουθήσει μέσω των επιμορφώσεως για τα προγράμματα υγείας τα πολιτιστικά. Οπότε εκεί προτείνονταν κάποιες δράσεις όπου κατά κάποιον τρόπο ήταν αναγκαία η διαφοροποίηση. Είναι δεδομένο ότι όλοι είναι διαφορετικοί και όλοι συμβάλλουν με διαφορετικό τρόπο στο μάθημα. Είχα πριν το παρόν μάθημα ένα προβληματισμό για το πώς θα χειριστώ μαθητές που βρίσκονται σε διαφορετική ετοιμότητα. Οπότε ήρθε αυτό το πρόγραμμα να μου ξεκαθαρίσει κάποια πράγματα και να μου δώσει κάποιους πρακτικούς τρόπους διαφοροποίησης.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E5: Μία πολύ θετική εμπειρία.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E5: Κρίνω ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές (οι πληροφορίες). Το βίντεο ήταν πολύ ζωντανό και πολύ ενδιαφέρον για μένα και τα σχήματα και οι εικόνες που είδα επίσης με βοήθησαν να τοποθετήσω στο μυαλό μου έννοιες τις οποίες μπορεί να είχα συγκεχυμένες. Νομίζω ήταν επαρκές (μάθημα). Είχε μία επιστημονικότητα και πολύ βοηθητική και η βιβλιογραφία.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E5: Τα περισσότερα από αυτά που αναφέρονται εκεί εννοείται τα έχω συναντήσει και τα αναγνωρίζω σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E5: Εντάξει όταν το διάβασα δεν χάρηκα, είναι λίγο απογοητευτικό για ένα δάσκαλο, για έναν εκπαιδευτικό που διδάσκει αντιλαμβάνεται και να διαβάζει ότι οι περισσότεροι μαθητές του τελικά δεν ενδιαφέρονται ή αυτό που λέει, αλλά δεν είναι και πολύ μακριά από την πραγματικότητα υπάρχει όντως ένα ποσοστό που ίσως να μας παρακολουθεί πάντα το είχα στο μυαλό μου, αλλά ιδιαίτερα μετά από αυτό το μάθημα. Με βάζει σε προβληματισμό να βρω κάποιες λύσεις αναλάβω κάποιες δράσεις οι δραστηριότητες που μπορεί να γίνονται στην τάξη για να μειώσεις αυτό το ποσοστό που δεν ανταποκρίνεται στον στόχο μου.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E5: Είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσες και για μένα το πιο ενδιαφέρον κομμάτι του μαθήματος ήταν αυτό το πρακτικό. Κάποια από τα βίντεο ήταν εξαιρετικά διαφωτιστικά για μένα για το δικό μου γλωσσικό μάθημα και σκέφτομαι ήδη κάποιες δραστηριότητες θα μπορούσα να δημιουργήσω στην τάξη παίρνοντας ιδέες από αυτές τις καλές πρακτικές. Μου άρεσαν.

7. Κ. Κακουλάκης: *Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;*

E5: *Οι πιο αγαπημένες μου. Ναι μπορούν να βρουν εφαρμογή, με μία προϋπόθεση βέβαια το σχολείο να έχει την πρέπουσα υλικοτεχνική υποδομή. Νομίζω ότι αυτό είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζω, η διάθεση υπάρχει, θέλω να μάθω αυτά τα εργαλεία, αλλά το σχολείο που βρίσκομαι φέτος υστερεί στην υλικοτεχνική υποδομή. Και τα παιδιά θα τα κινητοποιούσαν αυτές οι εφαρμογές κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον πιο ελκυστικό πιο διαδραστικό, πιο δημιουργικό εκ μέρους των παιδιών μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους, να δούμε κι άλλες δεξιότητες που έχουν μαθαίνοντας, παίζουν κιόλας το αγκαλιάζουν και το μαθαίνουν καλύτερα. Για μένα το εμπόδιο βασικά είναι η υλικοτεχνική υποδομή η στήριξη του σχολείου μου.*

8. Κ. Κακουλάκης: *Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;*

E5: *Νομίζω σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Από εμπειρία ήδη έχουν χρησιμοποιήσει κάποιες τεχνικές σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων και πήγε πολύ καλά, όχι τόσο μέσα στο μάθημα μου. Νομίζω ίσως όχι σε όλο το μάθημά μου αλλά σε κάποιες ενότητες μπορώ να χρησιμοποιήσω υλικό από το πρόγραμμα αυτό που παρακολούθησα και να το προσαρμόσω στο δικό μου γλωσσικό μάθημα.*

9. Κ. Κακουλάκης: *Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);*

E5: *Όχι! Πάρα πολύ καλά και ειδικά τα βίντεο ήταν εξαιρετικά και χρηστικά.*

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: *Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;*

E5: *Εντάξει το δια ζώσης είναι πάντα πιο ελκυστικό για μένα αλλά όταν δεν μπορεί να γίνει δια ζώσης επιλέγουμε προγράμματα εξ αποστάσεως. Το συγκεκριμένο μου έδωσε τις απαντήσεις που έψαχνα ένιωσα ότι δεν χρειάστηκε τον εκπαιδευτή μου. Δεν χρειάστηκε να έρθω σε ζωντανή συνομιλία με τον εκπαιδευτή για να πάρω διευκρινίσεις, είχε βιβλιογραφικές αναφορές για περαιτέρω μελέτη, έχει σημεία με ερωτήσεις και ασκήσεις που έβλεπα αν έχω καταλάβει κάτι σωστά, τα βίντεο το κάνανε ζωντανό. Ήταν ένα πολύ ευχάριστο και εύχρηστο μάθημα. Θεωρώ και εξ αποστάσεως μπορεί να γίνει.*

11. Κ. Κακουλάκης: *Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;*

E5: *Είχε σημεία αλληλεπίδρασης σε πάρα πολλά σημεία, σταματάει τη θεωρία για να τσεκάρει με τον εκπαιδευόμενο την πληροφορία. Δίνει χώρο στον εκπαιδευόμενο να γράψει τις σκέψεις του, επίσης σε καίρια σημεία να αναπτύξει τι άλλο έχει πάρει, τι άλλο έχει σκεφτεί ο ίδιος του δίνει το περιθώριο να γυρίσει πίσω να το ξαναδεί, να κάνει δραστηριότητες. Νομίζω να σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό είχε χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης.*

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;
- E5: Όχι, όχι ήταν απολύτως επαρκείς. Δεν χρειάστηκα περαιτέρω βοήθεια, παρόλο που δεν έχω και ιδιαίτερη εξοικείωση με εξ αποστάσεως προγράμματα.
13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;
- E5: Το χρονοδιάγραμμα μελέτης το βρήκα λίγο μεγάλο για το μάθημα αυτό αν και τώρα που το σκέφτομαι μάλλον το σπατάλησα αυτόν τον χρόνο, γιατί γύρισε πολλές φορές στις καλές πρακτικές και τις ξαναείδα. Τα βίντεο πολλές φορές τα είδα και δεύτερη φορά και μελέτησα παραπάνω πληροφορίες. Ναι νομίζω με βοήθησε.
14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;
- E5: Ναι με προετοίμασαν αν και ήταν περισσότερο η πληροφορία που πήρα από αυτή που αρχικά περίμενα. Πήρα και την πληροφορία. Νομίζω ότι στο τέλος της παρουσίασης έχει κατακτήσει κάποιος το εννοιολογικό πλαίσιο και έχει πάρει χρήσιμες πληροφορίες, πρακτικές πληροφορίες.
15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;
- E5: Βρίσκω ότι κάνανε πολύ ωραίο το περιβάλλον της διάδρασης με το εργαλείο αυτό, οπότε δεν κουράζεσαι πολύ διασκεδαστικά πολύ έξυπνα κάποια. Η γνώμη πολύ θετική για αυτά.
16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;
- E5: Σε μεγάλο βαθμό!
17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάταξη του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;
- E5: Αυτό ήταν πάρα πολύ καλό ήταν από τα πολύ καλά πράγματα αυτά του μαθήματος και φυσικά με διευκόλυνε πάρα πολύ το έχω αναφέρει και παραπάνω υπήρχε ποικιλία στα κείμενα και στην πολυμεσική τους διάσταση. Δεν ήταν μονότονο, δεν ήταν βαρετό, το έκανε να κυλήσει πολύ ευχάριστα.
18. Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;
- E5: Σε μεγάλο βαθμό ναι θα πω ότι ήταν πολύ υποστηρικτικές.
19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;
- E5: Την έχει ανάγκη και εκπαιδευτικός παρόλο που να ξέρει την απάντηση χρειάζεται μία ανατροφοδότηση στηριγμένη σε επιστημονικά δεδομένα. Πάρα πολύ χρήσιμη και είχε και εμπνευστικό χαρακτήρα.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E5: Επειδή είπαμε ότι το δια ζώσης είναι ελκυστικό για μένα οπότε σίγουρα και το φόρουμ είναι ελκυστικότατο και χρησιμότερο και σε ένα τέτοιο πρώτο στάδιο που δεν απαιτείται ταυτόχρονη επαφή συνομιλία με κάποιον άλλον μπορεί κάποιος να καταθέσει την άποψή του τα ερωτήματα του, τον προβληματισμό του, την εργασία του να δεχτεί σχόλια ή να κάνει σχόλια να δει και άλλων ανθρώπων τις εργασίες τους, βρίσκω ότι είναι ένας χώρος συνάντησης πάρα πολύ χρήσιμος για τους εκπαιδευτικούς. Ξαναλέω και το δια ζώσης είναι πάρα πολύ χρήσιμο. Παρόλα αυτά και το φόρουμ ως χώρος αλληλεπίδρασης παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Μέσα σε αυτό μπορεί να δει κάποιος πολύ ενδιαφέροντα πράγματα να διαβάσει καλές πρακτικές που ανέβασαν οι συναδέλφοί του, να δει πράγματα που δεν τα έχει σκεφτεί ο ίδιος, να μοιραστεί ιδέες με συναδέλφους ή με ανθρώπους που κάνουν την ίδια δουλειά με ειδικούς και φυσικά με τον εκπαιδευτή. Είναι ωφέλιμο.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E5: Νομίζω ότι τα είπαμε όλα εγώ ξαναλέω ότι μου άρεσαν οι βιβλιογραφικές αναφορές. Γιατί ας πούμε με παρακινούν να μπω να ψάξω περισσότερα πράγματα. Η ίδια δηλαδή σε κάποια σημεία ήθελα να πω και να εμβαθύνω κι άλλο διαβάσω περισσότερο πάνω σε αυτό λίγο παραπάνω.

Επιμορφούμενος 6 (E6)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E6: Δεν έχω ξανακάνει. Φέτος μόνο, πριν μερικές μέρες ξεκίνησα ένα μεταπτυχιακό εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οπότε θεωρούμαι αρχάρια.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E6: Σε γενική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E6: Δεν έχω ξανά παρακολουθήσει, το βρήκα ενδιαφέρον και με προβληματίσε αρκετά μπορώ να πω και ήταν ωραίο και ενδιαφέρον.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E6: Ήταν μία ωραία εμπειρία ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική και αυτό που είπα με προβλημάτισε και θα μπορούσα να εφαρμόσω κάποια πράγματα που είδα και στις καλές πρακτικές και γενικότερα σε ό,τι παρουσιάστηκε.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E6: Ήταν επαρκέστατα μπορώ να πω συγκεκριμένες απλή διατύπωση πολύ καλά.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E6: Η τάξη μου δεν έχει κάποιες ιδιαιτερότητες μπορώ να πω σε μαθησιακό επίπεδο. Τώρα σίγουρα το κάθε παιδί έχει διαφορετικό background σε πολλά επίπεδα, αλλά είναι μία νορμάλ τάξη μπορώ να πω.

5. Κ. Κακουλάκης: Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Αλλάξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E6: Ναι σίγουρα με προβλημάτισε γιατί το έκανα εικόνα και στη δική μου τάξη. Συμβαίνει αυτό συχνά ότι κάποια παιδιά σαν να μην ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν ας πούμε το μάθημα. Λογικό είναι σε ένα βαθμό από ένα σημείο και ύστερα θα μπορούσαμε να τροποποιήσουμε εμείς οι εκπαιδευτικοί τον τρόπο μας τη μεθοδολογία μας για να τραβήξουμε το ενδιαφέρον και αυτών των μαθητών.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E6: Ήταν πολύ ωραία η παρουσίασή τους, απλή καταρχήν και ενδιαφέρουσες μπορώ να πω θα μπορούσα και εγώ να εφαρμόσω κάποιες από αυτές.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E6: Θα μπορούσαν να προσαρμοσμένες βέβαια στις ανάγκες των παιδιών μας.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E6: Ναι μπορώ να πω ότι πήρα ιδέες, γιατί όχι πάντα προσαρμοσμένες βέβαια στο δικό μας επίπεδο στη δικιά μας τάξη.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E6: Όχι ήταν πολύ ενδιαφέρον στοχευμένο και χρήσιμο μπορώ να πω όσον αφορά τουλάχιστον σε ό,τι θα μπορούσα να κάνω να εφαρμόσω και εγώ.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

Ε6: Στη φάση που είμαι τουλάχιστον μου αρέσει καλύτερα το εξ αποστάσεως, διότι δεν καταναλώνεται χρόνος σε μετακινήσεις προσαρμόζω το χρόνο μου με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις όπως θέλω εγώ. Οπότε προτιμώ τα εξ αποστάσεως σίγουρα.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

Ε6: Ναι μπορώ να πω ότι ο συγκεκριμένος σχεδιασμός τουλάχιστον που έχω μπροστά μου είχε αυτήν την αλληλεπίδραση, δεν ένιωσα κάποιο κενό, κάποια απορία που δεν θα μπορούσε να λυθεί από αυτό το υλικό που έχω μπροστά μου.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

Ε6: Όχι δεν χρειάστηκα ήτανε πολύ απλά διατυπωμένα πολλές και οι οδηγίες ήταν κάτι εύκολο μπορώ να πω.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

Ε6: Σίγουρα όταν γνωρίζεις πάνω κάτω τι χρόνο θα χρειαστείς για να οργανωθείς. Ναι είναι χρήσιμο.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

Ε6: Ναι μπορώ να πω ναι πολύ καλά μου άρεσε αυτό και γενικότερα και ειδικότερα ότι ήταν πολύ στοχευμένο το τι ζητούσε ας πούμε κάθε ενότητα να το πω έτσι.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

Ε6: Επαρκέστατες μπορώ να πω. Όλη η παρουσίαση αυτή πολύ απλή και τα εικονίδια ήταν πολύ ωραία, συγκεκριμένα.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

Ε6: Η γλώσσα ήταν πολύ απλή πολύ απλή. Δεν χρειάζεται να έχει κάποιος ιδιαίτερη γνώση να πλοηγηθεί. Αυτό ήταν πάρα πολύ κατανοητή η γλώσσα.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E6: Όπως και στα παιδιά αυτό ισχύει και στους μεγάλους όταν υπάρχει εικόνα εικονίδιο επεξήγηση σύντομα είναι λιγότερο κουραστικό όταν δεις ένα μεγάλο κείμενο δυσανασχετείς όταν βλέπεις μικρά κείμενα με εικονίδια κατανοείς πολύ καλύτερα πολύ πιο εύκολα αυτό που πρέπει να περάσει ο άλλος ας πούμε.

18.Κ.Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E6: Ήτανε πολύ κατανοητές ας πούμε και εύκολες να τις κάνει κάποιος με ωραίο τρόπο παρουσιασμένες και στοχευμένες.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E6: Σίγουρα Ναι γιατί ήταν αυτό όχι κουραστικό. Πήγαινα παρακάτω με ευχαρίστηση.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E6: Νομίζω είναι επαρκής ότι μπορείς να πεις μπορείς και να το γράψεις. Δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει δια ζώσης επικοινωνία.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E6: Όχι όλα καλά.

Επιμορφούμενος 7 (E7)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E7: Ναι βεβαίως έχω επιμορφωθεί και καλησπέρα καταρχάς. Έχω επιμορφωθεί και στην επιμόρφωση των νέων τεχνολογιών στο Β1, αν έχω κάνει και ένα μεταπτυχιακό εξ αποστάσεως.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E7: Είμαι στέλεχος εκπαίδευσης σε γενικής εκπαίδευσης σχολείο.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E7: Έχω μία κάποια ενημέρωση για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία έχω μία γενική εικόνα αλλά πάντα υπάρχει ανάγκη παρακολούθησης ενός τέτοιου προγράμματος και μάλιστα τόσο εξειδικευμένο μάθημα δεν την είχα παρακολουθήσει.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E7: Θα τη χαρακτήριζα εξαιρετική. Μου άρεσε πάρα πολύ η δομή και ο τρόπος που παρουσιαζόταν το μάθημα, το κείμενο, εικόνες όλα. Όσα βρήκα στο μάθημα μου φάνηκαν εξαιρετικά.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς, λοιπόν, ήταν οι πληροφορίες για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E7: Εμένα μου φάνηκαν απολύτως επαρκείς (οι πληροφορίες) πήρα όλα όσα χρειάζομαι και οι διευκρινίσεις ήταν πολύ σημαντικές για μένα γιατί είχα πιο γενική εικόνα απέκτησα πιο εξειδικευμένη ενημέρωση και γνώσεις και νιώθω απολύτως επαρκής.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E7: Ναι βεβαίως παρόλο που δεν μπαίνω ως στέλεχος ιδιαίτερα στην τάξη υλοποιώ κάθε χρόνο προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων, όποτε έρχομαι σε επαφή με μαθητές διαφόρων τάξεων και έτσι βλέπω τη διαφορετικότητα των μαθητών και την ανάγκη του να είναι κάποιος γνώστης διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να είναι ευέλικτος για το πώς θα τα χειριστεί όλα αυτά.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E7: Άλλαξε κάτι θα έλεγα ότι άλλαξε με την έννοια ότι λειτουργώ ας πούμε διαφορετικά με κάποιους μαθητές, οι οποίοι βλέπω ότι έχουν είτε διαφορετικά ενδιαφέροντα, διότι είναι πολύ πιο προχωρημένοι από τους άλλους και σε κάποιους άλλους που δυσκολεύονται ας πούμε προσπαθώ να αξιοποιήσω περισσότερο τεχνολογία ή να προσαρμόσω την παρουσίαση μου στην ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντά τους.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E7: Εγώ πήρα πάρα πολλές χρήσιμες ιδέες, γιατί κάποιες από αυτές σκέφτομαι και εγώ να τις υλοποιήσω άμεσα και νομίζω ότι ήταν και πλούσια και εμπειριστατωμένη η παράθεση των καλών πρακτικών αυτών, μου αρέσει πάρα πολύ.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E7: Ως ένα σημείο θα μπορούσαν, βέβαια, σκέφτομαι ότι την επόμενη σχολική χρονιά θα υλοποιήσω ένα πρόγραμμα να τα συμπεριλάβω περισσότερες τέτοιες νέες τεχνολογίες. Είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθούν και οι συνάδελφοι να χρησιμοποιούν τέτοιου είδους καλές πρακτικές.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίζατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο ή θα δώσετε έμπνευση στους εκπαιδευτικούς σας;

E7: Και για τους εκπαιδευτικούς και για μένα και για τους μαθητές τα οφέλη είναι πολλαπλά είναι μία αφορμή και για περαιτέρω αναζήτηση μία πρώτη δομημένη εξ αποστάσεως επιμόρφωση στη διαφοροποιημένη διδασκαλία τη θεωρώ εξαιρετική και πλήρη. Ξέρετε κάθε φορά βέβαια μπαίνει και το προσωπικό κίνητρο που ενδεχομένως έχει ο καθένας για να ψαχτεί περισσότερο και να το προχωρήσει αυτό που έμαθε.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E7: Όχι κάτι άλλο νομίζω έχω πει αυτά που ήθελα είναι πολύ ευχαριστημένοι και μπράβο σας συγχαρητήρια.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E7: Κοιτάζτε νομίζω εμένα προσωπικά με τον τρόπο που ζω και εργάζομαι το εξ αποστάσεως με βολεύει πάρα-πάρα πολύ και μάλιστα φέτος επειδή έτυχε να επιμορφωθώ, γιατί εγώ έχω στο Β1 σε ένα πρόγραμμα πάλι εξ αποστάσεως, όπου στην αρχή είχα και κάποιους ενδοιασμούς τελικά είμαι κατενθουσιασμένη από τον τρόπο τον παρακολούθησα πρόσφατα το τελείωσα και είπα ότι όποτε μου δοθεί να κάνω επιμόρφωση εξ αποστάσεως θα την κάνω. Είχα και τους ρυθμούς που ήθελα είχα το δικό μου χρόνο και όταν ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως είναι καλά από μένα δεν έχει να χάσει απολύτως τίποτα από το δια ζώσης. Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι δεν υπάρχει ανθρώπινη επαφή αλλά κι αυτό ένα θέμα που λύνεται. Δεν ξέρω αν θα θυσίαζε κάποιος το χρόνο του να μεταφερθεί στο δια ζώσης και για μένα δεν είναι καθόλου πρόβλημα και δεν βρίσκομαι με κάποιους άλλους ανθρώπους μαζί όταν επιμορφώνομαι.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

E7: Εγώ νομίζω ότι πέτυχε αυτό που ήθελε να πετύχει σε μένα νομίζω ότι δημιουργεί σε πολύ υψηλό βαθμό αλληλεπίδρασης νομίζω ότι μου έδινε ήταν από τα δομημένα και μου τα έδινε με ένα άριστο τρόπο, σε μένα λειτούργησε αυτή η αλληλεπίδραση.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E7: Όχι δεν χρειάστηκα καμία περαιτέρω βοήθεια, για αυτό και δεν ρώτησα τον συντάκτη του υλικού. Δεν ρώτησα κάποιες οδηγίες γιατί το είναι απολύτως κατατοπιστικό το αρχικό βίντεο πολύ καλά ηχογραφημένο με εικόνες και βελάκια που σου έδειχναν ακριβώς τι να κάνεις. Όχι-όχι δεν χρειάστηκα τίποτα ήταν εξαιρετικό.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E7: Εμένα να σας πω την αλήθεια το χρονοδιάγραμμα με τρώμαξε λίγο στην αρχή και στη συνέχεια είδα ότι ήταν λειτουργικό, γιατί ούτως ή άλλως ο καθένας κάνει τον προγραμματισμό του.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E7: Νομίζω ότι ήταν απολύτως κατατοπιστικά. Ναι με προετοίμασαν.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E7: Δεν βρήκα κάτι που με δυσκόλεψε νομίζω ήτανε επαρκή κι όλα αυτά τα εικονίδια και αν εγώ που δεν είμαι ιδιαίτερα εξοικειωμένη με τους υπολογιστές που είμαι ο μέσος χρήστης τα κατάφερα με άνεση σίγουρα, ήταν ευχάριστα και για άλλους πιο εξοικειωμένους θα ήταν παιχνιδάκι.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E7: Ναι νομίζω ότι ήταν φιλικό και μάλιστα ο τρόπος που ήτανε διανθισμένα τα κείμενα με χρώματα εικόνες και βίντεο ήταν πολύ φιλικό το ύφος.

17. Κ. Κακουλάκης: Αυτό ήθελα να σας ρωτήσω για την κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (Interactive video). Σε ποιον βαθμό σας διευκόλυne για την κατανόησή του;

E7: Την κατάτμηση των περιεχομένων την έκρινα εξαιρετική, γιατί ενώ οι πληροφορίες είναι αρκετές δεν ντύνονται με ένα τρόπο που να σε σοκάρει είναι σωστή η κατάταξη είναι σωστός ο χώρος που διατίθεται στο κείμενό τους, σωστός ο χώρος που διατίθεται στην εικόνα, στο βίντεο, σωστά κατανοημένες οι εικόνες, τα σχήματα, οι πίνακες. Αυτός ο τρόπος δεν σου δημιουργεί καθόλου στρες. Πολύ φιλική παρουσίαση περιεχομένου. περνάει το μήνυμα δηλαδή στον χρήστη, με τρόπο οικείο χωρίς να τον προτρέπει να προχωρήσει γρήγορα παρακάτω.

18. Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E7: Εμένα μου άρεσαν, αν και σε κάποιες δυσκολεύτηκα λίγο γιατί δεν ήμουν 100% σίγουρη ότι το είχα μελετήσει σωστά. Ναι επίσης θεωρώ πολύ σωστό ότι αμέσως σου έδινε την απάντηση και την ανατροφοδότηση. Αποκαθιστούσε κατά κάποιο τρόπο την αλήθεια για να πας στην επόμενη διαφάνεια, στην επόμενη θεωρία, στην επόμενη δραστηριότητα, έχοντας κερδίσει ήδη ένα κομμάτι γνώσης το οποίο ίσως και να το είχες εσφαλμένο στο μυαλό σου.

19. Κ. Κακουλάκης: Οπότε πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E7: Ναι σε μένα ήταν επαρκής και εμπνευστική και με βοήθησε ανατροφοδότηση γιατί πιστεύω ότι και όλη αυτή η γνώση χτίστηκε βήμα-βήμα δεν περίμενα να φτάσω στο τέλος και μετά να δω τη γενική δραστηριότητα, τι είχα καταλάβει λάθος,, τι είχα απαντήσει λάθος όλο αυτό που

έβλεπα βήμα-βήμα. Με κάθε δραστηριότητα έμπαινε και ένα μικρό λιθαράκι στη γνώση που έπαιρνα.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E7: Κοιτάζτε για ασύγχρονη επικοινωνία εμένα μου αρέσει, γιατί δεν απορρίπτω και τη σύγχρονη επικοινωνία. Η σύγχρονη επικοινωνία σου εξασφαλίζει μία πιο άμεση αλληλεπίδραση, αλλά και η ασύγχρονη αυτή επικοινωνία μέσω του φόρουμ δεν με ενόχλησε καθόλου. Ισα-ίσα ένιωσα ότι θα μπορούσα να αλληλεπιδράσω με τον δημιουργό του υλικού και με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E7: Όχι-όχι δεν θέλω να προσθέσω κάτι καθόλου.

Επιμορφούμενος 8 (E8)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E8: Όχι δεν έχω επιμορφωθεί.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E8: Σε γενική.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E8: Στο παρελθόν δεν είχα παρακολουθήσει κάτι παρόμοιο. Μου άρεσε πάρα πολύ αυτό το μάθημα. Ένιωσα ότι μου έδωσε κίνητρο να αλλάξω και εγώ την εκπαιδευτική διαδικασία.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E8: Είναι πολύ χρήσιμη.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E8: Με βοήθησαν πάρα πολλοί μου έδωσαν πάρα πολλές ιδέες. Το ζήτημα είναι κατά πόσο μπορώ να τα κάνω αυτά πράξη.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E8: Ναι η αλήθεια είναι ότι όντως μες στην τάξη βλέπεις παιδιά που έχουν διαφορετική κουλτούρα με διαφορετικές δυνατότητες και με διαφορετικό επίπεδο πνευματικής ανάπτυξης και κυρίως με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Οπότε σε όλα αυτά βοηθάει η διαφοροποιημένη διδασκαλία, να τα συμπεριλάβουμε, για να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E8: Ναι πολύ απλά προσπαθώ να βρω κίνητρα να ενδιαφερθούν όλοι οι μαθητές, να καλύψω τις ανάγκες όλων. Νομίζω βοηθάει κάτι τέτοιο. Έχω παρατηρήσει πολλές φορές σε κάποια μαθήματα κάποιοι μαθητές αδιαφορούν ή να μη δείχνουν τόσο μεγάλο ενδιαφέρον ή να μην αντιλαμβάνονται αυτό που λέμε. Όταν προσπάθησα να το εφαρμόσω στο μάθημα της έκθεσης έδειξαν όλοι ένα ενδιαφέρον.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E8: Μου άρεσαν πάρα πολύ και τα βίντεο και οι εναλλακτικές εργασίες που προτείνετε, όπως είναι τα θεατρικά έργα, το κολλάζ, το οποίο το βρήκα εξαιρετικά ευφύες για το μάθημα της λογοτεχνίας. Απλώς θα ήθελα λίγο περισσότερες ασκήσεις για το μάθημα της έκθεσης, για την έκθεση Λυκείου.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E8: Στις μικρές τάξεις κυρίως, κυρίως δηλαδή στις τάξεις του γυμνασίου ναι. Στις μεγαλύτερες τάξεις που πιέζει ο χρόνος για την κάλυψη της ύλης λίγο πιο δύσκολα νομίζω.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E8: Νομίζω αυτό το μάθημα προβληματίσε πάρα πολύ εμένα και με έκανε να αναρωτηθώ πώς μπορώ να διδάξω εγώ με διαφοροποιημένο τρόπο. Θα έλεγα ότι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E8: Όχι-όχι νομίζω ότι είμαι καλυμμένη.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

Ε8: Προτιμώ το εξ αποστάσεως για πρακτικούς λόγους. Το δια ζώσης μου είναι πάρα πολύ δύσκολο, λόγω των υποχρεώσεων που έχω, αλλά το εξ αποστάσεως που παρακολούθησα ήταν τόσο αναλυτικό που με ικανοποίησε πλήρως.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολούθησατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολούθησατε είχε στοιχεία interactive;

Ε8: Από τον τρόπο στησίματος του υλικού είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένη γιατί ένιωθα ότι με κατευθύνει συνέχεια ο εκπαιδευτής, είχα τη δυνατότητα να επικοινωνήσω μαζί του μέσα του chat και το forum, να ανταλλάζω και απόψεις. Οπότε έμεινα πάρα πολύ ικανοποιημένη.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

Ε8: Όχι ήταν άκρως κατατοπιστικές.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

Ε8: Ναι! αν και δεν ακολούθησα συνεχόμενο χρόνο μελέτης, αλλά διάβαζα κατά διαστήματα. ήξερα όμως εξ αρχής τι να περιμένω, τι θα αντιμετωπίζα. Οπότε υπό αυτή την έννοια με βοήθησε πάρα πολύ. Μου έδωσε μία άνεση να προγραμματίσω τον χρόνο μου και εγώ.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

Ε8: Μας κατατόπισε για το τι να περιμένουμε, τι θα δούμε, ξέραμε ακριβώς τι είναι αυτό που διαβάζουμε και ποιος είναι ο στόχος. Φυσικά για αυτό ήταν και πολύ σημαντικά, γιατί ήξερα ακριβώς τι διαβάζω.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

Ε8: Ήταν επαρκέστατη αυτή η καθοδήγηση.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

Ε8: Ναι-ναι ήταν φιλικό δεν είχες την αίσθηση ότι είχες γραπτό λόγο απέναντι σου. Βοηθούσε πολύ αυτό στην επικοινωνία.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

Ε8: Σε βοηθούσε γιατί επεξηγούσε σε αυτά που είχες διαβάσει. Οι εικόνες, τα βίντεο, οι πίνακες επεξηγούσαν το κείμενο.

18.Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E8: Ναι μου άρεσε ότι μπορούσες να απαντήσεις στην ερώτηση και να σου διαβάσει την απάντηση, μπορούσες να γυρίσεις πίσω, να το ξανακάνεις, σου έλεγε να ξανά προσπαθήσεις, όταν είχες κάποιο λάθος και σου έδινε και ανατροφοδότηση. Ήταν κατατοπιστικές.

19. Κ. Κακουλάκης: Οπότε συμπληρώνοντας την προηγούμενη ερώτηση, πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E8: Πλήρης ήτανε. Ούτως ή άλλως και στη θετική και στην αρνητική απάντηση υπήρχε ανατροφοδότηση. Οπότε έπαιρνες απαντήσεις ακόμα και αν κάτι σε δυσκόλεψε και το ύφος της ανατροφοδότησης μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί σε βοηθούσε να συνοψίσεις και τη θεωρία και ήταν ένα εμπνευστικό.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E8: Είναι επαρκής τρόπος επικοινωνίας αλλά χωρίς να σημαίνει ότι πρέπει να αποκλείουμε και το δια ζώσης. Δηλαδή θα ήθελα κάποια στιγμή να έχω και μία άμεση επαφή, φυσική επαφή.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E8: Όχι-όχι.

Επιμορφούμενος 9 (E9)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E9: Ναι μία φορά πέρυσι.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E9: Διδάσκω σε γενική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E9: Στο βαθμό που γνωρίζω και εφαρμόζω ήδη αρκετά πράγματα μου έλειπε το θεωρητικό πλαίσιο και ήταν αρκετά χρήσιμη εμπειρία παρακολούθησης του μαθήματος.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E9: Θεωρώ αρκετά θετική.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E9: Ήταν αρκετά χρήσιμη υπήρχαν αρκετά καινοτόμα στοιχεία, εικόνα, λόγος, βίντεο και θεωρώ ότι εννοιολογικά με κάλυψε.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E9: Λίγο ως πολύ, όλοι μας τόσα χρόνια μες στην τάξη πραγματικά τα βλέπουμε και τα βιώνουμε ήταν πολύ ενδιαφέρον ότι τα έβλεπα και οριοθετημένα μέσα σε ένα θεωρητικό πλαίσιο. Ήταν χρήσιμη ενότητα.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E9: Σίγουρα είναι ένας επιπλέον προβληματισμός, ο οποίος είναι καθημερινός. Αυτό είναι ένα ζήτημα, το οποίο με απασχολεί, όταν διδάσκω, το πόσο είναι παρόντες μέσα στην τάξη οι μαθητές μου και πόσο παρούσα είμαι και εγώ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ένας τέτοιου είδους προβληματισμός και όταν πυροδοτείται από τέτοιου είδους μαθήματα είναι πάρα πολύ χρήσιμος.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E9: Είναι πολύ ενδιαφέρουσες νομίζω ότι είναι μία καλή αρχή να αρχίσει να σκέφτεται κανείς και τη διδασκαλία, την αξιολόγηση, γενικότερα, την παρουσία μας μέσα στην τάξη.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E9: Νομίζω ότι αυτή είναι και η πρόκληση της εποχής μας, δηλαδή, το πώς θα αξιοποιήσουμε τεχνικές που ενδεχομένως οι μαθητές μας ξέρουν καλύτερα από μας και πώς εμείς θα τους οδηγήσουμε σε μία ανάλυση μορφής αλφαριθμητισμού για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Εμένα προσωπικά με ενδιαφέρει πάρα πολύ και με απασχολεί και το σκέφτομαι και κάποιες φορές προσπαθώ να το υλοποιήσω κιόλας.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E9: Θεωρώ ότι ήταν ένα καλό εισαγωγικό μάθημα περιμένω πραγματικά την εξέλιξή του.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E9: Αν δεν έχετε κάτι εσείς θα με ρωτήσετε, όχι.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E9: Σε κάθε περίπτωση η πρόσβαση έχει σημασία ο τρόπος με τον οποίο γίνεται θα είναι καλά να έχει χαρακτηριστικά ποιότητας και ευκολίας, αλλά το γεγονός ότι έχω τη δυνατότητα να έχω πρόσβαση σε μία επιμόρφωση εξ αποστάσεως μέθοδο και την ασύγχρονη μάλιστα, για μένα είναι πάρα πολύ σημαντικό, μου δίνει ευελιξία. Είναι μία μορφή διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολούθησατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολούθησατε είχε στοιχεία interactive;

E9: Θα πω αυτό που είπα και νωρίτερα ότι ήταν μία πολύ καλή αφορμή να σκεφτώ σε ένα θεωρητικό πλαίσιο κάποια πράγματα, πρακτικές, στάσεις μέσα στην τάξη, τις δικές μου διδακτικές αξίες και συμπεριφορές και νομίζω πως ναι υπήρχε έμμεσα ο εκπαιδευτής, γιατί ήταν έτσι διαρθρωμένο το μάθημα με τα βιντεάκια, με τη δομή του μαθήματος που έβλεπες τον εκπαιδευτή, το έβλεπες εντός εισαγωγικών. Το μάθημα βρισκόταν σε ικανοποιητικό επίπεδο σε αυτό τον τομέα.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E9: Όχι καθόλου ήταν σαφέστατες οι οδηγίες και η χρήση του υλικού ήταν πολύ εύκολη. Όλα τα εικονίδια ήταν σαφή και σαφώς προσδιορισμένα δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E9: Νομίζω πως ναι.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E9: Αν κοιτάξω τους εκπαιδευτικούς στόχους και νομίζω τώρα τους έχω μπροστά μου και το εννοιολογικό πλαίσιο καλύφθηκε και η αναγκαιότητα επίσης και βέβαια αναφέρθηκαν και καλές πρακτικές πολύ χρήσιμες. Θεωρώ ότι ήταν ικανοποιητικό το αποτέλεσμα.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E9: Θεωρώ ότι είναι ένα πολύ φιλικό περιβάλλον αυτό που είδα και θα ήθελα να μάθω και περισσότερα πράγματα και αυτό, για το εργαλείο που το κατασκευάσατε.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E9: Νομίζω πως ναι. Θα έλεγα βέβαια πως στα βιντεάκια τα οποία παρέχονται ως υλικό ίσως θα ήταν σκόπιμο να υπήρχαν περισσότερες παρεμβάσεις μετάφρασης.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;
- E9: Θεωρώ ότι έκανε πιο πλούσια την παρουσίαση του υλικού και της βασικής ιδέας που είναι η παρουσίαση αυτής της διδακτικής πρακτικής. Σε κάθε περίπτωση την εμπλούτισε την έκανα πιο ενδιαφέρουσα. Πάρα πολύ ενδιαφέρον.
- 18.Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;
- E9: Θεωρώ πως ναι, θεωρώ πως ναι. Δεν είχα κάποια ιδιαίτερη δυσκολία σε αυτό είναι ενδιαφέρον να βλέπει κανείς πραγματικά τι καταλαβαίνει και τι όχι και η αίσθηση ότι κάποιος βρίσκεται εκεί το πρόγραμμα τέλος πάντων δίνει ανατροφοδότηση για το επίπεδο των απαντήσεων, είναι ενδιαφέρον.
19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;
- E9: Ήταν επαρκής η ανατροφοδότηση και μάλιστα τσέκαρα και την πλατφόρμα να δω πώς αντιδρά όταν βάλω κάτι λάθος και νομίζω ήταν πολύ ενδιαφέρον, ότι σε κάθε περίπτωση υπήρχε ανατροφοδότηση και στις σωστές και τις λάθος απαντήσεις. Εύκολο αξιόλογο, γρήγορο, αποτελεσματικό.
20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);
- E9: Είναι προφανές ότι θα ήταν ενδιαφέρον να γίνονται παράλληλα και τα δύο, δηλαδή και η ασύγχρονη και η σύγχρονη επικοινωνία. Αν εξετάσουμε τώρα το συγκεκριμένο φόρουμ με τα ερωτήματα, έτσι, όπως έχουν τεθεί από τον δημιουργό του υλικού θα μπορούσε να ξεκινήσει μία ωραία της αποστάσεως συζήτηση και να βοηθήσει στο να αναπτυχθεί ένας πολύ ωραίος και δημιουργικός διάλογος πάνω στο θέμα διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να ανταλλάγουν ιδέες και καλές πρακτικές videos και προτάσεις και καινούργιες συνεργασίες και πάρα πολλά πράγματα.
21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;
- E9: Νομίζω πως όχι.

Επιμορφούμενος 10 (E10)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

- Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;
- E10: Όχι! Εκτός από το Β επίπεδο που αυτό ήταν η αλήθεια εξ αποστάσεως.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E10: Σε γενική.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E10: Θεωρώ ότι είναι μεγάλη ανάγκη, γιατί είναι κάτι σύγχρονο και το αντιμετωπίζουμε στις τάξεις μας και είχα παρακολουθήσει και στο παρελθόν ένα πρόγραμμα δια ζώσης για τη διαφοροποιημένη μάθηση και απευθυνόταν συγκεκριμένα σε εκπαιδευτικούς της ειδικότητάς μου.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E10: Το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό μάθημα παίρνεις πάρα πολλές ιδέες κυρίως ο προβληματισμός που δημιουργήθηκε πόσο σωστά ένας εκπαιδευτικός κάνει τη δουλειά του με τα παλιά μοντέλα διδασκαλίας σε μία σύγχρονη τάξη και βέβαια βγαίνει ο προβληματισμός ότι προφανώς δεν γίνεται να συνεχίσουμε να διδάσκουμε τον ίδιο τρόπο σε όλους τους μαθητές μας. Οπότε το θεωρώ μάθημα πολύ σημαντικό.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E10: Το βρήκα πάρα πολύ κατατοπιστικό. Δεν νομίζω ότι έμεινε κάποια απορία και το βρήκα κατατοπιστικό ακριβώς, επειδή υπήρχαν και πολλά διαφορετικοί τρόποι προσέγγισης και μέσα από βίντεο και ήταν και πολύ επεξηγηματικό. Εγώ δεν είχα κανένα πρόβλημα στο να κατανοήσω το περιεχόμενό του.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E10: Άλλα χαρακτηριστικά δεν νομίζω αλλά είναι δεδομένο ότι οι μαθητές μας προσεγγίζουν κάθε φορά τη γνώση με διαφορετικό τρόπο και υπάρχουν διαφορετικοί τύποι ευφυΐας και διαφορετικό τρόπο προσέγγισης που χρειάζεται ο καθένας και διαφορετικό τρόπο μαθαίνει ο καθένας και προφανώς πρέπει να τα λαμβάνουμε όλα αυτά υπόψιν.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E10: Ο προβληματισμός είναι άμεσος και υπήρχε και από πιο πριν που είχα ασχοληθεί με τη διαφοροποιημένη μάθηση αλλά σίγουρα το βασικό που συμβαίνει με αυτό το μάθημα μπαίνει αυτός ο στόχος της αμφιβολίας και αρχίζεις να προσπαθείς με τα μάτια των μαθητών να διαφοροποιήσεις το υλικό σου.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E10: Το βρήκα αρκετά καινοτόμο με προβληματίσε ακριβώς επειδή κάνω και την επιμόρφωση του Β επιπέδου, οπότε συνδυαστικά λειτούργησαν τα δύο προγράμματα έτσι μπήκαν και άλλα πράγματα στο μυαλό μου και ιδέες που θα ήθελα να εφαρμόσω. Βρήκα αρκετές ιδέες που μπορώ να εφαρμόσω άμεσα. Θεωρώ ότι οι καλές πρακτικές υπάρχουν πάρα πολλές είναι μία καλή αφορμή για αυτές.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E10: Θέλει πολλή προετοιμασία και πολλή οργάνωση και επειδή δεν έχω ασχοληθεί τόσο πολύ με Web 2 εργαλεία είναι κάτι που θέλω να το κάνω θεωρώ ότι είναι κάτι που θα μου πάρει λίγο χρόνο, αλλά νομίζω ότι είναι μία πρακτική που πρέπει να γίνει πια μία καθημερινότητα. Θα προσπαθήσω να εφαρμόσω κάποια από αυτά ή και όλα.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E10: Δεν μπορώ να πω σε πολύ μεγάλο βαθμό, γιατί θα πω αυτό που έλεγε η Tomlinson ότι δεν αλλάζεις τα πάντα από την αρχή δεν πας να φτιάξεις όλο το δάσος, θα ξεκινήσεις από το δεντράκι, ένα-ένα πράγμα στη σειρά. Απλώς ένας πρώτος προβληματισμός να αρχίσουμε σχεδιάζουμε το μάθημά μας διαφορετικά. Θέλει πολύ προσεκτικά και οργανωμένα βήματα για να πετύχεις τη διαφοροποιημένη μάθηση.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E10: Όχι! Δε νομίζω.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E10: Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία μου τελευταίο καιρό νομίζω ότι προτιμώ το εξ αποστάσεως με την έννοια ότι διαχειρίζομαι καλύτερα το χρόνο μου, λόγω των πολλών υποχρεώσεων. Βέβαια στα εξ αποστάσεως προγράμματα μου λείπει η άμεση επαφή με τους συναδέλφους, αυτό θεωρώ πολύ σημαντικό αλλά με τις νέες τεχνολογίες πάντα μπορεί να βρει κανείς τον τρόπο να επικοινωνήσει.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

E10: Θεωρώ ότι ήταν αρκετά αλληλεπιδραστικό και στα βίντεο, μου άρεσε που υπήρχαν ερωτήσεις για να σου επιστήσουν την προσοχή σε συγκεκριμένα κομμάτια που ήταν

σημαντικά. Με βοήθησε πολύ αυτό το στυλ να υπάρχουν ερωτήσεις με απαντήσεις για να τσεκάρω τι έχω καταλάβει. Το βρήκα αρκετά αλληλεπιδραστικό.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E10: Όχι εγώ καλύφθηκα πλήρως δεν είχα κανένα θέμα.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E10: Ναι! αν και χρειάστηκα λίγο λιγότερο χρόνο για να είμαι ειλικρινής αλλά νομίζω ότι ήταν ακριβώς, όσο χρειαζόμουν και τα δικά μου δεδομένα.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E10: Εγώ, επειδή είχα ξανά παρακολουθήσει αυτό το σεμινάριο για τη διαφοροποιημένη μάθηση, ήμουν κάπως προετοιμασμένη για το τι θα αντιμετωπίσω, αλλά νομίζω γενικά και αν δεν ήμουν πήγαινε πολύ καλά οργανωτικά, ώστε να πάει βήμα-βήμα το μάθημα. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, λοιπόν, ήταν το πρώτο βήμα.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E10: Για μένα ναι, δεν είχα κανένα θέμα.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E10 Ναι δεν με δυσκόλεψε καθόλου η γλώσσα δεν είχα την αίσθηση ότι ήταν ξύλινο, δύσκολο επιστημονικό κείμενο που δεν καταλάβαινα που να με κουράσει. Έτσι συνήθως γίνεται όταν διαβάζουμε μόνοι στον υπολογιστή μας. Αυτό δεν συμβαίνει εδώ. Κύλησε πολύ ευχάριστα η ανάγνωση όλου του μαθήματος και η διαδικασία και το βρήκα αρκετά φιλικό προς τον αναγνώστη και τον εκπαιδευόμενο και σε τέτοιο βαθμό που να είναι και επιστημονικό ταυτόχρονα. Δεν αισθάνθηκα εμπόδιο την επιστημονικότητά του σε σχέση με τη φιλικότητα και την αμεσότητα του.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E10: Ακριβώς επειδή το περιβάλλον μάθησης είναι σύγχρονο για αυτό το βρήκα εξαιρετικά έξυπνο και καινοτόμο όλο αυτό τον τρόπο κατάτμησης του περιεχομένου με τις εικόνες τα βίντεο και τους πίνακες. Μου άρεσαν ιδιαίτερα τα βίντεο ίσως γιατί εμένα μου ταιριάζει αυτός ο τρόπος, με βοήθησαν πάρα πολύ.

18.Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E10: Με βοήθησαν αφενός τώρα τσεκάρω τον εαυτό μου κατά πόσο έχω κατανοήσει αυτά που έμαθα, που έχω διαβάσει, που έχω δει και έχω ακούσει μέσα στο μάθημα και στη συνέχεια ήταν ειδικά η μελέτη περίπτωσης με βοήθησαν πάρα πολύ στο να μπω στο κλίμα της διαφοροποιημένης μάθησης.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E10: Και επαρκής και εμπνευστική μου άρεσε πάρα πολύ.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E10: Το forum σίγουρα βοηθάει, γενικά, είναι αυτό το κομμάτι του μαθήματος που εμένα, εγώ προσωπικά το χρειάζομαι, όταν κάνω μία επιμόρφωση επιζητώ την επικοινωνία και άλλα Fora που έχω χρησιμοποιήσει μία χαρά δεν είχα κανένα πρόβλημα. Θα μου άρεσε βέβαια να μπορώ να επικοινωνώ και άμεσα.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E10: Όχι σας ευχαριστώ.

Επιμορφούμενος 11 (E11)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E11: Όχι ήταν η πρώτη μου φορά.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E11: Είμαι στέλεχος της εκπαίδευσης σε γενικής και ειδικής εκπαίδευσης σχολεία, αλλά διδάσκω μερικές ώρες σε γενική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E11: Όχι ήταν η πρώτη μου εμπειρία με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και το θέμα ήταν για μένα αρκετά ενδιαφέρον και για αυτό διάλεξα αυτή τη μορφή επειδή ήταν πολύ συνοπτικό.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E11: Παρόλο που είχα κάποιες δυσκολίες στο χειρισμό του μαθήματος, επειδή είμαι αρχάρια και με τους υπολογιστές και με τέτοιου είδους προγράμματα παρόλα αυτά λοιπόν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα πιστεύω ότι έχω τη δυνατότητα από το περιεχόμενο να έχω έτσι μία γνώμη για το θέμα.

3. *Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;*

E11: Είχα δυσκολίες με τα βίντεο επειδή ήταν στην αγγλική γλώσσα και αγγλικά μου δεν είναι τόσο καλά παρόλο που υπήρχαν αυτές οι δυσκολίες επειδή ορισμοί υπήρχαν εκεί στα ελληνικά σε μορφή κειμένου και με πολλές δραστηριότητες είχα τη δυνατότητα και το κατάφερα, το κατάλαβα και τους ορισμούς να μάθω και σημαντικές πληροφορίες να κρατήσω.

4. *Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε σε μαθητές του σχολείου σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν; Ή σε συζητήσεις που έχετε κάνει με τους εκπαιδευτικούς σας ανέφεραν ανάλογα χαρακτηριστικά διαφοροποίησης μαθητών;*

E11: Πιστεύω τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών απαντούν ως θέμα στον χώρο της εκπαίδευσης και είναι ένα στόχος όλων των εκπαιδευτικών να τα εντοπίσουν και να λαμβάνουν υπόψη. Πιστεύω ότι οι πρακτικές που δείξατε μέσα το βίντεο, αν και σύντομες ήταν πολύ χρήσιμες. Για αρχικό στάδιο ήταν μία πάρα πολύ καλή εισήγηση για κάποιον που δεν έχει ασχοληθεί με το θέμα.

5. *Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους που πρέπει να θέτουν οι εκπαιδευτικοί στα μαθήματά τους; Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Σας προβλημάτισε; Θα μεταφέρετε αυτή την εμπειρία στους καθηγητές σας;*

E11: Πιστεύω ότι όταν δεν λαμβάνονται υπόψη όλα τα χαρακτηριστικά και οι διαφορές των μαθητών σίγουρα πολλά από τα παιδιά βαριούνται μέσα στην τάξη και δεν παρακολουθούν το μάθημα. Όποιος δεν συμμετέχει εθελοντικά σε ένα τέτοιο είδους μάθημα στο δικό σας Σίγουρα έχει από πριν το κίνητρο να αλλάξει κάτι στη διδασκαλία του. Οπότε ναι με προβλημάτισε και θα το μεταφέρω στους καθηγητές μου.

6. *Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες τις οποίες μπορείτε να μεταφέρετε στους εκπαιδευτικούς σας για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;*

E11: Αυτές οι πρακτικές παρουσιάζονται και είναι πάρα πολύ καλές και θα προσπαθήσω να τις μεταφέρω συναδέλφους. Βέβαια δεν έχω την εξειδικευμένη γνώση για το πώς θα γίνει ιδιαίτερα αυτές οι πρακτικές που έχουν σχέση με νέες τεχνολογίες. Αλλά σίγουρα είναι καλές ιδέες.

7. *Κ. Κακουλάκης: Οπότε αν καταλαβαίνω καλά αναφέρεστε στις καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 -41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα για να βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη χρειάζεστε και περαιτέρω επιμόρφωση στις νέες τεχνολογίες.*

E11: Ναι ακριβώς !

8. *Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν τον παιδαγωγικό σας ρόλο στο σχολείο σας;*

E11: Πιστεύω ότι, όταν παρακολουθείς ένα τέτοιο μάθημα, αυτόματα οι πληροφορίες αυτές σε επηρεάζουν και σίγουρα αρχίζεις να αντιμετωπίζεις τους μαθητές σου τελείως διαφορετικά. Άρα με επηρέασε το μάθημά σας. Αλλάζει ο τρόπος σκέψης σου.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E11: Όχι!

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E11: Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση βολεύει περισσότερο.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

E11: Δεν μπορώ να κάνω κάποια σύγκριση με κάποιο άλλο πρόγραμμα γιατί είναι η πρώτη φορά που παρακολουθώ εξ αποστάσεως πρόγραμμα και μάλιστα ασύγχρονο, υπήρχε όμως κάποια ζωντάνια. Αλλά σίγουρα μου μείωσε την αλληλεπιδραστικότητα η δυσκολία μου στα αγγλικά.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E11: Στην αρχή το βρήκα πολύ απλό και κατανοητό και δεν δυσκολεύτηκα να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα και το μάθημα, δεν είχε πάρα πολλές πληροφορίες με πολλά παράθυρα για μένα που είμαι αρχάρια είναι πάρα πολύ καλό αυτό. Είχα κάποια προβλήματα μόνο αποθήκευσης καμιά φορά αυτών που έγραφα.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E11: Ναι το χρονοδιάγραμμα ήταν πάρα πολύ καλό και μου είπε ότι ήταν το ανώτατο επίπεδο του χρόνου που θα μπορούσε να σπαταλήσει κάποιος. Εγώ χρειάστηκα δύο ώρες λιγότερες.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε;

E11: Ναι πάρα πολύ.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λχ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E11: Ναι ήταν εύκολα και παρόλο που είμαι αρχάρια δεν δυσκολεύτηκα.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E11: Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή, όμως, εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάκτηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E11: Αρκετά ικανοποιημένη είμαι από αυτή την κατάκτηση και θα έλεγα ότι το ίδιο το πρόγραμμα σχεδιάστηκε με ένα διαφοροποιημένο τρόπο ήτανε δηλαδή ένα ζωντανό παράδειγμα μιας διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Έμπρακτα μπορούσες να βιώσεις τη διαφοροποίηση και μέσα από το ίδιο το πρόγραμμα. Οπότε η κατάκτηση του περιεχομένου ήταν ένας τρόπος διαφοροποίησης και σίγουρα αλληλεπίδρασης.

18.Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E11: Είχαν θετικό ρόλο οι δραστηριότητες για μένα, γιατί εκεί με εισήγαγαν σε κάθε ενότητα, αλλά και λειτουργούσαν ως σύνοψη και ανακεφαλαίωση.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E11: Η ανατροφοδότηση ήτανε όντως κάτι που όντως μου έδινε θάρρος ή να προχωρήσω παρακάτω. Θα με βοηθούσε ίσως αν το πλαίσιο ανάπτυξης των δικών μου σκέψεων και η ανατροφοδότηση βρίσκονται στην ίδια διαφάνεια.

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E11: Όταν τελειώσω τη μελέτη μου επισκέφτηκα το forum και το βρήκα ενδιαφέρον παρόλο που δεν έγραφα κάτι.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E11: Όχι σας ευχαριστώ.

Επιμορφούμενος 12 (E12)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E12: Ε ναι έχω μεγάλη εμπειρία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E12: Σε ειδική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E12: Βεβαίως είχα την ανάγκη να παρακολουθήσω το μάθημα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, παρόλο που την εφαρμόζουν σχεδόν καθημερινά. Λόγω των σπουδών μου φυσικά έχω λάβει τέτοια εκπαίδευση.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E12: Την χαρακτηρίζω εξαιρετικά ωφέλιμη ήταν μία ωραία εμπειρία. Έμαθα πάρα πολλά πράγματα ή θυμήθηκα κάποια άλλα.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E12: Ήταν επαρκής, μου άρεσε αυτός πολυτροπικός χαρακτήρας που είχαν τα κειμενάκια σας, νομίζω έδωσε καλά τον εννοιολογικό προσδιορισμό της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E12: Ναι φυσικά αναγνώρισα συμμαθητές μου πολλά από αυτά τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται και τα είχα ήδη αναγνωρίσει. Ερχόμαστε με τη διαφορετικότητα των μαθητών μας καθημερινά σε επαφή.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^a διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E12: Ναι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικό διάλογος. Θα έλεγα πυροδοτείται κάθε μέρα από τα μηνύματα που παίρνουμε από τους μαθητές μας και προσπαθούμε συνεχώς να επανασχεδιάζουμε τους στόχους μας.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E12: Οι καλές πρακτικές που αναφέρονται στην ενότητα μου έδωσαν περαιτέρω χρήσιμες ιδέες. Κάποιες από αυτές τις εφαρμόζω ήδη παραλλαγμένες.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E12: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες είναι εξαιρετικά ωφέλιμες και ειδικά τα παραδείγματα που δίνετε εκεί. Ναι εννοείται μπορούν να εφαρμοστούν.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίζατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E12: Οπότε σε μεγάλο βαθμό πιστεύω ότι ήταν εξαιρετικά ωφέλιμο αυτό το μάθημα .

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E12: Όχι-όχι.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E12: Προσωπικά προτιμώ μόνο την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί δεν έχω καθόλου χρόνο. Επίσης υπάρχει ο κίνδυνος η πιθανότητα ο εκπαιδευτής να μην είναι κατάλληλος και να μην ταιριάζει στο δικό μου στυλ μάθησης.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

E12: Είχα την αίσθηση ότι όντως δημιούργησε μία διαλογική σχέση μαζί μου.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E12: Εξαιρετικά χρήσιμο το βιντεάκι. Δεν χρειάζεται περαιτέρω βοήθεια.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E12: Το χρονοδιάγραμμα μελέτης προσδιόριζε στο περίπου το χρόνο μελέτης. Δεν το ακολούθησα ακριβώς, αλλά σίγουρα σου δίνει μία ιδέα για το τι σε περιμένει.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίζατε;

E12: Μία χαρά και ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Σε τέτοιου είδους προγράμματα είναι απαραίτητα στοιχεία

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E12: Τις κρίνω μία χαρά. Δεν είχα κάποιο πρόβλημα.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E12: Όντως η γλώσσα ήταν πολύ φιλική και καθόλου ζύλινη.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E12: Οι επεξηγηματικές εικόνες και τα interactive video ήταν τα αγαπημένα μου.

18.Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E12: Οι δραστηριότητες αποτελούν επίσης πυλώνα τέτοιων προγραμμάτων. Ήταν εξαιρετικά υποστηρικτικές.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E12: Ευτυχώς υπήρχε ανατροφοδότηση, οπότε μπορείς να ελέγξεις άμεσα πού βρίσκεσαι. Πληρέστατη η ανατροφοδότηση και εμπνευστική

20. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E12: Χρειάζεται το φόρουμ, αλλά θα ήθελα και την ανθρώπινη επικοινωνία.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E12: Δεν θέλω να προσθέσω κάτι άλλο.

Επιμορφούμενος 13 (E13)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E13: Επιμορφώνομαι αυτή την περίοδο σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα “επιστήμες αγωγής” σε Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E13: Σε ειδική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν είχατε παρακολουθήσει ένα τέτοιου είδους μάθημα στο παρελθόν;

E13: Για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία δεν έχω ξανά παρακολουθήσει στο παρελθόν κάποιο σεμινάριο. Μου δημιουργήθηκε παλαιότερα η ανάγκη λόγω έλλειψης κατάρτισης στην ειδική αγωγή γιατί είχα στην τάξη μου παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ήταν επιτακτική ανάγκη να ψαχτώ σε αυτό το θέμα.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα γιατί ήταν με σαφήνεια δομημένο και έχει και ποικιλία εποπτικού υλικού και εικόνες με χιούμορ και βίντεο, βιβλιογραφία που μπορώ ανά πάσα στιγμή να ανατρέξω αν χρειαστεί. Και φυσικά βοηθάει η σχηματοποιημένη μορφή της θεωρίας από το να διαβάζεις ένα πολύ μεγάλο κείμενο, γιατί κουράζει.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα το βίντεο στο οποίο μιλούσε η κυρία Tomlinson, και το οποίο διασαφήνισε την έννοια. Ήταν πολύ παρήγορο το γεγονός ότι ξεκινάει με τη λογική και πρέπει να μην απογοητεύεσαι και να βάζεις πολύ υψηλούς στόχους και ότι θέλει βήμα-βήμα μία προσπάθεια και να χτίσεις επάνω στην εμπειρία σου και πάνω στην αναζήτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί νομίζω ότι είναι και ο νούμερο ένας λόγος που αποφεύγουν οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E13: Φυσικά το γεγονός ότι το προφίλ κάθε μαθητή επηρεάζει και τον τρόπο που μαθαίνει νομίζω ότι το ξέρουν όλοι οι εκπαιδευτικοί. Δεν είναι κάτι το οποίο είναι άγνωστο. Πολύ επιτυχημένη αυτή η εικόνα που έδειχνε τους μαθητές να κάθονται στο θρανίο και να ασχολούνται με τα ενδιαφέροντά τους. Αυτή η εικόνα μπορεί να αποκτήσει πραγματικές διαστάσεις μέσα στην τάξη μας και στη δικιά μου σίγουρα.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^ο διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E13: Το θυμάμαι ναι, γιατί ήταν πολύ σοκαριστικό. Όντως πολλές φορές το νιώθω αυτό ότι απευθυνόμαστε σε ένα μικρό αριθμό μαθητών τελικά και είναι μία πρόκληση τελικά να προσπαθείς κάνεις να κερδίσει περισσότερους μαθητές και βέβαια να τους κερδίσεις όλους.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E13: Μου άρεσε πολύ το βίντεο using differentiated instruction που έδειχνε τον τρόπο διαχείρισης της τάξης, γιατί ίσως δεν είχα σκεφτεί μέχρι τώρα αυτή τη μορφή δηλαδή όποια δραστηριότητα έκανε, είχε να κάνει και με τη διαβάθμιση δυσκολίας στο φύλλο εργασιών είτε σε μία ομαδική εργασία, όπου όλα τα παιδιά,, όμως είναι δομημένα σε ομάδες και η επίτευξη ενός στόχου ενός εκπαιδευτικού προϊόντος. Καλά μου έκανε εντύπωση ότι την ίδια στιγμή εργασίας θα μπορούσε να υπάρχουν πολλές διαφορετικές ομάδες σε διάφορους σταθμούς και

σε διάφορους χώρους. Δεν το είχα σκεφτεί παράλληλα να συμβαίνει και για αυτό μου άρεσε η ιδέα. Μου το κομμάτι που έλεγε για την που συγκρίνεται παραδοσιακή διδασκαλία με διαφοροποιημένη.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E13: Μου άρεσαν πάρα πολύ έτσι όπως το είδα είναι και πολύ εξοικειωμένοι με αυτές τις τεχνολογίες έχω και εγώ εργαστεί με παιδιά σε animation ταινία και έχουμε εργαστεί πολύ και με διαδραστικούς πίνακες και είναι πολύ οικεία και μου αρέσουν να βλέπω και βιντεάκια που φτιάχνουν άλλοι εκπαιδευτικοί γιατί είναι πηγή έμπνευσης. Οποιαδήποτε επαφή με δουλειές άλλων συναδέλφων ποιοι μέσα από μία πλατφόρμα ανταλλαγής ιδεών και καλών πρακτικών θα βοηθούσε πάρα πολύ.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση έχουμε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού μας το πώς μπορεί να γίνει καλύτερη, αλλά όταν έρχεται και σε επαφή με ένα υλικό το οποίο είναι διαδραστικό σε κινητοποιεί και σου δημιουργεί μία διάθεση επαγρύπνησης και ενδιαφέροντος.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E13: Ναι θεωρώ, επίσης πολύ κάτι ξέχασα να σημειώσω ότι ίσως μετά από κάθε δραστηριότητα που είχε το υλικό ή κάποια ερώτηση ανάπτυξης στη συνέχεια υπήρχε και το θεωρητικό υπόβαθρο οπότε ολοκλήρωνε όλο αυτό.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφωμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E13: Προτιμώ ιδιαίτερα την εξ αποστάσεως κατάρτιση επιμόρφωση είναι κάτι το οποίο μπορείς να έχεις πρόσβαση από το σπίτι, ο χρόνος είναι περιορισμένος για όλους και μπορείς να ανατρέξεις στην περίπτωση αυτή στον υλικό πάσα στιγμή.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολούθησατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολούθησατε είχε στοιχεία interactive;

E13: Θεωρώ ότι είχε σε μεγάλο βαθμό αλληλεπίδραση μου άρεσε ιδιαίτερα η μελέτη περίπτωσης γιατί πολύ συχνά όταν η θεωρία είναι μπροστά μας σε μία συγκεκριμένη ιστορία από την εμπειρία μας γίνεται πιο βιωματικό πιο ενδιαφέρον και σε βάζει σε μία διαδικασία να αναρωτηθείς για μερικά πράγματα και να μπει εις βάθος σε μία κατάσταση και μου άρεσαν ιδιαίτερα και οι δραστηριότητες που είχα να κάνουμε με την κατάθεση της δικής μου γνώμης, η μελέτη περίπτωσης και όλο το οπτικό και οπτικοακουστικό υλικό που ήταν δοσμένο.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E13: Όχι ήταν ακριβέστατα.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E13: Ναι σίγουρα με βοήθησε αν και η αλήθεια είναι ότι το υλικό το αξιοποίησα λίγο περισσότερο χρόνο σε σχέση με το χρονοδιάγραμμα Μελέτης και αυτό που έλεγε πιο πολύ γιατί στεκόμουν λίγο παραπάνω σε κάποιες διαφάνειες ή επέστρεφα να κοιτάζω κάτι που δεν θυμόμουν.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε και τι θα συναντήσετε;

E13: Ναι ήταν συγκεκριμένα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και ότι δεν υπήρχε ένας τεράστιος όγκος να μάθεις γιατί καμιά φορά είναι αποθαρρυντικό αυτό το να βλέπεις αμέτρητους σκοπούς και αποτελέσματα. Οπότε ήταν ενθαρρυντικό έτσι να συνεχίσω και να κάνω αυτό το μάθημα. Οπότε ήτανε πολύ συγκεκριμένα και πολύ εύστοχα ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E13: Ναι θεωρώ ότι όλα τα εικονίδια ήταν λειτουργικά, απλά θα ήθελα το περιβάλλον της παρουσίασης να είναι κάτι σε πιο σύγχρονο. Δεν ξέρω αν μπορούσατε τα χρησιμοποιήσετε άλλη πλατφόρμα. Μία πιο εξελιγμένη πλατφόρμα θα ήθελα κάτι σε Moodle.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E13: Μου άρεσε που σε κάποια σημεία ήταν έτσι στο εμείς, ότι δεν είσαι μόνος σου σε αυτό, ότι λειτουργούμε σαν ομάδα σε μία ομάδα που έχει κοινά προβλήματα και κοινούς στόχους.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E13: Στο μέγιστο βαθμό, για αυτό και το ανέφερα και πριν. Είναι ο προτεινόμενος για μένα τρόπος μάθησης, τρόπος παρουσίασης, ένα τεράστιο κείμενο με πάρα πολλές πληροφορίες θα ήταν δυσλειτουργικό.

18. Κ. Κακουλάκης: Κάνατε πριν λόγο για τη μελέτη περίπτωσης ότι σας άρεσε που ήταν κοντά στις εμπειρίες σας. Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E13: Ήταν υποστηρικτικές και σε συνδυασμό με τη θεωρία που ακολουθούσε με βοηθούσαν να καταλάβω τα πράγματα που δεν είχα σκεφτεί, δηλαδή μου συμπλήρωνε ιδέες που δεν είχα σκεφτεί ή να απαντήσω ίσως σε πρώτη ανάγνωση.

19. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;

E13: Ήταν το the point για να το πω έτσι, ήταν ακριβώς πάνω στο θέμα. Δηλαδή δεν πλατείαζαν οι απαντήσεις και οι πληροφορίες που δίνονταν στη συνέχεια ή στη βιβλιογραφία. Ήταν ακριβώς τόσο εύστοχος όπως το θέμα.

20. Κ. Κακουλάκης: Κάνατε πριν λόγο για μία πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών. Θα μπορούσε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους να έχει ένα τέτοιο ρόλο; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);

E13: Είναι πολύ σημαντικό σίγουρα σε ένα σεμινάριο εξ αποστάσεως ή δια ζώσης που έχω απέναντί μας τον εκπαιδευτή, αλλά επειδή όπως είπαμε προτιμούμε τα σύγχρονα προγράμματα το forum ίσως να καλύπτει μέρος από τις ανάγκες αυτές, δηλαδή της ανθρώπινης επικοινωνίας.

21. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;

E13: Σας ευχαριστώ πολύ. Δεν θέλω να προσθέσω κάτι.

Επιμορφούμενος 14 (E14)

Καλώς ήρθατε στη συνέντευξη. Να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη απαρτίζεται από δύο θεματικούς άξονες και θα ηχογραφηθεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Κ. Κακουλάκης: Είχατε επιμορφωθεί ξανά στο παρελθόν σε πρόγραμμα Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης;

E14: Όχι δεν είχε τύχει.

Κ. Κακουλάκης: Διδάσκετε σε γενική ή σε ειδική τάξη;

E14: Σε ειδική τάξη.

Πρώτος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφούμενων ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκόμισαν από το ψηφιακό μάθημα «εισαγωγή στη διαφοροποιημένη διδασκαλία».

1. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό είχατε ανάγκη να παρακολουθήσετε ένα μάθημα για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και αν έχετε ειδίκευση στην ειδική αγωγή;

E14: Θεωρώ ότι ήταν αρκετά χρήσιμο. Το βρίσκω χρήσιμο ας πούμε να πάρω καινούργιες γνώσεις πιο συγκεντρωμένες και πιο στοχευμένες στη διαφοροποιημένη διδασκαλία.

2. Κ. Κακουλάκης: Πώς θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία σας ως προς τα μαθησιακά οφέλη που αποκομίσατε από το ψηφιακό μάθημα που παρακολουθήσατε τελικά;

E14: Ήταν πολύ χρήσιμες πληροφορίες που έλαβα με βοήθησε το γεγονός ότι ήταν συγκεντρωμένη η γνώση και δεν χρειάστηκε να ψάξω. Ναι ήταν πολύ χρήσιμο και βοηθητικό.

3. Κ. Κακουλάκης: Πόσο επαρκείς ήταν οι πληροφορίες που παρουσιάστηκαν με κείμενο, εικόνες και βίντεο για την εννοιολογική οριοθέτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (ενότητα 1: Τι είναι η διαφοροποιημένη διδασκαλία), ώστε να κατανοήσετε τον ορισμό της;

E14 Ήταν πολύ χρήσιμο ότι υπήρχε και βίντεο και δεν ήταν απλά οι πληροφορίες και ήταν διαδραστικό μάλιστα με βοήθησε περισσότερο στην κατανόηση στην εμπέδωση της καινούργιας πληροφορίας. Ναι ήταν πολύ επαρκείς οι πληροφορίες. Είμαι πολύ ικανοποιημένη.

4. Κ. Κακουλάκης: Μετά τη μελέτη της δεύτερης ενότητας «Γιατί είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία» αναγνωρίσατε στους μαθητές σας κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί; Αν ναι ποια ήταν αυτά; Αν όχι ποια είναι αυτά που λείπουν;

E14: Ναι σε γενικές γραμμές σαν γενικές κατηγορίες ήταν πράγματα που παρατηρούμε και στην τάξη.

5. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος για τους στόχους του μαθήματός σας. Θυμάστε το συμπέρασμα της Lillian Katz ότι «όταν διδάσκουμε τα δύο τρίτα των μαθητών μας χάνουν τον χρόνο τους!» (28^η διαφάνεια); Πώς σχολιάζετε αυτή τη φράση; Άλλαξε κάτι στον σχεδιασμό σας;

E14: Ναι πραγματικά αυτή η φράση (της Lillian Katz) με έβαλε σε σκέψεις, ήταν κάτι που δεν το είχα σκεφτεί έτσι αρχικά ας πούμε το ότι τόσο μεγάλο ποσοστό ενδεχομένως δεν το αφορά το μάθημα και ο τρόπος με τον οποίο διδάσκουμε και αυτό πυροδότησε έναν στοχαστικό διάλογο και με έβαλε και σε μία διαδικασία αναστοχασμού ας πούμε και επαναπροσδιορισμού κάποιων ζητημάτων.

6. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις καλές πρακτικές που αναφέρονται στην τρίτη ενότητα; Σε ποιον βαθμό σας έδωσαν χρήσιμες ιδέες για τον σχεδιασμό μιας διαφοροποιημένης παρέμβασης;

E14: Ναι έδωσαν σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό νέες ιδέες και μέσα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν λιγότερο συνηθισμένα ίσως, όπως για παράδειγμα να χρησιμοποιηθούν ομαδοσυνεργατικές τεχνικές, είχαν ενδιαφέρον, ο ρόλος που μπορεί να έχει κάθε μαθητής μέσα στην ομάδα και το πως εκτός κειμένου π.χ. μέσα από κάποιες θεατρικές παραστάσεις ή μέσω της τέχνης θα μπορούσα να βοηθηθούν. Όλα αυτά είναι πολύ χρήσιμα.

7. Κ. Κακουλάκης: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες στις διαφάνειες 39 - 41. Οπότε αυτά ενδεικτικά παραδείγματα πιστεύετε ότι θα βρουν εφαρμογή στη δική σας τάξη;

E14: Ναι θα μπορούσαν σαν ιδέα είναι εξαιρετική και θα μπορούσαν. Απλώς απαιτεί παραπάνω βέβαια προετοιμασία και των μαθητών και των εκπαιδευτικών και από τη δική μας πλευρά δηλαδή λίγο παραπάνω να μάθουμε πώς λειτουργούν, αλλά σαν ιδέα και σαν αποτέλεσμα σίγουρα έχουνε πολύ ενδιαφέρον.

8. Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα σε ποιον βαθμό τελικά πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία θα βελτιώσουν το διδακτικό σας έργο;

E14: Σε πολύ μεγάλο βαθμό οι γνώσεις που αποκόμισα ήταν επαρκείς και θα με βελτιώσουν ως εκπαιδευτικό.

9. Κ. Κακουλάκης: Τι άλλο θα θέλατε να προσθέσετε (κάτι που σας δυσκόλεψε, επιπλέον πληροφορίες που χρειάζεστε κτλ);

E14: Νομίζω πως όχι.

Δεύτερος άξονας της συνέντευξης:

Ο βαθμός ικανοποίησης των επιμορφουμένων ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα του Εξ αποστάσεως ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε στο παρόν ψηφιακό μάθημα.

10. Κ. Κακουλάκης: Πόσο σημαντικό είναι για σας η επιμόρφωσή σας να γίνεται Εξ αποστάσεως ή δια ζώσης; Τι προτιμάτε και για ποιον λόγο;

E14: Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να γίνεται και εξ αποστάσεως για καθαρά πρακτικούς λόγους, ροής καθημερινότητας και όλων αυτών και των προβλημάτων που θα προκύψουν και με το σύγχρονο τρόπο ζωής ταιριάζει.

11. Κ. Κακουλάκης: Παρακολουθήσατε ένα ασύγχρονο μάθημα, όπου ο εκπαιδευτής σας ήταν στην ουσία το εκπαιδευτικό σας υλικό. Το τελευταίο, σύμφωνα με τον Holmberg, αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τους εκπαιδευόμενους, δημιουργεί μία κατευθυνόμενη διδακτική συζήτηση. Σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος σας που παρακολουθήσατε είχε στοιχεία interactive;

E14: Η αλήθεια είναι ότι δεν υπήρχε το πρόσωπο του εκπαιδευτή μέσα σε διαδικασία την εκπαιδευτική όπως σε ένα δια ζώσης μάθημα αλλά δεν μου έλειψε αυτό. Υπήρχε με έμμεσο τρόπο.

12. Κ. Κακουλάκης: Οι οδηγίες που σας δόθηκαν στην αρχή του μαθήματος (βίντεο εξοικείωσης με την πλατφόρμα, εισαγωγικό σημείωμα) πόσο επαρκείς ήταν για να ξεκινήσετε το μάθημά σας; Χρειαστήκατε περαιτέρω διευκρινήσεις και βοήθεια;

E14: Όχι ήταν επαρκέστατα δεν υπήρχε θέμα ήταν δικές σου οδηγίες.

13. Κ. Κακουλάκης: Η περιγραφή του μαθήματος σχετικά με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του μαθήματος πόσο σας βοήθησε να προγραμματίσετε με άνεση τη μελέτη σας;

E14: Ναι με ικανοποίησε πολύ.

14. Κ. Κακουλάκης: Ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα πόσο σας προετοίμασαν επαρκώς για τις γνώσεις που θα αποκομίσετε και τι θα συναντήσετε;

E14: Αρκετά, βοήθησαν πολύ.

15. Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις διαδικαστικές διευκολύνσεις της οθόνης διεπαφής του μαθήματος λ χ τα διάφορα εικονίδια: home, βελάκια πλοήγησης, τα εικονίδια δραστηριοτήτων και ανακεφαλαίωσης; Ήταν επαρκείς για την πλοήγησή σας;

E14: Ναι ήταν βοηθητικά και εικόνες ως εικόνες και και τα κείμενα που τις συνόδευαν.

16. Κ. Κακουλάκης: Σε ποιον βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής δημιουργούσαν συνθήκες προφορικού διαλόγου και οικειότητας με το διδακτικό σας υλικό;

E14: Δεν ήταν ένας ξύλινος λόγος, ήταν σε αρκετά μεγάλο βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής πολύ φιλικό. Δεν δημιουργούσε απόσταση. Έτσι μία οικειότητα υπήρχε.

17. Κ. Κακουλάκης: Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά πολυτροπικά κείμενα με επεξηγηματικές εικόνες, με παραδείγματα, με επεξηγηματικούς πίνακες και διαδραστικά βίντεο (interactive video) σε ποιον βαθμό σας διευκόλυνε για την κατανόησή του;

E14: Ήταν αρκετά βοηθητική, σίγουρα οι εικόνες πάντα βοηθούν, γιατί είναι επεξηγηματικές και τα βιντεάκια επίσης ήταν πολύ εύστοχα. Η επιλογή των βίντεο εύστοχη.

18. Κ. Κακουλάκης: Πόσο μαθησιακά υποστηρικτικές ήταν οι δραστηριότητες του μαθήματος (κλειστού τύπου, ανοικτού τύπου μελέτη περίπτωσης); Πώς τις κρίνετε;

E14: *Ναι σίγουρα το παράδειγμα που δόθηκε η μελέτη περίπτωσης το παράδειγμα αυτό με τους δύο εκπαιδευτικούς ήταν πολύ βοηθητική τα παραδείγματα να πάντα βοηθούν.*

19. *Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε τις απαντήσεις των ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και την ανατροφοδότηση που λάβατε; Ήταν επαρκής και εμπνευστική;*

E14: *Ναι ήταν επαρκής και ήταν όντως εμπνευστική, γιατί έδινε την αίσθηση ότι έχεις κατανοήσει ορθά και ικανοποιητικά τις πληροφορίες που έχεις λάβει, οπότε μπορούσες να έτσι να το ελέγξεις. Μία τεχνική παρατήρηση μόνο. Πρόσεξα ότι στην άσκηση drag-and-drop, όταν δεν επιλέγεις με τη σειρά τις προτάσεις σου τις έβγαλε λάθος.*

20. *Κ. Κακουλάκης: Πώς κρίνετε το forum ως χώρο αλληλεπίδρασης με τον δημιουργό του υλικού και τους άλλους επιμορφούμενους; Ήταν επαρκής χώρος αλληλεπίδρασης ή ήταν απαραίτητη και η σύγχρονη επικοινωνία (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως);*

E14: *Θεωρώ ότι το φόρουμ είναι ικανοποιητικός, ως ένας χώρος εξ αποστάσεως επικοινωνίας, νομίζω καλύπτει την επικοινωνία και τις ανάγκες επικοινωνίας του εκπαιδευόμενου.*

21. *Κ. Κακουλάκης: Γενικότερα θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο μαζί μας ως προς την αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού σας υλικού;*

E14: *Όχι ευχαριστώ.*

Παράρτημα Γ: «Κωδικοποίηση αποτελεσμάτων στο ATLAS κατά άξονα και αντικείμενο ανάλυσης»

Α΄ Άξονας

Αποτίμηση του μαθησιακού οφέλους που παρήχθη από το πρόγραμμα/μάθημα

Αντικείμενο ανάλυσης

Επάρκεια/ Επιστημονική πληρότητα υλικού

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για αυτούς;

α΄ υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς την επάρκεια/ επιστημονικότητα/ επιστημονική πληρότητα των γνώσεων που έλαβαν για την έννοια της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας (εννοιολογική και θεωρητική κάλυψη του θέματος, τεκμηρίωση των πληροφοριών με βιβλιογραφικές αναφορές, γενική εκτίμηση επάρκειας του υλικού και του μαθήματος, γενική ικανοποίηση από το μάθημα);

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Πολύ εποικοδομητικό. Εποικοδομητική ήταν η εμπειρία μου.

E1: Γιατί αυτές οι έννοιες να μεν είναι λίγο πιο γενικές αλλά στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας κάνατε να είναι πιο συγκεκριμένες.

E1: Θεωρώ ότι όλη η παρουσίαση ήταν και σε θεωρητικό επίπεδο και σε πρακτικό επίπεδο με τις ιδέες αυτές που δώσατε πάρα πολύ to the point. Νομίζω ότι δεν αρκεί ένας εκπαιδευτικός να κάνει το μάθημά του απλά όπως θέλει ο ίδιος αλλά όπως μαθητές έχουν ανάγκη.

E1: Αλλά το μάθημα στην πραγματικότητα ήταν πολύ ξεκάθαρο πολύ κατανοητό

E1: Ενώ η έννοια της διαφοροποιημένης διδασκαλίας δεν είναι μία απλή έννοια και ξεκάθαρη, σε αυτό το μάθημα δόθηκε με ένα ξεκάθαρο τρόπο και με πάρα πολύ ουσιαστικά εύστοχο τρόπο και ουσιαστικά έκανε πράξη αυτό για το οποίο μιλούσε.

E2: Νομίζω ήτανε θετικά υπάρχουν πολλές φορές κάποιες γνώσεις που τις είχαμε ή τις έχουμε ξεχάσει κάποιες γνώσεις που τις είχαμε σκόρπιες μέσα μας. Απλά έδωσε ένα μπουσούλα και τις έκανε πιο συστηματοποιημένες.

E2: Για μένα ήταν πάρα πολύ κατανοητά όλα όσα είδα και με βοήθησαν αρκετά.

E3: Χρήσιμη εμπειρία.

E3: Ναι, ναι σε μεγάλο βαθμό αν και ομολογώ ότι δεν περίμενα να ικανοποιηθώ τόσο σε μεγάλο βαθμό όσο ικανοποιήθηκα. Περίμενα κάτι πιο τυπικό αλλά ήταν πιο ουσιαστικό αυτό που πήρα.

E4: Πάρα πολύ χρήσιμο μάθημα μου άρεσαν πάρα πολύ τα βιντεάκια, τα διαδραστικά και με τα παιδιά επίσης, η χρήση των web 2 στο πλαίσιο των καλών πρακτικών και πώς μπορεί η ιδιαιτερότητα κάθε παιδιού να βρει χώρο στη διδακτική διαδικασία.

E4: Το βίντεο της Tomlinson μου άρεσε πάρα πολύ και όλοι αυτοί οι όροι που δεν είχα ξεκαθαρίσει και εμένα ενδιαφέρον τρόπο. Δεν ήταν καθόλου βαρετό. Οπότε μου άρεσε μπηκα και εγώ στη διαδικασία του να μαθαίνω και ένιωσα έτσι πολύ παιδί.

E4: Ήταν μία όμορφη εμπειρία και το μάθημα μου αφήνει μία γλυκιά γεύση, αποσαφήνισα τους όρους, είδα και ωραία βιντεάκια, είδα από τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στην πράξη, γιατί το μάθημα έχει τέτοια χαρακτηριστικά, γιατί έχουμε πολλά θεωρητικά στο μυαλό μας δίνονται πολλές θεωρίες αλλά σε αυτή την περίπτωση δόθηκαν και πολλές πρακτικές συμβουλές.

E5: Οπότε ήρθε αυτό το πρόγραμμα να μου ξεκαθαρίσει κάποια πράγματα και να μου δώσει κάποιους πρακτικούς τρόπους διαφοροποίησης.

E5: Μία πολύ θετική εμπειρία.

E5: Κρίνω ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές (οι πληροφορίες). Το βίντεο ήταν πολύ ζωντανό και πολύ ενδιαφέρον για μένα και τα σχήματα και οι εικόνες που είδα επίσης με βοήθησαν να τοποθετήσω στο μυαλό μου έννοιες τις οποίες μπορεί να είχα συγκεχυμένες. Νομίζω ήταν επαρκές (μάθημα). Είχε μία επιστημονικότητα και πολύ βοηθητική και η βιβλιογραφία.

E5: Είχε βιβλιογραφικές αναφορές για περαιτέρω μελέτη (και) έχει σημεία με ερωτήσεις και ασκήσεις που έβλεπα αν έχω καταλάβει κάτι σωστά. Τα βίντεο το κάνανε ζωντανό!

E5: Νομίζω ότι στο τέλος της παρουσίασης έχει κατακτήσει κάποιος το εννοιολογικό πλαίσιο και έχει πάρει χρήσιμες πληροφορίες, πρακτικές πληροφορίες.

E5: Την έχει ανάγκη και εκπαιδευτικός παρόλο που να ξέρει την απάντηση χρειάζεται μία ανατροφοδότηση στηριγμένη σε επιστημονικά δεδομένα.

E5:[..] εγώ ξαναλέω ότι μου άρεσαν οι βιβλιογραφικές αναφορές. Γιατί ας πούμε παρακινούν να μπω να ψάξω περισσότερα πράγματα.

E6: Ήταν μία ωραία εμπειρία ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική [..]

E6: Ήταν επαρκέστατα όλα μπορώ να πω, συγκεκριμένες (πληροφορίες) απλή διατύπωση, πολύ καλά!

E6: Ναι μπορώ να πω ότι πήρα ιδέες, πάντα προσαρμοσμένες βέβαια στο δικό μας επίπεδο στη δικιά μας τάξη[..] ήταν πολύ ενδιαφέρον (μάθημα), στοχευμένο και χρήσιμο μπορώ να πω όσον αφορά τουλάχιστον σε ό,τι θα μπορούσα να κάνω να εφαρμόσω και εγώ.

E7: Θα τη χαρακτήριζα εξαιρετική. Μου άρεσε πάρα πολύ η δομή και ο τρόπος που παρουσιαζόταν το μάθημα, το κείμενο,, εικόνες όλα. Όσα βρήκα στο μάθημα μου φάνηκαν εξαιρετικά.

E7: Εμένα μου φάνηκαν απολύτως επαρκείς (οι πληροφορίες) πήρα όλα όσα χρειάζομαι και οι διευκρινίσεις ήταν πολύ σημαντικές για μένα γιατί είχα πιο γενική εικόνα απέκτησα πιο εξειδικευμένη ενημέρωση και γνώσεις και νιώθω απολύτως επαρκής.

E7: Ναι βεβαίως παρόλο που δεν μπαίνω ως στέλεχος ιδιαίτερα στην τάξη υλοποιώ κάθε χρόνο προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων, όποτε έρχομαι σε επαφή με μαθητές διαφόρων τάξεων και έτσι βλέπω τη διαφορετικότητα των μαθητών και την ανάγκη του να είναι κάποιος γνώστης διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να είναι ευέλικτος για το πώς θα τα χειριστεί όλα αυτά.

E7: Εγώ πήρα πάρα πολλές χρήσιμες ιδέες γιατί κάποιες από αυτές σκέφτομαι και εγώ να τις υλοποιήσω άμεσα και νομίζω ότι ήταν και πλούσια και εμπειριστατωμένη η παράθεση των καλών πρακτικών αυτών, μου αρέσει πάρα πολύ.

E8: Είναι πολύ χρήσιμη.

E8: Με βοήθησαν πάρα πολλοί μου έδωσαν πάρα πολλές ιδέες. Το ζήτημα είναι κατά πόσο μπορώ να τα κάνω αυτά πράξη.

E8: Ναι η αλήθεια είναι ότι όντως μες στην τάξη βλέπεις παιδιά που έχουν διαφορετική κουλτούρα με διαφορετικές δυνατότητες και με διαφορετικό επίπεδο πνευματικής ανάπτυξης και κυρίως με διαφορετικά ενδιαφέροντα. Οπότε σε όλα αυτά βοηθάει η διαφοροποιημένη διδασκαλία τα συμπεριλάβουμε για να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα.

E9: Στο βαθμό που γνωρίζω και εφαρμόζω ήδη αρκετά πράγματα μου έλειπε το θεωρητικό πλαίσιο και ήταν αρκετά χρήσιμη εμπειρία παρακολούθησης του μαθήματος.

E9: Θεωρώ αρκετά θετική (εμπειρία).

E9: ήταν αρκετά χρήσιμη υπήρχαν αρκετά καινοτόμα στοιχεία, εικόνα, λόγος, βίντεο και θεωρώ ότι εννοιολογικά με κάλυψε.

E9: Λίγο ως πολύ όλοι μας τόσα χρόνια μες στην τάξη πραγματικά τα βλέπουμε και τα βιώνουμε ήταν πολύ ενδιαφέρον ότι τα έβλεπα και οριοθετημένα μέσα σε ένα θεωρητικό πλαίσιο. Ήταν χρήσιμη ενότητα (η δεύτερη).

E9: Θεωρώ ότι ήταν ένα καλό εισαγωγικό μάθημα περιμένω πραγματικά την εξέλιξή του.

E9: Θα πω αυτό που είπα και νωρίτερα ότι ήταν μία πολύ καλή αφορμή να σκεφτώ σε ένα θεωρητικό πλαίσιο κάποια πράγματα, πρακτικές, στάσεις μέσα στην τάξη,

E9: Αν κοιτάξω τους εκπαιδευτικούς στόχους και νομίζω τώρα τους έχω μπροστά μου και το εννοιολογικό πλαίσιο καλύφθηκε και η αναγκαιότητα, επίσης και βέβαια αναφέρθηκαν και καλές πρακτικές πολύ χρήσιμες. Θεωρώ ότι ήταν ικανοποιητικό το αποτέλεσμα.

E10: Το βρήκα πάρα πολύ κατατοπιστικό. Δεν νομίζω ότι έμεινε κάποια απορία και το βρήκα κατατοπιστικό ακριβώς, επειδή υπήρχαν και πολλά διαφορετικοί τρόποι προσέγγισης και μέσα από βίντεο και ήταν και πολύ επεξηγηματικό. Εγώ δεν είχα κανένα πρόβλημα στο να κατανοήσω το περιεχόμενό του.

E10: Άλλα χαρακτηριστικά δεν νομίζω αλλά είναι δεδομένο ότι οι μαθητές μας προσεγγίζουν κάθε φορά τη γνώση με διαφορετικό τρόπο και υπάρχουν διαφορετικοί τύποι ευφυΐας και διαφορετικό τρόπο προσέγγισης που χρειάζεται ο καθένας και διαφορετικό τρόπο μαθαίνει ο καθένας και προφανώς πρέπει να τα λαμβάνουμε όλα αυτά υπόψιν.

E10: Ναι δεν με δυσκόλεψε καθόλου η γλώσσα δεν είχα την αίσθηση ότι ήταν ξύλινο δύσκολο επιστημονικό κείμενο που δεν καταλάβαινα που να με κουράσει. Έτσι συνήθως γίνεται όταν διαβάζουμε μόνοι στον υπολογιστή μας. Αυτό δεν συμβαίνει εδώ. Κύλησε πολύ ευχάριστα η ανάγνωση όλου του μαθήματος και η διαδικασία και το βρήκα αρκετά φιλικό προς τον αναγνώστη και τον εκπαιδευόμενο και σε τέτοιο βαθμό που να είναι και επιστημονικό ταυτόχρονα. Δεν αισθάνθηκα εμπόδιο την επιστημονικότητά του σε σχέση με τη φιλικότητα και την αμεσότητα του.

E11: Παρόλο που είχα κάποιες δυσκολίες στο χειρισμό του μαθήματος επειδή είμαι αρχάρια και με τους υπολογιστές και με τέτοιου είδους προγράμματα παρόλα αυτά, λοιπόν, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα πιστεύω ότι έχω τη δυνατότητα από το περιεχόμενο να έχω έτσι μία γνώμη για το θέμα.

E11: Είχα δυσκολίες με τα βίντεο επειδή ήταν στην αγγλική γλώσσα και αγγλικά μου δεν είναι τόσο καλά παρόλο που υπήρχαν αυτές οι δυσκολίες επειδή ορισμοί υπήρχαν εκεί στα ελληνικά σε μορφή κειμένου και με πολλές δραστηριότητες είχα τη δυνατότητα και το κατάφερα, το κατάλαβα και τους ορισμούς να μάθω και σημαντικές πληροφορίες να κρατήσω.

E11: [...] Για αρχικό στάδιο ήταν μία πάρα πολύ καλή εισήγηση για κάποιον που δεν έχει ασχοληθεί με το θέμα.

E11: Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή, όμως, εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς.

E12: Την χαρακτηρίζω εξαιρετικά ωφέλιμη ήταν μία ωραία εμπειρία. Έμαθα πάρα πολλά πράγματα ή θυμήθηκα κάποια άλλα.

E12: Ήταν επαρκής μου άρεσε αυτός πολυτροπικός χαρακτήρας που είχαν τα κειμενάκια σας νομίζω έδωσε καλά τον εννοιολογικό προσδιορισμό της διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

E12: Ναι φυσικά αναγνώρισα συμμαθητές μου πολλά από αυτά τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται εκεί και τα είχα ήδη αναγνωρίσει. Ερχόμαστε με τη διαφορετικότητα των μαθητών μας, καθημερινά, σε επαφή.

E12: Οπότε σε μεγάλο βαθμό πιστεύω ότι ήταν εξαιρετικά ωφέλιμο αυτό το μάθημα .

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα γιατί ήταν με σαφήνεια δομημένο και έχει και ποικιλία

εποπτικού υλικού και εικόνες με χιούμορ και βίντεο, βιβλιογραφία που μπορώ ανά πάσα στιγμή να ανατρέξω αν χρειαστεί. Και φυσικά βοηθάει η σχηματοποιημένη μορφή της θεωρίας από το να διαβάζεις ένα πολύ μεγάλο κείμενο, γιατί κουράζει.

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα το βίντεο στο οποίο μιλούσε η κυρία Tomlinson, και το οποίο διασαφήνισε την έννοια. [...]

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό (οι γνώσεις που πήρα από το μάθημα θα βελτιώσουν το διδακτικό μου έργο), γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση, έχουμε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού μας το πώς μπορεί να γίνει καλύτερη αλλά όταν έρχεσαι και σε επαφή με ένα υλικό το οποίο είναι διαδραστικό σε κινητοποιεί και σου δημιουργεί μία διάθεση επαγρύπνησης και ενδιαφέροντος[...]. Το βρίσκω χρήσιμο ας πούμε να πάρω καινούργιες γνώσεις πιο συγκεντρωμένες και πιο στοχευμένες στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, πέρα από αυτές που είχα ήδη.

E14: Ήταν πολύ χρήσιμες πληροφορίες που έλαβα με βοήθησε το γεγονός ότι ήταν συγκεντρωμένη η γνώση και δεν χρειάστηκε να ψάξω. Ναι ήταν πολύ χρήσιμο και βοηθητικό.

E14: Ήταν πολύ χρήσιμο ότι υπήρχε και βίντεο και δεν ήταν απλά οι πληροφορίες και ήταν διαδραστικό μάλιστα με βοήθησε περισσότερο στην κατανόηση στην εμπέδωση της καινούργιας πληροφορίας. Ναι ήταν πολύ επαρκείς οι πληροφορίες. Είμαι πολύ ικανοποιημένη.

E14: Σε πολύ μεγάλο βαθμό οι γνώσεις που αποκόμισα ήταν επαρκείς και θα με βελτιώσουν ως εκπαιδευτικό.

Αντικείμενο ανάλυσης

Μετασχηματιστική δυναμική/ πυροδότηση στοχαστικού διαλόγου

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για αυτούς;

β' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς τη μετασχηματιστική δυναμική του/ τον στοχαστικό διάλογο που πυροδότησε ως προς το διδακτικό τους έργο;

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Η αλήθεια είναι ότι μετά τη δεύτερη ενότητα άρχισαν να δημιουργούνται στο μυαλό μου πολλές διαφορετικές εικόνες από μαθητές μου από φέτος και από προηγούμενα χρόνια στους οποίους προσπαθούσα να μεταδώσω κάποια πράγματα δεν κατάφερα πάντα να το κάνω ή δεν ήταν πάντα το ενδιαφέρον τους εκεί ή ετοιμότητά τους και συνειδητοποίησα τελικά ότι το δικό μου prospective ήταν λάθος. Δεν είχα συνειδητοποιήσει τι θα μπορούσα να έχω αλλάξει.

E1: Η αλήθεια είναι ότι αυτό είναι τελικά το σημαντικό που πρέπει να συνειδητοποιήσουμε όλοι οι εκπαιδευτικοί ξεκινάμε, πάμε, στην τάξη και ανεξαρτήτως ειδικής ή γενικής αγωγής ουσιαστικά το μάθημα γίνεται για όλους μαθητές και όχι μόνο για κάποιους. Είναι σημαντικό να μπορούν όλοι να συμμετέχουν με τον τρόπο τους.

E2: Αυτό ήταν κάτι λίγο ή πολύ από την εμπειρία μας το καταλαβαίνουμε στην πράξη πολλές φορές όχι όλα τα αντικείμενα είναι ενδιαφέροντα για παιδιά που δείχνουν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον είναι πάρα πολύ καλό να το δεχόμαστε αυτό να έχουμε τα μάτια μας και τα αυτιά μας ανοιχτά γιατί τα παιδιά κάνουν άμεσες και αυθόρμητες παρατηρήσεις οι οποίες είναι η καλύτερη αξιολόγηση δουλειάς μας που μπορούν να μας οδηγήσουν σε μία καλύτερη οργάνωση του μαθήματος αλλά ακόμα κι αν πρέπει εκείνη τη στιγμή να διαφοροποιήσουμε κάτι το οποίο βλέπουμε ότι θα λειτουργούσε καλύτερα, υπάρχει δυνατότητα δουλεύοντας κανείς με τη διαφοροποιημένη διδασκαλία με τον καιρό μπορεί

να το κάνει αυτό και πραγματικά να δημιουργήσει την ομάδα που χρειάστηκε να δώσει στα παιδιά ακριβώς εκείνο που θέλουν εκείνη τη στιγμή. Είναι απαραίτητη η διαφοροποιημένη διδασκαλία οπωσδήποτε.

E3: Ναι σίγουρα με έχει επηρεάσει και σε σχέση και με άλλες επιμορφώσεις που είχα όχι εξ αποστάσεως. Έχει αρχίσει να αλλάζει η δική μου νοοτροπία και λογική για το μάθημα το στοιχείο αυτό της ομαδοσυνεργατικότητας και μετά την επιμόρφωση του Β1 επιπέδου και του μαθήματός σας έχω αρχίσει και βάζω δυναμικά και άλλα στοιχεία μέσα.

E4: Σίγουρα θα προσπαθήσω να εφαρμόσω κάποιες που είδα και σίγουρα άρχισα να σκέφτομαι διαφορετικά τη διδασκαλία μου. Ήμουν, βέβαια, προς αυτή την κατεύθυνση ο στόχος μας πάντα είναι οι μαθητές να μαθαίνουν το καλύτερο τρόπο σίγουρα όμως τώρα το να προσαρμόζουμε νέες μεθόδους και να βάζουμε νέα πράγματα όπως την τέχνη το θέατρο να εισάγουν τελείως διαφορετικά μοντέλα διδασκαλίας από αυτά που είχαμε συνηθίσει σίγουρα είναι κάτι συναρπαστικό και θα το κάνω.

E5: Με βάζει σε προβληματισμό να βρω κάποιες λύσεις αναλάβω κάποιες δράσεις οι δραστηριότητες που μπορεί να γίνονται στην τάξη για να μειώσω αυτό το ποσοστό που δεν ανταποκρίνεται στον στόχο μου.

E6: Ναι σίγουρα με προβληματίσε γιατί το έκανα εικόνα και στη δική μου τάξη. Συμβαίνει αυτό συχνά ότι κάποια παιδιά σαν να μην ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν ας πούμε το μάθημα. Λογικό είναι σε ένα βαθμό από ένα σημείο και ύστερα θα μπορούσαμε να τροποποιήσουμε εμείς οι εκπαιδευτικοί τον τρόπο μας τη μεθοδολογία μας για να τραβήξουμε το ενδιαφέρον και αυτών των μαθητών.

E7: Άλλαξε κάτι θα έλεγα ότι άλλαξε με την έννοια ότι λειτουργώ ας πούμε διαφορετικά με κάποιους μαθητές, οι οποίοι βλέπω ότι έχουν είτε διαφορετικά ενδιαφέροντα διότι είναι πολύ πιο προχωρημένοι από τους άλλους και σε κάποιους άλλους που δυσκολεύονται ας πούμε προσπαθώ να αξιοποιήσω περισσότερο την τεχνολογία η να προσαρμόσω τη παρουσίαση μου στην ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντά τους.

E7: Και για τους εκπαιδευτικούς και για μένα και για τους μαθητές τα οφέλη είναι πολλαπλά είναι μία αφόρμηση και για περαιτέρω αναζήτηση μία πρώτη δομημένη εξ αποστάσεως επιμόρφωση στη διαφοροποιημένη διδασκαλία τη θεωρώ εξαιρετική και πλήρη. Ξέρετε κάθε φορά βέβαια μπαίνει και το προσωπικό κίνητρο που ενδεχομένως έχει ο καθένας για να ψαχτεί περισσότερο και να το προχωρήσει αυτό που έμαθε.

E8: Μου άρεσε πάρα πολύ αυτό το μάθημα. Ένιωσα ότι μου έδωσε κίνητρο να αλλάξω και εγώ την εκπαιδευτική διαδικασία.

E8: Ναι πολύ απλά προσπαθώ να βρω κίνητρα να ενδιαφερθούν όλοι οι μαθητές, να καλύψω τις ανάγκες όλων. Νομίζω βοηθάει κάτι τέτοιο. Έχω παρατηρήσει πολλές φορές σε κάποια μαθήματα κάποιοι μαθητές αδιαφορούν ή να μη δείχνουν τόσο μεγάλο ενδιαφέρον ή να μην αντιλαμβάνονται αυτό που λέμε. Όταν προσπάθησα να το εφαρμόσω στο μάθημα της έκθεσης έδειξαν όλοι ένα ενδιαφέρον.

E8: Νομίζω αυτό το μάθημα προβληματίσε πάρα πολύ εμένα και με έκανε να αναρωτηθώ πώς μπορώ να διδάξω εγώ με διαφοροποιημένο τρόπο. Θα έλεγα ότι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικός διάλογος.

E9: Σίγουρα είναι ένας επιπλέον προβληματισμός ο οποίος είναι καθημερινός αυτό. Είναι ένα ζήτημα το οποίο με απασχολεί όταν διδάσκω το ποσό είναι παρόντες μέσα στην τάξη οι μαθητές μου και πόσο παρούσα είμαι και εγώ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ένας τέτοιου είδους προβληματισμός και όταν πυροδοτείται από τέτοιου είδους μαθήματα είναι πάρα πολύ χρήσιμος.

E9: Νομίζω ότι αυτή είναι και η πρόκληση της εποχής μας δηλαδή το πώς θα αξιοποιήσουμε τεχνικές που ενδεχομένως οι μαθητές μας ξέρουν καλύτερα από μας και πώς εμείς θα τους οδηγήσουμε σε μία ανάλυση μορφής αλφαριθμητισμού για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Εμένα προσωπικά με ενδιαφέρει πάρα πολύ και με απασχολεί και το σκέφτομαι και κάποιες φορές προσπαθώ να το υλοποιήσω κιόλας.

E10: Το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό μάθημα, παίρνεις πάρα πολλές ιδέες κυρίως ο προβληματισμός που δημιουργήθηκε πόσο σωστά ένας εκπαιδευτικός κάνει τη δουλειά του με τα παλιά μοντέλα διδασκαλίας σε μία σύγχρονη τάξη και βέβαια βγαίνει ο προβληματισμός ότι προφανώς δεν γίνεται να συνεχίσουμε να διδάσκουμε τον ίδιο τρόπο σε όλους τους μαθητές μας. Οπότε το θεωρώ μάθημα πολύ σημαντικό.

E10: Ο προβληματισμός είναι άμεσος και υπήρχε και από πιο πριν που είχα ασχοληθεί με τη διαφοροποιημένη μάθηση αλλά σίγουρα το βασικό που συμβαίνει με αυτό το μάθημα μπαίνει αυτός ο στόχος της αμφιβολίας και αρχίζεις να προσπαθείς με τα μάτια των μαθητών να διαφοροποιήσεις το υλικό σου.

E10: [...] θα πω αυτό που έλεγε η Tomlinson ότι δεν αλλάζεις τα πάντα από την αρχή δεν πας να φτιάξεις όλο το δάσος, θα ξεκινήσεις από το δεντράκι ένα πράγμα στη σειρά. Απλώς ένας πρώτος προβληματισμός να αρχίσουμε να σχεδιάζουμε το μάθημά μας διαφορετικά. Θέλει πολύ προσεκτικά και οργανωμένα βήματα για να πετύχεις τη διαφοροποιημένη μάθηση.

E11: Πιστεύω ότι όταν δεν λαμβάνονται υπόψιν όλα τα χαρακτηριστικά και οι διαφορές των μαθητών σίγουρα πολλά από τα παιδιά βαριούνται μέσα στην τάξη και δεν παρακολουθούν το μάθημα. Όποιος συμμετέχει εθελοντικά σε ένα τέτοιο είδους μάθημα στο δικό σας σίγουρα έχει από πριν το κίνητρο να αλλάξει κάτι στη διδασκαλία του. Οπότε να με προβληματίσει και θα το μεταφέρω στους καθηγητές μου.

E11: Πιστεύω ότι όταν παρακολουθείς ένα τέτοιο μάθημα αυτόματα οι πληροφορίες αυτές σε επηρεάζουν και σίγουρα αρχίζεις να αντιμετωπίζεις τους μαθητές σου τελείως διαφορετικά. Άρα με επηρέασε το μάθημά σας. Αλλάζει ο τρόπος σκέψης σου.

E12: Ναι πυροδοτήθηκε ένας στοχαστικό διάλογος. Θα έλεγα πυροδοτείται κάθε μέρα από τα μηνύματα που παίρνουμε από τους μαθητές μας και προσπαθούμε συνεχώς να επανασχεδιάζουμε τους στόχους μας.

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα το βίντεο στο οποίο μιλούσε η κυρία Tomlinson ήταν πολύ

παρήγορο γεγονός ότι ξεκινάει με τη λογική και πρέπει να απογοητεύεσαι και να βάζεις πολύ ψηλούς στόχους ότι θέλει βήμα, βήμα μία προσπάθεια και να χτίσεις επάνω στην εμπειρία σου και πάνω στην αναζήτηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί νομίζω ότι είναι και ο νούμερο ένας λόγος που αποφεύγουν οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία.

E13: Τη θυμάμαι (τη φράση της Lillian Katz)! Ναι γιατί ήταν πολύ σοκαριστικό αυτό. Όντως πολλές φορές το νιώθω αυτό ότι απευθυνόμαστε σε ένα μικρό αριθμό μαθητών τελικά και είναι μία πρόκληση τελικά να προσπαθείς κάνεις να κερδίσει περισσότερους μαθητές και βέβαια να τους κερδίσεις όλους.

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση έχουμε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού μας το πώς μπορεί να γίνει καλύτερη αλλά όταν έρχεσαι και σε επαφή με ένα υλικό το οποίο είναι διαδραστικό σε κινητοποιεί και σου δημιουργεί μία διάθεση επαγρύπνησης και ενδιαφέροντος.

E14: Ναι πραγματικά αυτή η φράση (της Lillian Katz) με έβαλε σε σκέψεις, ήταν κάτι που δεν το είχα σκεφτεί έτσι αρχικά ας πούμε το ότι τόσο μεγάλο ποσοστό ενδεχομένως δεν το αφορά το μάθημα και ο τρόπος με τον οποίο διδάσκουμε και αυτό πυροδότησε έναν στοχαστικό διάλογο και με έβαλε και σε μία διαδικασία αναστοχασμού ας πούμε και επαναπροσδιορισμού κάποιων ζητημάτων.

Αντικείμενο ανάλυσης

Πρακτική αξιοποίηση των γνώσεων

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τα μαθησιακά οφέλη που παρήγαγε για αυτούς;

γ' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς την πρακτική εφαρμογή/ αξιοποίηση των προσφερόμενων γνώσεών του στη σχολική πραγματικότητα;

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Κοιτώντας, λοιπόν, την τρίτη ενότητα (οι καλές πρακτικές) καταλαβαίνουμε ότι πρέπει να κάνουμε για τους μαθητές μας κάτι σημαντικό, αλλά πρέπει να μας πει και κάποιος το πώς θα γίνει αυτό. Ακριβώς, επειδή δεν είχα εμπειρία σας σε αυτό το κομμάτι, η τρίτη ενότητα ολοκλήρωσε αυτό που είχε ξεκινήσει η δεύτερη, δηλαδή, είναι αυτή η ενότητα που με έβαλε σε σκέψεις και η τρίτη ήρθε να ολοκληρώσει όλη αυτή τη γνώση.

E1: Θεωρώ ότι μπορούν εφαρμοστούν στην τάξη. Όταν βέβαια έρχεται η ώρα να σχεδιάσεις ένα μάθημα και να εξηγήσεις ένα τέτοιο project, όλοι σκέφτονται το χρονικό περιθώριο που έχουν αν ο χρόνος επαρκεί και αν είναι okay, αν σκεφτείς τα οφέλη που έχει ένα τέτοιο project αφού όλοι οι μαθητές θα συμμετέχουν και θα αλλάξεις και στα μάτια τους η εικόνα που έχουν για το μάθημά σου νομίζω μακροπρόθεσμα πάλι κερδισμένος είσαι.

E1:[...] θεωρώ ότι ίσως όχι για κάθε μέρα, αλλά θεωρώ ότι είναι εφικτό να γίνει αυτό το πράγμα σε ένα μεγάλο ποσοστό το να δημιουργούν τα παιδιά τέτοιου είδους πρότζεκτ και θα μπορούσαμε να τους ρωτήσουμε κιόλας και τι τους αρέσει να κάνουν οι ίδιοι.

E1: Αλλά το μάθημα στην πραγματικότητα ήταν πολύ ξεκάθαρο πολύ κατανοητό. κυρίως εφαρμόσιμο όλα αυτά που αναφέρονταν τα προβλήματα και το τι μπορείς να κάνεις.

E2: Ναι αναγνώρισα γιατί πάντα υπάρχουν παιδιά μέσα στις τάξεις και ιδιαίτερα στη δικιά

μου της οποίας οι μαθητές προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα παιδιά που έχουν τελείως διαφορετικά ενδιαφέροντα και αυτό το βλέπουμε και στην τάση που έχουν να κωδικοποιούν πληροφορίες που τους δίνουμε δηλαδή ένας που έχει μαθηματική σκέψη θα το εκλάβει διαφορετικά. Οπότε αυτά τα χαρακτηριστικά τα είδα και εγώ δεν νομίζω ότι λείπει κάποιο χαρακτηριστικό που το έχω εντοπίσει και δεν υπάρχει στο υλικό. Αυτά που υπήρχαν στην ενότητα τα έχω δει όλα μέσα στην τάξη μου.

E2: Είναι πολύ καλές (οι καλές πρακτικές). Υπάρχουν κι άλλες βέβαια υποθέτω αυτές ήταν παραδειγματικές σαν παράδειγμα αναφέρθηκαν σίγουρα η τεχνολογία είναι κάτι που παίζει σημαντικό ρόλο στο πώς θα κάνουμε τα παιδιά να συμμετέχουμε μεγαλύτερο ενδιαφέρον πιστεύω ότι σε ότι αφορά τις καλές πρακτικές ο καθένας από εμάς είναι μία πηγή καλών πρακτικών.

E2: Ναι γιατί έχουμε δουλέψει έχουμε κάνει όχι ακριβώς να χρησιμοποιήσουμε πρόγραμμα τέτοιο, γιατί τα παιδιά μου δεν είναι εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, αλλά σε παρόμοιες ηλικίες χρειάστηκε οπωσδήποτε η τεχνολογία για να κάνουν σε ψηφιακή μορφή εργασίες των παιδιών να κάνουμε επιδαπέδιο παιχνίδι. Επειδή βρίσκομαι σε δίγλωσσο σχολείο θα μπορούσαν να μεταφραστούν σε δύο γλώσσες και να μπορούν τα παιδιά να παίζουν κοντά στα ίδια πόνια. Ήταν με δουλειές που κάναν τα ίδια τα παιδιά και αυτό βοήθησε πάρα πολύ.

E2: Σε ικανοποιητικό βαθμό, γιατί πάντα πρέπει να μας δείχνει κανείς τον δρόμο που πρέπει να ακολουθούμε. Γιατί πολλές φορές η καθημερινότητά μας κάνει να αφήνουν κάποια πραγματάκια στην άκρη, τα οποία όταν μας τα θυμίζει το θεωρητικό κομμάτι τα ξαναβρίσκουμε και ξαναπάμε και τα αξιοποιούμε καλύτερα.

E3: Βεβαιότατα στις τάξεις του είμαστε πλέον συναντούμε αυτό το πολυπολιτισμικό στοιχείο έχουν το διαφορετικό υπόβαθρο από το διαφορετικό επίπεδο, αλλά και τις αντιλήψεις των μαθητών που έτσι κι αλλιώς πάντοτε συναντούσαμε και συναντάμε. Είναι καλοί μαθητές είναι οι μέτριοι μαθητές είναι οι αδιάφοροι μαθητές. Λόγω διαφορετικού πολιτισμού, διαφορετικής κουλτούρας, διαφορετικής θρησκείας.

E3: Έξυπνες υπάρχει έξυπνη προσέγγιση και ναι μου άρεσαν. Η λογική ότι μπορείς να αφήσεις τα παιδιά να κάνουμε μία ζωγραφιά, να κάνουμε ένα βιντεάκι, ένα καρτούν, έξυπνο, πολύ έξυπνο μου άρεσε.

E3: Το έχω πρόσφατο έκανα τώρα τελευταία το σεμινάριο Β1 επιμόρφωσης και με έχουν ενθουσιάσει. Ναι αλλά όχι άμεσα με τη λογική αυτό που είπα νωρίτερα ακόμα και από το κινητό τους ναι με εντυπωσίασε και μπορούμε να δημιουργήσουμε και μετά παιδιά υλικό ψηφιακό και μέσα και έξω από την τάξη ή να δημιουργήσουμε άλλο τρόπο προσέγγισης διδασκαλία νέο υλικό διδασκαλίας νέο τρόπο προσέγγισης διδασκαλίας.

E3: Σε αρκετά μεγάλο βαθμό (αξιολογώ θετικά τις καλές εφαρμογές που παρουσιάστηκαν). Στο βαθμό που μπορούμε γιατί όπως σας είπα και πριν σχετίζεται με και το υλικοτεχνικό υλικό σχολείου.

E4: Πάρα πολύ χρήσιμο μάθημα μου άρεσαν πάρα πολύ τα βιντεάκια τα διαδραστικά και με τα παιδιά. Επίσης η χρήση των web 2 στο πλαίσιο των καλών πρακτικών και πώς μπορεί η ιδιαιτερότητα κάθε παιδιού να βρει χώρο στη διδακτική διαδικασία.

E4: Σίγουρα και σε παλαιότερους μαθητές μου (αναγνωρίζω αυτά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που παρουσιάστηκαν στο μάθημα), αλλά και στους φετινούς που είναι ενήλικες κατά βάση έχω αναγνωρίσει πάρα πολλά χαρακτηριστικά, γιατί ο καθένας έχει τις διαφορετικές ικανότητες και δεν μπορούμε να τους διδάσκουμε όλους με τον ίδιο τρόπο ή να ζητήσουμε από έναν ελέφαντα να ανέβει πάνω σε ένα δέντρο όπως είχατε στην εικόνα σας και έτσι δεν μπορούμε να ζητούμε και από τους μαθητές μας να κάνουν πράγματα που δεν ανταποκρίνονται στο επίπεδο τους και στις δυνατότητες τους, στα ενδιαφέροντά τους και τις ιδιαίτερες κλίσεις που μπορεί να έχουν και τέλος το πολιτισμικό περιβάλλον, από το οποίο προέρχονται. Οπότε δεν πρέπει να το ξεχνάμε αυτό.

E4: Στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης τάξης μου αρέσει πολύ αυτό που είδα για τη διαβαθμισμένη δυσκολία των δραστηριοτήτων στην τάξη και είδα, επίσης, ότι πρέπει να εστιάζουμε ως προς τη διαφοροποίηση του περιεχομένου Και φυσικά ως προς τη

διαδικασία αλλά και το προϊόν το οποίο θα αξιολογήσουμε και πάντα να υπάρχει αυτή η διαβάθμιση δεν μπορούμε δηλαδή ξαφνικά να φτάσουμε σαν αποτέλεσμα που είναι πολύ μακριά από τους μαθητές μας.

E4: Πάντα με το μαθητοκεντρικό μοντέλο ξεκινάει διαβαθμισμένα και αυτό θα μου δώσει έμπνευση να πορευτώ και τώρα που είμαι με ενήλικες είναι κάτι που ήδη προσπαθώ, αλλά και ιδιαίτερα μετά το μάθημα σας που μου έδωσε ιδιαίτερη έμπνευση.

E4: Ασφαλώς! Μάλιστα φέτος επειδή έχω να κάνω με ενήλικες προσπαθούμε να κάνουμε τέτοιου είδους projects βιντεάκια, αν και επειδή δεν έχω εξειδίκευση στις νέες τεχνολογίες δυσκολεύομαι προς το παρόν να φτιάξω τέτοιου είδους διδακτικά προϊόντα, αλλά σίγουρα με ενδιαφέρουν. Μου δίνετε την αφορμή να ασχοληθώ περισσότερο.

E4: Αυτό θα το δείξει ο χρόνος, σίγουρα θα προσπαθήσω να κάνω πολλά από αυτά προτείνονται και θα εστιάζουν περισσότερο στην εξειδίκευση πάνω στο web tools, γιατί δεν είμαι εξειδικευμένη και σίγουρα με ενδιαφέρει να εισάγω κάτι τέτοιο στη διδασκαλία μου.

E4: Ήταν μία όμορφη εμπειρία και το μάθημα μου αφήνει μία γλυκιά γεύση αποσαφήνισα τους όρους είδα και ωραία βιντεάκια είδα από τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στην πράξη γιατί το μάθημα έχει τέτοια χαρακτηριστικά, γιατί έχουμε πολλά θεωρητικά στο μυαλό μας δίνονται πολλές θεωρίες, αλλά σε αυτή την περίπτωση δόθηκαν και πολλές πρακτικές συμβουλές.

E4: Σίγουρα σχεδόν στο 100% είχε αλληλεπιδραστικά στοιχεία. Μπορώ να πω ότι με κάλυψε και θα ήθελα και εγώ να κάνω κάτι αντίστοιχο (σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής).

E4: Τίποτα το διασκέδασα πάρα πολύ χαίρομαι που συμμετείχαν στην έρευνα και σε αυτό το βαθμό και μας δώσατε έμπνευση να τα εφαρμόσουμε.

E5: Τα περισσότερα από αυτά που αναφέρονται εκεί εννοείται τα έχω συναντήσει και τα αναγνωρίζω σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

E5: Είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσες και για μένα το πιο ενδιαφέρον κομμάτι του μαθήματος ήταν αυτό το πρακτικό. Κάποια από τα βίντεο ήταν εξαιρετικά διαφωτιστικά για μένα για το δικό μου γλωσσικό μάθημα και σκέφτομαι ήδη κάποιες δραστηριότητες θα μπορούσα να δημιουργήσω στην τάξη, παίρνοντας ιδέες από αυτές τις καλές πρακτικές. Μου άρεσαν!

E5: Οι πιο αγαπημένες μου. Ναι μπορούν να βρουν εφαρμογή με μία προϋπόθεση βέβαια το σχολείο να έχει την πρέπουσα υλικοτεχνική υποδομή. Νομίζω ότι αυτό είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζω εγώ η διάθεση υπάρχει Θέλω να μάθω αν αυτά τα εργαλεία αλλά το σχολείο που βρίσκομαι φέτος υστερεί στην υλικοτεχνική υποδομή. Και τα παιδιά θα τα κινητοποιούσαν αυτές οι εφαρμογές κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον πιο ελκυστικό πιο διαδραστικό πιο δημιουργικό εκ μέρους των παιδιών μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους να δούμε κι άλλες δεξιότητες που έχουν μαθαίνοντας παίζουν κιόλας το αγκαλιάζουν και το πιόνι καλύτερα. Για μένα το εμπόδιο βασικά είναι η υλικοτεχνική υποδομή η στήριξη του σχολείου μου.

E5: Νομίζω σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Από εμπειρία ήδη έχουν χρησιμοποιήσει κάποιες τεχνικές σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων και πήγε πολύ καλά, όχι τόσο μέσα στο μάθημα μου. Νομίζω ίσως όχι σε όλο το μάθημά μου αλλά σε κάποιες ενότητες μπορώ να χρησιμοποιήσω υλικό από το πρόγραμμα αυτό που παρακολούθησα και να το προσαρμόσω στο δικό μου γλωσσικό μάθημα.

E6: Ήταν πολύ ωραία η παρουσίασή τους απλή καταρχήν και ενδιαφέρουσες (οι καλές πρακτικές) μπορώ να πω θα μπορούσε και εγώ να εφαρμόσω κάποιες από αυτές.

E6: Θα μπορούσαν να προσαρμοσμένες, βέβαια, στις ανάγκες των παιδιών μας.

E7: Ναι βεβαίως παρόλο που δεν μπαίνω ως στέλεχος ιδιαίτερα στην τάξη υλοποιώ κάθε χρόνο προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων οπότε έρχομαι σε επαφή με μαθητές διαφόρων τάξεων και έτσι βλέπω τη διαφορετικότητα των μαθητών και την ανάγκη του να είναι κάποιος γνώστης διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να είναι ευέλικτος για το πώς θα τα χειριστεί όλα αυτά.

E7: Εγώ πήρα πάρα πολλές χρήσιμες ιδέες γιατί κάποιες από αυτές σκέφτομαι και εγώ να τις υλοποιήσω άμεσα και νομίζω ότι ήταν και πλούσια και εμπειριστατωμένη η παράθεση των καλών πρακτικών αυτών, μου αρέσει πάρα πολύ.

E7: Ως ένα σημείο θα μπορούσανε, βέβαια, σκέφτομαι ότι την επόμενη σχολική χρονιά θα υλοποιήσω ένα πρόγραμμα να τα συμπεριλάβω περισσότερες τέτοιες νέες τεχνολογίες. Είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθούν και οι συνάδελφοι να χρησιμοποιούν τέτοιου είδους καλές πρακτικές.

E8: Με βοήθησαν πάρα πολλοί μου έδωσαν πάρα πολλές ιδέες. Το ζήτημα είναι κατά πόσο μπορώ να τα κάνω αυτά πράξη.

E8: Μου άρεσαν πάρα πολύ και τα βίντεο και οι εναλλακτικές εργασίες που προτείνετε όπως είναι τα θεατρικά έργα, το κολλάζ το οποίο το βρήκα εξαιρετικά ευφρές για το μάθημα της λογοτεχνίας. Απλώς θα ήθελα λίγο περισσότερες ασκήσεις για το μάθημα της έκθεσης, για την έκθεση Λυκείου.

E8: Στις μικρές τάξεις, κυρίως, δηλαδή στις τάξεις του Γυμνασίου ναι. Στις μεγαλύτερες τάξεις που πιέζει ο χρόνος για την κάλυψη της ύλης λίγο πιο δύσκολα νομίζω.

E9: Είναι πολύ ενδιαφέρουσες νομίζω ότι είναι μία καλή αρχή να αρχίσει να σκέφτεται κανείς και τη διδασκαλία, την αξιολόγηση, γενικότερα την παρουσία μας μέσα στην τάξη.

E9: Νομίζω ότι αυτή είναι και η πρόκληση της εποχής μας, δηλαδή το πώς θα αξιοποιήσουμε τεχνικές που ενδεχομένως οι μαθητές μας ξέρουν καλύτερα από μας και πώς εμείς θα τους οδηγήσουμε σε μία ανάλυση μορφής αλφαριθμητισμού για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Εμένα προσωπικά με ενδιαφέρει πάρα πολύ και με απασχολεί και το σκέφτομαι και κάποιες φορές προσπαθώ να το υλοποιήσω κιόλας.

E9: θεωρώ ότι είναι ένα πολύ φιλικό περιβάλλον αυτό που είδα και θα ήθελα να μάθω και περισσότερα πράγματα και αυτό, για το εργαλείο που το κατασκευάσατε.

E10: Το βρήκα αρκετά καινοτόμο με προβληματίσε ακριβώς επειδή κάνω και την επιμόρφωση του Β' επιπέδου, οπότε συνδυαστικά λειτούργησαν τα δύο προγράμματα έτσι Μπήκαν και άλλα πράγματα στο μυαλό μου και ιδέες που θα ήθελα να εφαρμόσω. Βρήκα αρκετές ιδέες που μπορώ να εφαρμόσω άμεσα. Θεωρώ ότι οι καλές πρακτικές υπάρχουν πάρα πολλές είναι μία καλή αφόρμηση αυτές.

E10: Θέλει πολλή προετοιμασία και πολλή οργάνωση και επειδή δεν έχω ασχοληθεί τόσο πολύ με web 2 εργαλεία είναι κάτι που θέλω να το κάνω θεωρώ ότι είναι κάτι που θα μου πάρει λίγο χρόνο, αλλά νομίζω ότι είναι μία πρακτική που πρέπει να γίνει πια μία καθημερινότητα. Θα προσπαθήσω να εφαρμόσω κάποια από αυτά ή και όλα.

E11: Αυτές οι πρακτικές παρουσιάζονται και είναι πάρα πολύ καλές και θα προσπαθήσω να τις μεταφέρω συναδέλφους. Βέβαια, δεν έχω την εξειδικευμένη γνώση για το πώς θα γίνει ιδιαίτερα αυτές οι πρακτικές που έχουν σχέση με νέες τεχνολογίες. Αλλά σίγουρα είναι καλές ιδέες.

E12: Οι καλές πρακτικές που αναφέρονται στη τη ενότητα μου έδωσαν περαιτέρω χρήσιμες ιδέες. Κάποιες από αυτές τις εφαρμόζω ήδη παραλλαγμένες.

E12: Οι καλές πρακτικές που εμπλέκουν τις νέες τεχνολογίες είναι εξαιρετικά ωφέλιμες και ειδικά τα παραδείγματα που δίνετε εκεί και εννοείται μπορούν να εφαρμοστούν.

E13: Μου άρεσε πολύ το βίντεο using differentiated instruction που έδειχνε τον τρόπο διαχείρισης της τάξης, γιατί ίσως δεν το είχα σκεφτεί μέχρι τώρα αυτή τη μορφή δηλαδή η όποια δραστηριότητα έκανε είχε να κάνει και με διαβάθμιση δυσκολίας στο φύλλο εργασιών είτε σε μία ομαδική εργασία όπου όλα τα παιδιά όμως είναι δομημένα σε ομάδες η επίτευξη ενός στόχου ενός εκπαιδευτικού προϊόντος. Μου έκανε εντύπωση ότι την ίδια στιγμή εργασίας θα μπορούσε να υπάρχουν πολλές διαφορετικές ομάδες σε διάφορους σταθμούς και σε διάφορους χώρους. Δεν το είχα σκεφτεί παράλληλα να συμβαίνει και για αυτό μου άρεσε η ιδέα. Μου το κομμάτι που έλεγε για την που συγκρίνεται παραδοσιακή διδασκαλία με διαφοροποιημένη.

E13: Μου άρεσαν πάρα πολύ, έτσι, όπως το είδα είναι και πολύ εξοικειωμένοι με αυτές τις τεχνολογίες έχω και εγώ εργαστεί με παιδιά σε animation ταινία και έχουμε εργαστεί πολύ και με διαδραστικούς πίνακες και είναι πολύ οικεία και μου αρέσουν να βλέπω και βιντεάκια που φτιάχνουν άλλοι εκπαιδευτικοί γιατί είναι πηγή έμπνευσης. Οποιαδήποτε επαφή με δουλειές άλλων συναδέλφων μέσα από μία πλατφόρμα ανταλλαγής ιδεών και καλών πρακτικών θα βοηθούσε πάρα πολύ.

E13: Σίγουρα σε μεγάλο βαθμό (οι γνώσεις που πήρα από το μάθημα θα βελτιώσουν το διδακτικό μου έργο), γιατί υπήρξε μία κινητοποίηση, έχουμε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού μας το πώς μπορεί να γίνει καλύτερη αλλά όταν έρχεσαι και σε επαφή με ένα υλικό το οποίο είναι διαδραστικό σε κινητοποιεί και σου δημιουργεί μία διάθεση επαγρύπνησης και ενδιαφέροντος.

E13: Φυσικά το γεγονός ότι το προφίλ κάθε μαθητή επηρεάζει και τον τρόπο που μαθαίνει Νομίζω το ξέρουν όλοι οι εκπαιδευτικοί. Δεν είναι κάτι το οποίο είναι άγνωστο. Πολύ επιτυχημένη αυτή η εικόνα που έδειχνε τους μαθητές να κάθονται στο θρανίο και να ασχολούνται με τα ενδιαφέροντά τους. Αυτή η εικόνα μπορεί να αποκτήσει πραγματικές διαστάσεις μέσα στην τάξη μας και στη δικιά μου σίγουρα.

E14: Ναι έδωσαν σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό νέες ιδέες και μέσα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν λιγότερο συνηθισμένα ίσως, όπως για παράδειγμα να χρησιμοποιηθούν ομαδοσυνεργατικές τεχνικές, είχαν ενδιαφέρον, τον ρόλο που μπορεί να έχει κάθε μαθητής μέσα στην ομάδα και το πως εκτός κειμένου π.χ. μέσα από κάποιες θεατρικές παραστάσεις ή μέσω της τέχνης θα μπορούσα να βοηθούν. Όλα αυτά είναι πολύ χρήσιμα.

E14: Ναι θα μπορούσαν σαν ιδέα είναι εξαιρετική και θα μπορούσαν. Απλώς απαιτεί παραπάνω βέβαια προετοιμασία και των μαθητών και των εκπαιδευτικών και από τη δική μας πλευρά δηλαδή λίγο παραπάνω να μάθουμε πώς λειτουργούν αλλά σαν ιδέα και σαν αποτέλεσμα σίγουρα έχουνε πολύ ενδιαφέρον.

Β' Άξονας

Αποτίμηση του αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα του εκπαιδευτικού υλικού

Αντικείμενο ανάλυσης

Καθοδηγητικός χαρακτήρας υλικού

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

α' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς τον καθοδηγητικό του χαρακτήρα (γενική αποτίμηση αλληλεπίδρασης, οδηγός μελέτης με το χρονοδιάγραμμά του, διάφορες διευκολύνσεις και τα εικονίδια πλοήγησης, εκπαιδευτικοί στόχοι);

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Νομίζω όχι ήταν αρκετά διευκρινιστικές οι οδηγίες για να διαχειριστείς στην πλατφόρμα. Ήταν αρκετά καθαρές και στη δικιά μου περίπτωση δεν υπήρχε κάποια περαιτέρω ερώτηση.

E1: Με βοήθησε στο βαθμό στο να πάρω μία ιδέα ποσό περίπου χρόνο θα χρειαζόμουν στην κάθε ενότητα, ωστόσο πρακτικά νομίζω μου κράτησε το ενδιαφέρον και ασχολήθηκα πολύ περισσότερο από αυτόν που αναγραφόταν στο χρονοδιάγραμμα γιατί ήθελα να ερευνήσω περισσότερο και να εφαρμόσω κάποια από τα πράγματα που έμαθα σε αυτό το μάθημα.

E1: Νομίζω ότι ουσιαστικά ήτανε πολύ κατατοπιστικά. Κάποιες φορές, παίρνοντας και μία ιδέα μόνο από τι θα επακολουθήσει δεν έχεις ξεκάθαρα στο μυαλό σου το τι ακριβώς θα

δεις[...] *Ουσιαστικά ο σκοπός μου έδωσε μία ιδέα για το τι θα επακολουθήσει.*

E1: Ήταν πολύ ξεκάθαρες οι οδηγίες στην αρχή και τα εικονίδια νομίζω ότι το γεγονός ότι έχεις πρόσβαση στο υλικό από iPad από κινητό και από υπολογιστή είναι εξαιρετικά χρήσιμο και τα εικονίδια ήταν χρήσιμα σε όλη πορεία του μαθήματος για να μην έχουμε ζητήματα πλοήγησης και με το λογισμικό για να μπορούμε να κάνουμε το μάθημα μας απρόσκοπτα.

E2: Έκανα φανταστικούς διαλόγους μέσα μου την ώρα που διάβαζα το υλικό ώστε να απαντήσω και είχα την ετοιμότητα ακριβώς σαν να ήταν δια ζώσης. Θεωρώ ότι μου δημιούργησε ένα βαθμό εγρήγορσης τον οποίο από μόνοι μας όταν διαβάζουμε δεν τον έχουμε.

E2: Όχι ήταν επαρκέστατες (οι πληροφορίες) μου έδωσαν νομίζω όλες οι πληροφορίες που χρειαζόμουν και ακόμα παραπάνω.

E2: Ναι και ήταν και αρκετά επιτυχημένο γιατί μπόρεσα να είμαι ήταν δηλαδή μέσα στο χρόνο ένας θα μπορούσε να προγραμματίσει το χρόνο του με βάση αυτό.

E2: Ναι! Ναι! ήταν μία πολύ καλή εισαγωγή θα έλεγα στο τι θα επακολουθήσει.

E2: Ναι πάρα πολύ και τα χρησιμοποίησα και αρκετά (τα εικονίδια πλοήγησης).

E2: Νομίζω εξ αποστάσεως και με αυτό τον τρόπο δηλαδή με διαφοροποιημένο υλικό με διαφοροποιημένη διδασκαλία, γιατί το υλικό είχε όλα τα χαρακτηριστικά διαφοροποιημένης διδασκαλίας, της αλληλεπίδρασης. Αυτή η διαφοροποιημένη διδασκαλία λειτουργεί και σε μένα να δω και να ακούσω κάτι ξανά και ξανά μπορώ και να σταματήσω την παρουσίαση και να επιστρέψω πάλι, αν κουραστώ λειτουργεί και με τους δικούς μου χρόνους είμαι ένα διαφοροποιημένο άτομο. Έχω τους δικούς μου ρυθμούς.

E3: Κατατοπιστικότατο! Κατατοπιστικότατο ναι που είναι τι είναι με το βελάκι πως πηγαίνουμε μπρος-πίσω, στην επόμενη σελίδα, τι σημαίνει αυτός οδηγός πλοήγησης ποιοι

είναι οι εκπαιδευτικοί στόχοι. Όλα!

E3: Ναι ήταν ξεκάθαρα και διασκεδαστικά.

E4: Δεν χρειάζεται περαιτέρω βοήθεια γιατί είχα και την εμπειρία από άλλα εξ αποστάσεως προγράμματα αλλά από την άλλη ήταν και εξαιρετικά λεπτομερείς οι οδηγίες. Σίγουρα το video εξοικείωση πλατφόρμα θα ήταν πολύ χρήσιμο για κάποιους που δεν είχαν καθόλου εξοικείωση με τη εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με τη συγκεκριμένη πλατφόρμα οπότε και εμένα με βοήθησε ήταν κατατοπιστικό.

E4: Βέβαια αφού υπήρχε διαθεσιμότητα του υλικού ανά πάσα στιγμή. Μου έδωσε χρήσιμες πληροφορίες για το χρόνο που θα χρειαστώ και έκανα το μάθημα σύμφωνα με το δικό μου χρόνο. Ήταν κατατοπιστικό και το προσάρμοσα στους δικούς μου ρυθμούς.

E4: Βεβαίως και ειδικά τα εικονίδια που έδιναν και λίγο χρώμα και λίγο κέφι μία ωραία διάθεση στην όλη διαδικασία και βέβαια υποδειξείς ήταν σαφείς και ευτυχώς που υπήρχαν και αυτά.

E5: Το συγκεκριμένο μου έδωσε τις απαντήσεις που έψαχνα ένιωσα ότι δεν χρειάστηκα τον εκπαιδευτή μου. Δεν χρειάστηκε να έρθω σε ζωντανή συνομιλία με τον εκπαιδευτή για να πάρω διευκρινίσεις.

E5: Ήταν ένα πολύ ευχάριστο και εύχρηστο μάθημα. θεωρώ και εξ αποστάσεως μπορεί να γίνει με άνεση.

E5: Όχι όχι ήταν απολύτως επαρκείς (οι οδηγίες). Δεν χρειάστηκα περαιτέρω βοήθεια παρόλο που δεν έχω και ιδιαίτερη εξοικείωση με εξ αποστάσεως προγράμματα.

E5: Το χρονοδιάγραμμα μελέτης το βρήκα λίγο μεγάλο για το μάθημα αυτό αν και τώρα που το σκέφτομαι μάλλον το σπατάλησα αυτόν τον χρόνο, γιατί γύρισα πολλές φορές στις καλές πρακτικές και τις ζαναείδα. Τα βίντεο τα είδα πολλές φορές και δεύτερη φορά μελέτησα παραπάνω πληροφορίες. Ναι νομίζω με βοήθησε.

E5: Ναι με προετοίμασαν αν και ήταν περισσότερη η πληροφορία που πήρα από αυτή που αρχικά περίμενα. Πήρα και την πληροφορία.

E5: Βρίσκω ότι κάνανε πολύ ωραίο το περιβάλλον της αλληλεπίδρασης που το εργαλείο αυτό οπότε δεν κουράζεσαι πολύ διασκεδαστικά πολύ έξυπνα κάποια. Η γνώμη πολύ θετική για αυτά.

E6: Ναι μπορώ να πω ότι ο συγκεκριμένος σχεδιασμός τουλάχιστον που έχω μπροστά μου υπήρχε αυτή η αλληλεπίδραση δεν ένιωσα κάποιο κενό κάποια απορία που θα μπορούσε να λυθεί από αυτό το υλικό που έχω μπροστά μου.

E6: Όχι δεν χρειάστηκα ήτανε πολύ απλά διατυπωμένα πολλές και οι οδηγίες ήταν κάτι εύκολο μπορώ να πω.

E6: Σίγουρα όταν γνωρίζεις πάνω κάτω τι χρόνο θα χρειαστείς για να οργανωθείς. Ναι είναι χρήσιμο (το χρονοδιάγραμμα).

E6: Ναι μπορώ να πω ναι πολύ καλά μου άρεσε αυτό και γενικότερα και ειδικότερα ότι ήταν πολύ στοχευμένο το τι ζητούσε ας πούμε κάθε ενότητα να το πω έτσι (με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα).

E6: Επαρκέστατες μπορώ να πω (οι οδηγίες). Όλη η παρουσίαση αυτή πολύ απλή και τα εικονίδια ήταν πολύ ωραία, συγκεκριμένα.

E7: Εγώ νομίζω ότι πέτυχε αυτό που ήθελε να πετύχει σε μένα νομίζω ότι δημιουργεί σε πολύ υψηλό βαθμό αλληλεπίδρασης νομίζω ότι ήταν από τα δομημένα μαθήματα και μου τα έδινε με ένα άριστο τρόπο όλα, σε μένα λειτούργησε αυτή η αλληλεπίδραση.

E7: Όχι δεν χρειάζεται καμία περαιτέρω βοήθεια για αυτό και δεν ρώτησα τον συντάκτη του υλικού. Δεν ρώτησα κάποιες οδηγίες γιατί το είναι απολύτως κατατοπιστικό το αρχικό βίντεο πολύ καλά ηχογραφημένο με εικόνες και βελάκια που σου έδειχναν ακριβώς τι να

κάνεις. Όχι, όχι δεν χρειάστηκα τίποτα ήταν εξαιρετικό.

E7: Εμένα να σας πω την αλήθεια το χρονοδιάγραμμα με τρόμαξε λίγο στην αρχή και στη συνέχεια είδα ότι ήταν λειτουργικό γιατί ούτως ή άλλως ο καθένας κάνει τον προγραμματισμό του.

E7: Νομίζω ότι ήταν απολύτως κατατοπιστικά (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα). Ναι με προετοίμασαν.

E7: Δεν βρήκα κάτι που με δυσκόλεψε. Νομίζω ήτανε επαρκή κι όλα αυτά τα εικονίδια και αν εγώ που δεν είμαι ιδιαίτερα εξοικειωμένη με τους υπολογιστές, που είμαι ο μέσος χρήστης τα κατάφερα με άνεση σίγουρα ήταν ευχάριστα και για άλλους πιο εξοικειωμένους θα ήταν παιχνιδάκι.

E8: Από τον τρόπο στησίματος του υλικού είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένη γιατί ένιωθα ότι με κατευθύνει συνέχεια ο εκπαιδευτής, είχα τη δυνατότητα να επικοινωνήσω μαζί του μέσα του chat και του φόρουμ, να ανταλλάξω και απόψεις. Οπότε έμεινα πάρα πολύ ικανοποιημένη.

E8: Όχι ήταν άκρως κατατοπιστικές (οι οδηγίες).

E8: Ναι αν και δεν ακολούθησα συνεχόμενο χρόνο μελέτης, αλλά διάβαζα κατά διαστήματα., ήξερα όμως εξ αρχής τι να περιμένω, τι θα αντιμετώπιζα. Οπότε υπό αυτή την έννοια με βοήθησε πάρα πολύ. Μου έδωσε μία άνεση να προγραμματίσω τον χρόνο μου και εγώ.

E8: Μας κατατόπισε για το τι να περιμένουμε, τι θα δούμε, ξέραμε ακριβώς τι είναι αυτό που διαβάζουμε και ποιος είναι ο στόχος. Φυσικά για αυτό ήταν και πολύ σημαντικά (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα), γιατί ήξερα ακριβώς τι διαβάζω.

E8: Ήταν επαρκέστατη αυτή η καθοδήγηση.

E9: Νομίζω πως ναι υπήρχε έμμεσα ο εκπαιδευτής γιατί ήταν έτσι διαρθρωμένο το μάθημα με τα βιντεάκια, με τη δομή του μαθήματος που έβλεπες τον εκπαιδευτή, τον έβλεπες εντός εισαγωγικών. Το μάθημα βρισκόταν σε ικανοποιητικό επίπεδο σε αυτό τον τομέα.

E9: Όχι καθόλου ήταν σαφέστατες οι οδηγίες και η χρήση του υλικού ήταν πολύ εύκολη. Όλα τα εικονίδια ήταν σαφή και σαφώς προσδιορισμένα δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα.

E9: Νομίζω πως ναι.

E9: Θεωρώ ότι είναι ένα πολύ φιλικό περιβάλλον αυτό που είδα και θα ήθελα να μάθω και περισσότερα πράγματα και αυτό, για το εργαλείο που το κατασκευάσατε.

E10: Όχι εγώ καλύφθηκα πλήρως δεν έχει κανένα θέμα.

E10: Ναι αν και χρειάστηκα λίγο λιγότερο χρόνο για να είμαι ειλικρινής αλλά νομίζω ότι ήταν ακριβώς όσο χρειαζόμουν και τα δικά μου δεδομένα.

E10: Εγώ επειδή είχα ξανά παρακολουθήσει αυτό το σεμινάριο για τη διαφοροποιημένη μάθηση, ήμουν κάπως προετοιμασμένη για το τι θα αντιμετωπίσω, αλλά νομίζω γενικά και αν δεν ήμουν πήγαινε πολύ καλά οργανωτικά, ώστε να πάει βήμα-βήμα το μάθημα. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα λοιπόν ήταν το πρώτο βήμα.

E10: Για μένα ναι, δεν είχα κανένα θέμα.

E11: Παρόλο που είχα κάποιες δυσκολίες στο χειρισμό του μαθήματος, επειδή είμαι αρχάρια και με τους υπολογιστές και με τέτοιου είδους προγράμματα παρόλα αυτά λοιπόν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα πιστεύω ότι έχω τη δυνατότητα από το περιεχόμενο να έχω έτσι μία γνώμη για το θέμα.

E11: Είχα δυσκολίες με τα βίντεο επειδή ήταν στην αγγλική γλώσσα και αγγλικά μου δεν είναι τόσο καλά παρόλο που υπήρχαν αυτές οι δυσκολίες επειδή ορισμοί υπήρχαν εκεί στα

ελληνικά σε μορφή κειμένου και με πολλές δραστηριότητες είχα τη δυνατότητα και το κατάφερα, το κατάλαβα και τους ορισμούς να μάθω και σημαντικές πληροφορίες να κρατήσω.

E11: Δεν μπορώ να κάνω κάποια σύγκριση με κάποιο άλλο πρόγραμμα γιατί είναι η πρώτη φορά που παρακολουθώ εξ αποστάσεως πρόγραμμα και μάλιστα ασύγχρονο, υπήρχε όμως κάποια ζωντάνια., αλλά σίγουρα μου μείωσε την αλλεπιδραστικότητα η δυσκολία μου στα αγγλικά.

E11: Στην αρχή το βρήκα πολύ απλό και κατανοητό και δεν δυσκολεύτηκα να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα και το μάθημα, δεν είχε πάρα πολλές πληροφορίες με πολλά παράθυρα για μένα που είμαι αρχάρια είναι πάρα πολύ καλό αυτό. Είχα κάποια προβλήματα μόνο καμιά φορά με την αποθήκευση αυτών που έγραφα.

E11: Ναι το χρονοδιάγραμμα ήταν πάρα πολύ καλό. και μου είπε ότι ήταν το ανώτατο επίπεδο του χρόνου θα μπορούσε να σπαταλήσει κάποιος. Εγώ χρειάστηκα 2 ώρες λιγότερες.

E11: Ναι πάρα πολύ.

E11: Ναι ήταν εύκολα και παρόλο που είμαι αρχάρια δεν δυσκολεύτηκα.

E11: Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή όμως εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς.

E12: Είχα την αίσθηση ότι όντως δημιούργησε μία διαλογική σχέση μαζί μου.

E12: Εξαιρετικά χρήσιμο το βιντεάκι. Δεν χρειάζεται περαιτέρω βοήθεια.

E12: Το χρονοδιάγραμμα μελέτης προσδιόριζε στο περίπου το χρόνο μελέτης. Δεν το ακολούθησα ακριβώς, αλλά σίγουρα σου δίνει μία ιδέα για το τι σε περιμένει.

E12: Μία χαρά και ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Σε τέτοιου είδους προγράμματα είναι απαραίτητα στοιχεία.

E12: Τις κρίνουν μία χαρά. Δεν είχα κάποιο πρόβλημα.

E13: Όχι ήταν ακριβέστατα.

E13: Ναι σίγουρα με βοήθησε αν και η αλήθεια είναι ότι το υλικό το αξιοποίησα λίγο περισσότερο χρόνο σε σχέση με το χρονοδιάγραμμα μελέτης και αυτό που έλεγε πιο πολύ γιατί στεκόμουν λίγο παραπάνω σε κάποιες διαφάνειες ή επέστρεφα να κοιτάξω κάτι που δεν θυμόμουν.

E13: Ναι ήταν συγκεκριμένα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και ότι δεν υπήρχε ένας τεράστιος όγκος να μάθεις γιατί καμιά φορά είναι αποθαρρυντικό αυτό το να βλέπεις αμέτρητους σκοπούς και αποτελέσματα. Οπότε ήταν ενθαρρυντικό έτσι να συνεχίσω και να κάνω αυτό το μάθημα. Οπότε ήταν πολύ συγκεκριμένα και πολύ εύστοχα ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

E13: Ναι θεωρώ ότι όλα τα εικονίδια ήταν λειτουργικά, απλά θα ήθελα το περιβάλλον της παρουσίασης να είναι κάτι πιο σύγχρονο. Δεν ξέρω αν μπορούσατε τα χρησιμοποιήσετε άλλη πλατφόρμα. Μία πιο εξελιγμένη πλατφόρμα θα ήθελα κάτι σε Moodle.

E14: Η αλήθεια είναι ότι δεν υπήρχε το πρόσωπο του εκπαιδευτή μέσα σε διαδικασία την εκπαιδευτική όπως σε ένα δια ζώσης μάθημα αλλά δεν μου έλειψε αυτό. Υπήρχε με έμμεσο τρόπο.

E14: Όχι ήταν επαρκέστατα δεν υπήρχε θέμα ήταν δικές σου οδηγίες.

E14: Ναι με ικανοποίησε πολύ.

E14: Αρκετά βοήθησαν πολύ.

E14: Ναι ήταν βοηθητικά και εικόνες ως εικόνες και τα κείμενα που τις συνόδευαν.

Αντικείμενο ανάλυσης

Αρχή κατάτμησης και πολυμεσικότητας περιεχομένου

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

β' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί τη μαθησιακή λειτουργία της κατάτμησης της ύλης σε μικρά πολυτροπικά και πολυμεσικά κείμενα που συνοδεύονται από εικόνες, διαδραστικά βίντεο, γραφήματα, πίνακες;

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Ναι! νομίζω ότι ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου καταρχήν με έκανε εμένα να συνειδητοποιήσω καθαρά όλες αυτές τις έννοιες και ότι είμαι visual learner.

E1: Είχε πολύ ωραίες ερωτήσεις, είχε πολύ ωραία interactive στοιχεία παράλληλα με τις γνώσεις υπήρχανε και εικόνες που συνδυάζονταν με το περιεχόμενο. Το γεγονός ότι είχες τη δυνατότητα να παρουσιάσεις τη δική σου ιδέα σε συνδυασμό με ό,τι διάβαζες, θεωρώ ότι ήταν εξαιρετικό επίσης.

E1: Επειδή ανάγκη διαφοροποιημένης διδασκαλίας δεν έχουν μόνο οι μαθητές αλλά και οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι θεωρώ εξαιρετικά έξυπνο τον τρόπο με τον οποίο δόθηκε το μάθημα. Όλες αυτές οι διαφορετικές εφαρμογές όπως τα βίντεο ικανοποίησε τους ακουστικούς και οπτικούς τύπους, τους visual τύπους και γενικά ο συνδυασμός όλων αυτών των μέσων ήταν η επιτυχία αυτού του μαθήματος.

E2: Με διευκόλυνε πάρα πολύ, γιατί αμέσως με την εικόνα μπορούσε κανείς, καταλάβαινε τον πυρήνα, το θέμα, δηλαδή την κεντρική ιδέα του θέματος. Ήταν πολύ επιτυχημένα αυτά και επίσης τα βιντεάκια το καλό ήταν ότι ήταν σύντομα και περιεκτικότητα.

E3: Πάρα πολύ ικανοποιητική (η κατάτμηση και η πολυμεσικότητα του περιεχομένου) και

πολύ χρήσιμα και τα βίντεο. [...]Μου άρεσε πάρα πολύ στο βιντεάκι που μπορείς να σταματήσεις και σου έβγαζε το σταυρό και το χεράκι. Αυτό το interactive video βοηθούσε. Πολύ ωραίο έξυπνο!

E3: Νομίζω (προτιμώ πρόγραμμα) εξ αποστάσεως και με αυτό τον τρόπο δηλαδή με διαφοροποιημένο υλικό με διαφοροποιημένη διδασκαλία, γιατί το υλικό είχε όλα τα χαρακτηριστικά διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Αυτή η διαφοροποιημένη διδασκαλία λειτουργεί και σε μένα να δω και να ακούσω κάτι ξανά και ξανά μπορώ και να σταματήσω την παρουσίαση και να επιστρέψω πάλι, αν κουραστώ, λειτουργεί και με τους δικούς μου χρόνους είμαι ένα διαφορετικό άτομο. Έχω τους δικούς μου ρυθμούς.

E3: Είχε σε μεγάλο βαθμό αυτά τα στοιχεία και ισχύει αυτό που είπα νωρίτερα, δηλαδή το πρώτο βιντεάκι είχε αυτή τη δυνατότητά του να σταματάς, να ξεκινάς, να βλέπεις, το έκανε πιο διασκεδαστικό και αλληλεπιδραστικό όπως και στα υπόλοιπα, γιατί είναι απαραίτητη και στις καλές πρακτικές που έχει πλαίσια γραφής να κρατήσω εγώ τις προσωπικές μου σημειώσεις και να γράψω και μία ιδέα που ενδεχομένως μου ήρθε στο μυαλό ή μου δημιουργήθηκε μέσα από το υλικό που είδα.

E3: Αυτό είπα ότι με εντυπωσίασε και με εξέπληξε ευχάριστα βοήθησε πάρα πολύ.

E4: Το βίντεο της Tomlinson μου άρεσε πάρα πολύ και όλοι αυτοί οι όροι που δεν είχα ξεκαθαρίσει και εμένα ενδιαφέροντα τρόπο. Δεν ήταν καθόλου βαρετό. Οπότε μου άρεσε μπήκα και εγώ στη διαδικασία του να μαθαίνω και ένιωσα έτσι πολύ παιδί.

E4:(Μου άρεσαν) πάρα πολύ τα εκπαιδευτικά βίντεο, είχατε και κάποιους επεξηγηματικούς υπέρτιτλους, αν και εγώ λόγω ειδικότητας δε τους χρειάστηκα αλλά μπράβο που υπήρχαν για αυτούς που ενδεχομένως δεν μιλούν πολύ καλά αγγλικά. Καθόλου βαρετή διαδικασία. Πολύ ενδιαφέρουσα.

E5: Κρίνω ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές (οι πολυμεσικές δυνατότητες). Το βίντεο ήταν πολύ ζωντανό και πολύ ενδιαφέρον για μένα και τα σχήματα και οι εικόνες που είδα επίσης με βοήθησαν να τοποθετήσω στο μυαλό μου έννοιες τις οποίες μπορεί να είχα

συγκεχυμένες.

E5: Όχι! πάρα πολύ καλά και ειδικά τα βίντεο ήταν εξαιρετικά και χρηστικά.

E5: Αυτό (η αρχή της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας) ήταν πάρα πολύ καλό, ήταν από τα πολύ καλά πράγματα του μαθήματος και φυσικά με διευκόλυνε πάρα πολύ το έχω αναφέρει και παραπάνω, υπήρχε ποικιλία στα κείμενα και στην πολυμεσική τους διάσταση. Δεν ήταν μονότονο, δεν ήταν βαρετό, το έκανε να κυλήσει πολύ ευχάριστα.

E6: Όπως και στα παιδιά, αυτό ισχύει και στους μεγάλους όταν υπάρχει εικόνα, εικονίδιο, επεξήγηση, είναι λιγότερο κουραστικό. Όταν δεις ένα μεγάλο κείμενο δυσανασχετείς, όταν βλέπεις μικρά κείμενα με εικονίδια κατανοείς πολύ καλύτερα πολύ πιο εύκολα αυτό που πρέπει να περάσει ο άλλος ας πούμε.

E7: Την κατάτμηση των περιεχομένων την έκρινα εξαιρετική, γιατί ενώ οι πληροφορίες είναι αρκετές δεν δίνονται με ένα τρόπο που να σε σοκάρει, είναι σωστή η διάταξή τους, είναι σωστός ο χώρος που διατίθεται στο κείμενό τους, σωστός ο χώρος που διατίθεται στην εικόνα, στο βίντεο, σωστά κατανεμημένες οι εικόνες, τα σχήματα, οι πίνακες. Αυτός ο τρόπος δεν σου δημιουργεί καθόλου στρες. Πολύ φιλική παρουσίαση περιεχομένου. περνάει το μήνυμα δηλαδή στο χρήστη με τρόπο οικείο χωρίς να τον προτρέπει να προχωρήσει γρήγορα παρακάτω.

E8: Σε βοηθούσε (η αρχή της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας), γιατί επεξηγούσε αυτά που είχες διαβάσει. Οι εικόνες, τα βίντεο, οι πίνακες επεξηγούσαν το κείμενο.

E9: Ήταν αρκετά χρήσιμη, υπήρχαν αρκετά καινοτόμα στοιχεία, εικόνα, λόγος, βίντεο και θεωρώ ότι εννοιολογικά με κάλυψε.

E9: Θεωρώ ότι έκανε πιο πλούσια την παρουσίαση του υλικού και της βασικής ιδέας που είναι η παρουσίαση αυτής της διδακτικής πρακτικής. Σε κάθε περίπτωση την εμπλούτισε την έκανε πιο ενδιαφέρουσα. Πάρα πολύ ενδιαφέρον.

E10: Ακριβώς, επειδή το περιβάλλον μάθησης είναι ασύγχρονο για αυτό το βρήκα εξαιρετικά έξυπνο και καινοτόμο όλο αυτό τον τρόπο κατάτμησης του περιεχομένου με τις εικόνες τα βίντεο και. τους πίνακες. Μου άρεσαν, ιδιαίτερα, τα βίντεο, ίσως, γιατί εμένα μου ταιριάζει αυτός ο τρόπος, με βοήθησαν πάρα πολύ.

E11: Αρκετά ικανοποιημένη είμαι από αυτή την κατάτμηση και θα έλεγα ότι το ίδιο το πρόγραμμα σχεδιάστηκε με ένα διαφοροποιημένο τρόπο ήτανε δηλαδή ένα ζωντανό παράδειγμα μιας διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Έμπρακτα μπορούσες να δεις τη διαφοροποίηση και μέσα από το ίδιο το πρόγραμμα. Οπότε η κατάτμηση του περιεχομένου είναι ένας τρόπος διαφοροποίησης και σίγουρα αλληλεπίδρασης.

E12: Ήταν επαρκής μου άρεσε αυτός πολυτροπικός χαρακτήρας που είχαν τα κειμενάκια σας νομίζω έδωσε καλά τον εννοιολογικό προσδιορισμό.

E12: Οι επεξηγηματικές εικόνες και τα interactive video ήταν τα αγαπημένα μου.

E13: Μου άρεσε ιδιαίτερα (η αρχή της κατάτμησης και της πολυμεσικότητας), γιατί ήταν με σαφήνεια δομημένο και έχει και ποικιλία εποπτικού υλικού και εικόνες μέσα της χιούμορ και υλικό με βίντεο και βιβλιογραφία που μπορώ ανά πάσα στιγμή να ανατρέξω αν χρειαστεί. Και φυσικά σε βοηθάει η σχηματοποιημένη μορφή της θεωρίας από το να διαβάξεις ένα πολύ μεγάλο κείμενο, γιατί κουράζει.

E13: Φυσικά το γεγονός ότι το προφίλ κάθε μαθητή επηρεάζει και τον τρόπο που μαθαίνει Νομίζω το ξέρουν όλοι οι εκπαιδευτικοί. Δεν είναι κάτι το οποίο είναι άγνωστο. Πολύ επιτυχημένη αυτή η εικόνα που έδειχνε τους μαθητές να κάθονται στο θρανίο και να ασχολούνται με τα ενδιαφέροντά τους. Αυτή η εικόνα μπορεί να αποκτήσει πραγματικές διαστάσεις μέσα στην τάξη μας και στη δικιά μου σίγουρα.

E13: Στο μέγιστο βαθμό (με βοήθησε στην κατανόηση η κατάτμηση του περιεχομένου) για αυτό και το ανέφερα και πριν. Είναι ο προτεινόμενος για μένα τρόπος μάθησης, τρόπος παρουσίασης. Ένα τεράστιο κείμενο με πάρα πολλές πληροφορίες θα ήταν δυσλειτουργικό.

E14: Ήταν πολύ χρήσιμο ότι υπήρχε και βίντεο και δεν ήταν απλά οι πληροφορίες και ήταν διαδραστικό μάλιστα βοήθησε περισσότερο στην κατανόηση στην εμπέδωση της καινούργιας πληροφορίας. Ναι ήταν πολύ επαρκής (η κατάτμηση του περιεχομένου). Είμαι πολύ ικανοποιημένη.

E14: Ναι ήταν βοηθητικά και οι εικόνες ως εικόνες και τα κείμενα που τις συνόδευαν.

E14: Ήταν αρκετά βοηθητική σίγουρα οι εικόνες πάντα βοηθούν γιατί είναι επεξηγηματικές και τα βιντεάκια επίσης ήταν πολύ εύστοχα. Η επιλογή των βίντεο πολύ καλή.

Αντικείμενο ανάλυσης

Γλώσσα και Ύφος γραφής

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

γ' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το ύφος και τη γλώσσα γραφής;

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: [...] ήταν φιλικός ο τόνος, ήταν σαν να βρισκόταν κάποιος εκεί, χωρίς ουσιαστικά να είναι γενικότερα υπήρχε άμεση αλληλεπίδραση.

E2: Ναι ήταν πάρα πολύ καλή και η γλώσσα και πραγματικά ήταν σαν να ήταν μία άμεση επαφή.

E3: Μία χαρά, πολύ καλό το ύφος και η γλώσσα και διευκόλυναν κιόλας, επειδή τα βιντεάκια που είναι στα αγγλικά υπήρχε και διατύπωση (υπέρτιτλοι) στα ελληνικά. Ξεκάθαρα και ακριβέστατα.

E4: Σίγουρα υπήρχε μία αμεσότητα στις εκφωνήσεις σε έβαζε ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία που έπρεπε να ακολουθήσεις. Οπότε υπήρχε αυτή η αλληλεπίδραση και ήταν έτσι άμεσο και φιλικό το ύφος.

E5: Σε μεγάλο βαθμό (είχε στοιχεία προφορικής γλώσσας)!

E6: Η γλώσσα ήταν πολύ απλή, πολύ απλή. Δεν χρειάζεται να έχει κάποιος ιδιαίτερη γνώση για να πλοηγηθεί. Ήταν πάρα πολύ κατανοητή η γλώσσα.

E7: Ναι νομίζω ότι ήταν φιλικό (το ύφος) και μάλιστα ο τρόπος που ήτανε διανθισμένα τα κείμενα με χρώματα εικόνες και βίντεο (γινόταν ακόμη πιο φιλικό) το ύφος.

E8: Ναι! ήταν φιλικό (το ύφος), δεν είχες την αίσθηση ότι είχες γραπτό λόγο απέναντι σου. Βοηθούσε πολύ αυτό στην επικοινωνία.

E9: Νομίζω πως ναι. Θα έλεγα, βέβαια, πως στα βιντεάκια τα οποία παρέχονται ως υλικό ίσως θα ήταν σκόπιμο να υπήρχαν περισσότερες παρεμβάσεις μετάφρασης.

E10: Ναι δεν με δυσκόλεψε καθόλου η γλώσσα δεν είχα την αίσθηση ότι ήταν ένα ζύλο

δύσκολο επιστημονικό κείμενο που δεν καταλάβαινα που να με κουράσει. Έτσι, συνήθως γίνεται όταν διαβάζουμε μόνοι στον υπολογιστή μας. Αυτό δεν συμβαίνει εδώ. Κύλησε πολύ ευχάριστα η ανάγνωση όλου του μαθήματος και η διαδικασία και το βρήκα αρκετά φιλικό προς τον αναγνώστη και τον εκπαιδευόμενο και σε τέτοιο βαθμό που να είναι και επιστημονικό ταυτόχρονα. Δεν αισθάνθηκα (να με βαραίνει) η επιστημονικότητα του κειμένου σε σχέση με τη φιλικότητα και την αμεσότητα του.

E11: Η γλώσσα είχε φιλικό ύφος. Επειδή, όμως, εγώ δεν έχω την παιδαγωγική ορολογία στα ελληνικά αλλά στα γερμανικά δυσκολεύτηκα λιγάκι να κατανοήσω τους ορισμούς.

E12: Όντως η γλώσσα ήταν πολύ φιλική και καθόλου ζύλινη.

E13: Μου άρεσε που σε κάποια σημεία ήταν έτσι στο εμείς ότι δεν είσαι μόνος σου σε αυτό ότι λειτουργούμε σαν ομάδα σε μία ομάδα που έχει κοινά προβλήματα και κοινούς στόχους.

E14: Δεν ήταν ένας ζύλινος λόγος, ήταν σε αρκετά μεγάλο βαθμό η γλώσσα και το ύφος γραφής πολύ φιλικό. Δεν δημιουργούσε απόσταση. Έτσι μία οικειότητα υπήρχε.

Αντικείμενο ανάλυσης

Δραστηριότητες και Ανατροφοδότηση

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

δ' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί τη μαθησιακή λειτουργία των δραστηριοτήτων και των ανατροφοδοτήσεων αυτών (δραστηριότητες αφόρμησης, εμπέδωσης, μελέτες περίπτωσης στηριγμένες στην εμπειρία τους);

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: [...] ουσιαστικά ξεκινούσε με ερωτήσεις που ήταν αρκετά εύκολες και απλές και στη συνέχεια υπήρχε μία κλιμάκωση.

E1: Αυτό επίσης το θεωρώ εξίσου πάρα πολύ σημαντικό γιατί δεν γίνεται δηλαδή το γεγονός ότι υπήρχε άμεση ανατροφοδότηση σου έδινε για παράδειγμα τη σωστή απάντηση ή σου έδινε μία ενδεικτική απάντηση, ήταν εμψυχωτικό.

E2: Ήταν πολύ καλές και αυτό παρατήρησα ότι ήταν δραστηριότητες που σε οδηγούσαν πραγματικά έτσι να σκεφτείς και να χρησιμοποιήσεις αυτό ίσως μία πληροφορία που είχες πάρει από βίντεο, από το κειμενάκι που υπήρχε και δεν ήταν δραστηριότητες που σε άγχωναν, ενώ ήταν πολύ καλή σαν επανάληψη αυτών που έχεις μόλις μάθει. Δεν ήταν κάτι που ήταν τόσο απαιτητικό που να σε αγχώσει.

E2: Μία χαρά ήταν πολύ καλές.

E3: Ωραίες! είχε ενδιαφέρον, έδιναν ενδιαφέρον στην παρακολούθηση της επιμόρφωσης και έσπαγε ευχάριστα την παρουσίαση και την ήταν μονότονη ήταν όμορφες ενδιαφέρουσες παύσεις.

E3: Βέβαια ναι-ναι!

E4: Είχε ασκήσεις σίγουρα είχε να συμπληρώνουμε και βλέπαμε έτσι κάποια πολύ ενδιαφέροντα βιντεάκια όπου μίλαγαν ειδήμονες πάνω στον τομέα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Όποτε κληθήκαμε και εμείς να αλληλεπιδράσουμε σε αυτά. Είχαμε και εμείς να κάνουμε δραστηριότητες και να είμαστε μέσα αυτό δεν ήμασταν παθητικοί δέκτες.

E4: Βέβαια πάρα πολύ γιατί με έβαλαν στη διαδικασία του να εφαρμόσω αυτά τα οποία άκουσα και έμαθα αυτά τα οποία διάβασα αυτά τα οποία, είδα στα βιντεάκια.

E4: Γενικά σίγουρα επειδή υπήρχε αυτή η ανατροφοδότηση είχες μία ιδέα για το τι απαντούσες οπότε έπαιρνες feedback τα ερεθίσματα δηλαδή πάλι τώρα αδιάκοπα και μου έδινε την αίσθηση ότι έχεις κάποιον βοηθό ένα τελικά δεν ήταν εκεί αλλά μέσα από την ανατροφοδότηση του. Σου έδινε την αίσθηση ότι έχεις κάποιον να σε καθοδηγεί τελικά.

E5: Είχε βιβλιογραφικές αναφορές για περαιτέρω μελέτη, έχει σημεία με ερωτήσεις και ασκήσεις που έβλεπα αν έχω καταλάβει κάτι σωστά τα βίντεο το κάνανε ζωντανό

E5: Είχε σημεία αλληλεπίδρασης σε πάρα πολλά σημεία σταματάει τη θεωρία για να τσεκάρει με τον εκπαιδευόμενο την πληροφορία δίνει χώρο στον εκπαιδευόμενο να γράψει τις σκέψεις του επίσης σε καίρια σημεία να αναπτύξει τι άλλο έχει πάρει τι άλλο έχει να σκεφτεί ο ίδιος του δίνει περιθώριο να γυρίσει πίσω να το ξαναδεί, να κάνει δραστηριότητες. Νομίζω ναι σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό είχε χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης.

E5: Σε μεγάλο βαθμό ναι θα πω ότι ήταν πολύ υποστηρικτικές.

E5: Την έχει ανάγκη και εκπαιδευτικός παρόλο που να ξέρει την απάντηση χρειάζεται μία ανατροφοδότηση στηριγμένη σε επιστημονικά δεδομένα. Πάρα πολύ χρήσιμη και είχε και εμπνευστικό χαρακτήρα.

E6: Ήταν πολύ κατανοητές ας πούμε και εύκολες να τις κάνει κάποιος με ωραίο τρόπο παρουσιασμένες και στοχευμένες.

E6: Σίγουρα Ναι γιατί ήταν αυτό όχι κουραστικό. Πήγαινα παρακάτω με ευχαρίστηση.

E7: Εμένα μου άρεσαν αν και σε κάποιες δυσκολεύτηκα λίγο γιατί δεν ήμουν 100% σίγουρη ότι το είχα μελετήσει σωστά. Ναι νομίζω ότι με καθοδηγούσαν εύκολα πραγματικά και επίσης θεωρώ πολύ σωστό ότι αμέσως σου έδινε την απάντηση και την ανατροφοδότηση. Αποκαθιστούσε κατά κάποιο τρόπο την αλήθεια για να πας στην επόμενη διαφάνεια, στην επόμενη θεωρία, στην επόμενη δραστηριότητα, έχοντας κερδίσει ήδη ένα κομμάτι γνώσης το οποίο ίσως και να το είχες εσφαλμένο στο μυαλό σου.

E7: Ναι σε μένα ήταν επαρκής και εμπνευστική και με βοήθησε ανατροφοδότηση, γιατί πιστεύω ότι και όλη αυτή η γνώση χτίστηκε βήμα-βήμα δεν περίμενα να φτάσω στο τέλος και μετά να δω τη γενική δραστηριότητα τι είχα καταλάβει λάθος τι είχα απαντήσει λάθος όλο αυτό που έβλεπα βήμα-βήμα. Με κάθε δραστηριότητα έμπαινε και ένα μικρό λιθαράκι στη γνώση που έπαιρνα.

E8: Ναι μου άρεσε ότι μπορούσες να απαντήσεις στην ερώτηση και να διαβάσεις την απάντηση, μπορούσες να γυρίσεις πίσω, να το ξανακάνεις, σου έλεγε να ξανά προσπαθήσεις όταν είχες κάποιο λάθος και σου έδινε και ανατροφοδότηση. Ήταν κατατοπιστικές.

E8: Πλήρης ήτανε. Ούτως ή άλλως και στη θετική και στην αρνητική απάντηση υπήρχε ανατροφοδότηση. Οπότε έπαιρνες απαντήσω ακόμα και αν κάτι σε δυσκόλευε. και το ύφος της ανατροφοδότησης μου άρεσε πάρα πολύ γιατί σε βοηθούσε να συνοψίσεις και τη θεωρία και ήταν ένα εμπνευστικό.

E9: Θεωρώ πως ναι! Δεν είχα κάποια ιδιαίτερη δυσκολία σε αυτό είναι ενδιαφέρον να βλέπει κανείς πραγματικά τι καταλαβαίνει και τι όχι και η αίσθηση ότι κάποιος βρίσκεται εκεί το πρόγραμμα τέλος πάντων δίνει ανατροφοδότηση για το επίπεδο των απαντήσεων, είναι ενδιαφέρον.

E9: Ήταν επαρκής η ανατροφοδότηση και μάλιστα τσέκαρα και την πλατφόρμα να δω πώς αντιδρά όταν βάλω κάτι λάθος και νομίζω ήταν πολύ ενδιαφέρον ότι σε κάθε περίπτωση υπήρχε ανατροφοδότηση και στις σωστές και τις λάθος απαντήσεις. Εύκολο αξιόλογο,

γρήγορο, αποτελεσματικό.

E10: Θεωρώ ότι ήταν αρκετά αλληλεπιδραστικό και στα βίντεό μου άρεσε που υπήρχαν ερωτήσεις για να σου επιστήσουν την προσοχή σε συγκεκριμένα κομμάτια, που ήταν σημαντικά. Με βοήθησε πολύ αυτό το στυλ να υπάρχουν ερωτήσεις με απαντήσεις για να τσεκάρω τι έχω καταλάβει. Το βρήκα αρκετά αλληλεπιδραστικό.

E10: Με βοήθησαν αφενός τώρα να τσεκάρω τον εαυτό μου κατά πόσο έχω κατανοήσει αυτά που έμαθα, που έχω διαβάσει, που έχω δει και έχω ακούσει μέσα στο μάθημα και στη συνέχεια, ειδικά, η μελέτη περίπτωσης με βοήθησε πάρα πολύ στο να μπω στο κλίμα της διαφοροποιημένης μάθησης.

E10: Και επαρκής και εμπνευστική μου άρεσε πάρα πολύ.

E11: Είχαν θετικό ρόλο οι δραστηριότητες για μένα γιατί εκεί με εισήγαγαν σε κάθε ενότητα αλλά και λειτουργούσαν ως σύνοψη και ανακεφαλαίωση.

E11: Η ανατροφοδότηση ήτανε όντως κάτι που όντως μου έδινε θάρρος να προχωρήσω παρακάτω. Θα με βοηθούσε ίσως αν το πλαίσιο ανάπτυξης των δικών μου σκέψεων και η ανατροφοδότηση βρίσκονται στην ίδια διαφάνεια.

E12: Οι δραστηριότητες αποτελούν επίσης πυλώνα τέτοιων προγραμμάτων. Ήταν εξαιρετικά υποστηρικτικές.

E12: Ευτυχώς υπήρχε ανατροφοδότηση, οπότε μπορείς να ελέγξεις άμεσα πού βρίσκεσαι. Πληρέστατη η ανατροφοδότηση και εμπνευστική

E13: Ναι θεωρώ επίσης πολύ κάτι ξέχασα να σημειώσω ότι ίσως μετά από κάθε δραστηριότητα που είχε το υλικό ή κάποια ερώτηση ανάπτυξης στη συνέχεια υπήρχε και το θεωρητικό υπόβαθρο οπότε ολοκλήρωνε όλο αυτό.

E13: θεωρώ ότι είχε σε μεγάλο βαθμό αλληλεπίδραση, μου άρεσε ιδιαίτερα η μελέτη

περίπτωσης γιατί πολύ συχνά όταν η θεωρία είναι μπροστά μας σε μία συγκεκριμένη ιστορία από την εμπειρία μας γίνεται πιο βιωματικό πιο ενδιαφέρον και σε βάζει σε μία διαδικασία να αναρωτηθείς για μερικά πράγματα και να μπει εις βάθος σε μία κατάσταση και μου άρεσαν ιδιαίτερα και οι δραστηριότητες που είχα να κάνουμε με την κατάθεση της δικής μου γνώμης, η μελέτη περίπτωσης και όλο το οπτικό και οπτικοακουστικό υλικό που ήταν δοσμένο.

E13: Ήταν υποστηρικτικές και σε συνδυασμό με τη θεωρία που ακολουθούσε με βοηθούσαν να καταλάβω τι πράγματα δεν είχα σκεφτεί, δηλαδή με συμπλήρωνε, ιδέες που δεν είχα σκεφτεί ή να απαντήσω ίσως σε πρώτη ανάγνωση.

E13: Ήταν *to the point* για να το πω έτσι ήταν ακριβώς πάνω στο θέμα. Δηλαδή δεν πλατειάζαν οι απαντήσεις και οι πληροφορίες που δίνονταν στη συνέχεια ή η βιβλιογραφία ήταν ακριβώς τόσο εύστοχες όπως το θέμα.

E14: Ναι σίγουρα το παράδειγμα που δόθηκε η μελέτη περίπτωσης το παράδειγμα αυτό με τους δύο εκπαιδευτικούς ήταν πολύ βοηθητική τα παραδείγματα, ναι, πάντα βοηθούν.

E14: Ναι ήταν επαρκής και ήταν όντως εμπνευστική γιατί έδινε την αίσθηση ότι έχεις κατανοήσει ορθά και ικανοποιητικά τις πληροφορίες που έχεις λάβει, οπότε μπορούσες να έτσι να το ελέγξεις. Μία τεχνική παρατήρηση μόνο! Πρόσεξα ότι στην άσκηση *drag-and-drop* όταν δεν επιλέγεις με τη σειρά τις προτάσεις σου τις έβγαζε λάθος.

Αντικείμενο ανάλυσης

Forum και αλληλεπίδραση

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί το εκπαιδευτικό υλικό του παρόντος ψηφιακού μαθήματος ως προς τον αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα που ανέπτυξε μαζί τους;

ε' υποερώτημα: Πώς αποτίμησαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί τον χώρο Forum, ως εφαρμογή ασύγχρονης επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης;

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Το γεγονός ότι έχεις τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσεις με άλλους εκπαιδευόμενους μέσω της πλατφόρμας, είτε να διαβάσεις σχόλια είτε να απαντήσεις σε σχόλια γενικότερα να μπεις σε μία διαδικασία διαλόγου και συζήτησης είναι πολύ σημαντικό γιατί καταρχήν μπαίνεις σε μία διαδικασία να αναρωτηθείς ή και να ρωτήσεις να μάθεις αν δεν έχεις καταλάβει κάποια πράγματα ή και να βοηθήσεις άλλους να κατανοήσουν κάποια πράγματα. Αλλά το κυριότερο νομίζω είναι ότι συζητάς και μπορείς να κατανοήσεις κάποιες έννοιες καλύτερα. Είναι πολύ χρήσιμο!

E2: Νομίζω το forum είναι πάντα χρήσιμο απλά για λόγους αρχών θα έλεγα ίσως μία φορά ήταν καλό να ξέρει κανείς με ποιους είχε κάνει αυτή τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Δηλαδή έτσι μία σύγχρονη επικοινωνία θα ήταν χρήσιμη.

E3: [...]όχι είναι χρήσιμο και επιβάλλεται να υπάρχει σε τέτοιο πρόγραμμα επιμόρφωσης και να δίνει τη δυνατότητα της ανατροφοδότησης και να δίνει τη δυνατότητα να λύνει τις απορίες που δημιουργούνται και έχει μία άλλη είδους προσέγγιση από κοντά. Επειδή βρισκόμαστε στο εξωτερικό το φόρουμ βοηθάει στην επικοινωνία.

E4: Πλέον το ένα καλύπτει το άλλο και τα δύο χρειάζονται(η επικοινωνία μέσω φόρουμ και η σύγχρονη επικοινωνία). Σίγουρα σε ένα φόρουμ ανεβάζεις απόψεις, βλέπεις τις απόψεις των άλλων και τις προτάσεις τους, είναι εκεί σταθερό και να πάσα στιγμή μπορείς

να γυρίσεις και να δεις τι έχει ειπωθεί και γραφτεί. Όταν διαβάσεις ένα γραπτό κείμενο έχεις το χρόνο να ακολουθήσεις τη ροή της σκέψης ενός ανθρώπου του ανθρώπου που το έγραψε. Εντάξει δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε το διάλογο. Η ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία είναι αναντικατάστατη. Υπάρχει, βέβαια, και στο forum μία επικοινωνία απλά είναι ασύγχρονη.

E5: Επειδή είπαμε ότι το δια ζώσης είναι ελκυστικό για μένα από ότι σίγουρα και το φόρουμ είναι ελκυστικότερο και χρησιμότερο και σε ένα τέτοιο πρώτο στάδιο που δεν απαιτείται ταυτόχρονη επαφή συνομιλία με κάποιον άλλον μπορεί κάποιος να καταθέσει την άποψή του τα ερωτήματά του, τον προβληματισμό του, την εργασία του, να δεχτεί σχόλια ή να κάνει σχόλια να δει και άλλων ανθρώπων τις εργασίες τους βρίσκω ότι είναι ένας χώρος συνάντησης πάρα πολύ χρήσιμος για τους εκπαιδευτικούς.

E5: Ξαναλέω και το δια ζώσης είναι πάρα πολύ χρήσιμο. Παρόλα αυτά και το φόρουμ ως χώρος αλληλεπίδρασης παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. μέσα σε αυτό μπορεί να δει κάποιος πολύ ενδιαφέροντα πράγματα να διαβάσει καλές πρακτικές που ανέβασαν οι συνάδελφοί του να δει πράγματα που δεν τα έχει σκεφτεί ο ίδιος να μοιραστεί ιδέες με συναδέλφους ή με ανθρώπους που κάνουν την ίδια δουλειά με ειδικούς και φυσικά με τον εκπαιδευτή. Είναι ωφέλιμο.

E6: Νομίζω είναι επαρκής (ως χώρος αλληλεπίδρασης), ότι μπορείς να πεις μπορείς και να το γράφεις. Δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει δια ζώσης επικοινωνία.

E7: Κοιτάζτε για ασύγχρονη επικοινωνία εμένα μου αρέσει γιατί δεν απορρίπτω και τη σύγχρονη επικοινωνία. Η σύγχρονη επικοινωνία σου εξασφαλίζει μία πιο άμεση αλληλεπίδραση αλλά και η ασύγχρονη αυτή επικοινωνία μέσω του φόρουμ δεν με ενόχλησε καθόλου. Ίσα-ίσα ένιωσα ότι θα μπορούσα να αλληλεπιδράσω με το δημιουργό του υλικού και με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

E8: Είναι επαρκής τρόπος επικοινωνίας, αλλά χωρίς να σημαίνει ότι πρέπει να αποκλείουμε και τη δια ζώσης. Δηλαδή θα ήθελα κάποια στιγμή να έχω και μία άμεση επαφή, φυσική επαφή.

E9: Είναι προφανές ότι θα ήταν ενδιαφέρον να γίνονται παράλληλα και τα δύο, δηλαδή και η ασύγχρονη και η σύγχρονη επικοινωνία. Αν εξετάσουμε τώρα το συγκεκριμένο φόρουμ με τα ερωτήματα έτσι όπως έχουν τεθεί από τον δημιουργό του υλικού θα μπορούσε να ξεκινήσει μία ωραία εξ αποστάσεως συζήτηση και να βοηθήσει στο να αναπτυχθεί ένας πολύ ωραίος και δημιουργικός διάλογος πάνω στο θέμα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να ανταλλάγουν ιδέες και καλές πρακτικές, videos και προτάσεις και καινούργιες συνεργασίες και πάρα πολλά πράγματα.

E10: Το forum σίγουρα βοηθάει γενικά είναι αυτό το κομμάτι του μαθήματος που εγώ προσωπικά το χρειάζομαι, όταν κάνω μία επιμόρφωση επιζητώ την επικοινωνία. Και άλλα Fora που έχω χρησιμοποιήσει μία χαρά δεν είχα κανένα πρόβλημα. Θα μου άρεσε, βέβαια, να μπορώ να επικοινωνώ και άμεσα.

E11: Όταν τελείωσα τη μελέτη μου επισκέφτηκα το forum και το βρήκα ενδιαφέρον παρόλο που δεν έγραφα κάτι.

E12: Χρειάζεται το φόρουμ, αλλά θα ήθελα και την ανθρώπινη επικοινωνία.

E13: Είναι πολύ σημαντικό σίγουρα σε ένα σεμινάριο σε απόστασεως η δια ζώσης έχω απέναντί μας τον εκπαιδευτή αλλά επειδή όπως είπαμε προτιμούμε τα σύγχρονα προγράμματα το forum ίσως να καλύπτει μέρος από τις ανάγκες δηλαδή της ανθρώπινης επικοινωνίας.

E14: Θεωρώ ότι το φόρουμ είναι ικανοποιητικός ως ένας χώρος επικοινωνίας εξ αποστάσεως νομίζω καλύπτει την επικοινωνία και τις ανάγκες επικοινωνίας του εκπαιδευόμενου.

Γ' Άξονας

Άλλα ζητήματα

Αντικείμενο ανάλυσης

Άλλα ζητήματα

Οι σχετικές αναφορές των εκπαιδευτικών

E1: Νομίζω με τους ρυθμούς της δουλειάς μας και την καθημερινότητα και με όλα αυτά τα οποία ένας ενήλικας ασχολείται καθημερινά είναι αρκετά δύσκολα να ερχόμαστε σε επαφή ουσιαστικά και να κάνουν οποιοδήποτε τύπου επιμόρφωση γιατί αυτό σημαίνει θα χάσουμε χρόνο που δεν έχουμε από τους δικούς μας ανθρώπους και οτιδήποτε άλλο θα θέλαμε να κάνουμε ενώ ουσιαστικά ιντερνετικά όλη η διαδικασία γίνεται στον δικό σου χρόνο, οπότε μπορείς εσύ όσο χρόνο έχεις, όσο χρόνο χρειάζεσαι και το κυριότερο είναι ότι έχεις ένα πολύ καλό υλικό στο οποίο έχεις άμεση πρόσβαση ανά πάσα ώρα και στιγμή.

E2: Σίγουρα το δια ζώσης είναι καλύτερο όμως οι συνθήκες ζωής μας πολλές φορές δεν μας το επιτρέπουν αυτό και νομίζω είναι μία δυνατότητα πάρα πολύ καλή που μπορεί να έχει κάποιος με αυτό το μέσο e-learning να κάνει κάποια πράγματα γιατί διαφορετικά κάποιοι από μας δεν έχουν καν τη δυνατότητα.

E3: Οπότε υπάρχει βέβαια δυνατότητα γιατί είμαστε σε ένα σχολείο που δεν έχει καλή υλικοτεχνική υποδομή αλλά από την άλλη είναι μία πρόκληση να εφαρμόσουμε νέα εργαλεία με τη λογική ότι τα παιδιά έχουν όλα ένα κινητό οπότε μπορούμε να δημιουργήσουμε άλλες πλατφόρμες μέσω αυτών των πλατφορμών να μπορεί να γίνεται και πιο διασκεδαστικό το μάθημα και τα παιδιά χωρίς να το καταλαβαίνουν να λειτουργούν να δημιουργούν και να στέλνουν υλικό ακόμα και μέσα από το κινητό τους, μέσα από κάποιο wiki μέσα από κάποιο blog το υλικό που μπορούμε να το συζητήσουμε.

E4: Γενικά ήμουν πάντα υπέρμαχος της δια ζώσης παρακολούθησης γενικά ήθελα να είμαι παρούσα δηλαδή πάντα έδινα βάση στο δια ζώσης αλλά οι ρυθμοί της ζωής είναι

τέτοιοι που δεν μας επιτρέπουν να παρακολουθούμε τέτοια μαθήματα οπότε έχει κερδίσει χώρο ή εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

E4: Βεβαίως και ειδικά τα εικονίδια που έδιναν και λίγο χρώμα και λίγο κέφι μία ωραία διάθεση στην όλη διαδικασία και βέβαια υποδείξεις ήταν σαφείς και ευτυχώς που υπήρχαν και αυτά.

E5: Εντάξει το δια ζώσης είναι πάντα πιο ελκυστικό για μένα αλλά όταν δεν μπορεί να γίνει δια ζώσης επιλέγουμε προγράμματα εξ αποστάσεως.

E6: Στη φάση που είμαι τουλάχιστον μου αρέσει καλύτερα το εξ αποστάσεως, διότι δεν καταναλώνεται χρόνος σε μετακινήσεις, προσαρμόζω το χρόνο μου με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις, όπως θέλω εγώ. Οπότε προτιμώ τα εξ αποστάσεως σίγουρα.

E7: Κοιτάζτε νομίζω εμένα προσωπικά με τον τρόπο που ζω και εργάζομαι το εξ αποστάσεως με βολεύει πάρα-πάρα πολύ και μάλιστα φέτος, επειδή έτυχε να κληρωθώ στο Β1, σε ένα πρόγραμμα πάλι εξ αποστάσεως, όπου στην αρχή είχα και κάποιους ενδοιασμούς τελικά είμαι κατενθουσιασμένη από τον τρόπο τον παρακολούθησα πρόσφατα το τελείωσα και είπα ότι όποτε μου δοθεί να κάνω επιμόρφωση εξ αποστάσεως θα την κάνω. Είχα και τους ρυθμούς που ήθελα, είχα τον δικό μου χρόνο και όταν ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως είναι καλά από μένα δεν έχει να χάσει απολύτως τίποτα από το δια ζώσης. Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι δεν υπάρχει ανθρώπινη επαφή αλλά κι αυτό ένα θέμα που λύνεται. Δεν ξέρω αν θα θυσιάζε κάποιος τον χρόνο του να μεταφερθεί στο δια ζώσης και για μένα δεν είναι καθόλου πρόβλημα και δεν βρίσκομαι με κάποιους άλλους ανθρώπους μαζί όταν επιμορφώνομαι.

E8: Προτιμώ το εξ αποστάσεως για πρακτικούς λόγους. Το δια ζώσης μου είναι πάρα πολύ δύσκολο λόγω των υποχρεώσεων που έχω αλλά η εξ αποστάσεως επιμόρφωση που παρακολούθησα ήταν τόσο αναλυτική που με ικανοποίησε πλήρως.

E9: Σε κάθε περίπτωση η πρόσβαση έχει σημασία, ο τρόπος με τον οποίο γίνεται θα είναι καλά να έχει χαρακτηριστικά ποιότητας και ευκολίας, αλλά το γεγονός ότι έχω τη

δυνατότητα να έχω πρόσβαση σε μία επιμόρφωση με την εξ αποστάσεως μέθοδο και την σύγχρονη μάλιστα, για μένα είναι πάρα πολύ σημαντικό, μου δίνει ευελιξία. Είναι μία μορφή διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

E10: Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία μου τελευταίο καιρό νομίζω ότι προτιμώ το εξ αποστάσεως με την έννοια ότι διαχειρίζονται καλύτερα το χρόνο μου, λόγω των πολλών υποχρεώσεων. Βέβαια στα εξ αποστάσεως προγράμματα μου λείπει η άμεση επαφή με τους συναδέλφους, αυτό θεωρώ πολύ σημαντικό αλλά με τις νέες τεχνολογίες πάντα μπορεί να βρει κανείς τον τρόπο να επικοινωνήσει.

E11: Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση βολεύει περισσότερο.

E12: Προσωπικά προτιμώ μόνο την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί δεν έχω καθόλου χρόνο. Επίσης, υπάρχει ο κίνδυνος η πιθανότητα εκπαιδευτής να μην είναι κατάλληλος και να μην ταιριάζει στο στυλ μάθησης το δικό μου.

E13: Προτιμώ ιδιαίτερα την εξ αποστάσεως κατάρτιση επιμόρφωση είναι κάτι το οποίο μπορείς να έχεις πρόσβαση από το σπίτι, ο χρόνος είναι περιορισμένος για όλους και μπορείς να ανατρέξεις στην περίπτωση αυτή στον υλικό ανά πάσα στιγμή.

E14: Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να γίνεται και εξ αποστάσεως για καθαρά πρακτικούς λόγους, ροής καθημερινότητας και όλων αυτών και των προβλημάτων που θα προκύψουν και με το σύγχρονο τρόπο ζωής ταιριάζει.

E14: Μία τεχνική παρατήρηση μόνο. Πρόσεξα ότι στην άσκηση drag-and-drop όταν δεν επιλέγεις με τη σειρά τις προτάσεις σου τις έβγαλε λάθος.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.